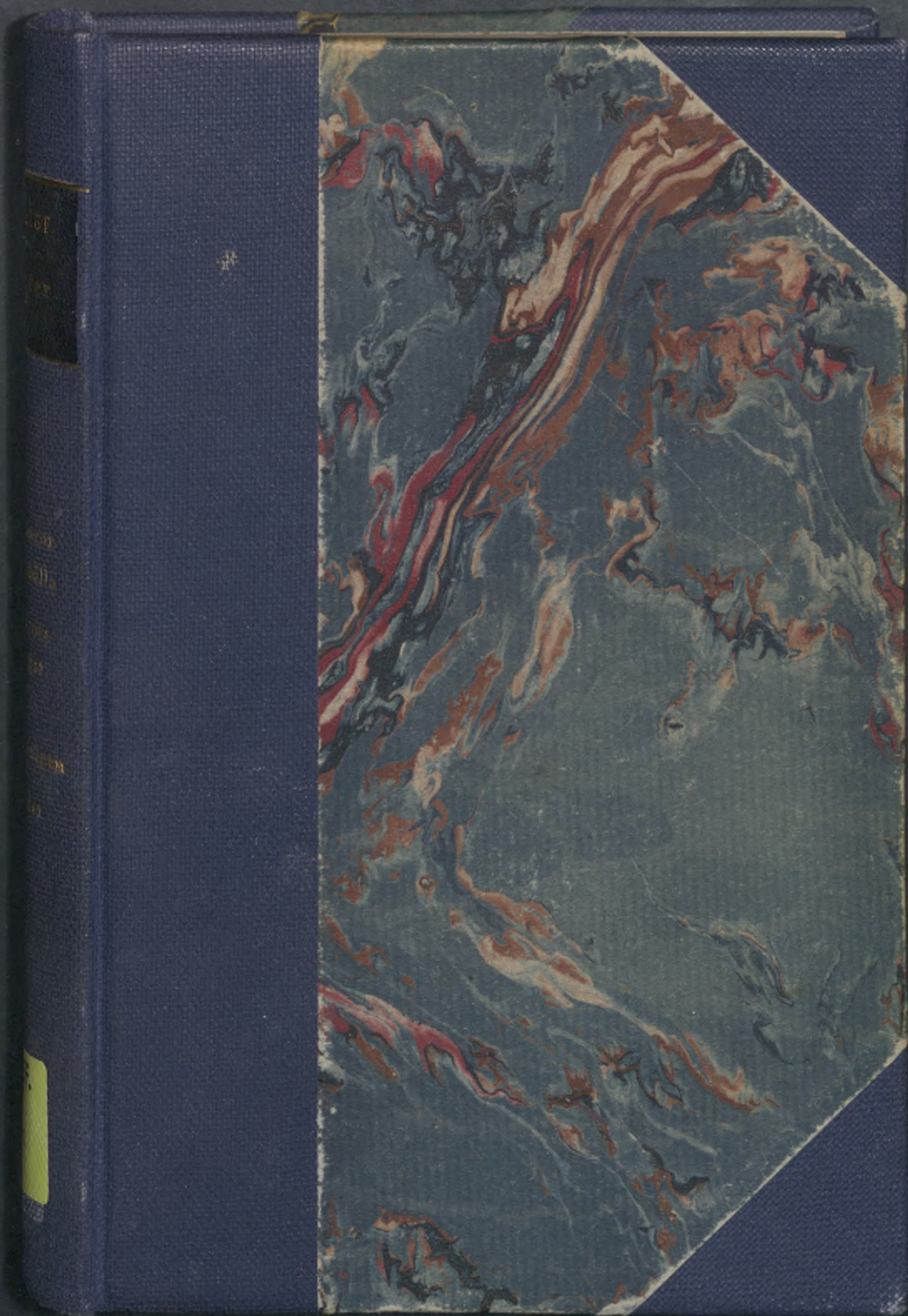

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

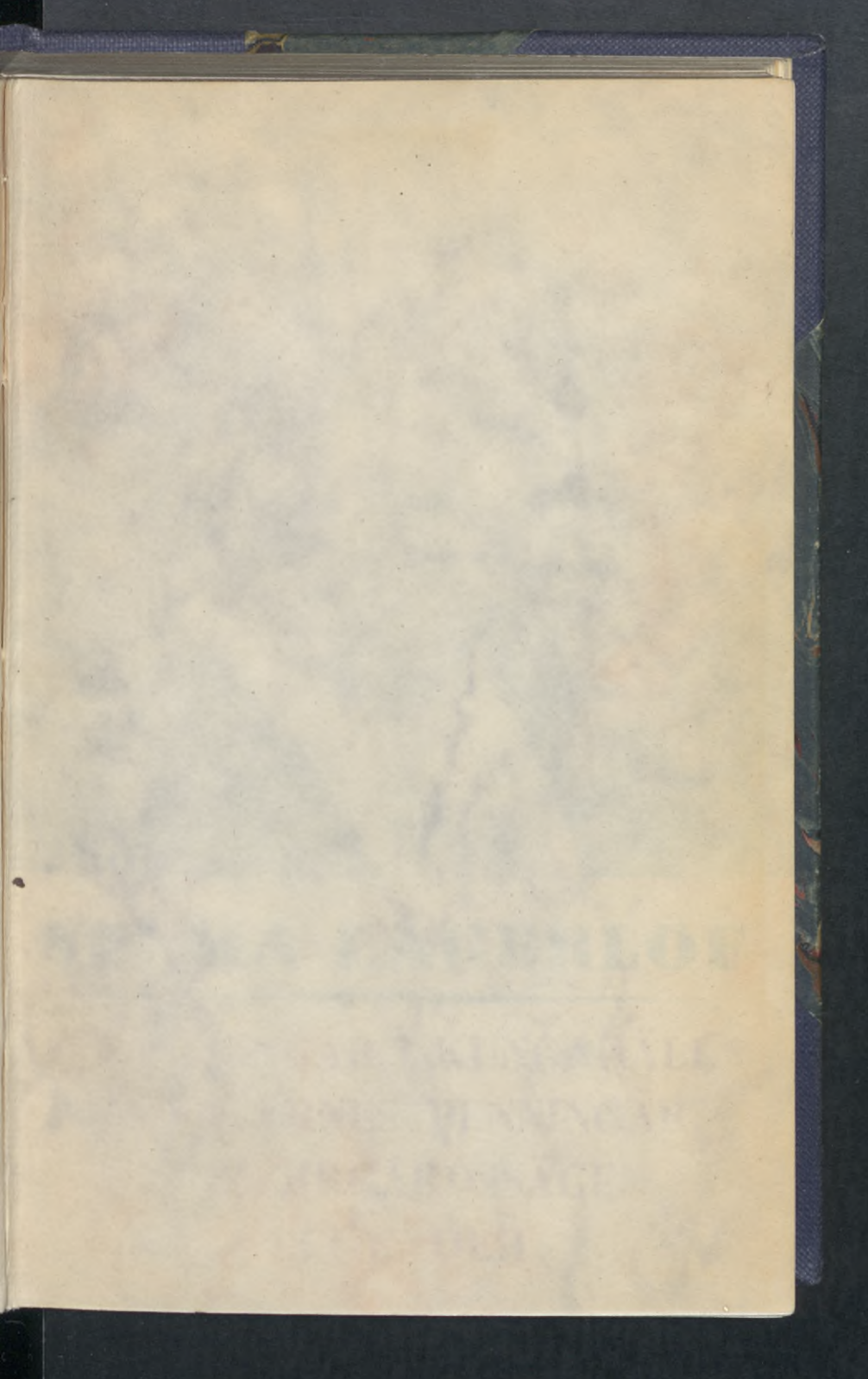

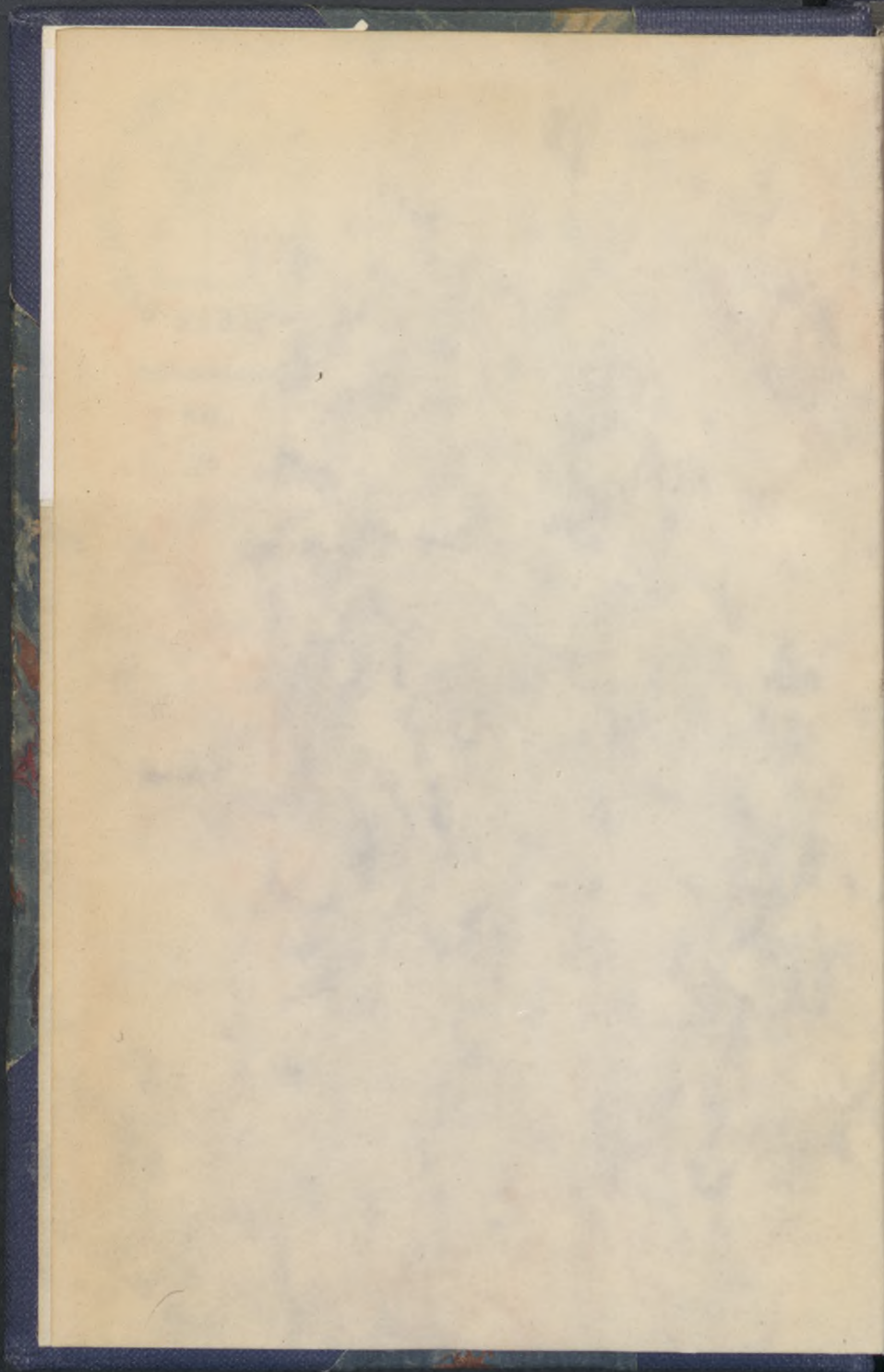

Centralbiblioteket

Ref.

Hc

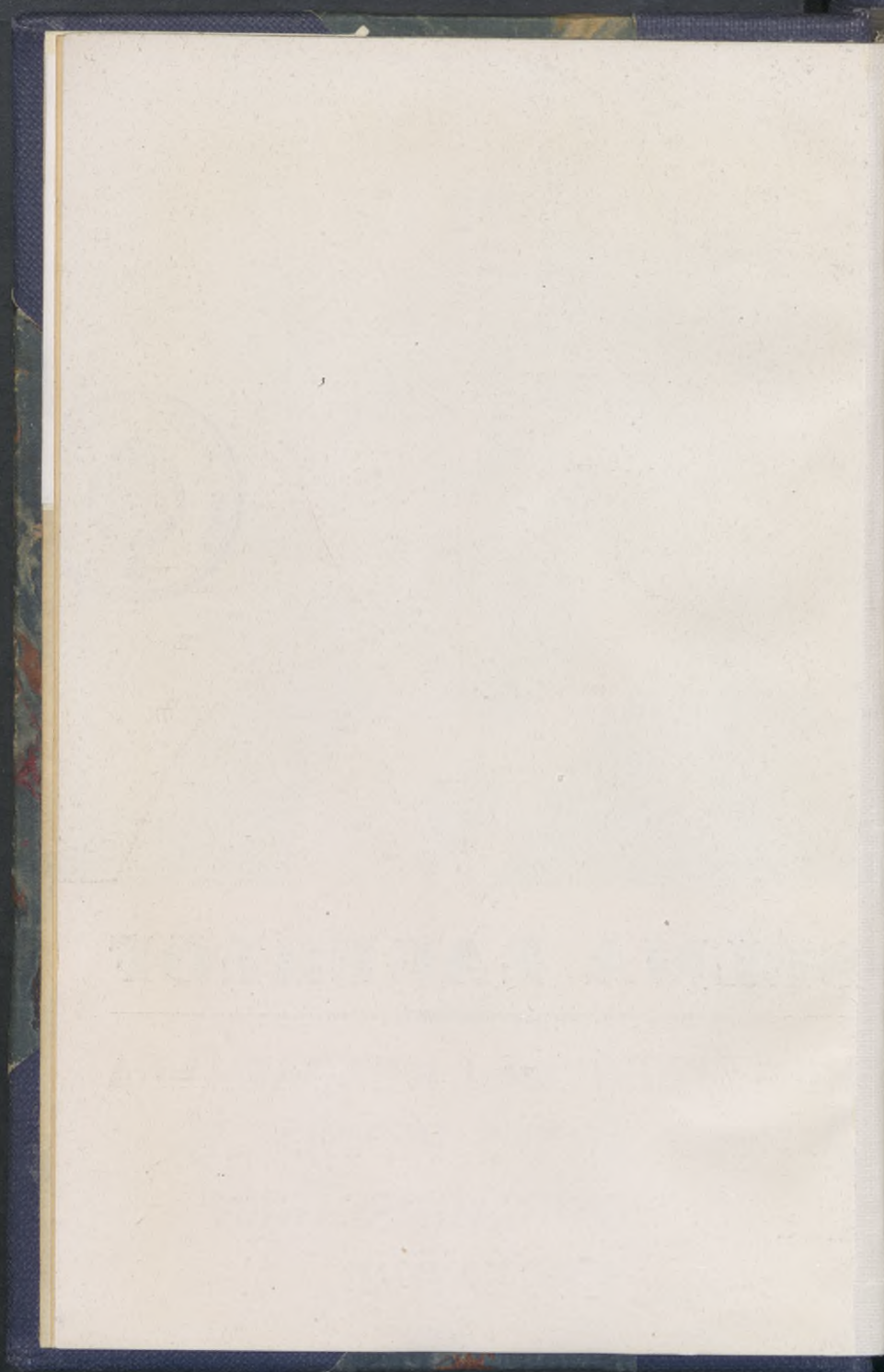

SELMA LAGERLÖF

**DROTTNINGAR I KUNGAHÄLLA
HERR ARNES PENNINGAR
EN HERRGÅRDSSÄGEN
LEGENDER**

SELMA
LAGERLÖF

 SKRIFTER

DROTTNINGAR
I KUNGAHÅLLA
HERR ARNES PENNINGAR
EN HERRGÅRDSSÅGEN
LEGENDER

Bonniers

LAURENCE
MAY 18 1861

ROTTENBERG
KONIGSBERG
HERRSCHAF
STADT
STADT

1861

Ref.

SKRIFTER
AV
SELMA LAGERLÖF

[4]
DROTTNINGAR I KUNGAHÄLLA
*
HERR ARNES PENNINGAR
*
EN HERRGÅRDSSÄGEN
*
LEGENDER

AB

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

CENTRALBIBLIOTEKET

DROTTNINGAR
I KUNGAHÄLLA

AV

SELMA LAGERLÖF

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

DRÖTTNINGAR
I KUNGÅHÄLLA

SEMA-LAGERLÖF

Copyright. Albert Bonnier 1933.

STOCKHOLM

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1933

PÅ DET STORA KUNGAHÄLLAS GRUND.

Om någon, som har hört talas om den gamla staden Kungahälla, skulle komma till den plats vid Nordre älv, där den en gång var belägen, skulle han helt säkert bli mycket förvånad. Han skulle fråga sig om kyrkor och kastell ha kunnat smälta bort som snö eller om jorden har öppnat sig för att sluka dem. Han är kommen till ett ställe, där det i forna tider stod en mäktig stad, och han finner inte en gata, inte en skeppsbygga. Han får varken se ruinhögar eller brandtomter, han finner endast en herrgård, omgiven av gröna träd och röda lador. Han får endast se vida fält och ängar, där plogen går fram år efter år utan att hindras av grundmurar eller stensatta gårdar.

Man kan ju tänka sig, att han allra först skulle gå ner till älvstranden. Han skulle nog inte vänta att där finna några av de stora skepp, som foro till Östersjöhamnarna och det fjärran Spanien. Men han skulle hoppas att få se något spår av de gamla skeppsvarven, av de stora båthusen och bryggorna. Han tänker, att han ska finna någon av de stora ugnarna, där man brände salt, han vill se den nötta stenläggningen på den gatan, som förde till hamnen. Han frågar efter tyskbyggen och svenskbyggen, han vill se gråterskornas bygga, där Kungahällas kvinnor sade farväl till sina män och söner, då dessa drogo bort på långtur. Men när han kommer ner till älvstranden, får han inte se annat än en gropig körväg, som leder ner till färjestaden, han får se några rankiga roddbåtar och en liten platt färja, som för en bondvagn över till Hisingen. Men inga stora fartyg komma sakta uppför älven, han får inte ens se några mörka skeppsskrov ligga och förmultna på älvbotten.

När han inte finner något märkligt nere vid hamnen, söker han kanske reda på den ryktbara Klosterkullen. Han kunde

vilja se spår av de skanspålar och vallar, som omgävo den förr i världen. Han kunde vilja se det höga kastellet och de långa klosterbyggnaderna. Han skulle säga sig, att det åtminstone borde finnas några spillror kvar av den härliga Korskyrkan, där det undergörande korset, som var hemfört från Jerusalem, förvarades. Han tänker på den massa av minnesmärken, som täcka de heliga kullar, vilka höja sig över andra forntidens städer, och hans hjärta börjar klappa av glad förväntan. Men när han kommer till den gamla kullen, som reser sig över åkrarna, finner han där ingenting annat än några susande träd. Han ska inte finna murar och torn eller gavlar, genomsprängda av spetsbågsfönster. Trädgårdsoffor och stolar ska han se under träden, men ingen pelarprydd klostergård, inga skönhuggna gravstenar.

Nå, då han inte heller här har funnit något, ska han kanske börja söka efter den gamla kungsgården. Han ska tänka på de stora salarna, efter vilka Kungahälla har fått sitt namn. Kanske kunde det dock ännu finnas något kvar av det alnstjocka timret i väggarna eller av de djupa källrarna under den stora hallen, där de norska kungarna firade gästabud. Han tänker på kungsgårdens jämngroa gårdsplan, där kungarna redo in silverskodda fålar och där drottningarna mjölkade guldhornade kor. Han kommer att tänka på den höga jungfruburen, på brygghuset med de stora kittlarna, på den stora stekarestugan, där en oxhalva lades på en gång i grytan och hela svin vändes på spettet. Han tänker på trällhuset och falkburen och visthusboden, byggnad vid byggnad hela gården runt, mossgrodda av ålder, utsirade med drakhuvuden. Av en sådan mängd byggnader måtte det dock finnas något spår, tänker han.

Men när han frågar efter den gamla kungsgården, för man honom till en herrgårdsbyggnad med glasveranda och vinterträdgård. Högsätesbänken är försvunnen och alla silverbeslagna dryckeshorn och alla oxhudsklädda sköldar. Man kan inte ens visa honom den släta gårdsplanen med det korta, täta gräset och smala gångstigar upptrampade på den svarta mullen. Han får se jordgubbsland och rosenplantering, han får se glada barn och unga flickor, som leka

under äpple- och päronträd. Han får inte se kämpar, som brottas, eller riddare, som spela fjäderboll.

Kanske han söker efter eken på torget, under vilken kungarna höllo ting och där de tolv domstenarna voro resta. Eller den långa gatan, som man påstod skulle vara milslång? Eller de rika köpmansgårdarna, som åtskildes av mörka gränder och alla hade brygga och båthus nere vid älven? Eller Mariekyrkan vid torget, där de sjöfarande offrade små, riggade skepp och de bedrövade små hjärtan av silver?

Men ingenting ska man ha att visa honom. Kor och får beta, där den långa gatan strök fram. Det växer råg och havre på torget, och stall och lagård resa sig, där människor fordom trängdes omkring lockande salustånd.

Helt säkert ska detta göra honom mycket bedrövad.

— Finns då ingenting kvar? ska han säga. Har man då alls ingenting att låta mig se?

Och han ska kanske tro, att man har bedragit honom. Han ska säga, att det stora Kungahälla omöjligt kan ha legat här. Det måste ha varit beläget annorstädes.

Då ska man föra honom ner till älvstranden, och man ska visa honom ett grovhugget stenblock, och man ska skrapa undan de silvergrå lavarna, så att han kan se, att det finns några figurer inristade i stenen.

Han ska alls inte kunna förstå vad de föreställa, de ska vara lika otydbara för honom som fläckarna på månskivan. Men man ska försäkra honom, att de föreställa ett skepp och en älg och att de ha blivit inristade där i forntiden till minne av stadens första grundläggning.

Och då han alltjämt ingenting förstår, ska man berätta honom vad hållristningen föreställer.

SKOGSDROTTNINGEN.

Marcus Antonius Poppus var en ansedd romersk köpman. Han idkade handel med avlägsna länder, och från hamnen i Ostia sände han väl utrustade triremer till Spanien, till Britannien och även till Germaniens nordkust. Lyckan gynnade honom, och han samlade otroliga rikedomar, som han gladde sig att lämna i arv till sin ende son. Tyvärr hade dock denne son inte ärvt sin fars duglighet. Ack, hela världen känner till dessa förhållanden! En rik mans ende son! Behöver man säga mer? Det har alltid varit samma historia.

Man skulle kunna tro, att gudarna ge de rika männen dessa odrägliga lättingar, dessa slöa, bleka, trötta dårar till söner för att visa människorna den oändliga dårskapen i att samla rikedomar. När ska människorna få sina ögon öppnade? När ska de börja att ta vara på gudarnas lärdomar?

Den unge Silvius Antonius Poppus var vid tjugu års ålder så långt kommen, att han hade hunnit pröva alla livets njutningar. Han lät också gärna förstå, att han var trött vid dem alla, men detta oaktat märkte man intet avbrott i den iver, varmed han efterjagade dem. Tvärtom blev han alldeles förtvivlad, då en envig, besynnerlig otur, som på en gång började förfölja honom, störande grep in i hans nöjesliv. Hans numidiska hästar blevo halta dagen före årets förnämsta kappkörning, hans olovliga kärleksförbindelser blevo upptäckta, hans skickligaste kock dog i träskfeber. Detta var mer än nog för att bryta en sinnesstyrka, som inte hade härdats i möda och ansträngning. Den unge Poppus kände sig så olycklig, att han beslöt att beröva sig livet. Han tycktes tro, att han inte på ett mera verksamt sätt kunde gäcka dessa oturens gudar, som förföljde honom och gjorde hans liv till en pina.

Man kan förstå en olycklig, som begår självmord för att undfly människors förföljelser, men endast en däre som Silvius Antonius kan vilja begagna sig av en dylik utväg för att undfly gudarna. Det kommer en att tänka på den ryktbara berättelsen om mannen, som flydde för lejonet och sprang rätt in i dess uppspärrade gap.

Den unge Poppius var alltför vekligt sinnad för att välja en blodig död. Inte heller behagade det honom att dö för ett plågsamt gift. Efter noggrant övervägande beslöt han sig för att dö den lena döden i vågorna. Men när han kom ner till Tibern för att dränka sig, kunde han inte förmå sig att anförtro sin kropp åt det smutsiga, tungt framglidande flodvattnet. En lång stund stod han obeslutsam och stirrade ner i strömmen. Då greps han av den trollmakt, som ligger och drömmer över floderna. Han erfor den stora, heliga trånad, som besjälur dessa naturens oroliga vandrare, han ville se havet.

— Jag vill dö i ett klarblått hav, som ända ner till sin botten genomsilas av solljus, sade Silvius Antonius. Min kropp ska vila på en röd bädd av koraller. De skumböljor jag upprör, när jag sjunker ner i djupet, ska vara snövita och friska, de ska inte likna det sotstänkta lödder, som står och darrar vid flodkanten.

Han skyndade genast hem, lät spänna för och körde ut till Ostia. Han visste, att ett av hans fars skepp låg segelfärdigt i hamnen. Den unge Poppius manade sina hästar till den yttersta skyndsamhet och lyckades komma ombord, just när ankaret hissades. Det är lätt att förstå, att han inte ansåg sig behöva någon packning eller utrustning. Han brydde sig inte ens om att fråga skepparen vart kosan styrdes. Det bar ju i alla händelser av ut till havs, och det var nog för honom.

Det dröjde inte heller länge, innan den unge självmördaren uppnådde vad han önskade. Triremen hade lämnat Tibermyningen, och Medelhavet utbredde sig för Silvius Antonius, blått, skumglittrande och solbeglänst. Havet var sådant, att det kom Silvius Antonius att sätta tro till poeternas påstående, att det svallande vattnet endast var ett tunt

hölje, som dolde den skönaste värld. Han måste tro deras ord, att den, som modigt genomtränger vattentäcket, genast når havsgudens pärleslott. Den unge mannen lyckönskade sig att ha valt detta dödssätt. Egentligen kunde man inte kalla det så; det var omöjligt att tro, att detta vackra vatten kunde döda. Det var endast en genväg in i en värld, vars njutningar inte skulle vara bedrägliga och endast efterlämna trötthet och avsmak.

Det var med möda han kunde lägga band på sin iver. Men däcket runtomkring honom var uppfyllt av sjöfolk. Till och med Silvius Antonius kunde förstå, att om han nu sprunge i havet, skulle följden helt enkelt bli den, att en av hans fars raska sjömän kastade sig i vattnet och fiskade upp honom.

Emellertid kom skepparen, sedan seglen hade blivit hissade och roddarna kommit sig riktigt i farten, med största hövlighet fram till honom.

— Du ämnar således följa mig till Germanien, min Silvius, sade han. Du gör mig en stor ära.

Den unge Poppius påminde sig med ens, att denne man aldrig hade kommit hem från en resa utan att föra med sig till honom en gåva av något märkvärdigt föremål från de barbarländer han besökte. Han hade givit honom trästycken, ur vilka vildarna kunde framkalla eld, stora oxhorn, vilka de begagnade som dryckeskärl, och ett halsband av björntänder, vilket hade varit en stor hövdings utmärkelsetecken.

Denne präktige man strålade av belåtenhet över att ha sin herres son ombord på sitt skepp. Han ansåg det som ett nytt bevis på den gamle Poppius' klokhet, att han sände sonen till avlägsna länder och inte längre lät honom gå bland de lata unga romarna och lära veklighet.

Den unge Poppius tog honom inte ur hans villfarelse. Han var rädd för att skepparen genast skulle ha vänt om hem med honom, om han hade förrått sin avsikt.

— Sannerligen, Galenas, sade han, ville jag inte gärna följa dig på denna resa, men jag fruktar, att jag måste be dig landsätta mig i Bajæ. Jag har fattat mitt beslut för sent. Här ser du mig utan packning, utan pengar.

Men Galenas försäkrade honom, att för en så lätt avhulpen brist behöfde han inte avstå från resan. Stod han inte på sin fars välutrustade skepp? Han skulle varken behöva sakna varma, pälsfodrade kläder, om vädret bleve hårt, eller lätta dräkter av syriska vävnader, sådana sjömännen brukade ikläda sig, när de i gott väder kryssade i någon vänlig arkipelag.

*

Tre månader efter avfärden från Ostia rodde Galenas trirem fram i en klippig skärgård. Varken skepparen eller någon av manskapet hade full reda på var de befunno sig, men de voro glada över att för en stund vara skyddade för de stormar, som rasade ute på det öppna havet.

Man skulle verkligen ha kunnat tro, att Silvius Antonius hade rätt i sitt påstående, att en gudom förföljde honom. Ingen på skeppet hade någonsin gjort en sådan resa. De olyckliga sjömännen sade till varandra, att de inte hade haft två dagars vackert väder, sedan de hade lämnat Ostia. Den ena stormen hade jagat den andra. De hade måst underkasta sig otroliga lidanden. Hunger och törst hade plågat dem, under det att de både dag och natt, uttröttade och nästan sjuka av sömnlust, hade måst sköta åror och segel.

Det ökade sjömännens missmod, att de inte hade kunnat driva någon handel. Hur skulle de ha kunnat nalkas en kust för att utbreda sina varor på stranden och idka byteshandel under ett sådant väder? Tvärtom, så snart de hade sett en kust dyka upp ur det envisa, regntyngda gråväder, som hade omgett dem, hade de måst styra ut till havs av fruktan för dess skumomsprutade klippor. En natt, då de hade stött på grund på ett skär, hade de måst vräka halva lasten i sjön. Och den andra hälften vågade de knappast tänka på, ty var det inte att frukta, att också den skulle vara alldeles fördärvad efter alla de störsjöar, som hade överspolat skeppet?

Säkert är, att Silvius Antonius inte hade visat sig vara en man med sjölycka. Ty han levde ännu, Silvius Antonius, han hade inte dränkt sig. Det skulle vara omöjligt att söka

förklara varför han förlängde en tillvaro, som inte kunde vara behagligare nu, än då han först beslöt sig för att förkorta den. Kanske hade han hoppats, att havet skulle bemäktiga sig honom utan hans eget åtgörande. Kanske älskade han inte mer det vredesrytande havet, kanske hade han beslutat sig för att dö i det grönskimrande, parfymerade vattnet i sitt marmorbadkar.

Men om Galenas och hans män hade vetat varför den unge Poppius hade kommit ombord, skulle de helt säkert ha bittert beklagat, att han inte fullföljde sin avsikt, ty de voro alla övertygade, att det var hans närvaro, som hade medfört denna otur. Mången mörk natt hade Galenas fruktat, att sjömännen skulle kasta sig över redarens son och vräka honom i havet. Mer än en av dem berättade, att han under de hemska stormnätterna hade sett mörka händer sträckas upp ur vattnet och gripa efter skeppet. Och man trodde sig inte behöva kasta lott bland skeppsmanskapet för att finna den, som dessa händer ville rycka ner i djupet. Både skeppare och manskap gjorde Silvius Antonius den synnerligt stora äran att tro, att det var för hans skull alla dessa stormar genombrusade luften och upprörde havet.

Om Silvius Antonius under denna tid hade uppfört sig som en man, om han hade tagit sin del av arbete och omtanke, skulle kanske någon av hans följeslagare ha fattat medlidande för honom som för en olycklig, vilken hade ådragit sig gudarnas vrede. Men den unge mannen hade inte förstått att förvärva deras medkänsla. Han hade inte tänkt på annat än att hålla sig i lä för vinden och att leta fram pälsverk och täcken ur lasten för att skydda sig mot kölden.

Dock för ögonblicket voro alla klagomål över hans närvaro förstummade. Så snart stormen hade lyckats driva in triremen i den omtalade skärgården, hade den upphört att rasa. Den uppförde sig som en vallhund, vilken tystnar och håller sig stilla, när den ser horden på rätt väg hem till fähuset. De tunga skyarna rullade bort från himlen. Solen sken. För första gången på resan kände skeppsmanskapet sommarens välbehag utbreda sig över naturen.

På dessa stormjagade män verkade solskenet och värmen

nästan som ett rus. I stället för att längta efter vila och sömn kände de sig muntra som morgonglada barn. Hoppet blossade på nytt upp inom dem. De antogo, att de skulle finna ett stort fastland bakom denna massa av klippiga skär. De väntade sig att finna människor, och vem kunde veta? På denna främmande kust, som kanske inte förr hade besökts av ett romerskt skepp, skulle troligen deras varor finna god avsättning. Det skulle kanske dock till sist lyckas dem att göra en förmånlig byteshandel, att fylla skeppsrummen med stora hudar av björn och älg, med stora mängder av vitt vax och guldkimrande bärnsten.

Medan triremen fortsatte att leta sig fram mellan skären, som blevo allt högre och allt rikare på saftig grönska och skog, skyndade man att pryda den, så att den skulle dra till sig barbarernas blickar. Skeppet, redan utan alla prydnader det vackraste av allt människoverk, låg snart på vågen, tävlande i prakt med den skönaste befjädrade fågel. Nyss stormvräkt och förhärjat, bar det nu på sin mast en gyllene spira och härliga, purpurandade segel. I framstammen reste sig en strålande Neptunibild och i bakstammen ett tält av mångfärgade sidendukar. Och man må inte tro, att sjömännen försummade att behänga skeppssidorna med mattor, vilkas fransar släpade på vattnet, eller att vira de tunga årorna med guldband.

Inte heller behöll skeppsfolket de saltdränkta kläder, som de hade burit under resan och som stormarna och havsvattnet hade gjort sitt bästa att förvandla till trasor. De iförde sig vita dräkter, virade purpurskärp kring livet och satte blänkande ringar om håret.

Även Silvius Antonius reste sig ur sin slöhet. Det tycktes, som om han glädde sig att nu äntligen få syssla med något, som han förstod sig på. Han lät raka och klippa sig samt lät ingnida hela sin kropp med doftande essenser. Därpå hängde han över sig en fotsid dräkt, fäste en mantel på sina axlar, satte en bred guldring om håret, och ur det stora smyckeskrin, som Galenas öppnade för honom, plockade han upp ringar och armband, halskedjor och ett gyllene bälte. När han var färdigklädd, rullade han upp sidentältets purpur-

gardiner och lade sig på en låg vilobädd i tältöppningen för att bli sedd av strändernas invånare.

Under dessa tillrustningar hade skeppet glidit fram genom allt trängre och trängre sund, och till sist märkte sjömännen, att de hade råkat in i mynningen till en flod. Man seglade i sött vatten. Fastlandet utbredde sig på ömse sidor om skeppet.

Triremen gled långsamt fram på den glittrande älven. Vädet var det härligaste, hela naturen var strålande lugn. Men hur ljuvt upplivades inte den stora ödsligheten av det praktfulla köpmansskeppet!

På båda älvstränderna växte hög och tät urskog. De mörka barrträden stodo nedträngda ända till vattnet. Under sitt eviga lopp hade det lyckats älven att bortföra jorden mellan deras rötter, och ännu mer än vid åsynen av de uråldriga träden ständes sjömännen till vördnad vid anblicken av de nakna rötterna, som liknade väldiga jättemurar. "Här", tänkte de, "ska det aldrig lyckas människan att odla säd, aldrig ska här röjas rum för en stad eller ens för en lantgård. Milsvitt omkring är ju marken genomvävd av detta nätverk av stålhårda rötter. Endast detta är nog för att göra skogens värde evigt, oföränderligt."

Utmed floden stodo träden så tät, och deras grenverk var så sammangyttrat, att det bildade fasta, ogenomträngliga murar. Dessa murar av stickande barr voro så starka och höga, att ingen befästad stad kunde ha önskat sig ett väldigare försvar.

Men här och där fanns dock en öppning i barmuren. Det var mynningarna till de stigar, på vilka djuren brukade komma ner till älven för att dricka. Genom dessa öppningar kunde främlingarna smyga en blick in i skogen. Aldrig hade de sett något liknande. I sollös skymning växte träd, vilkas stammar voro grövre än tornen vid Roms portar. Där var ett vimmel av träd, som stredo med varandra om ljus och luft. Träd trängdes och kämpade, träd förkrymptes och tyngdes ner av andra träd. Träd rotade sig på varandras grenar. Träd stredo och tävlade, som hade de varit människor.

Men skeppsfolket tänkte, att om djur eller människor färdades inne i denna trädvärld, måtte de äga andra sätt att tränga sig fram, än romarna kände till, ty från marken och ända upp till toppen var hela skogen ett nätverk av styva, barrlösa grenar. Från dessa grenar fladdrade ner alslånga flikar av grå skägglav, som förvandlade träden till trolska varelser med hår och skägg. Men under dem var skogsbotten täckt med multnande stammar, och foten skulle ha sjunkit ner i den murkna veden såsom i smältande snö.

Ut ur skogen trängde en doft, som alla på skeppet kände såsom något ljuvt bedövande. Det var den starka doften från kåda och vildhonung, som blandades med den unkna lukten från ruttnande stammar och från röda och gula jättesvampar.

Utän tvivel låg i allt detta något förfärande, men det var också upplyftande att möta naturen i all dess makt, innan människor hade ingripit i dess välde. Det dröjde inte länge, innan en av sjömännen började gnola en hymn till skogsguden, och ovillkorligen föll allt manskapet in i samma sång. Det var inte mera så, att de väntade att finna människor i denna skogsvärld. Deras hjärtan upplyftes av fromma tankar, de tänkte på skogsguden och hans nymfer. De sade sig, att Pan, bortjagad från Hellas skogar, hade flyktat till yttersta norden. Med from sång drogo de in i hans rike.

Under varje uppehåll i sången hörde de en stilla musik i skogen. Barren högt uppe i trädtopparna, som darrade i middagshettan, spelade och sjöngo. Sjömännen höllo allt oftare inne med sången för att höra om inte också Pans flöjt snart skulle ljuda.

Skeppet framdrevs allt långsammare av roddarna. Sjömännen spejade ner i vattnet, som flöt guldgrönt och svartviolett inne under granarna. De spejade in bland den höga vassen, vars blad darrade och rasslade för strömdraget. Det var en sådan förväntan över dem, att de ryckte till vid åsynen av en irrande slända, vid åsynen av de vita näckrosorna, som lyste i det vackra dunklet inne bland vassträen.

Och åter ljöd sången: "Pan, du skogens behärskare!"

De hade övergivit all tanke på köpenskap. De kände, att de stodo vid ingången till gudarnas boningar. All jordisk omsorg hade lämnat dem.

Då med ens vid mynningen till en av dessa djurstigar —

Där stod en älg, ett kungligt djur med bred panna och en skog av spetsar på hornen.

På triremén uppstod andlös tystnad. Årona spända mot vattnet hejdade farten. Silvius Antonius reste sig från sin purpurbädd.

Allas ögon voro vända mot älgoxen. Man tyckte sig skymta något, som han bar på sin rygg, men skogsdunklet och de nedhängande grenarna gjorde det omöjligt att se tydligt.

Den väldiga älgoxen stod länge och vädrade ut mot triremen med lyftad nos. Äntligen tycktes han inse, att den inte var något fientligt föremål. Han tog ett steg ner i vattnet. Han tog ännu ett. Bakom de breda hornen framskymtade allt tydligare något ljust och skärt. Bar männe älgoxen på sin rygg en hel skörd av vildrosor?

Skeppsmanskapet gjorde några försiktiga rörelser med årona. Triremen kom djuret till mötes. Den flyttade sig lik-som av sig själv allt närmare vasskanten.

Älgen skred sakta ut i vattnet, satte försiktigt ner foten för att inte fastna bland rötterna på älvbotten. Nu såg man tydligt bakom hornen ett flickansikte, omgivet av ljust hår. Älgen bar på sin rygg en av dessa nymfer, som man hade väntat, som man insåg nödvändigt måste finnas i denna urvärld.

Folket på triremen greps av helig hänförelse. En av dem, som härstammade från Sicilien, påminde sig en sång, som han hade sjungit i sin ungdom, då han lekte på de blomsterrika slätterna omkring Syracusa.

Han började gnola:

Nymf, Arethusa nämnd, nymf ibland blommor född,
Du, som i skogars hägn vandrade mänskensvit!

Och då de stormhårdade männen uppfattade orden, sökte de dämpa det orkanlika bruset i sina stämmor för att sjunga:

Nymf, Arethusa nämnd, nymf ibland blommor född.

Man stakade skeppet allt närmare och närmare vasskanten. Man ville inte akta därpå, att det redan ett par gånger hade skrapat mot bottnen.

Men den unga skogsvarelsen satt och lekte tittut mellan älghornen. Än gömde hon sig, än tittade hon fram. Hon hejdade inte älgen, hon drev den längre ut i vattnet.

När det högbenta djuret hade kommit ett par famnar framåt, smekte hon det för att få det att stanna. Hon böjde sig ner och ryckte upp några näckrosor. Männen på skeppet sågo skamsna på varandra. Nymfen var då kommen endast och allenast för att plocka de vita näckrosorna, som gungade på älvvattnet. Hon var inte kommen för de romerska sjö-männens skull.

Då drog Silvius Antonius en ring av fingret, gav till ett rop, som kom nymfen att se upp, och kastade ringen till henne.

Hon sträckte fram handen och uppfångade den. Hennes ögon började glänsa. Hon räckte ut handen efter mer. Silvius Antonius kastade ännu en ring.

Hon vräkte med ens näckrosorna tillbaka i älven och manade älgen vidare ut i vattnet. Stundom hejdade hon honom. Då kom en ring från Silvius Antonius och lockade henne framåt.

Plötsligen övergav henne all tvekan. Färgen steg på hennes kinder. Hon kom närmare skeppet utan att behöva lockas. Älgen gick i vatten ända till bogarna. Hon kom alldeles under skeppsbord.

Och där hängde sjömännen ut över relingen för att hjälpa den sköna nymfen ombord, ifall hon skulle vilja bestiga triremens däck.

Men hon såg ingen annan än Silvius Antonius, som stod där ringprydd och pärlsmydd och grann som en soluppgång. Och när den unge romaren märkte, att nymfens ögon

voro vända mot honom, sträckte han sig längre ut än envar annan. Man ropade åt honom att akta sig, att inte förlora fotfästet och falla i vattnet.

Men denna varning var fåfång. Ovisst är om nymfen genom ett häftigt ryck drog till sig Silvius Antonius eller hur det tillgick, men han var över bord, innan någon hade hunnit tänka på att gripa tag i honom.

Dock var det ingen fara, att Silvius Antonius skulle drunkna. Nymfen hade sträckt ut sina rosiga armar och uppfångat honom. Han hade knappast vidrört vattenytan. I samma ögonblick kastade hennes gångare om, störtade bort genom vattnet och försvann i skogen. Och högt hördes den vilda ryttarinnans skratt, då hon bortförde Silvius Antonius.

Galenas och hans män stodo för ett ögonblick skräckslagna. Likasom vid en olycka på sjön kastade somliga kläderna för att simma i land. Galenas hejdade dem.

— Tvivelsutan är detta gudarnas vilja, sade han. Det är fördenskull de har jagat Silvius Antonius Poppius genom tusen stormar bort till detta okända land. Låt oss vara glada, att vi har varit redskap för deras vilja! Men låt oss inte heller söka att hindra den!

Och sjömännen återtogo lydigt sina åror och rodde utför floden, och till åornas taktmässiga slag gnolade de sakta sången om Arethusas flykt.

*

Då man nu har slutat denna berättelse, så måtte ju den resande förstå den gamla hållristningen, som man har visat honom på det stora Kungahällas grund. Han måtte ju kunna se både älgen med de månggreniga hornen och triremen med de långa årorna. Man begär inte, att han ska se Silvius Antonius Poppius och den sköna urskogsdrottningen, ty för att se dem tarvas det, att man ser med de gamla sagoberättarnas ögon.

Och han ska även förstå, att hållristningen härrör från den unge romaren själv, och att så även är förhållandet med den gamla berättelsen. Silvius Antonius har ord för ord

inlärt den åt sina efterkommande. Han visste ju, att det skulle glädja dem att veta, att de härstammade från de världsberömda romarna.

Men naturligtvis behöver inte den främmande tro, att någon av Pans nymfer har vandrat på denna älvstrand. Han kan ju förstå, att en vild människostam vandrade omkring i urskogen och att den stora älgens ryttarinna var dotter till kungen, som behärskade dessa fattiga människor. Och att flickan, när hon bortförde Silvius Antonius, endast ville röva till sig hans smycken. Och att hon alls inte tänkte på Silvius Antonius själv, hon visste väl knappast om han var en människa som hon.

Och den resande kan ju förstå, att Silvius Antonius' namn inte ännu skulle ihågkommas på dessa stränder, om han alltid hade fortfarit att vara samma narr. Han kan få höra hur den unge romaren upprättades av olyckan och av nöden samt att han, ifrån att vara vildarnas föraktade slav, blev deras konung. Han var det, som gick lös på urskogen med eld och stål. Han reste den första, fast upptimrade gården. Han byggde skepp och odlade säd. Han lade grunden till det stora Kungahällas härlighet.

Och när den resande hör detta, ska han se ut över nejden med gladare blickar än förr. Ty fastän stadsgrunden är förvandlad till fält och äng och älven är tom på seglare, är det dock denna mark, som har låtit honom se syner ur det försvunna och andas drömmarnas luft.

SIGRID STORRÅDA.

Det var en gång en skön vår. Och det var just den våren, då den svenska drottningen Sigrid Storråda hade stämt möte i Kungahälla med den norske konungen Olof Tryggvason för att träffa avtal om deras giftermål.

Det var ganska underligt, att kung Olof ville äga drottning Sigrid, ty visserligen var hon rik, skön och storsinnad, men hon var den argaste hedning, medan konung Olof var kristen och inte tänkte på annat än att bygga kyrkor och tvinga folket att låta döpa sig. Men kanhända väntade han, att Herren Gud i höjden skulle omvända henne.

Men än underligare var det, att när Storråda hade kungjort för kung Olofs sändebud, att hon ville segla till Kungahälla, så snart havet var isfritt, började våren genast. All kyla och snö flydde sin kos, just då det eljest brukar vara full vinter.

När Storråda talade om, att hon skulle börja rusta ut sina skepp, försvann isen från fjärdarna, ängsmarken började grönska, och fastän det ännu var långt före vårfrudag, kunde boskapen sändas på bete.

Då drottningen rodde mellan Östgötaskären ut i Östersjön, sutto gökar och golo på klipporna, fastän det var så tidigt, att man knappast hade kunnat hoppas att få höra en lärka.

Det blev också stor glädje, där Storråda drog fram. Alla de jättar, som hade måst flytta från Norge under kung Olofs regering, därför att de inte tålde ljudet av kyrkklockor, kommo ut på bergklintarna, när de sågo Storråda segla förbi. De ryckte upp unga lövträd med roten och vinkade med dem till drottningen, och då de gingo in i sina stenstugor, där hustrun satt i bekymmer och längtan, skrattade de och sade:

— Nu, kvinna, ska du inte vara sorgsen mer. Nu reser Storråda till kung Olof. Nu får vi snart komma åter till Norge.

När drottningen seglade förbi Kullaberg, kom Kullamannen ut ur sin bergshåla. Och han lät det svarta berget öppna sig, så att hon såg hur guld- och silverådror löpte fram där inne och fägnades åt hans rikedom.

Då Storråda for förbi Hallandsfloderna, sam strömkarlen nedför sina forsar och fall och kom ända ut i älvmyningen och spelade på sin harpa, så att skeppen dansade på vågen.

När hon seglade fram under Nidingarnas skär, lågo havsfruarna där och blåste i snäckor, så att vattnet sprutade upp till höga skumpelare.

Men då motvind blåste, kommo leda troll upp ur djupet och hjälpte Storrådas skepp fram över vågorna. Somliga lågo vid aktern och sköto på, andra togo rep av sjögräs i munnen och spände sig för skeppet som hästar.

De vildaste vikingar, som kung Olof inte ville tåla i landet för deras ondskas skull, kommo roende mot drottningens skepp med seglen nedfällda och återbilorna höjda för att börja strid. Men när de kände igen drottningen, läto de henne fara vidare oskadd och ropade efter henne:

— Vi dricker en skål för ditt bröllop, Storråda!

Alla hedningar, som bodde utmed kusten, lade ved på sina stenaltaren och offrade både får och get till de gamla gudarna, för att de skulle stå Storråda bi på hennes färd till den norske konungen.

När drottningen seglade uppför Nordre älv, kom sjörået simmande utmed skeppet, sträckte sin vita arm upp ur djupet och räckte henne en stor, klar pärla.

— Bär denna, Storråda, sade det, så att kung Olof må bli intagen av din skönhet och aldrig kunna glömma dig!

Då drottningen hade kommit ett litet stycke uppför älven, hörde hon ett starkt brusande och buller, så att hon undrade om hon skulle möta ett vattenfall. Ju längre drottningen kom, desto mer tilltog larmet, och hon trodde till sist, att hon skulle komma mitt i en stor slaktning.

Men när drottningen hade rott förbi Gullön och svängde in i en bred bukt, såg hon det stora Kungahälla ligga på älvstranden.

Staden var så stor, att hon inte kunde se så långt uppåt

älven, att där inte låg gård vid gård. De voro alla ansenliga och välupptimrade med många uthus; smala gränder löpte emellan de gråa timmerväggarna ner till floden, breda gårdsplaner öppnade sig framför stugorna, välupptrampade stigar förde från varje gård ner till dess båthus och brygga.

Storråda befallde sina roddare att lyfta årorna långsamt. Hon stod högt i bakstammen av skeppet och såg mot stranden.

— Aldrig har jag sett något liknande, sade hon.

Nu förstod hon, att det starka bullret hon hade hört kom allenast av allt det arbete, som pågick i Kungahälla om våren, när skeppen skulle sändas ut på långtur.

Hon hörde smeder hamra med tunga släggor, brödkavlen slamrade i bagarstugan, timmerplankor lastades bullersamt på tunga prämar, ungersvenner barkade mastträd och hyvlade breda årblad.

Mången grön gårdsplan såg hon, där tärnor gingo och snodde rep åt de sjöfarande, där gamla män sutto med nål i hand och satte klutar på grå vadmalssegel.

Hon såg båtbyggare tjärbrå de nya båtarna. Naglar slogos in i starka ekplankor. Ur båthusen skötes skroven fram för att tätas. Gamla skepp pryddes med nymålade drakbilder. Varor stuvades, folk sade brådszkande farväl, tungt packade skeppskistor buros ombord.

Skepp, som redan voro färdiga, lade från land. Storråda såg, att de, som roddes uppåt älven, förde tung last av sill och salt, men de, som styrdes väster ut mot det öppna havet, voro högt uppåt masten lastade med dyrbart ekvirke, hudar och skinn.

När drottningen såg allt detta, log hon av glädje. Hon sade, att hon ville gärna bli gift med kung Olof för att få råda över en sådan stad.

Storråda rodde fram till kungsgårdens brygga. Där stod kung Olof och mötte henne, och då hon steg fram emot honom, syntes hon honom vara den skönaste han hade råkat.

Därpå följdes de åt upp till kungsgården, och mellan dem båda var stor enighet och vänskap. Och när de skulle sätta sig till bords, log Storråda och glammade med kungen under

hela tiden, som biskopen läste bordsbönen, och kungen log och talade även han, eftersom han såg, att det behagade Storråda.

Då de hade slutat måltiden och alla knäppte sina händer för att lyssna till biskopens bön, började Storråda berätta kungen om sina rikedomar. Hon fortsatte härmed, så länge som bordsbönen varade. Och kungen hörde på Storråda, men inte på biskopen.

Kungen satte Storråda i högsätet, och själv satte han sig vid hennes fötter. Och Storråda berättade honom hur hon hade låtit innebränna två småkonungar, som hade vågat fria till henne. Och kungen fröjdade sig och tänkte, att så borde det gå alla småkonungar, som vågade fria till en sådan kvinna som Storråda.

När det ringde till vespern, reste sig kungen för att enligt vanan gå till Mariekyrkan och bedja. Men då kallade Storråda fram sin skald, och han sjöng kvädet om Brynhild, som lät dräpa Sigurd Fafnesbane. Och kung Olof gick in i kyrkan; i stället satt han och betraktade Storrådas mäktiga ögon och såg hur täta de svarta ögonbrynen tecknade sig. Då förstod han, att Storråda var Brynhild och att hon skulle döda honom, om han sveke henne. Han tänkte också, att hon skulle vara kvinna till att låta bränna sig på bål samman med honom. Alltmedan präster mässade och både i Mariekyrkan i Kungahälla, satt kung Olof och tänkte på att han ville rida till Valhall med Storråda framför sig på hästen.

På natten hade färjkarlen vid Älvbacken, som förde folk i sin färja över Göta älv, mera att göra än någonsin förr. Gång på gång blev han ropad över till andra stranden, men när han kom dit, fanns aldrig någon att se. Dock hörde han steg runtomkring sig, och båten blev fylld, så att den höll på att sjunka. Han for hela natten fram och åter och visste inte vad detta skulle betyda. Men på morgonen var sanden vid älvstranden full av små fotspår, och i fotspåren hittade färjkarlen små vissna löv, som, när han bättre betraktade dem, visade sig vara ädelt guld. Då förstod han, att det var alla de tomtar och pysslingar, vilka hade flytt från Norge för kristendomens skull, som nu vände åter.

Men jätten, som bodde i Fontinsberget strax öster om Kungahälla, tog upp stora stenblock och kastade block efter block mot Mari kyrkans torn, så länge som natten varade. Om jätten inte hade varit så stark, att alla hans stenar hade gått över älven och fallit ner långt borta på Hisingen, kunde en stor skada ha uppkommit.

Varje morgon hade kung Olof för vana att gå i mässan, men den dagen, då Storråda var i Kungahälla, menade han sig inte ha tid därtill. Så snart han hade uppstått, ville han genast gå ner till hamnen, där hon bodde på sitt skepp, för att fråga henne om hon ville dricka bröllop med honom före kvällen.

Biskopen hade låtit ringa i klockorna i Mari kyrkan hela morgonen, och när kungen kom ut ur kungsgården och gick över torget, slogos kyrkdörrarna upp, och en skön sång strömmade emot honom. Men kungen gick vidare, som om han ingenting hade hört. Då lät biskopen hejda klockorna, sången upphörde, och ljusen släcktes.

Det kom så plötsligt, att kungen stannade ett ögonblick och såg tillbaka upp mot kyrkan. Det tycktes honom då, att kyrkan var mer oansenlig, än han någonsin förr hade märkt. Den var lägre än andra hus i staden, torvtaket låg tungt över de fönsterlösa väggarna, porten var låg och mörk med ett litet skärmtak av granbark.

Medan kungen stod så, kom en ung, smärt kvinna ut ur den mörka kyrkporten. Hon var klädd i röd kjortel och blå mantel och bar ett ljuslockigt barn på armen. Hennes dräkt var torftig, men kungen tänkte, att hon såg ut att vara den mest ädelborna kvinna han någonsin hade mött. Hon var hög och av skön gestalt och hade ett ljuvt ansikte.

Kungen såg med stor rörelse hur den unga kvinnan tryckte sitt barn intill sig och bar det med sådan kärlek, som ägde hon intet annat kärt eller dyrbart i världen.

När kvinnan hade kommit ut på dörrstenen, vände hon det hulda ansiktet och såg tillbaka in i den skumma, fattiga kyrkan med mycken längtan i blicken. Då hon åter vände sig utåt torget, hade hon tårar i ögonen.

Men när hon skulle gå ut på torget, svek henne modet.

Hon stödde sig mot dörrposten och såg på barnet med sådan ängslan, som ville hon säga: "Var, var i hela vida världen ska nu vi två få tak över huvudet?"

Kungen stod alltjämt orörlig och betraktade den husvillan. Vad som rörde honom mest, var, att han såg barnet, som satt alldeles sorglöst på hennes arm, sträcka upp en blomma mot hennes ansikte för att locka henne att småle. Och då såg han, att hon sökte förvisa sorgen från sina anletsdrag och log mot sonen.

"Vem är den kvinnan?" tänkte kungen. "Mig synes, att jag har sett henne förr. Tvivelsutan är hon en högboren kvinna, som har råkat i nöd."

Så bråttom än kungen hade för att komma till Storråda, så kunde han inte slita sina ögon från kvinnan. Han undrade endast var han förr hade sett så milda ögon och ett så ljuvt format anlete.

Alltjämt stod kvinnan kvar i kyrkporten, som om hon inte kunde slita sig därifrån. Då gick kungen fram till henne och frågade:

— Varför är du så bedrövad?

— Jag är utdriven ur mitt hem, sade kvinnan och visade in mot den lilla mörka kyrkan.

Kungen tänkte, att hon menade, att hon hade vistats i kyrkan, därför att hon ingen annan bostad hade. Han frågade vidare.

— Vem har drivit bort dig?

Hon såg då på honom med utesäglig bedrövelse.

— Vet du det inte? sporde hon.

Men då vände sig kungen från henne. Han hade inte tid, tyckte han, att stå där och gissa gåtor. Det syntes, som om kvinnan menade, att han hade drivit bort henne. Han kunde inte förstå vad hon syftade på.

Kungen gick raskt vidare. Han kom ner till kungsbyggnaden, där Storrådas skepp lågo förtöjda. Nere vid hamnen mötte han drottningens tjänare, som alla hade guldbårder på kläderna och silverhjälm på huvudet.

Storråda stod högt på skeppet och blickade ut över

Kungahälla och gladdde sig åt dess makt och rikedom. Hon stod och såg ner på staden så, som om hon redan betraktade sig som dess drottning.

Men när kungen såg Storråda, tänkte han genast på den ljuva kvinnan, som hade kommit fattig och elända ut ur kyrkan. "Vad är detta?" tänkte han. "Jag menar, att hon synes mig skönare än Storråda."

Då Storråda nu log mot honom, påminde han sig hur tårarna hade glänst i den andra kvinnans ögon.

Kung Olof hade den främmandes ansikte så för tanken, att han därmed måste jämföra Storrådas ansikte drag för drag. Och när han så jämförde, försvann all Storrådas skönhet.

Han såg, att Storrådas ögon voro grymma och att hennes mun var vällustig. I varje drag av hennes ansikte spårade han en synd.

Han såg väl alltjämt, att hon var skön, men han fann inte längre behag i hennes åsyn. Han började avsky henne, som om hon hade varit en glänsande giftorm.

Då drottningen såg kungen komma, drog ett segerstolt leende över hennes läppar.

— Jag väntade dig inte så tidigt, kung Olof, sade hon. Jag hade trott, att du skulle vara i mässan.

Det kom över kungen en lust att retas med Storråda och göra allt, som hon inte ville.

— Mässan är inte ännu börjad, sade han. Jag kommer för att bedja dig, att du följer mig i min Guds hus.

När kungen sade detta, såg han, att Storråda fick en vass blick i ögonen, men hon smålog alltjämt.

— Kom hellre hitöver på skeppet! sade hon. Jag vill visa dig de gåvor, som jag har fört med mig till dig.

Hon tog upp ett gyllene svärd liksom för att locka honom, men kungen tyckte sig alltjämt se den andra kvinnan jämte henne. Och han tyckte, att Storråda stod bland sina skatter såsom en led drake.

— Jag vill först veta, sade kungen, om du vill gå med mig i kyrkan.

— Vad ska jag göra i din kyrka? frågade hon och såg spotsk ut.

Då märkte hon, att kungens ögonbryn drog sig samman, och förstod, att han inte var så till sinnes som förra dagen. Hon bytte då genast om sätt och blev mild och undfallande.

— Gå du i kyrkan så mycket dig lyster, sade hon, fast jag inte går! Fördenskull må det inte uppstå ovänskap mellan oss.

Drottningen gick ner från skeppet och kom fram till kungen. Hon höll i handen ett svärd och en pälsbrämad mantel, som hon ville förära honom.

Just i detsamma kom kungen att se bortåt hamnen. Långt borta såg han den andra kvinnan komma gående. Hon gick lutande med trötta steg, alltjämt med barnet på armen.

— Vad är det du ser efter så ivrigt, kung Olof? frågade Storråda.

Då vände sig den andra kvinnan om och såg på kungen, och vid det hon såg på honom, tyckte han sig se, att över hennes och barnets huvuden tändes gyllene ljusringar, skönare än alla kungars och drottningars smycken. Men strax därpå vek hon av uppåt staden igen, och han såg henne inte mer.

— Vad är det du ser efter så ivrigt, kung Olof? sporde Storråda än en gång.

Men när kung Olof vände sig mot drottningen, såg han henne gammal och led, omgiven av all världens ondska och synd, och han förfärades över att han skulle ha kunnat falla i hennes garn.

Han hade dragit av handsken för att räcka henne handen. Men nu tóg han handsken och slog henne med den över ansiktet.

— Vad ska jag så med dig, din gamla hundhedning? sade han.

Då for Storråda tillbaka tre steg. Men hon sansade sig raskt och svarade:

— Detta slag torde bli din bane, kung Olof Tryggvason.

Och hon var blek som Hel, då hon vände sig från honom och besteg skeppet.

Nästa natt drömde kung Olof en sällsam dröm.

Vad han såg framför sig, var inte jorden, utan havsbotten. Det var en gröngrå mark, över vilken vattnet stod många famnar högt. Han såg fiskar simma efter rovt, skeppen såg han glida förbi uppe på vattenytan som mörka moln, och solskivan såg han blänka matt som en blek måne.

Då kom den kvinnan, som han hade sett i kyrkporten, gående nere på havets botten. Hon hade samma lutande gång och samma slitna kläder, som då han hade mött henne, och hennes ansikte var alltjämt fullt av sorg.

Men där hon gick fram på havsbotten, delade sig vattnet framför henne. Han såg hur det, liksom drivet av oändlig vördnad, reste sig upp i valv och slöt sig samman i pelare, så att hon gick fram genom en den härligaste tempelsal.

Plötsligen såg kungen, att vattnet, som höjde sig över kvinnan, började byta färg. Pelarna och valven blevo först ljunt röda, men togo raskt en allt starkare färg. Hela havet runtom var också rött, såsom hade det blivit förvandlat till blod.

På sjöbotten, där kvinnan gick fram, såg kungen brutna svärd och pilar, brutna bågar och spjut. De voro inte många först, men ju längre hon vandrade in i det röda vattnet, desto tätare lågo de hopade.

Kungen såg bävande hur kvinnan vek av från räta vägen för att inte trampa en död man, som låg utsträckt på den gröna tångbädden. Mannen var brynjeklädd, hade svärd i handen och ett djupt sår i huvudet.

Kungen tyckte, att kvinnan slöt ögonen för att inte se. Hon rödde sig mot ett visst mål utan tvekan eller ängslan. Men han, som drömde, kunde inte vända bort ögonen.

Han såg hela sjöbotten översållad av spillror. Han såg tunga skeppsankaren, tjocka rep slingrade sig som ormar, skepp lågo där med uppfläta sidor, de gyllene drakhuvudena, som hade suttit å stäven, blickade mot honom med röda, hotfulla ögon.

— Jag ville väl veta vilka som har hållit slag på sjön

och lämnat allt detta till rov åt förgängelsen, tänkte den drömmande.

Överallt såg han döda: de hängde ner från skeppsborden eller lågo nedsjunkna i den yviga tången. Men han hade inte mycken tid att betrakta dem, därför att han måste se efter kvinnan, som alltjämt vandrade framåt.

Äntligen såg kungen henne stanna framför en död man. Han hade röd livrock, blank hjälm på huvudet, skölden var träd på armen, och ett bart svärd höll han i handen.

Kvinnan böjde sig över honom och viskade, som om hon hade velat väcka en sovande:

— Kung Olof, viskade hon, kung Olof!

Då såg den drömmande, att mannen på sjöbottnen var han själv. Han kände tydligt igen, att han var den döde.

— Kung Olof, viskade kvinnan än en gång, jag är den, som du såg utanför kyrkan i Kungahälla. Känner du mig inte?

Då den döde alltjämt låg orörlig, lade hon sig på knä bredvid honom och viskade i hans öra:

— Nu har Storråda sänt sin flotta emot dig och tagit hämnd på dig. Ångrar du dig, kung Olof?

Än en gång frågade hon:

— Nu lider du dödens bitterhet, därför att du valde mig och inte Storråda. Ångrar du dig? Ångrar du dig?

Då slog den döde äntligen upp ögonen, och kvinnan hjälpte honom att resa sig. Han stödde sig mot hennes skuldra, och hon vandrade sakta bort med honom.

Åter såg kung Olof henne vandra och vandra genom natt och dag, genom hav och land. Äntligen tyckte han sig se, att de voro komna längre bort än molnen och högre än stjärnorna.

De vandrade in i en lustgård, där marken lyste som vitt ljus och där blommorna voro klara som daggdroppar.

Kungen såg, att när kvinnan trädde in i lustgården, lyfte hon huvudet, och hennes gång blev lättare.

När hon hade kommit ett stycke längre in, började hennes kläder stråla. Han såg huru de av sig själva kantades av guldbårder och upplystes av färger.

Han såg också, att en ring av strålar tändes omkring hennes hjässa och beglänste hennes ansikte.

Men den fallne, som stödde sig mot hennes skuldra, upplyfte sitt huvud och frågade:

— Vem är du?

— Vet du det inte, kung Olof? svarade hon då, och oändlig höghet och härlighet omgav hennes varelse.

Men kungen fylldes härvid i drömmen av stor glädje över att han hade valt att tjäna den ljuva himladrottningen. Det var en glädje, sådan han aldrig förr hade erfarit, och den var så stark, att den väckte honom.

När han vaknade upp, kände han tårar skölja ner över ansiktet, och han låg med händerna knäppta till bön.

ASTRID.

I.

Mellan de låga stugorna i den gamla kungsgården i Uppsala stod jungfruburen. Den var rest på stolpar såsom ett duvslag, man kom dit upp på en trappa, så brant som en stege, trädde dit in genom en dörr, så låg som en lucka. Väggarna där inne voro betäckta med runor, som skulle betyda kärlek och längtan, vid de trånga glugghålen såg man små runda gropar innötta i trävirket, för där brukade tärnorna stå stödda mot armbågen och stirra ner på gårdsplanen.

Sedan några dagar gästades kungsgården av den gamle Hjalte skald, och han kom varje dag upp i jungfruburen till prinsessan Ingegerd och talade med henne om kungen i Norge, Olof Haraldsson. Och varje gång Hjalte kom, satt Ingegerds trälinna Astrid och hörde på hans tal med lika stor glädje som prinsessan.

Alltmedan Hjalte talade, lyssnade båda jungfrurna så ivrigt, att de fällde arbetet i skötet och höllo händerna stilla. Den, som såg dem, skulle alls inte ha trott, att något kvinnoarbete då utfördes i jungfruburen. Man skulle alls inte ha kunnat tro, att de uppsamlade Hjaltes ord, som om de hade varit silkestrådar, och att de därav formade var sin bild av kung Olof. Man skulle inte ha kunnat tro, att de i tankarna virkade samman skaldens ord till var sin strålande väggbonad.

Men i alla fall var det så, och prinsessans bild var så skön, att var gång hon såg den framför sig, skulle hon ha velat kasta sig ner på knä och tillbedja. Ty hon såg kungen sitta hög och kronbeprydd på sin tron; hon såg en röd- och guldbroderad kåpa hänga från hans skuldra ända ner till hans fötter. Hon såg inte svärd i hans hand, men heliga

skrifter, och hans tron såg hon uppbäras av ett kuvat troll. Vitt som vax sken hans ansikte mot henne ur långa, jämna lockar, och hans ögon lyste av fromhet och frid. Ack, hon förfärades nästan, då hon såg den övermänskliga kraft, som lyste ur detta bleka ansikte. Hon förstod, att kung Olof inte allenast var en konung, hon såg, att han var ett helgon och änglarnas vederlike.

Men sådan var ingalunda den bild, som Astrid skapade sig av kungen. Den ljushåriga trälkvinnan som hade prövat både hunger och köld och burit mycken möda, men som ändock var den, vilken fyllde jungfruburen med gyckel och skämt, tänkte sig kungen helt annorlunda. Hon kunde inte hjälpa, att var gång hon hörde talas om honom, måste hon se framför sig en ung vedhuggare, som om kvällen kommer fram ur skogen med yxan på skuldran.

— Jag ser dig, jag ser dig så väl, sade Astrid till bilden, alldeles som hade där varit någon. Hög är du inte, men skulderbred och lätt och vig, och eftersom du har gått i skogsmörkret hela gudslånga dagen, så tar du det sista stycket i ett språng och ler och hoppar högt, när du når ut på vägen. Då lyser tänderna och håret flyger, och det tycker jag om. Jag ser dig, du har rödlätt ansikte och ett ok med fräknar över näsan. Och du har blå ögon, som blir mörka och dystra inne i skogsdjupet, men kommer du bara så långt, att du ser dalen och ditt hem, så ljusnar de och blir milda. Så snart du ser din egen stuga i daldjupet, så lyfter du på luvan och hälsar, och då ser jag din panna. Skulle inte den pannan duga för en kung? Skulle inte den breda pannan kunna bära krona och hjälm?

Men så olika dessa bilder än voro, så är det visst, att lika högt som prinsessan älskade den heliga bild, som hon hade framtrölat, lika högt älskade den stackars trälkvinnan den käcke ungersvennen, som hon såg komma emot sig ur skogsdjupet.

Och om Hjalte skald hade fått se bilderna, skulle han säkert ha prisat dem. Han skulle ha sagt, att de båda liknade kungen.

— Ty det är kung Olofs goda lycka, skulle han ha sagt,

som har velat, att han är en frisk och munter yngling, på samma gång som han är en Guds helige hjälte.

Ty den gamle Hjalte älskade kung Olof, och ehuru han hade gått från hov till hov och sett många människor, hade han aldrig kunnat finna hans like.

— Var finner jag någon, som kommer mig att glömma Olof Haraldsson? brukade han säga. Var ska jag möta en utmärktare man?

Hjalte skald var en kärv gubbe med ett strävt utseende. Så gammal han var, hade han svart hår, hans hy var mörk och hans ögonkast voro vassa. Och hans sång hade alltid svarat väl till hans utseende. Han hade aldrig funnit andra ord på tungan än stridsord. Han hade aldrig diktat andra sånger än stridssånger.

Den gamle Hjaltes hjärta hade ända hittills varit som vildmarken utanför skogsbons stuga. Det hade varit som ett stort stenrös, ur vilket ingenting annat vill växa än mager ormbunke och hårt skärgräs.

Men under sina vandringar hade Hjalte kommit till Uppsalahovet och fått se prinsessan Ingegerd. Han hade sett, att hon var ädlare än varje annan kvinna han hade råkat. Sannerligen var inte prinsessan så mycket ljuvare än andra kvinnor, som kung Olof var härligare än andra män.

Då uppstod helt plötsligt hos Hjalte den tanken, att han skulle söka väcka kärlek mellan den svenska prinsessan och den norske kungen. Han frågade sig varför inte hon, som stod främst bland kvinnor, skulle kunna älska kung Olof, som var ypperst av män.

Och sedan denna tanke hade slagit rot hos Hjalte, diktade han inte mer sina mörka hjältesånger. Han avstod från att vinna pris och ära hos de sträva kämparna vid Uppsalahovet och satt långa timmar hos kvinnorna i jungfruburen. Och man skulle inte ha kunnat tro, att det var Hjalte, som talade. Man skulle inte ha trott, att han kunde finna så fagra och milda ord på sin tunga, som han nu använde för att tala om kung Olof.

Ingen skulle ha kunnat känna igen Hjalte. Alltsedan tanken på giftermålet hade uppstått inom honom, var han

alldeles förvandlad. Då den ljuva tanken växte upp ur Hjaltes själ, var det, som om en färgrik ros med doftande och lena blad hade vuxit upp över en vildmark.

*

En dag satt Hjalte åter hos prinsessan i jungfruburen. Alla tärnorna voro utgångna utom Astrid.

Hjalte tänkte på att han nu hade talat länge nog om Olof Haraldsson. Han hade sagt allt fagert om honom, som han visste. Men hade det nu gagnat något? Vad tänkte prinsessan om kungen?

Hjalte började lägga snaror för prinsessan för att få veta vad hennes mening var om kung Olof. "Jag ska kunna se det på en blick eller en rodnad", tänkte han.

Men prinsessan var en högboren kvinna, hon visste att dölja sina tankar. Hon varken rodnade eller log. Hennes ögon antogo ingen strålgång. Hon lät inte Hjalte förstå vad hon tänkte.

Medan skalden såg in i hennes ädla ansikte, började han blygas över sig själv.

— Hon är för god för att man ska söka smyga sig över henne, sade han. Man måste gå emot henne i öppen kamp.

Så sade Hjalte rentut:

— Kungadotter, om Olof Haraldsson begär dig av din far, vad skulle du säga därtill?

Den unga prinsessans ansikte ljusnade, såsom människors ansikten ljusna, när de komma upp på ett berg och skåda havet. Hon svarade genast utan omsvep:

— Är han en sådan kung och en sådan kristen, som du har sagt, Hjalte, så vore detta för mig en stor lycka.

Men knappt hade hon sagt detta, förrän glansen dog bort ur hennes ögon. Man skulle ha trott, att en dimstod hade rest sig mellan henne och den stora, sköna synen i fjärran.

— Ack, Hjalte, sade hon, du glömmer en sak. Kung Olof är vår fiende. Det är krig och inte friareanbud, som vi väntar från honom.

— Låt detta inte bedröva dig! sade Hjalte. Vill du det allenast, så är allt gott. Jag vet kung Olofs vilja i denna sak.

Hjalte skald var så nöjd, att han log, då han sade detta, men prinsessan blev mer och mer sorgsen.

— Nej, sade hon, varken på mig eller kung Olof beror detta, utan på min fader Olof Skötkonung. Och du vet, att han hatar Olof Haraldsson och inte ens vill tillåta, att någon nämmer hans namn. Aldrig låter han mig följa en fiende till hans rike. Aldrig ger han sin dotter till Olof Haraldsson.

När prinsessan hade sagt detta, lade hon bort all sin stolt-
het och började klaga inför Hjalte.

— Vad hjälper det mig, att jag nu har lärt känna Olof Haraldsson, sade hon, att jag drömmer om honom alla nätter och längtar till honom alla dagar? Hade det inte varit bättre, att jag aldrig hade hört något om honom? Hade det inte varit bättre, om du aldrig hade kommit hit och talat med mig om honom?

När prinsessan sade detta, fylldes hennes ögon av tårar, men då Hjalte såg tårarna, lyfte han handen, het av iver.

— Gud vill det! ropade han. I hören samman. Strid måste byta ut sin röda mantel mot fredens vita dräkt, så att er lycka kan fröjda jorden.

När Hjalte sade detta, böjde prinsessan först sitt huvud för Guds höga namn, sedan upplyfte hon det med nyvaknat hopp.

*

Då den gamle Hjalte steg ut genom jungfruburens låga dörr och gick fram på den smala svalgången, som inte skyddades av minsta ledstång, kom Astrid efter honom.

— O, Hjalte! ropade hon till honom. Varför frågar du inte mig vad jag skulle svara Olof Haraldsson, om han hade begärt min hand?

Det var första gången Astrid talade till Hjalte. Men Hjalte kastade blott en snabb blick på den guldhåriga trälkvinnan, som bar håret krusigt vid tinningarna och i nacken, som hade de bredaste armband och de tyngsta örringar och hade kjorteln bunden med silkessnören och livstycket så späckat

med pärlor, att det var styvt som ett harnesk. Sedan gick han vidare utan att svara henne.

— Varför spörjer du endast prinsessan Ingegerd? fortfor Astrid. Varför spörjer du inte också mig? Vet du då inte, att även jag är Sveakungens dotter?

Vet du inte, fortfor hon, då Hjalte alls inte svarade, att fastän min mor var trälinna, så var hon dock kungens ungdomsbrud? Vet du inte, att så länge hon levde, vågade ingen komma ihåg hennes börd? O, Hjalte, vet du inte, att det först var, sedan hon hade dött och kungen hade fått en drottning, som alla påminde sig, att hon var en ofri?

Det var först sedan jag hade fått en styvmor, som kungen började tänka på att jag var av låg trälaboröd. Men är jag inte en kungadotter, Hjalte, fastän min far anser mig så ringa och föraktlig, att han har låtit mig sjunka ner i trälhopen? Är jag inte en kungadotter, fastän min styvmor lät mig gå klädd i trasor, medan min syster gick i gyllentyg? Är jag inte en kungadotter, fastän min styvmor satte mig till att valla ancor och gäss och fastän jag har blivit straffad med trälpiskan? Och om jag är kungadotter, varför frågar du mig inte om jag vill gifta mig med Olof Haraldsson? Se, jag har krusigt guldhår, som står så lätt över mitt huvud som dun! Se, jag har sköna ögon, jag har blomstrande kinder! Varför skulle inte kung Olof vilja äga mig?

Hon följde Hjalte över gården och ända fram till kungstugan. Men Hjalte aktade lika litet på hennes klagan, som en väpnad kämpe aktar stenkast från en pojke. Han lyssnade inte mer till den guldlockiga trälinnan, än om hon hade varit trädtoppens sladdrande skata.

*

Ingen ska tro, att Hjalte nöjde sig med detta, att han hade vunnit Ingegerd för sin kung. Nej, följande dag tog den gamle isländaren mod till sig och talade med Olof Skötkonung om Olof Haraldsson. Men Hjalte fick knappast komma till ordet. Kungen avbröt skalden, så snart som han ville tala om hans fiende. Hjalte förstod, att den ädla prin-

sessan hade rätt. Han tyckte sig aldrig ha mött större hatfullhet.

— Men detta giftermål måste ändå bli av, sade Hjalte. Det är Guds vilja, Guds vilja.

Och det såg alldeles så ut, som om Hjalte hade rätt. Endast ett par dagar senare kom ett sändebud från kung Olof i Norge för att medla fred med svearna. Och Hjalte uppsökte detta sändebud och sade honom, att freden mellan de båda länderna inte kunde befästas bättre än genom ett giftermål mellan prinsessan Ingegerd och Olof Haraldsson.

Sändebudet trodde väl knappast, att den gamle Hjalte hade kunnat vända en tärnas håg till en främmande man, men han tyckte likväl, att hans förslag var gott. Och han lovade Hjalte, att han skulle bära fram äktenskapsförslaget inför Olof Skötkonung på det stora vintertinget i Uppsala.

Strax därefter lämnade Hjalte Uppsala. Han drog omkring från gård till gård på den vida slätten, han trängde långt in i skogarna, han kom ända till havsstranden.

Hjalte mötte aldrig en människa utan att tala om Olof Haraldsson och prinsessan Ingegerd.

— Har du någonsin hört talas om en utmärktare man eller en vänare kvinna? sade han. Förvisso är det Guds vilja, att de tillsammans ska genomvandra livet.

Hjalte kom till gamla vikingar, som övervintrade vid stranden och som fordom hade rövat kvinnor på varje kust. Han talade med dem om den sköna prinsessan, till dess de sprungo upp och med handen på svärdfästet lovade honom, att de ville hjälpa henne till hennes lycka.

Hjalte gick till gamla, myndiga bondemän, som aldrig hade lyssnat till egna döttrars klagan, utan gift dem så, som klokheten och ättens ära fordrade, och han talade med dem så visligt om freden och giftermålet, att de svuro att hellre fråntaga kungen riket, än att en sådan förening inte skulle komma till stånd.

Men till de unga kvinnorna sade Hjalte så hulda ord om Olof Haraldsson, att de svuro att aldrig blicka med välbehag på en ungersven, som inte stode sändebudet bi på tinget och hjälpte till att bryta storkonungens motstånd.

Så gick Hjalte omkring och talade, ända tills vintertinget skulle samlas och folket på snöiga vägar drog ner till de stora tingshögarna i Uppsala.

Och då tinget öppnades, var folkets iver sådan, att det var, som om stjärnorna skulle ha slocknat på himlen, om inte giftermålet hade blivit fastställt.

Och fastän kungen tvenne gånger sade ett strävt nej till både fred och frieri, vad hjälpte det?

Vad hjälpte det, att han inte ville höra kung Olofs namn nämnas?

— Vi vill inte föra krig med Norge, ropade folket. Vi vill, att dessa båda, som alla håller ypperst, tillsammans ska genomvandra livet.

Och vad kunde så den gamle Olof Skötkonung göra, då folket bröt ut mot honom med hot och hårda ord och sköldgny? Vad kunde han göra, då han inte såg framför sig annat än lyftade svärd och rasande människor? Måste han inte lova bort sin dotter, om han ville behålla krona och liv? Måste han inte svära att nästa sommar sända prinsessan till Kungahälla för att möta kung Olof?

Se, se, på detta sätt blev Ingegerds kärlek främjad av allt folket. Men ingen var det, som sökte hjälpa Astrid till att nå sin lycka, ingen människa fanns, som eftersporde hennes kärlek. Och dock levde den. Den levde, som den fattiga fiskaränkans barn, i brist och saknad, men den växte sig dock glad och hoppfull. Den växte och levde, ty i Astrids själ fanns det, såsom vid havet, frisk luft och ljus och ymnigt skum och vågsvall.

II.

I det rika Kungahälla långt borta vid gränsen fanns en stor, gammal kungsgård. Den var omgiven av en hög, torvklädd vall. Utanför portarna stodo väldiga bautastenar såsom vakt, och inne på gården växte en ek, som gav skugga åt hela kungens hov.

Över området innanför vallen stodo långa, låga trä-

byggnader. De voro så gamla, att det växte lavar på takåsen, bjälkarna i väggarna hade vuxit sig tjocka i urskogen och voro silvervita av ålder. Torvtaken stodo grönskande och blomstrande. Taklöken satt så tätt som fjäll på en fisk, starrgräset fick knappast rum att sticka upp några enstaka strån mellan den.

Vid sommarens början kom Olof Haraldsson till Kungahälla, och i den stora, gamla kungsgården insamlade han allt, som behövdes för att fira bröllop. Uppför den smala gatan drogo då under ett par veckor långa rader av bönder, som på sina små hästar forslade smör i byttor och ost i säckar, humle och salt, rovor och mjöl.

Sedan dessa foror äntligen upphörde, kommo i ett par veckor bröllopgästerna dragande uppför gatan. Där kommo högborna män och kvinnor i karmsadlar med långa följen av tjänare och trälar. Därefter följde hopar av cyklare, av vissångare, av sagoförtäljare. Köpmän kommo ända från Venden och Gardarike för att locka kungen att köpa brudgåvor.

Sedan dessa tåg hade brusat fram genom staden i tvenne veckor, väntade man endast det sista tåget, som var brudens.

Men brudens tåg dröjde och dröjde. Varje dag väntade man, att hon skulle stiga i land vid kungsbyggnaden och sedan, företrädd av pipare och trummare, av glada ungersvenner och allvarliga präster, skrida uppför gatan fram mot kungsgården. Men brudtåget kom inte.

Då bruden så länge lät vänta på sig, sökte allas blickar kung Olofs för att se om han plågades av oro. Men kungen visade alla ett lugnt ansikte.

— Om Gud vill, sade kungen, att jag ska äga denna sköna kvinna, så lär hon väl komma.

Och kungen väntade, medan gräset fälldes på ängen och blåklinten slog ut i rågakern.

Kungen väntade ännu, då linet rycktes ur jorden och då humlerankan gulnade på de höga stängerna.

Han väntade ännu, då björnbäret började svartna i klippskrevan och då nyponet rodnade på törnbuskens nakna grenar.

*

Hela sommaren hade Hjalte gått nere i Kungahälla och väntat på bröllopet. Ingen kunde vänta prinsessan ivrigare än han. Han längtade förvisso med mycket större oro och tränad än kung Olof själv.

Inte heller nu trivdes Hjalte bland kämparna i kungstugan. Men långt neråt älven fanns en brygga, dit Kungahällas kvinnor brukade gå för att blicka efter sina män och söner, när de drogo bort på långtur. Här brukade de också samlas hela sommaren för att speja neråt älven efter seglare och för att gråta över de bortfarna. Ner till denna brygga kom nu Hjalte alla dagar. Han tyckte om att uppehålla sig bland dem, som sörjde och längtade.

Helt säkert hade ingen av de kvinnor, som hade suttit på gräterskornas brygga och väntat, stirrat neråt älvloppet med mer ängsliga blickar än Hjalte skald. Det var ingen, som med större förväntan hade fäst sina blickar vid varje framglidande segel.

Stundom smög sig också Hjalte in i Mariekyrkan. Han bad aldrig om något för egen del. Han kom blott in för att påminna de heliga om detta giftermål, som måste ske, som Gud själv hade befrämjat.

Helst av allt talade dock Hjalte i enrum samman med Olof Haraldsson. Han tyckte om att sitta och berätta för honom varje kungadotterns ord. Han skildrade varje hennes anletsdrag.

— Konung! sade han till honom. Bed Gud, att hon kommer till dig! Varje dag ser jag dig dra på jakt mot gammal hedendom, som sitter likt en uv, dold i skogs och klyftas mörker. Men din falk, konung, ska aldrig övervinna uven. En duva allenast kan göra det, allenast en duva.

Skalden frågade konungen om det inte var sant, att han ville bryta ner alla motståndare. Var det inte så, att han ville vara ensam herre i landet? Men aldrig skulle det lyckas honom. Aldrig skulle det lyckas, innan han ägde den krona Hjalte hade utvalt honom, en krona, som var så prydd med ädelhet och glans, att han, som ägde henne, måste lydas av alla människor.

Och till sist frågade han kungen om han inte ville vinna

väldet över sig själv. Men det skulle aldrig lyckas honom att övervinna det egna hjärtats motstånd, om han inte kunde vinna en sköld, som Hjalte hade sett i jungfruburen i kungsgården i Uppsala. Det var en sköld, från vilken himmelens renhet strålade. Det var en sköld, som skyddade för all ondska och all köttets lust.

*

Men hösten kom, och alltjämt dröjde prinsessan. Den ene efter den andre av de stormän, som för bröllopfestens skull hade kommit till Kungahälla, måste resa. Sist av alla for också den gamle Hjalte skald. Han gick till segels med tungt hjärta, nödd att hinna till sitt hem på det fjärran Island före julen.

Den gamle Hjalte hade knappast hunnit ut i den klippiga skärgården utanför Nordre älvs mynning, förrän han mötte ett långskepp. Genast lät han sina män hålla inne med rodden. Han hade vid första ögonkastet känt igen, att far-tyget var den drake, som ägdes av prinsessan Ingegerd.

Utän dröjsmål lät Hjalte ro sig fram mot draken. Han lämnade sin plats vid roddet och ställde sig med glädje-strålände ansikte långt framme i fören.

— Det gläder mig, att jag får skåda den sköna mön än en gång, sade skalden. Det gläder mig, att hennes ljuva anlete blir det sista, som möter mig före Islandsfärden.

Det var knappast en rynka att se i Hjaltes ansikte, när han trädde ombord på draken. Han hälsade de raska svennerna, som lyfte årorna, så vänligt, som hade de varit hans stallbröder, och han gav en guldring till tärnan, som vördsamt förde honom till kvinnotältet i skeppets bakstam.

Hjaltes hand skälvde, när han lyfte upp förhänget, som hängde ner för tältöppningen. Detta ögonblick syntes honom det skönaste i hans liv.

— Aldrig har jag kämpat för en större sak, sade han. Aldrig har jag så ivrigt eftersträvat något som detta giftermål.

Men då Hjalte kom innanför tältet, trädde han skrämmt ett steg tillbaka. Hans ansikte uttryckte den största förvirring.

En hög, skön kvinna såg han där inne. Hon kom emot honom med utsträckt hand. Men denna kvinna var inte Ingegerd.

Hjaltes ögon irrade sökande kring det trånga tältet för att finna prinsessan. Visserligen såg han, att hon, som stod där inne, var en kungadotter. Endast en kungadotter kunde se på honom med så stolta blickar och hälsa honom med sådan värdighet. Och hon bar furstligt pannband och drottning-skrud. Men varför var hon inte Ingegerd?

Hjalte började häftigt utspörja den främmande.

— Vem är du? frågade han.

— Känner du mig inte, Hjalte? Jag är den kungadotter, med vilken du har talat om Olof Haraldsson.

— Jag har talat med en kungadotter om Olof Haraldsson, men hon nämnes Ingegerd.

— Jag nämnes ock Ingegerd.

— Du må nämnas hur du vill, men du är inte prinsessan. Vad vill allt detta säga? Vill Sveadrotten svika kung Olof?

— Ingalunda sviker han honom. Han sänder honom sin dotter, såsom han har lovat.

Det var inte långt ifrån, att Hjalte hade dragit sitt svärd för att hugga ner den främmande kvinnan. Han hade redan handen på svärdfästet, men så besinnade han hur föga det anstod en kämpe att ta en kvinnas liv. Men flera ord ville han inte spilla på denna bedragerska. Han vände sig för att gå.

Den främmande ropade honom tillbaka med mycket blid röst:

— Vart vill du gå, Hjalte? Ämnar du fara till Kungahälla för att varna Olof Haraldsson?

— Just detta är min avsikt, svarade Hjalte utan att se på henne.

— Varför vill du då lämna mig, Hjalte? Varför stannar du inte hos mig? Jag reser ju också till Kungahälla.

Nu vände sig Hjalte om och såg på henne.

— Är du kvinna till att ha förbarmande med en gammal

man? sade han. Jag vill säga dig, att jag har satt hela min håg till att detta giftermål skulle komma till stånd. Låt mig nu veta hela min olycka! Får Ingegerd alls inte komma?

Då upphörde prinsessan att retas med Hjalte.

— Kom in och sitt ner här under tältet, sade hon, och jag ska säga dig allt, vad du vill veta. Jag förstår väl, att det inte batar till något att dölja sanningen för dig.

Så började hon berätta för honom. Redan hade det börjat lida mot slutet av sommaren, sade hon. Redan hade orrens muntra ungar fått starka pennor i den kluvna stjärten och styvhet i de runda vingarna, redan hade de börjat att med snabba, bullersamma vingslag fladdra kring i furuskogens grennät.

Då hade Sveakonungen en morgon kommit ridande över slätten. Han hade vänt åter från en lyckad jakt. Vid sadelknappen hängde en gammal orttupp, svartglänsande och blåsvart, en bister herre, röd i ögonbrynen, samt fyra av hans oförfarna ungar, vilka ännu i sin ringhet buro spräcklig klädnad. Och kungen hade varit mycket stolt. Han tänkte på att det inte ofta hände, att man med falk och hök gjorde en bättre jakt än denna på en morgon.

Men nu skulle Hjalte veta, att denna morgon hade prinsessan Ingegerd stått med sina tärnor i borgaled och väntat kungen. Och bland tärnorna hade det funnits en, som nämndes Astrid, vilken likaväl som Ingegerd var en dotter till Sveakungen, ehuru född av en ofri moder och därför hållen som en träl. Och denna unga tärna hade stått där och visat sin syster hur svalorna flockade sig ute över fälten och valde sig ledare för den långa flykten. Hon påminde henne om att sommaren nu höll på att fly, denna sommar, som hade bort skåda Ingegerds bröllop, och eggade henne att fråga kungen varför hon inte hade fått resa till kung Olof. Ty Astrid hade velat göra denna resa med sin syster. Hon tänkte, att hon skulle vara glad alla dagar, blott hon en gång finge skåda Olof Haraldsson.

Men när Sveakungen hade fått se prinsessan, hade han ridit emot henne. "Se, Ingegerd!" hade han sagt. "Här hänger fem orrar vid sadelknappen! På denna enda morgon har jag fällt

fem orrar. Vem tror du kan yvas av en bättre lycka? Har du någonsin hört, att en konung har gjort en bättre jakt?"

Men då hade prinsessan harmats, att han kom så stolt och prisade sin egen lycka, han, som stängde lyckans väg för henne. Och för att få ett slut på den änslan, som förtärde henne sedan veckor tillbaka, hade hon svarat: "Du, fader, har med stor ära fällt fem orrar, men jag vet en kung, som på en morgonstund fångade fem kungar, och det var Olof, den hjälte, som du har utvalt till min make."

Då hade Sveakungen vredgad sprungit ur sadeln och med knutna nävar kommit fram till prinsessan.

"Vad troll har bitit dig?" hade han frågat. "Vad ört har förgjort dig? Hur blev din håg vänd till denne man?"

Då hade inte Ingegerd svarat, hon hade skrämmd tagit ett steg tillbaka.

Och kungen hade blivit lugnare. "Väna dotter", hade han sagt till henne, "vet du då inte, att jag har dig kär? Hur ska jag då kunna skänka dig till den, som jag inte kan fördrå? Jag vill följa dig med hulda önskingar. Jag vill kunna komma i din sal. Jag säger dig, att du måste vända din håg till andra länders kungar, ty Norges kung ska aldrig äga dig."

Härvid hade prinsessan blivit så förvirrad, att hon inte hade vetat något annat att svara kungen än: "Jag bad dig inte. Det var folkets vilja."

Och kungen hade genast frågat om hon menade, att Sveakungen var en träl, som inte fick råda för egna ungar, om han hade en herre, som ägde makt att skänka bort hans döttrar.

"Vill då Sveakung tillåta, att han nämnes löftesbrytare?" hade prinsessan frågat.

Sveakungen hade lett högt. "Var utan oro, du! Sådant ska inte sägas. Varför spörjer du om detta, du, som är kvinna? Ännu sitter män i mitt råd. För dylikt ska män veta att finna hjälp."

Och kungen hade vänt sig till de kämpar, som redo i jägarskaran.

"Min vilja bindes av detta löfte", sade han till dem. "Jag vill bli fri från detta band."

Men ingen av kungens män hade svarat ett ord, ingen hade vetat något råd att ge honom.

Allt större harm hade då gripit Olof Skötkonung. Han hade blivit så vild som en dåre. "Ve er visdom!" hade han ropat gång på gång till sina män. "Jag vill bli fri. Vi prisar man er visdom?"

Men medan kungen så hade väsnats och skrikit, och då ingen hade vetat något att svara honom, steg Astrid fram ur tärnornas krets och framlade ett förslag. Men hon hade endast uttalat det — Hjalte måste tro och veta detta —, därför att det hade förefallit henne lustigt och legat likasom kittlande på tungan, alls inte därför, att hon hade funnit det möjligt och utförbart.

"Varför sänder du inte mig?" sade hon. "Jag är också din dotter. Varför sänder du inte mig till den norske kungen?"

Men så snart Astrid hade sagt detta, hade Ingegerd blivit helt blek. "Tig stilla och gå hädan!" sade hon vredgad. "Gå hädan, du sladdertunga, du lömska, onda ting, som föreslår min far en sådan nesa!"

Men kungen hade inte tillåtit Astrid att gå. Tvärtom, tvärtom! Han hade sträckt ut handen och dragit henne till sitt bröst. Han hade skrattat och gråtit och varit yr av glädje som ett lekfullt barn.

"Å!" hade han ropat. "Vad påhitt! Vad hedniskt streck! Vi ska kalla Astrid Ingegerd. Vi ska locka Norges kung att äkta henne. Och när det sedan blir kunnigt kring landen, att hon är av trälaborrd, så ska många glädjas. Överallt ska man sedan driva spe med den där digre mannen."

Men då hade Ingegerd gått fram till kungen och bett: "O fader, o fader, gör inte detta! Jag har kung Olof av hjärtat kär, det gör mig stor smärta, att du vill bedraga honom."

Och hon sade, att hon i tålmod ville lyda storkonungens bud och avstå från giftermålet med Olof Haraldsson. Han skulle blott lova att inte göra honom detta, inte detta.

Men Sveakungen hade inte alls lyssnat till hennes böner. Han hade allenast vänt sig till Astrid, som han smekte, som om hon hade varit ljuv som hämnnden själv. "Du ska få fara, du ska få fara snart, i morgon ren", hade han sagt till henne. "Vi måtte väl äga något skepp, som håller sjön. Allt, vad du behöver av hemgift, dina kläder, kära dotter, och ditt följe, det, kan bli utrett med största hast. Den norske kungen tänker inte på sådant, han tänker blott på glädjen att äga Sveakungens högborna dotter."

När han hade sagt detta, hade Ingegerd väl förstått, att ingen ändring stod att vinna. Och då hade hon kommit fram till systemen, lagt sin arm om hennes hals och fört henne med sig in i sin sal. Och i sin egen högbänk satte hon henne, medan hon själv tog plats på den låga pallan vid hennes fötter. Och hon hade sagt till Astrid, att hon nu skulle sitta där uppe för att vänja sig vid första platsen. Hon skulle sitta där för att veta vad plats hon skulle inta som drottning. Ty Ingegerd ville inte, att kung Olof skulle behöva blygas över sin hustru.

Därpå hade prinsessan sänt sina andra tärnor till klädesloft och fatbur för att hämta den hemgift, som hon hade ordnat åt sig själv. Och detta allt hade hon skänkt sin syster, på det att Astrid inte skulle komma till Norges kung som en fattig trälkvinna.

Hon hade också nämnt vilka tjänare och tärnor som skulle följa Astrid, och till sist hade hon givit henne sitt sköna långskepp.

"Visserligen ska du ta mitt långskepp", sade hon. "Du vet, att många goda svenner där lyfter åran. Ty min vilja är, att du kommer stolt till Norges kung, så att han känner sig hedrad genom sin drottning."

Och sedan hade prinsessan suttit märta länge hos sin syster och hade talat med henne om kung Olof. Men hon hade talat så, som man talar om Guds heliga män och inte om kungar, och Astrid hade inte förstått mycket av hennes tal. Men så mycket hade hon förstått, att kungadottern hade velat skänka Astrid alla goda tankar, som bodde inom henne,

blott för att kung Olof inte skulle bli så gäckad, som hennes fader önskade.

Och då hade till sist Astrid, som väl inte var så ond, som alla trodde, glömt hur ofta hon hade måst lida just för sin systems skull, och hon hade önskat, att hon hade ägt friheten att säga: "Jag ska inte fara." Hon hade även talat om denna sin önskan för prinsessan, och de hade båda gråtit, och för första gången hade de känt sig som systrar.

Men nu skulle Hjalte förstå, att Astrid inte är en av dem, som grubbla och sörja. När hon hade kommit ut på havet, hade hon glömt all sorg och fruktan. Hon hade fått fara omkring som härskarinna, hon hade blivit betjänad som en kungadotter. För första gången, alltsedan hennes mor dog, hade hon varit lycklig.

Den sköna kungadottern teg ett ögonblick, då hon hade sagt allt detta. Hon såg snabbt upp på Hjalte, som inte hade rört sig, så länge som hon hade talat. Hon bleknade, när hon såg vilken smärta som hans ansikte avspeglade.

— Säg mig vad du tror, Hjalte! ropade hon. Nu är vi ju snart i Kungahälla. Hur ska det gå mig där? Ska kungen döda mig? Ska han sända mig tillbaka, brännmärkt med rött järn? Säg mig sanningen, Hjalte!

Men Hjalte svarade henne inte. Han satt och talade för sig själv, utan att han visste det. Astrid hörde hur han mumlade, att där borta i Kungahälla ingen fanns, som kände Ingegerd, och att han själv hade ringa lust att vända åter.

Men nu föll Hjaltes mörka blick på Astrid, och han började utfråga henne. Hon hade ju önskat sig fri för att få svara nej till denna resa. Och när hon nu kom till Kungahälla, var hon fri. Vad ämnade hon alltså göra? Ämnade hon säga kung Olof vem hon var?

Detta var en fråga, som högligen förbryllade Astrid. Hon teg stilla en lång stund. Men därpå började hon bedja Hjalte, att han skulle följa med henne till Kungahälla och säga kungen sanningen. Hon sade Hjalte, att hennes skeppsfolk och tärnor hade förbundit sig att tiga.

— Och jag själv vet ju inte hur jag gör, sade hon. Hur

kan jag veta vad jag kommer att göra? Jag har ju hört allt, vad du har berättat Ingegerd om Olof Haraldsson.

När Astrid sade detta, såg hon hur Hjalte återsjönk i grubbel. Hon hörde, att han satt och mumlade, att han inte trodde, att hon skulle komma att bekänna.

— Men jag måste dock säga henne vad hon går till mötes, sade han.

Och så reste Hjalte sig och talade med djupt allvar.

— Hör än en sägen, Astrid, som jag inte förr har förtalt dig om kung Olof!

Det var på den tiden, då kung Olof endast var en arm sjökonung, då han blott ägde några goda skepp och några trogna kämpar, men ingen del av sina fäders rike. Det var den tiden, när han stred med ära på fjärran hav, då han förföljde vikingar och skyddade köpmän samt lånade ut sitt svärd till kristna furstar.

Då drömde kungen en gång, att en ljusets furste, en Guds sköna ängel, i natten steg ner till hans skepp och spände upp alla segel samt styrde hän mot norr. Och det syntes kungen, att de inte seglade längre tid, än en stjärna behöver för att slockna en morgon, förrän de kom till en hög och klippig strand, genombruten av fjordar och kantad av mjölkvit bränning. Men när de nådde stranden, sträckte ängeln ut sin hand och talade med sin silverstamma, som överröstade vindens larm i seglen och vågens vilda brusande, då kölen genomträngde den med sådan hisklig fart. "Du, Olof kung", så ljödo ängelns ord, "ska äga detta land till evig tid." Och som han hade sagt detta, var drömmen slut.

Men nu sökte Hjalte förklara för Astrid att på samma sätt, som morgonrodnaden mildrar övergången från natten till den solblanka dagen, så hade Gud inte velat, att kung Olof genast skulle fatta, att drömmen hade bådats honom övermänsklig ära. Kungen hade inte förstätt, att Guds vilja var, att han från en av himmelens troner skulle till evig tid regera Norges land, att kungar skulle komma och kungar gå, men helge kung Olof alltid styra sitt rike.

Kungens ödmjukhet bröt ljusets fulla klarhet, sade Hjalte, och han uttolkade ängelns ord så, att han och männen av

hans ätt beständigt skulle styra det landet, som ängeln hade visat honom. Och som han trodde sig igenkänna fädrens rike i detta land, så styrde han dit, och av lyckan hulpen, blev han snart dess konung.

— Och så, Astrid, är det allt framgent. Väl tyder allting därpå, att en himmelsk kraft bor hos kung Olof, dock tvekar han ännu och tänker, att han allenast är kallad till jordisk konung. Han griper inte ännu efter helgonkronan. Men nu är den stund inte fjärran, då full klarhet om hans uppgift måste komma till honom. Nu är den stunden inte fjärran.

Och den gamle Hjalte talade vidare, medan siarljus strålade i hans själ och på hans panna.

— Finns det väl en kvinna utom Ingegerd, som inte skulle bli förkastad av Olof Haraldsson och bortdriven från hans sida, när han står upp och fattar ängels ord, att han är Norges kung till evig tid? Finns det någon, som då kan följa honom på hans höga vandring utom Ingegerd?

Och än en gång vände Hjalte sig till Astrid och frågade med stor stränghet:

— Svvara nu och säg mig om du inte vill tala sanning inför kung Olof!

Astrid hade blivit helt skrämmd. Hon svarade mycket ödmjukt.

— Varför vill du inte följa mig in till Kungahälla? Då skulle jag vara tvungen att yppa allt. Ser du inte, Hjalte, att jag inte vet vad jag vill? Jag skulle ju lova det du önskar, om jag vore sinnad att bedraga kungen. Jag skulle locka dig att resa vidare, om jag verkligen ville detta, men jag vet, att jag är svag. Jag ber dig ju endast, att du följer mig.

Men knappt hade hon svarat detta, förrän hon såg Hjaltes ansikte uttrycka en förfärlig vrede.

— Vi skulle jag förhjälpas dig att undgå ditt hårda öde? frågade han.

Han sade, att han inte behövde bevisa henne barmhärtighet. Han hatade henne för hennes synd mot systemen. Ingegerds hade den mannen varit, som hon ville stjäla till sig,

tjuv, som hon var. En härdad kämpe som Hjalte måste stöna av smärta, då han betänkte vad Ingegerd hade lidit. Men Astrid hade ingenting känt. Mitt i den ädla ungmöns smärta hade hon kommit grymt förslagen och endast sökt sin fröjd. Å, ve Astrid, ve henne!

Astrid hörde Hjaltes röst sänka sig till så dyster vildhet, som om han hade mumlat fram en trolldång.

— Du är det, sade han till henne, som har förvrängt min skönaste dikt. Ty den skönaste dikt, som Hjalte skald har diktat, var den, att han skulle sjunga samman den frommaste av kvinnor med den ypperste av män. Men du har förvrängt den dikten och förvandlat den till ett narrspel. Och jag ska straffa dig, du avföda av Hel. Jag ska straffa dig, liksom Gud fader straffade den frestaren, som förde in synden i hans värld. Jag ska straffa dig.

Men bed mig inte, fortfor han, att jag ska följa dig, kvinna, för att skydda dig för dig själv! Jag tänker på prinsessan, hur hon lider av denna lek, som du driver med kung Olof. För hennes skull måste du straffas liksom för min. Och jag ska inte följa dig för att förråda dig. Det är min hämnd, Astrid. Jag ska inte förråda dig.

Du får fara in till Kungahälla, du Astrid, och om du inte talar av dig själv, får du bli kungens brud. Men sedan, du orm, ska straffet gripa dig. Jag känner kung Olof och jag känner dig. Så tungt ska ditt liv varda, att du önskar dig döden varje dag.

När Hjalte hade sagt detta, vände han sig från henne och gick.

Astrid satt stilla en lång stund och tänkte på det hon hade hört. Men så kom ett löje och överfor hennes ansikte. Han glömde, den gamle Hjalte, att hon hade provat alla lidanden, att hon hade lärt att le åt plågor. Men lyckan, lyckan hade hon aldrig provat!

Och Astrid reste sig och gick ut i tältöppningen. Hon såg den bistre Hjaltes skepp styra mot väster mot det dimhöljda Island, som med köld och mörker välkomnade sin vittbereste son.

III.

Det är en solblank dag på hösten. Det är inte det minsta moln på himlen. Det är en sådan dag, då man tänker: den väna solen vill ge jorden allt ljus hon har. Den väna solen är som en moder, vars son ska resa bort, och som nu i avskedsstunden inte vill vända sitt öga från den älskade.

I den långa dalen, där Kungahälla ligger, stå många små runda kullar, vilka äro klädda med bokskog. Och nu på hösten ha träden anlagt så granna skrudar, att man måste förvåna sig över dem. Det är, som om träden ville dra ut på friarfärder. Det är, som hade de klätt sig i guld och scharlakan för att vinna rika brudar med sin prakt.

Den stora ön Hisingen på älvens andra strand är också smyckad. Men på Hisingen stå vitgula björkar. På Hisingen stå träden ljusklädda, som om de vore tärnor, vilka skola stå brud.

Men uppför älven, som störtar neråt mot havet så stolt och yr, som om höstens regn hade fyllt den med brusande vin, kommer skepp på skepp roende mot hemmet. Och när skeppen komma i närheten av Kungahälla, bytas deras grå vadmalssegel mot nya, vita. Och man måste tänka på sagor om kungasöner, som gå på äventyr i tiggarpaltor och som kasta dem, då de åter träda in i den höga kungsgården.

Men allt folk i Kungahälla är samlat nere vid bryggorna. Gamla och unga hålla på att lossa varor från skeppen. De fylla förrådshusen med salt och tran, med dyrbara vapen och skiftande bonader. De dra upp fartyg och båtar på land, de utspörja de hemkomna om deras resa.

Men plötsligen upphör allt arbete, och alla vända ögonen mot älven.

Mittibland de tunga köpmansskeppen kommer ett stort långskepp roende. Och folket undrar vem det är, som hissar purpurrandade segel och för gyllene märke i stäven. Man undrar vad det är för ett skepp, som kommer flygande över vågen så lätt som en fågel. Man prisar dess roddare, som

föra årorerna så jämnt, att de blixtra utmed skeppets sidor som örnvingar.

— Det måste vara den svenska prinsessan, som kommer, säger man. Det måste vara den sköna prinsessan Ingegerd, som Olof Haraldsson har väntat på under hela sommaren och hösten.

Och kvinnorna skynda ut på bryggorna för att se prinsessan, när hon rör upp mot kungsbryggan. Män och pojkar springa ut på skeppen och klättra upp på taken av båthusen.

När kvinnorna se prinsessan stå i praktfull skrud på sitt däck, börja de ropa till henne och hälsa henne med välkomstord. Och alla män, som se hennes hult leende ansikte, lyfta luvan av huvudet och svinga den högt i luften.

Men nere på kungsbryggan står kung Olof själv, och då han ser prinsessan, strålar hans ansikte upp av glädje, och hans ögon lysa av blid ömhet.

Och eftersom det är så sent på året, att alla blommor äro fallna, så rycka unga flickor ner från träden rödgula höstlöv och strö ut på bryggan och på gatan. Och med all hast skynda de att kläda husväggarna med glänsande rönnbär och mörkröda aspblad.

Prinsessan, som står högt på sitt skepp, ser folket, som viftar och hälsar henne välkommen, hon ser det rödgula lövet, som hon ska vandra på. Och längst framme på bryggan ser hon kungen, som ler emot henne.

Och prinsessan glömmar bort allt det, som hon skulle säga och bikta. Hon glömmar, att hon inte är Ingegerd. Hon glömmar allt, utom att hon vill bli Olof Haraldssons hustru.

*

En söndag satt Olof Haraldsson vid middagsbordet och hans sköna drottning vid hans sida. Han talade ivrigt vid henne, stödde armbågen mot bordet samt vände sig så, att han kunde se hennes ansikte.

Men när Astrid talade, sänkte kungen sina ögon för att endast tänka på ljuvheten i hennes röst, och när hon talade

länge, började han utan att tänka på det att tälja med kniven i bordsskivan.

Alla kung Olofs män visste, att han inte skulle ha gjort detta, om han hade kommit ihåg, att det var söndag. Men de hade för mycken vördnad för kung Olof för att våga påminna honom om att han syndade.

Ju längre Astrid talade, desto oroligare blevo kämparna. Drottningen såg väl, att de utbytte bekymrade blickar med varandra, men hon visste inte vad som var på färde.

Alla hade upphört att äta, och maten var borttagen, men kung Olof satt alltjämt stilla, talade med Astrid och skar i bordsskivan. En hel liten hög av spånor låg framför honom.

Då talade äntligen hans vän Björn, son av Ogur på Sälön.

— Vad dag har vi i morgon, Eilif? frågade han och vände sig till en kertilsven.

— I morgon har vi måndag, svarade Eilif med hög, klar stämma.

Då lyfte kungen sitt huvud och såg upp på Eilif.

— Säger du, att det är måndag i morgon? sade han eftertänksamt.

Utan ett ord vidare samlade han i sin hand alla spånorna, som han hade skurit ur bordet, gick bort till härden, kraf-sade fram ett eldkol och lade det på spånorna, som snart fattade eld.

Kungen stod stilla och lät dem brinna till aska i sin hand.

Då gladdes alla kämpar, men den unga drottningen blev blek som ett lik.

Hur ska han döma mig, när han en gång får veta min synd, tänkte hon, han, som straffar sig själv så hårt för så ringa brott?

*

Acke från Gårdarike låg sjuk på sin skuta i Kungahälla hamn. Han låg nere i det trånga skeppsrummet och väntade döden. Han hade länge haft svår värk i sin fot, det hade nu blivit ett öppet sår, och på de sista timmarna hade foten börjat svartna.

— Du behöver alls inte dö, Acke, sade Ludolf från Kunga-

hälla, som hade kommit ner i skeppsrummet för att se till Ace. Vet du inte, att kung Olof är i staden och att Gud har givit honom stora krafter för hans helighets och fromhets skull? Låt bedja honom, att han kommer till dig och lägger sin hand på dig, så får du leva.

— Nej, jag kan inte begära hjälp av honom, sade Ace. Olof Haraldsson hatar mig, därför att jag har slagit till döds hans fosterbror, Reor den vite. Om han visste, att jag ligger med mitt skepp här i hamnen, skulle han döda mig.

Men då Ludolf hade lämnat Ace och kom upp på stadsgatan, mötte han den unga drottningen, som hade varit ute på nötplockning i skogen.

— Drottning, ropade Ludolf till henne, säg detta till kung Olof! Ace från Gårdarike, som slog ihjäl din fosterbror, ligger för döden på sin skuta här i hamnen.

Den sköna drottningen skyndade hem och gick fram till kung Olof, som stod på gården och ryktade sin häst.

— Gläd dig, kung Olof! sade hon. Ace från Gårdarike, som har dödat din fosterbror, ligger sjuk på sin skuta här i hamnen och håller på att dö.

Olof Haraldsson förde skyndsamt in hästen i stallet. Han gick sedan utan svärd och utan hjälm ut på gatan. Han skyndade raskt fram mellan husen, tills han kom ner till hamnen. Han sökte reda på den skuta, som tillhörde Ace. Kungen stod nere i rummet hos den sjuke, innan dennes män hade hunnit tänka på att hindra honom.

— Ace, sade kung Olof, många gånger har jag jagat dig ute på havet, och du har alltid undgått mig. Nu har du drabbats av sjukdom här i min stad. Det är mig ett tecken, att Gud har givit ditt liv i min hand.

Ace svarade inte. Han var alldeles maktlös, döden var honom mycket nära.

Olof Haraldsson lade sina händer på hans bröst och bad till Gud.

— Giv mig denne min fiendes liv! sade han.

Men drottningen, som hade sett kungen skynda ner till hamnen utan hjälm och svärd, hade gått in i stugan, hämtat

hans vapen och kallat några av hans män. Hon kom nu efter honom ner på skeppet.

Men då hon stod utanför det trånga skeppsrummet, hörde hon kung Olof bedja för den sjuke.

Astrid blickade in till kungen och Aceke utan att röja, att hon var där. Hon såg, att medan kungens händer vilade på den sjukes panna och bröst, försvann dödsblekheten ur hans ansikte, han började andas lätt och stilla och upphörde att jämra sig. Till sist föll han i ljuv sömn.

Astrid gick sakta tillbaka uppåt kungsgården. Hon släpade kungens svärd tungt framåt gatan. Hennes ansikte var mera gråblekt, än den döendes nyss hade varit. Hennes andedrag voro så tunga som rosslingar.

*

Det var på morgonen av Allhelgonadag, och kung Olof stod i begrepp att gå i mässan. Han kom ut ur kungsstugan och gick över gårdsplanen fram mot porten. Flera män stodo ute på gården för att följa kungen i mässan. Då han nu kom, ställde de upp sig i tvenne led, och kungen gick fram mellan dem.

Astrid stod uppe på den smala svalgången utanför frustugan och såg ner på kungen. Han bar bred guldring om huvudet och var klädd i lång kåpa av röd sammet. Han gick mycket stilla med helgdagsfrid över sitt ansikte. Astrid skrämdes vid att se hur han liknade Guds heliga män och kungar som sutto skurna i trä över altaret i Mariekyrkan.

Längst nere vid porten stod en man i slokig hatt och med en stor kappa slängd omkring sig. När kungen nalkades honom, kastade han av sig kappan, lyfte högt ett bart svärd, som han hade burit dolt under den, och störtade mot honom.

Men när han kom alldeles nära, föll kung Olofs blick ljus och mild på honom, och han stannade i sitt lopp. Han lät svärdet falla till marken, och han sjönk ner på knä.

Kung Olof stod stilla och såg på mannen med samma klara blick, och mannen försökte att vända ögonen från honom, men han kunde inte. Äntligen började han att snyfta och gråta.

— O, kung Olof, kung Olof, klagade han, dina fiender sände mig hit för att döda dig. Men när jag såg ditt ansiktes helighet, föll svärdet ur min hand. Dina ögon, kung Olof, har fällt mig till marken.

Astrid sjönk på knä, där hon stod på svalgången.

— Förbarma dig, Gud, över mig, synderska! sade hon. Ve mig, ve mig; att jag med lögn och list har blivit den mannens hustru!

IV.

På kvällen av Allhelgonadag var det klart månsken. Kungen hade gått runt gårdsplanen och tittat in i stall och lagård för att se efter, att allt stod väl till, och även varit inne i den stugan, där trälar och tjänstfolk bodde, och sett, att de blevo väl förplägade. Då han vände åter mot kungsstugan, såg han en kvinna med svart huckle över huvudet smyga sig ner mot gårdsporten.

Han tyckte sig känna igen henne och följde därför efter henne. Hon gick ut genom porten, överskred torget och smög sig genom de trånga gränderna ner mot älven.

Olof Haraldsson följde henne så tyst han kunde. Han såg henne gå ut på en av de höga bryggorna och ställa sig där och se ner i vattnet. Strax därpå sträckte hon armarna uppåt och gick tungt suckande så långt ut på bryggan, att kungen tydligt såg, att hon ämnade störta sig i älven.

Kungen närmade sig henne med steg, som han i många faror hade lärt att göra ohörbara. Tvenne gånger redan hade kvinnan lyft foten för att göra språnget ut i vattnet, men hejdat sig. Innan hon hade hunnit göra ett nytt försök, hade Olof Haraldsson lagt armen om hennes liv och ryckt henne in på bryggan.

— Du olyckliga! sade han till henne. Du vill göra det, som Gud har förbjudit.

Då kvinnan hörde hans röst, satte hon båda händerna för ansiktet liksom för att dölja det. Men kung Olof visste vem hon var. Fraset av hennes kläder, formen på hennes huvud,

glansen i ringarna kring hennes armar hade redan sagt honom, att det var drottningen.

I första ögonblicket hade Astrid kämpat för att göra sig fri, men hon blev hastigt stilla och sökte förta kungen den tron, att hon hade velat döda sig.

— O, kung Olof, varför smyger du dig så lunda över en stackars kvinna, som har gått ner till älven för att se hur månen speglar sig i vattnet? Vad ska jag tänka om dig?

Astrids röst ljöd lugn och skämtande. Kungen stod tyst.

— Du hade kunnat skrämma mig så, att jag hade störtat i älven, sade Astrid. Trodde du kanske, att jag ämnade dränka mig?

Kungen svarade:

— Jag vet inte vad jag ska tro. Gud ska upplysa mig.

Astrid skrattade till och kysste honom.

— Dödar man sig, när man är lycklig som jag? Dödar man sig i paradiset?

— Jag förstår det inte, sade kung Olof på sitt stillfärdiga sätt. Gud ska upplysa mig. Han ska säga mig om jag är skuld till att du har velat begå en sådan synd.

Astrid gick nu fram till honom och smekte hans ansikte. Den vördnad hon alltid hade känt för kung Olof hade hittills avhållit henne från att visa honom hela ömheten i sin kärlek. Nu omslöt hon honom med ens med ett hårt famntag och kysste honom otaliga gånger. Därpå började hon tala med en röst, som var ljuv och kvittrande.

— Hör nu hur starkt min håg är fästad vid dig! sade hon.

Hon förmådde kung Olof att ta plats på en upp- och nedvänd båt. Själv lade hon sig på knä framför hans fötter.

— Kung Olof, sade hon, jag vill inte längre vara drottning. Den, som har någon så kär som jag dig, kan inte vara drottning. Jag ville, att du skulle dra långt bort i skogen och låta mig vara din trälkvinna. Jag skulle då få tjäna dig varje dag.

Då skulle jag laga din mat, bädda din säng och vakta din stuga, när du sover. Ingen annan än jag skulle få tjäna dig.

Då du komme hem från jakten om aftonen, skulle jag gå

emot dig och lägga mig på knä framför dig på vägen och säga: "Kung Olof, mitt liv är ditt."

Och du skulle le och sänka ditt spjut mot mitt bröst och säga: "Ja, ditt liv är mitt. Du har inte far, inte mor, du är min, och i min hand är ditt liv."

Då Astrid sade detta, tog hon på lek kung Olofs svärd ur skidan. Hon satte fästet i kungens hand, men spetsen förde hon ner mot sitt hjärta.

— Säg nu detta till mig, kung Olof, sade hon, som om vi vore ensamma i skogen och jag vore din trälinna! Säg detta: Ditt liv är mitt.

— Ditt liv är Guds, sade kungen.

Astrid skrattade lätt.

— Mitt liv är ditt, upprepade hon med stor ömhet i rösten, och med detsamma kände kung Olof, att hon tryckte svärdet nedåt mot sitt bröst.

Men kungen höll sitt svärd med stadig hand även under lek. Han ryckte det till sig, innan Astrid hade hunnit göra sig någon skada.

Och han sprang upp. För första gången i sitt liv var han så skrämnd, att han darrade. Drottningen hade velat dö för hans hand, och det hade varit nära, att hon hade genomfört sin vilja.

Men i samma ögonblick kom en ingivelsens tanke till honom, så att han förstod vari hennes förtvivlan var grundad. "Hon har förbrutit sig", tänkte han. "Hon bär en synd på sitt samvete."

Han böjde sig ner över Astrid.

— Säg vad du har förbrutit! sade han.

Astrid hade kastat sig ner på bryggans grova plankor i förtvivlad gråt.

"Så gråter ingen skuldlös", tänkte kungen. "Men hur kan den ädla kungadottern ha dragit över sig en sådan tung ängslan?" frågade han sig. "Hur kan den höga Ingegerd ha ett brott på sitt samvete?"

— Ingegerd, säg mig vari du har brutit! sade han på nytt.

Men Astrids strupe tillsnördes av snyftningar, och hon

kunde inte svara. I stället strök hon av sig de glimmande ringarna och armbanden och räckte dem med bortvänt ansikte till kungen.

Kungen tänkte blott på hur föga allt detta liknade den fromma kungadottern, om vilken Hjalte hade talat. "Är det Hjaltes Ingegerd, som snyftar här vid mina fötter?" tänkte han.

Han böjde sig ner och grep Astrid i skuldran.

— Vem är du, vem är du? sade han och skakade hennes arm. Jag ser, att du inte är Ingegerd. Vem är du?

Alltjämt snyftade Astrid, så att hon inte kunde svara. Men för att upplysa kungen om vad han ville veta drog hon ner sitt långa hår, lindade en lock därav om sina armar och sträckte dem mot kungen. Så satt hon väntande med böjd rygg och nedåtlutat huvud.

Kungen tänkte: "Hon vill bekänna, att hon är en av dem, som bär bojer. Hon vill säga mig, att hon är en trälinna."

Åter kom en ingivelse över kung Olof, som lät honom förstå sammanhanget.

— Har inte Sveakungen en dotter, som är barn av en trälinna? frågade han plötsligt.

Han hörde intet ord från Astrid, endast ständigt ökad jämmer.

— Har Sveakungen, frågade då kung Olof, inte unnat mig sin drottningens barn, utan sänt mig trälinnans?

Inte heller nu fick han svar, men han hörde Astrid rysa och huttra som av köld.

Kung Olof gjorde än en fråga.

— Har du, som jag har gjort till min hustru, sade han, har du så neslig håg, att man kan bruka dig till att förminska hedern för en man? Är du så lågsinnad, att du har fröjdad dig åt att hans ovänner skulle få beskratta den bedragne?

Astrid hörde på kungens röst hur bittert han led vid den skymf, som hade blivit honom tillfogad. Hon glömde härvid sitt eget lidande och upphörde att gråta.

— Tag mitt liv! sade hon.

Och kung Olof erfor en tung frestelse. "Stick ihjäl den

leda trälkvinnan!" sade den gamla syndens människa inom honom. "Visa Sveakungen vad det kostar att skämta med Norges kung!"

Olof Haraldsson kände ingen kärlek till Astrid i detta ögonblick. Han hatade henne, därför att hon var redskapet för hans förödmjukelse.

Han visste, att alla skulle gilla honom, om han besvarade ont med ont. Men om han inte bestraffade förolämpningen, skulle skalderna göra spe av honom, och hans fiender skulle upphöra att frukta honom.

Han hade blott en längtan: att stöta ner Astrid, att utsläcka hennes liv. Hans vrede var sådan, att den begärde blod.

Om en narr hade vågat komma och trycka sin hätta på hans huvud, skulle han då inte riva den i stycken, kasta den på marken, trampa på den?

Om kungen lade Astrid som ett blodigt lik på hennes skepp och sände henne åter till hennes far, skulle man säga om honom, att han var en värdig ättling till den store konungen Harald Hårfager.

Men kung Olof höll ännu sitt svärd i handen, och under sina fingrar kände han fästet, i vars guld han en gång hade låtit inrista: "Salige äro de fridsamme. Salige äro de ödmjuke. Salige äro de barmhärtige." Och varje gång han i stundens ångest grep hårt om svärdet för att stöta ner Astrid, kände han dessa ord under sin hand. Han tyckte sig känna varje bokstav.

Han kom ihåg den dag, då han första gången hade hört dessa ord.

— Detta ska jag med gyllene bokstäver sätta in i fästet på mitt svärd, hade han sagt, så att orden må bränna handen, då jag vill föra mitt svärd med häftigt mod eller för orätt-rådlig sak.

Nu kände han hur svärdfästet brände handen.

Kung Olof sade högt till sig själv:

— Fordom har du varit många lustars tjänare. Nu har du blott en herre, och det är Gud.

Med dessa ord stack han svärdet i skidan. Han började

gå fram och åter på bryggan. Astrid låg alltjämt kvar i samma ställning. Kung Olof såg hur hon kröp samman i dödsfruktan, varje gång han gick förbi henne.

— Jag ska inte döda dig, sade han till Astrid, men hans röst ljöd hård av hat.

Ännu en stund gick kung Olof fram och åter på bryggan. Sedan kom han fram till Astrid och frågade med samma hårda röst efter hennes verkliga namn, och härpå kunde hon svara.

Kung Olof såg nu hur denna kvinna, som han hade skattat så högt, låg på bryggan som ett skadskjutet djur. Han såg ner på henne så, som en död mans ande i ömkan ser ner på den arma kropp, som förr hyste honom.

— O, du min själ! sade kung Olof. Där var det du bodde i din kärlek, nu är du så hemlös som en tiggare.

Han kom Astrid närmare och talade, liksom om hon inte mera ägde liv och kunde höra vad han sade.

— Man hade sagt mig, att en kungadotter fanns, vars hjärta var så högt och heligt, att hon ingav frid åt envar, som kom i hennes närhet. Man hade talat vid mig om hennes blidhet, som var sådan, att den, som såg henne, kände sig trygg som ett värnlöst barn hos sin mor. Och då denna sköna kvinna, som nu ligger här, kom till mig, så trodde jag, att hon var Ingegerd, och hon blev mig mycket kär. Hon var vän och glad, och hon gjorde mina tunga stunder lätta. Om hon än stundom talade och handlade så, att jag undrade på den stolta Ingegerd, var hon mig dock alltför kär för att jag skulle tvivla på henne. Hon smög sig in i min håg med sin glädje och sin skönhet.

Han teg stilla en stund och tänkte på hur kär Astrid hade varit honom och hur lyckan med henne hade kommit in i hans hus.

— Jag kunde förlåta henne, sade han därpå högt. Jag kunde åter göra henne till min drottning, jag kunde i kärlek upplyfta henne i mina armar, men detta får jag inte göra, ty min själ skulle dock förbli hemlös. O, du sköna kvinna, sade han, varför är lögnen hos dig inhyst? Hos dig finns ingen trygghet, ingen trevnad.

Han skulle ha fortfarit ännu längre att klaga, men nu reste sig Astrid.

— Kung Olof, tala inte så till mig! sade hon. Jag vill hellre dö. Kom ihåg, att detta är mitt allvar!

Därpå försökte hon säga några ord för att urskulda sig. Hon sade honom hur hon hade rest till Kungahälla, inte i tanke att bedraga honom, utan för att under några veckor få vara furstinna, för att bli betjänad, för att få segla på havet. Men hon tänkte bekänna vem hon var, så snart hon hade nått Kungahälla. Där väntade hon att finna Hjalte och andra stormän, vilka kände Ingegerd. Det föll henne inte in, att hon skulle kunna hyckla, då hon hade kommit dit. Men av en ond makts försåt voro alla de borta, som kände Ingegerd, och då hade hon blivit frestad till lögn.

— När jag såg dig, kung Olof, sade hon, glömde jag allt annat för att bli din. Och jag tänkte, att jag med glädje skulle låta dig döda mig, blott jag under en dag hade varit din hustru.

Kung Olof svarade henne:

— Väl förstår jag att det var lek för dig, det, som för mig är dödstunga allvaret. Aldrig har du betänkt vad det var att komma och säga till en man: Jag är den, som du hetast har åtrått. Jag är den högborna jungfrun, som det är den största ära att vinna. — Och så är du inte denna kvinna, du är blott en lögnaktig träl.

— Jag har hållit dig kär, alltsedan jag hörde ditt namn nämnas, sade Astrid stilla.

Kungen knöt sin hand i vrede emot henne.

— Vet det, Astrid, att jag har längtat efter Ingegerd, såsom ingen man har längtat efter en kvinna. Vid henne ville jag hålla mig fast, såsom den dödes själ vid de bärande änglarna, för att stiga uppåt. Jag trodde, att hon var så from, att hon skulle hjälpa mig att leva ett skuldfritt liv.

Och han bröt ut i vild längtan och talade om att han trånade efter det välde, som ägdes av Herrens heliga, men att han var för svag och syndfull att nå fullkomligheten.

— Men kungadottern skulle ha hulpt mig, sade han. Hon, den helgonljuva, skulle ha hulpt mig.

O Gud, sade han, vart jag vänder mig, ser jag syndare, vart jag går, möter jag dem, som lockar mig till synd! Varför lät du inte kungadottern komma, som inte bär en ond tanke i sitt hjärta? Hennes milda ögon skulle ha spanat ut för mig den rätta vägen. Så fort jag hade velat bryta mot ditt bud, skulle hennes milda hand ha hållit mig tillbaka.

En djup vanmakt och en förtvivlans trötthet sänkte sig över Olof Haraldsson.

— Det är detta, som jag har hoppats på, sade han, att äga en god människa vid min sida. Att inte ständigt vandra ensam bland vildhet och ondska. Nu känner jag, att jag ska duka under. Jag förmår inte strida längre.

Har jag inte frågat Gud, utropade han, vilken plats jag har inför honom! Vartill har du, själars Herre, korat mig? Är det mig ämnat att bli apostlars och martyrs like?

Men nu, Astrid, behöver jag inte fråga mer. Gud har inte velat skänka mig den kvinnan, som skulle stå mig bi på min vandring. Nu vet jag, att jag aldrig ska vinna helgonkronan.

Och kungen teg tröslöst i sin förtvivlan.

Då kom Astrid närmare fram till honom.

— Kung Olof, sade hon, detta, som du nu säger, har såväl prinsessan som Hjalte för länge sedan sagt mig, men jag ville dock inte tro, att du var annat än en god och tapper hjälte och en ädel konung. Det är först sedan jag har levat under ditt tak i dessa veckor, som min själ har börjat frukta för dig. Jag har känt, att det var värre än döden att träda inför dig med lögn på tungan.

Aldrig har något så skrämt mig, fortfor Astrid, som då jag förstod, att du var ett helgon. När jag såg dig bränna spånorna i din hand, när jag såg, att sjukdomen flydde på ditt bud och att svärdet föll ur din fiendes hand, när han mötte dig. Det har skrämt mig till döds, att du var en helig man. Och jag beslöt att dö, innan du visste, att jag bedrog dig.

Kung Olof svarade inte. Astrid såg upp till honom. Hans ögon voro vända mot himlen. Hon visste inte om han hörde henne.

— O, denna stund, som vi nu upplever, sade hon, den har jag fruktat för varje dag och timme alltsedan jag kom hit. Hellre ville jag dö än uppleva den.

Alltjämt teg Olof Haraldsson.

— Kung Olof, sade hon, jag ville göra något för dig, ge dig mitt liv. Jag ville kasta mig i den gråa älven, för att du inte skulle ha en lögnerska vid din sida. Ju mera jag såg av din helighet, desto tydligare förstod jag, att jag måste gå bort från dig. Ett Guds helgon kunde inte ha en lögnaktig trälkvinna till hustru.

Alltjämt teg kungen, men nu lyfte Astrid sina ögon till hans ansikte. Då gav hon till ett anskri.

— Kung Olof, ditt ansikte skiner! ropade hon.

Medan Astrid talade, hade Herren Gud upplåtit kung Olofs ögon för en syn.

Alla himlens stjärnor såg han begiva sig från sina platser och flyga kring himlen som svärmande bin. Men plötsligen hade de alla förenat sig över hans huvud och bildat en glansomfluten krona.

— Astrid, sade han med bävande röst. Gud har talat till mig. Det är sant, som du säger. Jag ska bli Guds helgon.

Hans stämma skalv av rörelse, och hans ansikte sken i natten.

Men när Astrid såg ljuset, som omstrålade hans huvud, reste hon sig. Det sista hoppet var utslocknat för henne.

— Nu vill jag gå, sade hon. Nu vet du vem du är, aldrig kan du nu mera tåla mig vid din sida. Men tänk i mildhet på mig! Utan fröjd och lycka levde jag hela mitt liv. Tänk, jag har blivit slagen, jag har gått i trasor. Förlåt mig, då jag är borta! Min kärlek har inte skadat dig.

Då Astrid i tung förtvivlan skred bort över bryggan, vaknade Olof Haraldsson ur sin hänförelse. Han skyndade fram till henne.

— Varför vill du gå? sade han. Varför vill du gå?

— Måste jag inte gå nu, då du är ett helgon? viskade hon knappt hörbart.

— Inte ska du gå fördenskull, just nu menar jag att du kan stanna, sade kung Olof. En ringa man var jag förr,

och för allt ont måste jag bäva. En fattig jordisk kung var jag, för arm att skänka dig min nåd. Men nu är himmelens härlighet given mig. Om du är svag, så är jag Herrens hjälte. Om du faller, så kan jag uppresa dig. Gud har utvalt mig, Astrid, du kan inte skada mig, men jag kan bistå dig — Ack, så jag talar! I denna stund har Gud tömt sin kärlek i mitt hjärta så rikligt, att jag inte ens förstår, att du har felat.

Och i stor mildhet upplyfte han den darrande gestalten, och ömt stödjande henne, som alltjämt snyftade och knappast kunde hålla sig uppe, vände han med Astrid åter till kungsgården.

MARGARETA FREDKULLA.

V*i* kvittra furuskogens tysta fåglar?
Och ekorn, varför hasar han sig ned
längs trädets stam och river styggt i barken
och stannar äntligen på lägsta grenen
med upprätt svans och ögonen som eldkol?
Och tjädern, varför dundrar han nu fram
liksom en vingad åska mellan träden?
Vad se de? Kvinnorna, som samla ved,
till dalen komma skrikande och säga,
att något ljusst och fagert red längs vägen,
att vackra människor färdas genom skogen.
Ve, deras skumma ögon! Träskens dimma
kringdansade bland röda furustammar.

Här kommer nu en liten kolarpojke,
nedrusande till dalen nedom skogen.
Hans ögon skina i hans svarta anlet,
och andfått stötes talet ur hans strupe.
Han ropar: "Varen glada, varen glada!
Prinsessan kommer. Under furuträden
jag sett den fagra sakteligen rida,
och skogens tysta fåglar hava kvittrat
vid hennes åsyn. Ekorn har sig kastat
från furutoppen ned att skåda henne,
och tjädern dundrat fram emellan träden.
I skolen vara glada, vara glada!"

Håll, pojke, tig då! Ej ett ord om detta!
Bortbyting, varför kommer du med sador?
Björnunge, tig, ifall du älskar livet!

Prinsessan! Tror du, att du såg prinsessan?
Det var ett rå. Prinsessan kommer icke.
Gud ömke sig, prinsessan kommer icke.

Tyst, pojke! Gäcka ej de arma bönder,
som bo längs gränsen dessa onda tider,
då Nordens kungar ej bevara freden!
Vi äro såsom får, från hjorden skilda,
av björnar jagade, i bråddjup fallna.
Vi skåda varje dag och varje timma
med avsky döden in i likblekt anlet.

Vi veta vad du menar med din saga.
I fjol, då svea-konungen herr Inge
höll möte med den norske konung Magnus
i Kungahälla vid den stora älven
för att få slut på grymt och blodigt krig,
bestämde de för att befästa freden,
att konung Inges dotter skulle komma
till Norge nästa vår och bli dess drottning.

Vad säger han? Såg han prinsessan komma?
Vi kunna icke tro det, icke tro det.
Tyst, tala ej om pärlbesatta kronan,
förtälj oss ej om gångarns purpurtäcke!
Vi hava glömt att hoppas, glömt att tro.
Då vintern kom, den långa, svarta vintern,
och vi i låga, skumma stugor sutto
och sågo röken bolma upp från härden,
framsvävade däri alltjämt gestalter,
spjutväpnade, ompansrade med ondska,
som hotade med död och sår oss arma.
Och dessa voro förebud för andra,
som skymtade i våra skumma drömmar.
De sågos varligt smyga genom skogen,
vår gård de hunno under nattens mörker.

Bäst som vi sovo, svängde eldröd hane
till takets krön. Och in i rökfylld stuga,
där människor kvävdes, trängde segerskrien
från druckna mördare, från kungens hirdmän.

Vad? Var hon fager, där hon red bland träden?
Ack, tig då, tig då, tala ej om detta!
Låt det ej viskas fram, låt det ej höras
av vinden ens, ej ens av vägens stenar!
Vi bliva galna, bliva rovdjursgalna,
ifall du åter narrar oss att hoppas.
Se, somliga, som endast väntat kriget,
ha slagit upp sin fyllda skattekista
och manat vägens vandrare att taga!
Och andra, som ägt gillesmat och mjöd,
i gästabud förtärt sitt arvegods
och vänta döden, vältrande i synder.
De fega skövla själva sina gårdar,
nedslakta all sin boskap, bränna höet.
En ovän skall ej hava gagn därav.
Men andra sitta inom låsta dörrar,
försmäktande som fångar, som förryckta.

Vi hava ock hört budskap. Ej om jungfrur,
som fredligt tåga fram i mörka skogen
och locka markens fromma djur att glädjas,
nej, onda budskap komma ifrån gränsen.
De komma uti skaror såsom vargar,
ej gods de röva, men de röva modet.
Gud ömke sig om alla arma bönder!
En man låg gömd och frös ihjäl i klyftan,
då på sin gård han oskadd kunnat dröja.
En drar nu kring och mördar barn och kvinnor,
han var i fjol så blödig, att han grät,
då kungens hirdmän dödade hans söner.

En miste vettet, där han gick i skogen
och såg en rök och trodde hemmet brinna,
då några barn blott hade tänt ett risbål.
Gud ömke sig om alla arma bönder!

Vad? Är här ännu en, som vill oss dåra?
En fredlös man, som tänker, att hans straff
skall bliva upphävt, då han bådar henne,
som hela folkets hjärta suckar efter.
Fred vare med dig, men vi tro dig icke.
Säg ej, att det är vår, att konung Inge
har lovat oss fredsjungfrun nu till våren!
Vän, höst och vår är lika för oss arma,
som sitta stängda inom mörka väggar.
För vår skull må på åkern drivan dröja,
ty våra plogar skola ej den fåra.
Och regnet må bli hängande i molnen
och intet frö i jorden gro och spira.
Vi skola intet så och intet skörda,
vi sitta stilla, bidande fördärvet.

Vi komma dessa vilda män från skogen,
årbrutna vikingar, förlupna trälar,
nedrusande med glädjeskrik mot dalen?
Om allt är sant, vi kommer hon då icke?
Nog talat, bröder! Visa oss prinsessan!
Låt henne plötsligt stå i skogens bryn!
Då hon på silverskodda fålen blänker,
då hennes krona strålar över dalen,
då skola gränsens bönder börja hoppas.

Guds moder, hjälp oss! Kommen hit och skåden!
Vad är det? Skydden, skydden edra ögon!
Sen upp mot skogen! Gören korsets tecken
för ögonen, och skåden upp mot skogen!

Där kommer någon på den mörka vägen,
 som ur den svarta furuskogen framgår
 som ur ett källarvalv. En jungfru kommer
 med fagert följe. Se vi henne alla?
 Är detta ej ett rå, ej trollens narrspel?
 På knä och bedjen, sjungen fromma sånger,
 och ringen, ringen uti alla klockor!
 Ack, låt oss dö just nu, förrän vi veta,
 att detta endast är en fager drömsyn,
 som våra feberheta ögon skapat!

O, kära, väna, morgonljus och blomma!
 Hon kommer närmare, hon syns allt bättre.
 Det var ej någon dimstod mellan träden,
 det är en kungadotter. Tacken, loven!
 Nej, kära, att du äntligen är kommen,
 att det är du, som rider ned i dalen!
 Du lyser fin och fager under kronan.
 Ack, kära, väna, låt oss riktigt se dig!
 Vik undan guldinvävda silkedoket,
 som fladdrar om dig ned till kjortelfällen!

Nu, bönder, hasten! Sätten plog i åkern!
 Här rider freden. Kasten säd i jorden,
 och sänden hungrig boskap ut på betet!
 Här rider glädjen. Gräven gömda skatter
 ur jorden fram, och öppnen stängda portar!
 De unga skola åter bära smycken,
 husmödrar breda vävar ut på bleket,
 i kistan tunga vapenskruden kastas.

Gud skydde dig, Fredkulla, där du rider!
 Han är väl sedig, denna svarta gångarn,
 som går högtidligt fram i purpurtäcke,
 med stora plymer vaggande vid örat,

med manen delad uti många flätor,
 omvirade med tofsbeprydda guldband.
 Gud signe dig, som kommer här så präktig,
 så att ditt stånd vi genast skulle känna
 och undfå tröst i våra arma hjärtan!
 Gud signe ännu mer ditt milda anlet!
 Nog skall den unge norske kungen glädjas,
 då han får sluta dig i sina armar.

Ack, kunde fattigt folk dig ändå löna
 så, som du det förtjänar, unga jungfru!
 Den gamle kolaren i mörka skogen,
 som eljest stänger till med bult och slå
 för varje vandrare, som söker skydd,
 vill locka in dig i sin mörka stuga
 och fägna dig med frusna bär från myren.
 Och, unga jungfru, träd, som stodo bara,
 till dess du kom, beklädas nu med löv,
 och marken skyndar sig att duka upp
 med alla vårens blommor, där du rider.
 Och barnen möta dig med späda kransar,
 och alla ropa mot dig överljutt:
 "Fredkulla hell! Hell fredens milda jungfru!"
 Men detta är så litet. Give himlen,
 att fattigt folk dig bättre kunde löna!

Nej, lilla kungadotter, gråt ej, gråt ej!
 Vi äro glada. Glömt är allt elände.
 Bry dig ej om oss! Se ej våra trasor!
 Bliv icke rörd, för att vi svärma kring dig!
 Tänk ej på vår förtvivlan! Se oss icke!
 Vi måste se oss mätta på ditt anlet.
 Vi måste smeka dina vita händer
 och känna, att vi hava freden bland oss.
 Men du, tänk ej på oss! Betänk din lycka!
 Dröm om kung Magnus! Le mot prisad hjälte!

Lyss till hans vackra visor! Smek i tanken
hans långa, mjuka, silkebleka hår!

Se, jungfru, snabbt gick färden genom dalen.
Här ligger älven, och på andra stranden
är Norge. Där är skeppsrikt Kungahälla,
där väntar nu din brudgum på din ankomst.
Och jublet växer. Skaran kring dig växer,
alltsom du rider fram mot färjestaden.
Se eldarna! Se där på alla kullar,
där brinna glädjeeldar till din ära!
Och vägarna till färjestaden, jungfru,
de myllra så av folk, att man vill tro
att vägen själv fått liv och kryper framåt.
Och hör, de hava redan lärt att ropa:
"Fredkulla hell!" Hör, orden bäras tydligt
emot oss över älvens blanka vatten!

O jungfru, jungfru, tänk på vad du lovar!
Du blev för hänförd. All vår myckna glädje
har gjort dig alltför hänförd. Ack, det syntes
så lätt för dig. Det har väl tyckts dig ljuvligt
att bära fredens fröjd till våra hyddor.
Och när de ropte där på andra sidan,
så blev du alltför hänförd. Men vi sågo
dig som en ängel, rörd av helig iver,
då du höll inne purpurtäckta gångarn
och höjde dig i sadeln, sträckte armen
mot himmelen och talte. Unga jungfru,
vi skola alltid, alltid minnas orden:
"Så länge som jag äger blod i hjärtat,
så länge som jag äger ord på tungan,
så länge skall jag verka fredens verk",
och här du snyftade och sade sedan
knappt hörbart, liksom anande en fara:
"om än det skall mig kosta liv och lycka".

Nej, jungfru, tänk nu ej så sorgsna tankar!
Låt dina tårar torka, tänk på annat!
Här sitter invid gröna vägakanten
en liten ensam, fattig herdegosse.
Han är fullt ut så glad som någon annan,
och han vill ge dig vad han äger bäst.
Hör vad han sjunger för dig klart och fagert!
Det är en liten ömklig kärleksvisa
allt om en konung högt i Nordanlanden,
som trånar efter Österns kejsardotter.

”En är hon, som mig binder
att vaka långa nätter.
En är, som mig förmenar
att njuta lek och fröjder.
Den fagra mön i Östern,
som själv sitt rike värjer,
svarthårig, svartögd stridsmås,
Matilda, kejsarns dotter.

Vad är i hemmet bättre
än stolt och fager hustru?
Nu följer mig min längtan
på fältet och i stugan,
från tinget rider sorgen
tung jämte mig på hästen,
den sorgen, att jag aldrig
skall kejsarns dotter äga.”

Envar, som färdas till ett okänt land,
är glad, då han på vägen möter någon,
som känner det och kan berätta om det.
Och därför må det glädja dig att lyssna
till varje än så ringa sång och sägen
från det där obekanta landet kärlek.

Men fråga icke vem det kunnat vara,
 som diktat visan! Och ifall du frågat,
 så vänta ej på svaret! Hör ej gossen!
 O, för din lyckas skull, stäng till ditt öra,
 då gossen svarar, stolt att kunna svara!
 ”Fredkulla, konung Magnus diktat visan
 i tanke på Matilda, kejsarns dotter.”

Ack, kära, väna, morgonljus och blomma!
 Vad sorg, som nu kom störtande emot dig!
 Du frågar: ”Vad skall jag hos denne konung,
 som trånar efter Österns kejsardotter?
 Om mig har han ej diktat några visor,
 som gå från mun till mun alltöver landet,
 för mig har han i hjärtat ingen kärlek.”

Vart far du, jungfru, rider du i sömnen?
 Vi rycker du så raskt i sammetsstyglenn?
 Vart vill du? Varför kallar du ditt följe?
 Ack, jungfru, är det du, som ropar sådant?
 Som beder: ”Följen med mig hem tillbaka,
 o, haven miskund med mitt arma hjärta
 liksom med kungens! Hörden I ej visan?
 Det är ej efter mig den mannen längtar,
 hans tränad heter Österns kejsardotter.”

Men hoparna som tätat mer och mer,
 alltsom du nalkats älven, ropa högljutt:
 ”Fredkulla hell!”
 Och de på andra stranden, vilka strömma
 från torg och gata ned till färjestaden,
 upprepa som ett tusenstämmigt eko:
 ”Fredkulla hell!”

Den milda rösten, jungfru, höj den icke!
Säg icke sådant: "Kära, goda herrar,
och ädla fruvar, fören mig tillbaka!
O, hörden I? Vi göra synd mot kungen,
jag vill ej tvinga mig till drottningnamnet,
blott hem, I goda herrar, vill jag komma."

"Fredkulla!" ropar folket runtomkring dig,
"Fredkulla!" ropa hoparna, som redan
att möta dig ha vältrat ut ur staden.

Du sätter händerna för dina öron
och driver fram den stora, svarta hästen
med höga tillrop. "Ack, att folket tege!
Fredkulla! Å, det blir väl fred ändå,
fast jag ej kommer. Ack, att folket tege!
Vad svor jag nyss? Men detta rör ej freden.
Kung Magnus börjar icke något krig,
därför att jag ej kommer. Han blir glad."

"Fredkulla!" ropa hoparna i fjärran,
men folket närmast vägen börjar mumla:
"Vart rider hon? Vart flyktar fredens jungfru?"

"O, kungadotter, hör!" en moder ropar.
"Mitt huvud darrar under årens tyngd,
skall kriget nu beröva mig min son?"

O, kungadotter, hör! Längs hela dalen
slås dörrar till! Hör, vapenkistan öppnas!
Hör, bonden rycker ploget upp ur jorden!
Vad menar du, som sätter dina händer
för öronen? Du måste höra, höra.

Fredkulla, skönlige du bär ditt namn.
 Vi våga icke kasta säd i jorden.
 Vår dotter skall i år ej fira bröllop.
 Då gårdar brunnit, skola gamla kvinnor
 en nidstång resa å den svarta grunden.
 Fredkulla, ditt är namnet den skall bära.

Fredkulla, då vi falla, tänk på oss!
 Då boskap rövas från oss, tänk på oss!
 Då våra fränder hämnas, tänk på oss!
 Då vilda dåd vi öva, tänk på oss,
 liksom på dig vi alltid tänka skola!

Rid hemåt, jungfru, över våra kroppar!
 Vi kasta oss på vägen framför hästen.
 Vad svor du, jungfru? Hör, vad ropar folket
 i fjärran på den andra sidan älven?

Vi kyssa dina händer, unga jungfru.
 O, stanna, stanna, rid ej hem ifrån oss!
 Förtvivlan av ett fattigt, krigstrött släkte
 är det, som väser, tigger, ber omkring dig.
 Vi vilja ej dig tvinga, ingen rör
 vid hästens tyglar för att vända honom.
 Det är blott några vilda män från skogen,
 förlupna trälar, dem du bådat miskund,
 som mot dig hotfullt draga sina knivar,
 men i detsamma kyssa kjortelfällen.

Vad gör du? Varför höjer du ditt ridspö?
 Det viner utan miskund ned i flocken.
 Och vadan detta ropet: "Undan, undan!"
 Ja, ske då, som du vill, din väg är fri.

Vi bäva för dig. På din panna vilar
en outsäglig sorg, en hopplös smärta.
Du pinas intill vanvett. Rid du hemåt!

Hur smeksamt glida icke dina blickar
mot skogbevuxna kullarna i fjärran!
Där bakom ligger hemmet, unga jungfru,
dit som ett sårat djur du ville fly.
Rid ditåt, jungfru! Gör vår ängslan kort!
Sitt ej och stirra så med heta blickar,
så heta, att var tår med ens förtorkas!

Men se, nu vänder du helt stilla hästen.

Ah, kära, unga jungfru, ensam, onödd,
du ville rädda åt dig offrets ära
av kärlek till den stora, sköna freden.
Du vänder hästen. Hell dig, fredens jungfru!

Ej raskt, ej muntert, endast fot för fot
går det framåt. Håll er nu undan, folk,
träng ej er glädje in på hennes sorg!
Låt henne rida före hela flocken!
Och ingen våge prisa hennes gärning!

Nu färdas färjan sakta över vattnet.
Och fredens jungfru står där, föres stilla,
av ingen tvingad, framåt mot sin uppgift.
Så se då, jungfru, detta stora vatten,
som obevkligt drives ned till havet!
De lena böljorna få icke tveka
att kasta sig uti den starkes famn,
om än han synes bitter och förfärlig.

Om älven även finner på sin väg
 en liten fager, sävomkransad bukt,
 så får den ändå icke dröja där.
 Och om den skulle vilja vända åter
 till fredlig källa, gömd i tysta skogen,
 så kan den icke heller göra detta.
 Den måste framåt, obevekligt framåt.
 Fredkulla, detta är bestämmelsen,
 som är dig förelagd. Du måste vara
 den lena böljan, som i världens ofrid
 ingjutas skall för att dess sälla mildra.
 O, älska detta, jungfru, sörj ej mera!
 Ljuvt är att vara en av ödets store.

Och, jungfru, se än mer! Från Kungahälla
 framrida några stolta riddersmän.
 Lyft ögonen från marken! Se kung Magnus!
 Det gyllne lejonet på hjälmen vilar,
 det lyser från hans röda silkekläder,
 det fladdrar på baneret ovan honom.
 Se konungen! Han själv är Nordens lejon.
 Se hur det långa, silkebleka håret
 kring skuldran fladdrar, se hans stolta hållning,
 se krigarblicken i hans djärva ögon!

De komma, dammet välver upp framför dem.
 De komma, deras svarta skuggor rida
 i aftondagern långt utöver fältet.
 De komma, marken skälver under ritten.
 Lyft ögat, jungfru! Möt din unga brudgum!
 Tänk icke mera, att du hellre ville
 dig kasta under dessa snabba hovar,
 som dåna mot dig, och på gråa vägen
 förtrampas under dem och möta döden!

DROTTNINGEN PÅ RAGNHILDS-
HOLMEN.

Det var en gång en kung, som kom ridande öster ifrån längs med Nordre älv för att fara ner till Kungahälla. Året led mot sitt slut. Det var tung luft och grå himmel, såsom det ofta är vid den tiden.

Stigen, på vilken kungen red, slingrade sig fram över tuviga strandängar. Här och där stucko albuskar upp ur starttuvorna, och längs med vägen hade de hopat sig, som om de vore nyfikna att se den, som red förbi. De till och med trängde sig ut över vägen, så att kungen hade svårt att föra fram hästen mellan dem.

Det var så sent på året, att allting var avlövat och allt liv avstannat i skog och på äng. På marken lågo sommarbladen grånade och förvissnade, och av de långa höstregnen hade de blivit hoppackade till ett slemmigt täckelse, under vilket otaliga spindlar och sniglar lågo i vintersömn.

Grått och dimmigt var det runtom, och kungen tänkte: "Detta är just ingen vacker väg för en kung att rida på."

Men rätt upp från den sankt strandängen nästan alldeles invid väggkanten reste sig det vackra Fontinsberget.

Längst nere vid foten omgärdades det av en rand klargul sand, sedan reste sig lodrätt ett stycke naken bergvägg, därpå löpte en rad av blågröna tallar fram på en smal avsats. Högre upp kom söndersplittrat berg, översilat av små klara rännilar, därovan en räcka björkar med vita stammar och rödbrunt grenverk, så åter en sandrand. Men ovanför sanden reste sig berget med mäktiga, nakna, gråröda klippväggar ända upp till den djupgröna granskogen, som växte tät och kraftig uppe på den platta bergshöjden.

Men kungen hade ingen glädje av att vara så nära det vackra berget, ty dimflikar ströko fram över bergväggen, och molntappar hängde ner över den, och ur alla dess

klyftor och tråddungar steg grå regnrök. Och så kom det sig, att det mångfärgade Fontin syntes kungen likaså grått som allt annat.

Kungen suckade tungt och djupt, medan han red fram mellan albuskarna, som skakade ner på honom och hans häst ett helt regn av tunga droppar.

Med ens kände han sig så bedrövad där han red, att han knappast förr hade känt sådan sorg. "Så är det ständigt för mig", tänkte han. "Allting är grått och regnigt där jag kommer. Seglar jag på havet, blir det dimma, så att jag inte ser handen framför mig, och rider jag ut en natt, så går månen in i svartaste moln för att inte behöva lysa mig."

— Jag tror, att om jag fore till himmelen, sade kungen, så skulle alla stjärnor vara släckta, när jag komme dit.

Det är detsamma med vad helst jag företar mig, för han ut och knöt näven där han red. Andra, som har blivit kungar, har mötts av prakt och heder och ära och glans, men jag är en riktig kung Gräväder. Jag har bara uppror att tänka på, och det är inte stor bit av landet, som vill lyda mig. Annat var det för de gamla kungarna, som satt i Uppsala och styrde hela riket. För dem kunde det duga att vara kung.

Gud har väl bestämt, att det alltid ska vara så för mig, sade han för sig själv.

Men på samma gång kämpade han emot och ville inte tro detta. Han höll inne hästen och lyssnade efter ett fågelkvitter. Det skulle ha varit honom ett tecken, att han bedrog sig.

Men himlen stod jämngrå och berget dimhöljt, och alla fåglar voro dragna från landet. Det enda ljud, som hördes i sumpmarken, var den lätta klangen av vattendroppar, som hade rullat så långt ut på alkvistarna, att de inte kunde hålla sig kvar längre, utan föllo till marken.

Och kungens huvud sjönk allt djupare.

— Jag skulle vilja se något, som är brinnande rött, sade han. Jag skulle tycka om att se något korpsvart, som har guldglans i djupet, jag ville höra klar sång och klingande skratt.

Åter såg han sig omkring, men allting var sig likt, och han märkte, att till och med den eljest muntert glittrande älven flöt fram mörk som en natt mellan sina vasstränder.

Han blev så nedslagen, att allt han ägde syntes honom fult och värdelöst. Han tänkte på sin välbyggda kungsgård, såsom om den vore en usel skogshydd. Alla hans segrar byttes i nederlag, och alla hans undersåtar tycktes honom vara nesliga bovar eller fattiga tiggare.

”Men allt detta ginge väl an att kämpa med”, tänkte han, ”om jag inte hade min drottning. Det är det hårdaste av allt. Det kan vara tungt nog att leva, utan att jag också ska pinas med att tänka på en kvinna. Den omsorg jag bär för riket är sådan, att den inte lämnar mig en lugn stund. Och dock fordrar människorna av mig, att jag ska lägga på mig en ny börda.”

Ty det förhöll sig så, att kungen var gift med en norsk kungadotter, som var både rik och mäktig, men olyckan ville, att kungen hade blivit vigd vid henne, redan då hon var ett barn.

Man hade måst ställa det så, för att ingen annan skulle komma och ta bort henne, men nu syntes det kungen, att han vida hellre hade velat gå miste om henne.

Alltsedan bröllopsdagen hade drottningen bott på en liten klippholme, som låg ute i Nordre älv mittför Kungahälla och kallades Ragnhildsholmen. Där hade man byggt upp ett torn av sten, för att hon skulle kunna växa upp där i all trygghet, till dess att hon bleve så gammal, att hennes man kunde föra henne till sitt hov.

Men kungen hade hela tiden suttit hemma i sitt rike, och de hade alls inte råkats. Och fastän kungen väl visste, att drottningen var vuxen och fastän många påminde honom om att han nu borde föra hem henne, så kunde han inte komma sig för att hämta henne till hovet.

Han skyllde på uppror och han skyllde på svår tid, och år efter år lät han drottningen leva kvar i det grå tornet med några gamla fruar, som aktade på henne, och med intet annat att se på än den gråa älven.

Nu var han äntligen på väg för att hämta drottningen.

Men då han under vägen hade tänkt på henne, hade ett sådant missmod fallit över honom, att han hade skilt sig från sitt följte för att få rida ensam och ostörd kämpa med sorgen.

Han kom nu fram ur albuskarna och red ut på en vid äng. Om det hade varit sommar, skulle han där ha sett stora hjordar av kor och får, men nu var där alldeles öde, ingenting annat att se än upptrampad mark och avbetade grästuvor. Och kungen sporrade hästen och red över ängen, så fort han kunde, för att inte hinna att bli mer missmodig, än han redan var.

Han var en tapper man, och hade det varit så, att kungadottern hade suttit fången i ett förtrollat slott, där jättar och drakar hade vaktat henne, så skulle han ha kommit ridande i sporrsträck för att befria henne, men nu var olyckan den, att hon satt väl förvarad i sitt torn och väntade honom och att ingen i hela vida världen nekade honom att äga henne.

Han ångrade bittert, att han allaredan hade gift sig med henne.

— Allt, som är stort och stolt och fagert, det nekas mig, sade han. Inte en gång det skänkes mig, att få kämpa och tävla om min hustru.

Han red allt långsammare och långsammare, ty nu löpte vägen upp på en brant bergkulle, och där nedom vidtogs Kungahällas långa gata.

Men uppe från toppen av kullen såg kungen tydligt framför sig den lilla Ragnhildsholmen, där hans drottning satt och väntade honom.

Han såg hur dyster den låg mitt i den svarta älven, han såg gråa torvvallar löpa fram över den avvissnade marken, han såg tornets gråa stenvägg. Alltsammans syntes honom hemskt och avskräckande.

Det fanns inte en ljungtuva, som rodnade emot honom, inte ett grönt strå, som lyste på vallarna. Hösten hade gjort sin sak med nit och allvar, då den hade gått fram över landet.

Men det, som kungen längtade efter, var blixtrande rött och skarpt svart, som skiftar i guld, och han tyckte sig se, att här inte var rätta platsen att finna det.

Ju längre han såg på tornet, dess bättre förstod han, att det var som framväxt ur själva klippan. Det syntes honom omöjligt, att det på vanligt sätt hade blivit rest av människor. Det var berget självt, som en gång hade velat växa, såsom jorden växer upp till skog och gräs, och så hade tornet kommit till. Och han förstod varför det hade blivit så tungt och hemskt och tryckande.

När han nu tänkte på sin drottning, som hade vuxit upp där, trodde han, att hon måste likna en grovhuggen stenbild, som han hade sett stå över ingångsdörren till en kyrka. Han tänkte sig henne inte annorlunda än som en grå gestalt med långt, orörligt ansikte och med platt kropp och med händer och fötter, som voro två gånger längre och två gånger bredare, än ännu någon människas hade varit.

”Men det är så mitt öde”, tänkte kungen och red vidare.

Och han kom färjestaden så nära, att väktaren på andra sidan lyfte hornet till läpparna för att blåsa ut hans ankomst, och vindbron drogs upp och porten i det fasta tornet öppnades för honom.

Men så höjde kungen pannan och höll inne hästen.

— Jag är ju ändock en kung, sade han, och ingen människa kan tvinga mig att göra vad jag inte vill. Ingen i hela världen kan förmå mig att fara och möta den där stenbilden. Jag ska väl ha någon glädje av att jag är kung.

Därmed svängde han om hästen och red tillbaka samma väg, som han hade kommit. Han red i stormande hast, liksom om han hade varit rädd för att bli fångad, och saktade inte farten, förrän han hade kommit in bland albuskarna på strandängarna under Fontinsberget.

Och drottningen fick sitta kvar i det gråa tornet och sörja och längta. Och hon hade lena kinder och blixtrande röda läppar, hon hade böljande, korpsvart hår, genomspunnet med guld, hon hade en röst, klar som sång, och ett klingande skratt.

Men vad hjälpte det kungen? Han red bort på den smala vägen mellan alarna. Och var det inte mindre sumpigt och fuktigt än nyss omkring honom, så var det åtminstone inte mer, än sist han for där.

Main body of faint, illegible text, appearing to be several paragraphs of a document or letter.

HERR ARNES
PENNINGAR

BERÄTTELSE

AV

SELMA LAGERLÖF

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

HERR ARNE
PENNINGAR

RETTTILS

SEMA LAGERLÖF

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

I SOLBERGA PRÄSTGÅRD.

I.

På den tiden, då kung Fredrik den andre av Danmark regerade över Bohuslän, bodde i Marstrand en fattig fiskmånglare, som hette Torarin. Han var en svag och ringa man. Hans ena arm var lam, så att han dugde varken till fiske eller rodd. Han kunde inte vinna sitt uppehälle på sjön som alla andra skärgårdskarlar, utan han for omkring och sålde saltad och torkad fisk till folk på landbacken. Han var inte hemma många dagar på året, han reste jämt från by till by med sitt fisklass.

En februaridag, då det led mot skymningen, kom Torarin åkande på vägen, som från Kungshäll ledde upp till Solberga socken. Det var alldeles ödsligt och folktomt på vägen, men Torarin behövde inte därför hålla sig tyst. Han hade bredvid sig på lasset en fullgod vän, med vilken han kunde språka. Det var en liten svart hund med yvig päls, som Torarin kallade Grim. Han låg mestadels stilla med huvudet nedtryckt mellan benen och bara blinkade åt allt, vad husbonden sade. Men om han fick höra något, som inte behagade honom, så reste han sig upp på lasset, satte nosen i vädret och tjöt värre än en ulv.

— Nu ska jag berätta för dig, Grim, min hund, sade Torarin, att i dag har jag fått höra stora nyheter. Både i Kungshäll och i Kareby talade de om för mig, att havet hade frusit. Det har varit vackert och lugnt väder nu en tid, det vet du bäst, som har varit ute alla dagar, och havet lär ha lagt sig inte bara i vikar och sund, utan långt utåt Kattegatt. Det finns ingen väg för båtar och skepp nu mellan holmarna, det är bara stark, hård is överallt, så att man kör med häst och släde ända ut till Marstrand och Paternosterskären.

Allt detta hörde hunden, och det tycktes inte misshaga honom. Han låg stilla och blinkade åt Torarin.

— Vi har inte synnerligt mycket fisk kvar här på lasset, sade Torarin liksom övertalande. Vad skulle du säga om att vika av vid nästa vägskäl och fara väster ut mot havet? Vi far förbi Solberga kyrka och ner på Ödsmålskil, och sedan tror jag inte att det är stort mer än fem fjärdingars väg till Marstrand. Det vore en stor sak att kunna komma hem en gång utan att behöva begagna varken båt eller färja.

De åkte fram över den långa Kareby hed, och fastän det hade varit lugnt väder hela dagen, kom ett kallt drag strykande fram över heden och gjorde färden obehaglig.

— Det kan synas vekligt att fara hem så här mitt i bästa arbetstiden, sade Torarin och slog ut med armarna för köldens skull. Men vi har dock legat ute på vägen flera veckor, du och jag, och kan väl behöva att få sitta hemma ett par dagar och smälta kylan ur kroppen.

Då hunden alltjämt låg stilla, tycktes Torarin bli mer säker på sin sak, och han fortfor i glättigare ton:

— Nu har mor suttit ensam hemma i stugan i flera dagar. Hon längtar nog efter att få träffa oss. Och i Marstrand går det präktigt till nu på vintern. Gator och gränder, Grim, är fulla av främmande fiskare och köpmän. I sjöbodarna hålls det dans varje kväll. Och så mycket öl, som flödar på krogen! Det kan du aldrig begripa.

När Torarin sade detta, böjde han sig ner över hunden för att se efter om han hörde på.

Men då hunden låg där alldeles vaken och inte gjorde något tecken till missnöje, vek Torarin av på första väg, som ledde väster ut mot havet. Han klatschade till hästen med tömlyckan och lät det gå raskt undan.

— Eftersom vi far förbi Solberga prästgård, sade Torarin, ska jag ändå ta in där och fråga om det är säkert, att isen bär ända ut till Marstrand. Där måtte de väl ha reda på den saken.

Torarin hade sagt detta med låg röst utan att tänka på om hunden hörde honom eller inte. Men knappt voro orden sagda, förrän hunden reste sig på lasset och upphävde ett förfärligt tjut.

Hästen gjorde ett språng åt sidan, och även Torarin blev skrämnd och vände sig om för att se om det kom ulvar jagande efter honom. Men när han fann, att det var Grim, som tjöt, försökte han lugna honom.

— Käre, sade han till honom, hur många gånger har inte du och jag åkt in på Solberga prästgård! Inte vet jag om herr Arne har någon reda på hur det är med isen, men det är jag viss om, att han ger oss en god kvällsvard, innan vi ska börja vår sjöresa.

Men hans ord kunde inte lugna hunden. Han satte upp nosen och tjöt allt hiskligare.

Då var det inte långtifrån, att Torarin kände sig hemsk till mods. Det hade nu blivit nästan mörkt, men Torarin kunde dock se Solberga kyrka och den vida slätten där omkring, som låg skyddad av breda skogshöjder åt landsidan och av runda, skoglösa klippkullar åt havet till. Där han åkte fram alldeles ensam på den vida, vita slätten, tyckte han sig vara ett ringa och litet kryp, men från de mörka skogarna och de ödsliga bergkullarna ryckte det ut stora odjur och troll av alla slag, som vågade sig ner på öppen mark, sedan det hade blivit mörkt. Och på hela slätten fanns ingen annan, som de kunde kasta sig över, än den fattige Torarin.

Men på samma gång försökte han att tysta på hunden.

— Käre, vad har du emot herr Arne? Han är den rikaste man i landet. Han är högättad, och om han inte hade varit präst, skulle han ha blivit en stor hövding.

Men inte kunde han med detta få hunden att tiga. Då brast Torarins tålmod, så att han tog hunden vid nackskinnet och kastade honom ner från lasset.

Hunden följde inte efter honom, då han for vidare, utan stod stilla på vägen och tjöt, ända tills Torarin körde genom ett mörkt portvalv och kom in på prästboställets gård, vilken var omgiven av fyra långa längor av låga trähus.

II.

I Solberga prästgård satt prästen, herr Arne, och åt aftonvard i kretsen av allt sitt husfolk. Det var ingen främmande närvarande utom Torarin.

Prästen var en gammal, vithårig man, men han var dock ännu kraftig och reslig. Han hade sin hustru sittande bredvid sig. Henne hade åren farit illa med. Hennes huvud och händer skälvde, och hon var nästan döv. På andra sidan om herr Arne satt hjälpprästen. Han var ung och blek och hade ett bekymrat utseende, som om han inte hade kunnat bära all den lärdom han hade insamlat under studieåret i Wittenberg.

Dessa tre sutto överst vid bordet liksom en smula för sig själva. Nedom dem satt Torarin och sedan tjänarna. Dessa voro också gammalt folk. Det fanns tre drängar, de voro kala i huvudet, ryggarna voro böjda och ögonen blinkade och runno. Pigorna voro inte flera än två. De voro något yngre och raskare än drängarna, men de tycktes dock bräckliga och fulla av ålderdomskrämpor.

Allra längst nere vid bordet sutto två barn. Det ena var herr Arnes sondotter, hon var inte mer än fjorton år. Hon var ljushårig och spädlemmad, ansiktet var inte färdigt än, men hon såg ut att kunna bli fager. Hon hade en annan liten jungfru bredvid sig. Det var en fattig, som var fader- och moderlös och alltid levde i prästgården. De båda sutto tätt intill varandra på bänken, och det såg ut att råda stor vänskap mellan dem.

Alla dessa sutto och åto under djupaste tystnad. Torarin såg från den ene till den andre, men ingen hade lust att tala under måltiden. Alla de gamla tänkte för sig själva: "Det är en stor sak att få mat och inte behöva lida nöd eller svälta, som vi har gjort många gånger under vår levnad. Medan vi äter, bör vi inte tänka på annat än att tacka Gud för hans godhet."

Då Torarin inte hade någon att tala med, vandrade hans blickar uppåt och nedåt rummet. Han kastade ögonen från

den stora ugnen, som var uppmurad i många avsatser nere vid ingångsdörren, till den höga himmelssängen, som stod i bortersta hörnet av rummet. Han blickade från de väggfasta bänkarna, som löpte runtom rummet, upp till vindhålet i taket, genom vilket röken drog ut och vinterkölden strömmade in.

När Torarin fiskmåglare, som bodde i den minsta och fattigaste stuga i skärgården, såg på allt detta, tänkte han: "Om jag vore en storman som herr Arne, skulle jag inte nöja mig med att bo i en urgammal stuga med bara ett rum. Jag skulle bygga mig hus med höga gavlar och många rum, såsom borgmästarna och rådmännen gör inne i Marstrand."

Men oftast kastade Torarin sina blickar till en stor kista av ek, som stod vid foten av himmelssängen. Han såg så ofta på den, därför att han visste, att herr Arne i den förvarade alla sina silverpengar, och han hade hört, att de voro så många, att de fyllde kistan ända upp till randen.

Och Torarin, som var så fattig, att han nästan aldrig hade en silverslant i sin ficka, sade till sig själv: "Jag ville ändå inte ha de där pengarna. De säger, att herr Arne har tagit dem ur de stora klostren, som fanns här i landet förr i världen, och att de gamla munkarna har spått, att dessa pengarna ska bringa honom hans olycka."

Just som Torarin satt med dessa tankar, såg han den gamla husmodern sätta upp handen till örat för att höra bättre. Därpå vände hon sig till herr Arne och frågade honom:

— Varför slipar de knivar på Branchög?

Det var en så stor tystnad i rummet, att då den gamla kvinnan frågade detta, ryckte alla till och blickade skrämda upp. När de sågo, att hon satt och lyssnade efter något, höllo de sina skedar stilla och ansträngde sig för att höra.

Det var alldeles dödyst i stugan en stund, men därunder blev den gamla allt mer och mer orolig. Hon lade handen på herr Arnes arm och frågade honom:

— Jag vet inte varför de i denna kväll slipar så långa knivar på Branchög.

Torarin såg, att herr Arne strök henne över handen för att lugna henne. Men han brydde sig inte om att svara, utan han åt lugnt som förut.

Den gamla kvinnan fortfor att sitta och lyssna. Hon fick tårar i ögonen av förfäran, och hennes händer och huvud skälvde allt häftigare.

Då började de håda små jungfrurna, som sutto vid bordsändan, att gråta av ängslan.

— Kan ni inte höra hur det skrapar och filar? frågade den gamla. Kan ni inte höra hur det väser och gnisslar?

Herr Arne satt stilla och strök sin hustru över handen. Så länge som han teg, vågade ingen annan yttra ett ord.

Men alla trodde, att den gamla husmodern hörde något, som var förfärligt och olycksbringande. Alla kände, att blodet stelnade i deras ådror. Det var ingen vid bordet, som förde en bit mat till munnen, utom den gamle herr Arne själv.

De tänkte på att den gamla husmodern var den, som i många år hade dragit omsorg om hemmet. Hon hade alltid stannat hemma vid gården och med klokhet och ömhet vakat över barn och tjänare, över gods och boskap, så att allt hade frodats. Nu var hon utnött och utgammal, men det var dock troligt, att hon före någon annan skulle märka om en fara hotade gården.

Den gamla kvinnan blev allt mer och mer förskrämd. Hon knäppte sina händer, och i sin hjälplöshet började hon gråta så svårt, att tårarna föllo stora ner för de skrupna kinderna.

— Spörjer du intet därom, Arne Arneson, att jag är så rädd? klagade hon.

Herr Arne lutade sig nu ner till henne och sade:

— Jag vet inte vad det är, som skrämmer dig.

— Jag är rädd för de långa knivarna, som de slipar på Branehög, sade hon.

— Hur kan du höra, att de slipar knivar på Branehög? sade herr Arne och log. Den gården ligger ju en fjärdingsväg härifrån. Ta du åter skeden i hand och låt oss sluta vår aftonvard!

Den gamla försökte att kuva sin förfäran. Hon tog sin sked och förde den till mjölkskålen, men därvid darrade handen så, att alla hörde hur skeden slamrade mot kanten. Hon lade genast ner den tillbaka.

— Hur kan jag äta? sade hon. Hör jag inte hur det gnisslar? Hör jag inte hur det filar?

I detsamma sköt herr Arne från sig mjölkskålen och knäppte sina händer. Alla de andra gjorde detsamma, och hjälpprästen började läsa bordsbönen.

När denna var slutad, såg herr Arne ner på dem, som sutto utmed bordet, och då han märkte, att de voro bleka och förskrämda, vredgades han.

Han började tala med dem om de tider, då han nyss hade kommit till Bohuslän för att predika den lutherska läran. Då hade han och hans tjänare måst fly för de påviska som jagade vilddjur.

— Har vi inte sett fiender ligga i bakhåll för oss, när vi drog till Guds hus? Har vi inte varit bortdrivna ur prästgården, och har vi inte måst dra till skogen som fredlösa? Anstår det oss att bli över oss givna och förlora modet för ett ont varsel?

När herr Arne talade, såg han ut som en kämpe, och de andra fingo nytt mod vid att höra honom.

”Det är ju sant”, tänkte de. ”Gud har skyddat herr Arne i de största faror. Han håller sin hand över honom. Han låter inte sin tjänare förgås.”

III.

Så snart som Torarin for ut på vägen, kom hans hund Grim emot honom och hoppade upp på lasset. Då Torarin såg, att hunden väntade utanför prästgården, blev han orolig på nytt.

— Käre, varför står du här i porten hela kvällen? Varför går du inte in i stugan och får dig kvällsvard? sade han till hunden. Kan något ont förestå herr Arne? Det är törhända sista gången jag har sett honom. Men även en sådan kämpe

som han måste väl en gång dö. Han är ju nära nittio år gammal.

Han styrde hästen in på en väg, som förbi gården Branchög förde ner på Ödsmålskil.

När han kom fram till Branchög, såg han, att där stodo slädar på gården och att ljussken gled ut genom de förstängda gluggarna i väggen.

Då sade Torarin till Grim:

— Här är folk ännu uppe. Jag vill köra in och fråga om de i kväll har slipat knivar här på gården.

Han körde in på gårdsplanen, men när han öppnade dörren till stugan, såg han, att där inne hölls gästbud. På bänkarna längs med väggarna sutto gamla karlar och drucko öl, och på golvet gingo de unga och lekte och sjöngo.

Torarin såg genast, att ingen här tänkte på att göra sina vapen i ordning till att utföra blodsdåd. Han slog igen dörren och ville gå sin väg, men värden kom efter honom. Han bad Torarin, att han skulle stanna, då han nu en gång var ditkommen, och drog in honom i stugan.

Torarin satt en god stund i stor trevnad och språkade med bönderna. De voro mycket uppspelta, och Torarin var glad åt att få slå alla mörka tankar bort ur hågen.

Men Torarin var inte den ende, som kom sent på gästbudet den kvällen. Långt efteråt stego en man och en kvinna in genom dörren. De voro torftigt klädda, och de dröjde försagda i hörnet mellan dörren och spisen.

Värden gick genast ner till de båda gästerna. Han tog en vid vardera handen och förde dem upp i stugan. Därpå sade han till de andra:

— Är det inte sant, som det sägs, att de, som har kortaste vägen, kommer senast fram? Detta är mina närmaste grannar. Det finns inte flera åbor här på Branchög än de och jag.

— Säg så gott, att det inte finns någon mer än du! sade mannen. Du kan inte kalla mig för en åbo. Jag är bara en fattig kolare, som du har låtit bygga på din mark.

Mannen satte sig bredvid Torarin, och de började samtala. Han, som var nykommen, talade om för Torarin varför han kom så sent till gästbudet. Det var därför, att de hemma i

kojan hade haft främmande, som de inte hade vågat lämna. Det var trenne garvargesällar, som hade varit hos dem hela dagen. På morgonen, då de hade kommit, hade de varit utmattade och sjuka. De sade, att de hade gått vilse i skogen en hel vecka. Men sedan de hade ätit och sovit, hade de snart kommit till krafter, och på kvällen hade de frågat vilken gård som var störst och rikast i den trakten. Dit ville de gå för att söka arbete. Hustrun hade svarat dem, att prästgården, där herr Arne bodde, var det förnämligaste stället. Då hade de genast dragit fram ur sina ränslar långa knivar och börjat slipa dem. De hade hållit på med detta en god stund, och under tiden hade de sett så vilda ut, att kolaren och hans hustru inte hade vågat gå från hemmet.

— Jag ser dem ännu för mig, där de satt och gnisslade med sina knivar, sade karlen. De såg förfärliga ut, de hade stora skägg, som de inte hade klippt eller ansat på mången god dag, och de var klädda i ludna skinnrockar, som var sönderfläktade och smutsiga. Jag trodde, att det var tre varulvar, som hade kommit in i stugan. Jag blev glad, när de äntligen gav sig av.

När Torarin hörde detta, talade han om för kolaren vad han själv hade varit med om i prästgården.

— Så var det dock sant, att de i kväll slipade knivar på Branchög, sade Torarin och skrattade. Han hade druckit mycket, därför att han hade kommit så sorgsen och bedrövd till gården. Han hade måst söka trösta sig, det bästa han hade kunnat. Nu är jag glad igen, sade han, då jag har fått veta, att det inte var annat varsel, som prästhustrun hörde, än några garvare, som gjorde i ordning sina verktyg.

IV.

Långt efter midnatt gingo ett par karlar ut ur stugan på Branchög för att lägga seldon på hästen och fara hem.

När de kommo ner på gårdsplanen, sågo de en eldsvåda fladdra upp mot himlen i norr. De skyndade då genast tillbaka in i stugan och ropade:

— Ständer upp! Ständer upp! Solberga prästgård står i brand!

Det var mycket folk på gästabudet, och den, som hade en häst, kastade sig upp på hans rygg och skyndade till prästgården, men nästan lika snart voro de framme, som måste löpa dit på egna snabba fötter.

Då folket kom till prästgården, syntes där ingen människa uppe eller i rörelse, utan alla tycktes sova, fastän eldsvådan stod högt mot skyn.

Men det var intet av husen, som brann, utan en stor hög av ris och halm och ved, som var uppkastad invid det gamla prästhusets vägg. Den hade inte brunnit länge. Lågorna hade inte hunnit mer än att svärta det goda timret i väggen och smälta snön på halmtaket. Nu höllo de dock på att bita sig fast i takhalmen.

Alla förstodo genast, att detta var mordbrand. De började undra om herr Arne och hans husfolk verkligen sovo eller om det hade övergått dem en olycka.

Men innan räddarna trängde in i huset, vräkte de med långa stänger undan det brinnande bålet från husväggen samt klättrade upp på taket och revo av halmen, som hade börjat ryka och var nära att fatta eld.

Sedan gingo några karlar fram mot stugdörren för att gå in och väcka herr Arne, men då den, som gick först, kom fram till tröskeln, vek han åt sidan och lämnade försteget åt en, som kom efter honom.

Denne tog ett steg framåt, men när han skulle sträcka ut handen efter dörrhandtaget, gick han undan och lämnade plats åt dem, som stodo bakom.

Det syntes dem en hemsk dörr att öppna, ty det kom en bred blodström silande fram under tröskeln, och handtaget var nedsölat med blod.

Då gick dörren upp framför dem, och herr Arnes hjälpräst kom ut. Han raglade fram mot männen, han hade ett djupt sår i huvudet, och han var översköld med blod. Han stod upprätt ett ögonblick och sträckte upp sin hand för att äska tystnad. Därpå sade han med rosslande röst:

— I natt har herr Arne och allt hans husfolk blivit mördade av trenne karlar, som kom nerklättrande genom vindhålet i taket och var klädda i ludet skinn. De kastade sig över oss som vilddjur och dräpte oss.

Mer förmådde han inte. Han föll ner framför människens fötter och var död.

Nu gick folk in i stugan och fann allt så, som hjälpprästen hade sagt.

Den stora ekkistan, i vilken herr Arne förvarade sina pengar, var borta, och herr Arnes häst var tagen ur stallet och hans släde ur skjulet.

Det ledde slädspår från gården över prästgårdsängarna ner till havet, och tjugu män skyndade åstad för att gripa mördarna. Men kvinnorna gingo att ordna med de döda och buro dem ur den blodiga stugan ut på den rena snön.

Då funnos där inte alla av herr Arnes folk, utan en fattades. Det var den fattiga jungfrun, som herr Arne hade upptagit i sitt hus. Det blev stor undran om hon måhända hade lyckats fly eller om rövarena hade tagit henne med sig.

Men då de noga genomsökte hela stugan, funno de henne, där hon hade stuckit sig undan mellan den stora ugnen och väggen. Hon hade hållit sig gömd där under striden och var alldeles oskadad, men hon var så förbi av skrämsel, att hon varken kunde tala eller svara.

PÅ BRYGGORNA.

Den fattiga jungfrun, som hade blivit räddad undan blodbadet, hade Torarin tagit med sig ut till Marstrand. Han hade fattat ett så stort medlidande med henne, att han hade erbjudit henne att bo i hans trånga koja och dela mat med honom och hans mor.

”Detta är det enda jag kan göra för herr Arne”, tänkte Torarin, ”till lön för alla de gånger han har köpt min fisk och låtit mig äta vid sitt bord. Så ringa och fattig jag är, är det dock bättre för jungfrun, att hon följer med mig ut till staden, än att hon stannar här inne bland bönderna. I Marstrand finns det många rika borgare, och den unga jungfrun ska kanske få tjänst hos en av dem och finna en god utkomst.”

De första dagarna, sedan jungfrun hade kommit till staden, satt hon och grät från morgon till kväll. Hon jämrade sig över herr Arne och hans folk, och hon klagade över att hon hade mist alla dem, som stodo henne nära. Mest av allt jämrade hon sig över sin fostersyster och sade, att hon önskade, att hon inte hade stuckit sig undan på muren, utan hade fått följa henne i döden.

Torarins mor sade ingenting om detta, så länge sonen var hemma. Men när han hade dragit bort på sina resor igen, sade hon en morgon till jungfrun:

— Inte är jag så rik, Elsalill, att jag kan ge dig föda och kläder, för att du ska få sitta med händerna i skötet och vakta på din sorg. Kom du med mig ner på bryggorna och lär dig att rensa fisk!

Då gick Elsalill med henne ner på bryggorna och stod hela dagen bland de andra fiskrenserskorna och arbetade.

Men de flesta kvinnorna på bryggorna voro unga och glada. De började tala med Elsalill och frågade henne varför hon var så sorgsen och tyst.

Då började Elsalill berätta för dem i vad äventyr hon hade råkat för inte mer än trenne nätter sedan. Hon talade om de tre rövarna, som hade trängt in i stugan genom vindhålet i taket och mördat alla, som stodo henne nära i livet.

När Elsalill berättade detta, föll en svart skugga ner över bordet, där hon arbetade. Och då hon såg upp, stodo framför henne tre förnäma herrar, som buro breda hattar med långa plymer och sammetskläder med stora puffar, som voro utsömmade med silke och guld.

Det var en av dem, som tycktes vara den förnämste. Han var mycket blek, skägget var avrakat och ögonen lågo djupt inne. Det såg ut, som om han nyss hade varit sjuk. Men eljest tycktes han vara en lustig och djärv kavaljer, som gick omkring på de soliga bryggorna för att låta folk se på hans vackra kläder och hans vackra ansikte.

Elsalill höll inne med både arbete och berättelse. Hon stod med öppen mun och uppspärade ögon och betraktade honom. Och han smålog mot henne.

— Vi är inte komna hit för att skrämma dig, jungfru, sade han, utan vi ber dig, att du låter också oss lyssna till din berättelse.

Den fattiga Elsalill! Aldrig hade hon sett en sådan man i hela sitt liv. Hon tyckte sig inte kunna tala inför honom. Hon bara teg och såg ner på sitt arbete.

Då började den främmande än en gång:

— Låt inte skrämma dig, jungfru! Vi är skottar, som har varit i tjänst hos kung Johan av Sverige i väl sina tio år, men nu har vi fått orlov och ämnar resa hem. Vi har kommit till Marstrand för att finna en lägenhet över till Skottland, men då vi kom hit, låg alla sund och fjordar frusna, och här måste vi nu stanna och vänta. Vi har ingenting att sysselsätta oss med, och därför driver vi fram över bryggorna för att träffa människor. Vi skulle vara glada, jungfru, om du låte oss höra din berättelse.

Elsalill förstod, att han talade så länge, för att hon skulle hinna att återfå sitt lugn. Äntligen tänkte hon för sig själv: "Du må väl visa, att du inte är för simpel att tala med en

hög herre, Elsalill. Du är ju en jungfru av god börd och inte en fiskartös.”

— Jag talade bara om det stora blodbadet i Solberga prästgård, sade Elsalill. De är så många, som därom vet att berätta.

— Ja, sade den främmande, men jag visste inte förrän nu, att någon av herr Arnes folk hade kommit levande undan.

Då berättade Elsalill än en gång om de vilda rövarnas framfart. Hon talade om hur de gamla drängarna hade samlat sig kring herr Arne för att försvara honom och hur herr Arne själv hade ryckt sitt svärd från väggen och trängt in på rövarena, men dessa hade besegrat dem alla. Och den gamla prästhustrun hade tagit upp sin mans svärd och gått mot rövarena, men henne hade de bara skrattat åt och fällt henne till marken med ett vedträ. Och alla de andra kvinnorna hade krupit undan på ugnsmuren, men när männen voro döda, kommo mördarna och drogo ner dem och dödade dem.

— Den sista, som de dödade, sade Elsalill, var min kära fostersyster. Hon bad så bönligt för sitt liv, och två av dem ville låta henne leva, men den tredje sade, att alla måste dö, och han stack sin kniv i hennes hjärta.

Så länge som Elsalill talade om mord och blod, stodo de tre männen stilla framför henne. De bytte inte en blick med varandra, men deras öron blevo långa av att lyssna, och deras ögon gnistrade, och ibland drogo sig deras läppar isär, så att tandraderna lyste fram.

Elsalill stod med ögonen fulla av gråt, inte en enda gång såg hon upp, medan hon talade. Hon såg inte, att mannen framför henne hade ögon och tänder som en ulv. Först då hon hade slutat att tala, torkade hon sina ögon och såg upp till honom.

Men när han mötte Elsalills blick, förändrade sig hans ansikte genast.

— Då du har sett mördarna så tydligt, jungfru, sade han, skulle du väl genast känna igen dem, om du mötte dem?

— Inte har jag sett dem annat än vid skenet av eldbränderna, som de ryckte ur spisen för att lysa sig med

under mördandet, sade Elsalill, men nog skulle jag med Guds makt känna igen dem. Och jag ber Gud alla dagar, att jag måtte möta dem.

— Vad menar du med detta, jungfru? sporde den främmande. Är det inte sant, att de mordiska vandrarna är döda?

— Jo, jag vet det väl, sade Elsalill. Bönderna, som jagade dem, följde deras spår ifrån prästgården och fram till en vak i isen. Ända dit såg de på den blanka isen spår av slädmedar, spår av hästhovar, spår av människor, som hade burit hårda, järnbeslagna skor. Men från vaken ledde inga spår vidare över isen, utan därför trodde bönderna, att alla var döda.

— Tror inte du, Elsalill, att de är döda? frågade den främmande.

— Jo, jag tror väl, att de har drunknat, sade Elsalill, och ändå ber jag till Gud varje dag, att de måtte ha undkommit. Jag säger till Gud på detta sätt: "Låt det vara så, att de bara har kört ner hästen och släden i vaken, men att de själva har undkommit!"

— Varför ville du detta, Elsalill? frågade den främmande.

Den späda jungfrun Elsalill, hon kastade huvudet tillbaka, och hennes ögon lyste.

— Jag ville väl, att de levde, så att jag kunde finna dem och gripa dem. Jag ville, att de levde, så att jag finge slita dem hjärtat ur bröstet. Jag ville, att de levde, så att jag finge se deras kropp styckad i fyra delar och fästad på steglet.

— Hur ville du väl rå med allt detta? sade den främmande. Du är ju bara en så svag liten jungfru.

— Om de levde, sade Elsalill, då skulle nog jag skaffa dem deras straff över huvudet. Hellre skulle jag gå i döden än låta dem undkomma. De må vara starka och väldiga, det vet jag, men inte skulle de kunna undkomma mig.

Då log den främmande åt henne, men Elsalill stampade med foten.

— Om de levde, då skulle jag komma ihåg, att de har tagit bort mitt hem från mig, så att jag nu är en fattig tös, som måste stå ute på kalla bryggan och rensa fisk. Jag skulle komma ihåg, att de har dödat alla dem, som stod mig nära, och mest skulle jag komma ihåg honom, som drog ner min fostersyster från muren och dödade henne, som var mig så huld.

Men då den lilla 'späda jungfrun visade en så stor vrede, började de tre skotska krigsmännen att skratta. De voro så skrattlystna, att de gingo sin väg, för att Elsalill inte måtte ta anstöt. De gingo över hamnen uppåt en trång gränd, som ledde till torget. Men långt efter att de voro ur sikte, hörde Elsalill, att de skrattade med full hals hånfullt och gällt.

DEN UTSÄNDA.

Åtta dagar efter sin död blev herr Arne nedsatt i Solberga kyrka, och samma dag hölls det rannsaking över mordet vid tingsplatsen på Branehög.

Men herr Arne hade varit en väl känd man i Bohuslän, och på hans begravningsdag kommo så mycket människor tillsammans från både inlandet och skärgården, att det var, som då en krigshär samlas kring sin anförare. Och på fälten mellan Solberga kyrka och Branehög vandrade så mycket folk, att mot aftonen fanns där inte en tumsbredd snö, som inte hade blivit trampad av människor.

Men sent på kvällen, då alla dessa hade dragit sina färde, kom Torarin fiskmåglare åkande vägen fram från Branehög och uppåt mot Solberga.

Torarin hade talat med mycket folk under dagens lopp. Om och om igen hade han berättat om herr Arnes död. Han hade också blivit väl förplägad framme vid tingsplatsen och hade måst tömma månet ölkrus med långväga resande.

Torarin kände sig duven och tung. Han hade lagt sig ner på lasset. Han var bedrövad däröver, att herr Arne var borta, och när han kom i närheten av prästgården, började han plågas av än tyngre tankar.

— Grim, min hund, sade han, om jag hade trott på det där varslet med knivarna, kunde jag ha avvärijt hela olyckan. Jag tänker ofta på detta, Grim, min hund. Jag känner mig ängslig till mods, alldeles som skulle jag ha varit med om att skaffa herr Arne ur världen. Kom nu ihåg vad jag säger, att nästa gång jag får höra något sådant, ska jag sätta tro till det och rätta mig därefter!

Men medan Torarin låg och dåsade på lasset med halvslutna ögon, gick hans häst, som den bäst tyckte, och när den kom till Solberga prästgård, vek den av gammal vana in genom gårdsledet och gick fram till staldörren. Torarin visste om intet. Först då hästen stannade, reste han sig upp

och såg sig omkring. Han började rysa, då han såg, att han befann sig på gårdsplanen framför ett hus, där så många människor hade blivit mördade för endast en vecka sedan.

Han grep genast efter tömmarna. Han ville vända hästen och köra ut på vägen igen, men i detsamma slog någon honom på skuldran, och han såg sig tillbaka. Då stod där bredvid honom den gamle Olof hästskötare, som hade tjänat i prästgården, så länge som Torarin kunde minnas.

— Har du så bråttom att fara från gården i natt, Torarin? sade drängen. Kom du hellre in i stugan! Herr Arne sitter och väntar på dig.

Torarin fick tusen tankar i huvudet. Han visste inte om han drömde eller var vaken. Olof hästskötare, som han såg stå frisk och levande framför sig, hade han för en vecka sedan sett ligga död bredvid de andra med ett stort sår i halsen.

Torarin grep fastare om tömlyckan. Han tyckte, att det bästa för honom skulle vara att komma fort undan. Men Olof hästskötarens hand låg ännu på hans skuldra, och gubben fortfor att truga honom.

Torarin funderade hit och dit för att finna en ursäkt.

— Det var inte min mening att komma och störa herr Arne så här sent på kvällen, sade han. Hästen tog av hit in, utan att jag visste det. Jag ska nu fara och skaffa mig härbärke över natten. Om herr Arne vill träffa mig, så kan jag väl komma igen i morgon.

Härmed böjde sig Torarin framåt och slog till hästen med tömlyckan för att förmå honom att sätta sig i rörelse.

Men prästgårdsdrängen stod i samma ögonblick framme vid hästens huvud, fattade den vid betset och tvang den att stå stilla.

— Var inte genstörtig, Torarin! sade drängen. Herr Arne har ännu inte gått till sängs, han sitter och väntar på dig. Och du måste väl veta, att du kan få lika gott nattkvarter här som på något annat ställe i socknen.

Då ville Torarin svara, att han inte kunde nöja sig med att bo i taklöst hus. Men innan han yttrade något, kastade han blickarna uppåt manbyggnaden. Då såg han den gamla ryggåsstugan stå där lika välbehållen och ansenlig som före

branden. Dock hade Torarin ännu på morgonen sett de nakna takstolarna skjuta upp i luften.

Han såg och såg och gned sina ögon, men visserligen stod prästhuset där oskadat med halm och snö på taket. Genom takhållet såg han rök och gnistor fladdra upp. Och genom de illa stängda luckorna såg han ljussken sila ut på snön.

Den, som reser vida omkring på kalla vägen, vet inte en bättre syn än ljusskenet, som smyger ut ur den varma stugan. Men Torarin blev än mer skrämmd, än han hade varit förut, vid denna syn. Han piskade på hästen, så att den både stegrade sig och slog. Men inte fick han den ett steg längre från stalldörren.

— Kom du med in, Torarin! sade stalldrängen. Jag trodde, att du inte mer ville ha något att ångra i denna sak.

Nu kom Torarin ihåg vad han på vägen hade lovat sig själv. Han, som hade stått på lasset med tönlyckan i högsta hugg, blev då genast spak som ett lamm.

— Se här, Olof hästskötare, här är jag nu! sade han och sprang av lasset. Det är sant, att jag inte vill ha något att ångra i denna sak. För mig nu in till herr Arne!

Men de tyngsta steg, som Torarin hade gått, voro de, som han vandrade över gårdsplanen fram till stugan.

Då dörren gick upp, slöt Torarin ögonen för att slippa se in i rummet. Men han sökte ge sig mod genom att tänka på herr Arne. "Han har gett dig månet gott mål mat. Han har köpt din fisk, också när hans eget visthus har varit fullt. Han har alltid varit dig huld i livet, och säkerligen vill han inte skada dig efter döden. Kanske att han har en tjänst att begära av dig. Du ska inte förgäta, Torarin, att man måste visa tacksamhet också mot de döda."

Torarin öppnade ögonen och blickade framåt rummet. Då såg han den stora stugan alldeles likadan, som han förr hade sett den. Han kände igen den högt uppmurade ugnen och de vävda bonader, som klädde väggarna. Men han skådade många gånger från vägg till vägg och från golv till tak, innan han fick mod att se upp till bordet och bänken, där herr Arne hade brukat sitta.

Sent omsider blickade han också ditåt, och då såg han

herr Arne själv sitta livslevande mittför bordet med hustrun och hjälpprästen på var sin sida, såsom han hade sett honom för åtta dagar sedan. Han tycktes nyss ha slutat sin måltid, han hade skjutit tillbaka fatet, och skeden låg på bordet framför honom. Alla de gamla tjänarna och tjänarinnorna sutto vid bordet, men endast den ena av de unga jungfrurna.

Torarin stod länge stilla nere vid dörren och betraktade dem, som sutto till bords. De sågo alla ängsliga och bedrövade ut, och även herr Arne satt tungsint som de andra och stödde huvudet i handen.

Äntligen såg Torarin, att herr Arne lyfte upp huvudet.

— Är det någon främmande, som du för med dig in i stugan, Olof hästskötare?

— Ja, svarade drängen, det är Torarin fiskmånglare, som i dag har varit på tinget på Branehög.

Herr Arne tycktes då få ett gladare utseende, och Torarin hörde honom säga:

— Stig då fram, Torarin, och giv oss nyheter från tinget! Här har jag nu suttit och väntat på dig halva natten.

Allt detta lät så verkligt och naturligt, att Torarin började känna sig mer och mer orädd. Han gick helt modigt över golvet fram till herr Arne. Han frågade sig om det inte hade varit en ond dröm, att herr Arne hade blivit mördad, och om inte sanningen vore, att han levde.

Men medan Torarin gick över golvet, kastade han av gammal vana en blick fram till himmelssängen, bredvid vilken den stora penningkistan brukade stå. Men den järnbeslagna kistan fanns inte mer på sin plats, och när Torarin såg det, gick det åter en rysning genom honom.

— Nu ska Torarin säga oss hur det i dag har avlupit på tinget, sade herr Arne.

Torarin sökte göra, som han hade blivit tillsagd, och berättade om tinget och rannsakingen, men han kunde varken befalla över sina läppar eller sin tunga, utan han talade illa och stammande.

Herr Arne avbröt honom också genast:

— Säg mig endast det viktigaste, Torarin! Blev våra mördare funna och straffade?

— Nej, herr Arne, tog sig då Torarin dristighet att svara. Era mördare ligger på botten av Hakefjord. Hur vill ni, att någon ska kunna hämnas på dem?

Då Torarin gav detta svar, tycktes herr Arne upptändas av sitt gamla humör, och han slog handen hårt i bordet.

— Vad är det du säger, Torarin? Har länsherren på Bohus varit här med lagmän och skrivare och hållit ting, och har ingen kunnat säga honom var han skulle finna mina mördare?

— Nej, herr Arne, svarade Torarin, det kan ingen bland de levande säga honom.

Herr Arne satt en stund med rynkade ögonbryn och blickade dystert framför sig. Därpå vände han sig än en gång till Torarin.

— Jag vet, att du är mig tillgiven, Torarin. Kan du då säga mig hur jag ska få hämnd på mina mördare?

— Det kan jag väl förstå, herr Arne, sade då Torarin, att ni önskar ta hämnd på dem, som så omilt har berövat er livet. Men det finns ingen bland oss, som vandrar på Guds gröna jord, som kan hjälpa er härutinnan.

Herr Arne föll i tungt grubbel, sedan han hade fått detta svar.

Det blev nu en lång tystnad. Om en stund vågade sig Torarin fram med en begäran.

— Jag har nu uppfyllt er önskan, herr Arne, och sagt er hur det avlopp på tinget. Har ni ännu något mer att spörja mig om, eller vill ni nu låta mig gå?

— Du ska inte gå, Torarin, sade herr Arne, förrän du än en gång har svarat mig om ingen av de levande kan skaffa oss hämnd.

— Inte om alla män i Bohuslän och Norge komme tillsammans för att hämnas på era mördare, skulle de vara i stånd att finna dem, sade Torarin.

Då sade herr Arne:

— När inte de levande kan hjälpa oss, måste vi hjälpa oss själva.

Härmed började herr Arne att med hög röst läsa ett fadervår, men inte på norska, utan på latin, såsom det hade

varit brukligt att läsa det där i landet före hans tid. Och för varje ord i bönen, som han uttalade, pekade han med fingret på en av dem, som sutto med honom vid bordet. Han gick dem på detta sätt igenom flera gånger, till dess han kom till amen. Men då han sade detta ord, sträckte han fingret mot den unga jungfrun, som var hans sondotter.

Den unga jungfrun reste sig genast från bänken, och herr Arne sade till henne:

— Du vet vad du har att göra.

Då klagade den unga jungfrun och sade:

— Sänd mig inte ut till detta! Det är ett för svårt uppdrag för en så späd jungfru som jag.

— Visserligen ska du gå, sade herr Arne. Det är rätt, att du går, ty du har mest att hämnas. Ingen av oss har blivit berövad så många av livets år som du, som är yngst ibland oss.

— Jag begär väl ingen hämnd på någon människa, sade jungfrun.

— Du ska genast gå, sade herr Arne. Och du ska inte stå ensam. Du vet, att det bland de levande finns två, som satt med oss här vid bordet för åtta dagar sedan.

Men när Torarin hörde herr Arne säga detta, trodde han sig förstå, att herr Arne utsåg honom att kämpa mot missdådare och mördare, och han utropade:

— För Guds barmhärtighets skull besvär jag er, herr Arne — — —

I detsamma tyckte Torarin, att både herr Arne och prästgården försvunno i en dimma och han själv sjönk djupt ner, såsom hade han fallit från en svindlande höjd, och därmed förlorade han medvetandet.

Då han vaknade till liv igen, började det ljusna till morgon. Han såg då, att han låg på marken inne på Solberga prästgård. Hästen stod bredvid honom med lasset, och Grim skällde och tjöt över honom.

— Det var alltsammans bara en dröm, sade Torarin, nu inser jag det. Gården är öde och förstörd. Jag har varken sett herr Arne eller någon annan. Men jag har blivit så skrämmd av drömmen, att jag har ramlat av lasset.

I MÅNSKENET.

När herr Arne hade varit död i fjorton dagar, kommo ett par nätter med starkt, klart månsken. Och en kväll var Torarin ute och åkte i månskenet. Han hejdade hästen gång på gång, liksom skulle han ha svårt för att finna vägen. Han for dock inte fram i någon villsam skog, utan på något, som såg ut att vara vid och öppen slätt, över vilken en mängd steniga kullar höjde sig.

Hela trakten var täckt med vit, skinande snö. Den hade fallit vid gott väder lika och jämnt, den låg inte i drivor eller virvlar. Så långt ögat kunde se, fanns intet annat än samma jämna slätt och samma steniga kullar.

— Grim, min hund, sade Torarin, om vi i kväll såge detta för första gången, då skulle vi väl tro, att vi färdades över en stor hed. Men vi skulle nog undra över att marken vore så jämn och vägen utan stenar eller gropar. Vad är detta för en trakt, skulle vi säga, där det varken finns diken eller gärdesgårdar, och hur kommer det sig, att det varken sticker upp strå eller buske genom snön? Och varför ser vi inte till åar eller vattubäckar, som eljest brukar dra sina svarta fåror fram över de vita fälten även i den strängaste köld?

Torarin förnöjde sig mycket åt dessa tankar, och även Grim fann behag i dem. Han rörde sig inte från sin plats på lasset, utan låg stilla och blinkade.

Men just som Torarin hade slutat sitt tal, for han förbi en hög stång, på vilken en kvast var fastbunden.

— Om vi vore främmande här, Grim, min hund, sade Torarin, då skulle vi väl fråga oss vad detta är för en hed, där de sätter upp likadana märken, som vi begagnar ute på havet. "Detta kan väl aldrig vara själva havet?" skulle vi till sist säga. Men det skulle vi väl tycka vara alldeles omöjligt. Detta, som ligger så stadigt och tryggt, skulle det kunna vara bara vatten? Och alla de där klippkullarna, som nu

ligger så fast förenade, skulle de endast vara holmar och skär och vara skilda åt genom svallande vågor? Nej, inte skulle vi kunna tro, att sådant vore möjligt, Grim, min hund.

Torarin skrattade, och Grim låg alltjämt stilla och orör-
lig. Torarin körde vidare, ända till dess han vek om en hög
klippkulle. Då ropade han till, som hade han sett något
märkligt. Han låtsade bli mycket förvånad, släppte tömmarna
och slog ihop händerna.

— Grim, min hund, du, som inte ville tro på att detta
var havet! Nu ser du ändå vad det är. Res på dig, så får
du se, att det ligger ett stort fartyg här framför oss! Du
ville inte känna igen sjömärkena, men detta kan du inte ta
miste på. Nu kan du väl inte neka till att det är själva havet,
som vi färdas över.

Torarin höll stilla än en stund och betraktade ett stort
fartyg, som låg infruset i isen. Det såg alldeles vilsekommet
ut, där det låg med den jämna, släta snömarken runtom-
kring sig.

Men då Torarin såg, att en liten rök steg upp från far-
tygets skans, körde han fram och ropade an skepparen för
att höra om han ville köpa av hans fisk. Endast ett par
torskar hade han kvar på botten av lasset, eftersom han
under dagens lopp hade rest omkring till alla de skutor,
som lågo infrusna i skärgården, och sålt bort sitt förråd.

Där ombord satt skepparen med sina män och hade död-
tråkigt. De köpte fisk av handelsmannen, inte därför att de
behövde den, utan för att få någon att tala vid.

När de kommo ner på isen till Torarin, satte han på sig
en oskyldig min.

Han började tala med dem om vädret.

— I mannaminne har det inte varit så vackert väder som
i år, sade Torarin. I nära nog trenne veckor har vi haft lugnt
väder och sträng köld. Det är annat, än vad vi är vana vid
i skärgården.

Men skepparen, som låg där med den stora galeasen full-
lastad av silltunnor och som hade frusit inne i en vik nära
Marstrand, just då han hade varit färdig att styra ut till
havs, han såg bistert på Torarin och svarade:

— Jaså, du kallar detta vackert väder.

— Vad annat skulle jag kalla det? sade Torarin. Han såg oskyldig ut som ett barn. Himlen är klar och lugn och blå, och natten är lika grann som dagen. Jag har aldrig förr varit med om att kunna köra omkring på isen vecka efter vecka. Det är inte ofta havet lägger sig här ute, och om det något år har varit isbetäckt, så har alltid en storm kommit och rivit upp det om några få dagar.

Skepparen stod mörk och dyster; han svarade inte Torarin något på allt hans prat. Då började Torarin spörja varför han inte begåve sig in till Marstrand.

— Det är ju inte mer än en timmes vandring över isen, sade Torarin. Härpå fick han inte heller något svar. Torarin förstod, att karlen inte ville lämna galeasen ett ögonblick, av fruktan att inte vara till hands, då isen skulle bryta upp.

”Sällan har jag sett någon med ögon så sjuka av längtan, tänkte Torarin.”

Men skepparen, som nu dag efter dag hade suttit instängd bland skären och inte hade kunnat hissa sitt segel och fara ut till havs, han hade under tiden haft så många tankar, och han sade till Torarin:

— Du, som reser omkring överallt och hör talas om allt, som händer, vet du varför Gud så länge stänger vägarna ut till havet detta år och håller oss alla i fångenskap?

När han sade detta, upphörde Torarin att le, men han ställde sig ovetande och sade:

— Nu vet jag inte hur du menar det.

— Jo, sade skepparen, jag låg en gång i hamnen i Bergen en hel månad, och det blåste motvind alla dagar, så att inget skepp kunde gå ut. Men ombord på ett av de skepp, som låg instängda i hamnen, fanns en man, som hade stulit i kyrkor, och han skulle ha undkommit, om inte stormen hade rasat. Nu hann de att spana ut var han fanns, och så snart han hade blivit bragt i land, blev det genast vackert väder och god vind. Förstår du nu vad jag menar, då jag frågar om du vet varför Gud håller havets portar stängda?

Torarin stod nu en stund tyst. Det såg ut, som hade han

haft lust att svara med allvarliga ord. Men han slog bort det och sade:

— Du blir tungsint av att sitta här instängd mellan skären. Varför beger du dig inte in till Marstrand? Jag ska säga dig, att där föres ett glatt liv. Där går hundratals främmande. De har intet annat att göra än att dansa och dricka.

— Hur kan det vara så mycken glädje där inne? sade skepparen.

— Å, sade Torarin, där går sjöfolk, som har sina skepp infrusna såsom du. Där finns en mängd fiskare, som just hade slutat att fånga sin sill, då de blev hindrade av isen att fara hem. Och där går ett hundrade skotska legoknektar, som har fått orlov ur tjänsten och ligger här och väntar på lägenhet att fara hem till Skottland. Tror du, att alla dessa går med hängande huvud och försummar att göra sig glada dagar?

— Ja, det må nu vara, att dessa kan förnöja sig, men jag tycker bäst om att vänta här ute, sade skepparen.

Torarin gav honom en snabb blick. Skepparen var en lång, mager karl. Hans ögon voro ljusa och vattenklara med en svärmodig blick. "Den där karlen kan inte jag göra glad och ingen annan heller", tänkte Torarin.

Än en gång började skepparen själmant tala med honom.

— De där skotske, sade han, är de bra folk?

— Är det måhända du, som ska föra dem över till Skottland? sade Torarin.

— Ja, sade skepparen, jag har last till Edinburg, och en av dem har nyss varit här ute och talat med mig om att jag skulle ta dem. Men jag tycker inte om att segla med sådana vilda sällar ombord, och jag bad honom om betänketid. Har du hört något om dem? Tror du, att jag kan våga att ta emot dem?

— Jag har inte hört annat om dem, än att det ska vara tappert folk. Du kan säkert ta emot dem.

Men i samma stund, som Torarin sade detta, reste sig hans hund upp från lasset, satte nosen i vädret och började tjuta.

Torarin avbröt då genast berömmet över skottarna.

— Vad är det nu åt dig, Grim, min hund? sade han.

Tycker du, att jag står alltför länge stilla på isen och pratat bort tiden?

Han gjorde sig i ordning att fara.

— Ja, lev då väl här ute! sade han.

Torarin körde in till Marstrand genom det smala sundet mellan Klöverön och Koön. När han var så långt kommen, att han kunde se Marstrand, märkte han, att han inte var ensam ute på isen.

I det klara månskenet såg han en lång karl med stolt hållning gå fram över snön. Han såg, att han bar en plym-prydd hatt och rikt utstyrda kläder med vida puffar.

— Se där, sade Torarin för sig själv, där går sir Archie, de skotskes anförare, som i kväll har varit ute på galeasen för att betinga sig överfart till Skottland.

Torarin var mannen så nära, att han hade kört fatt hans långa skugga, som gled fram bakom honom. Hans häst satte just sina hovar på skuggbildens hattplymer.

— Grim, sade Torarin, ska vi fråga honom om han vill åka med oss in till staden?

Hunden började genast resa på sig, men Torarin lade då handen på hans rygg.

— Var du stilla, Grim, min hund! Jag ser, att du inte tycker om de skotske.

Sir Archie hade inte märkt, att någon var honom så nära. Han gick framåt utan att se sig om. Torarin tog helt sakta av åt sidan för att komma förbi honom.

Men i detsamma såg Torarin bakom den skotske herrn något, som var likt ännu en skugga. Han såg något, som var långt och tunt och grått, och som svävade fram över marken utan att sätta fotspår på vägen och utan att komma den vita snön att knarra.

Skotten skred fram med stora steg. Han såg sig inte om varken till höger eller vänster. Men den gråa skuggan gled fram bakom honom så nära, att det tycktes, som om den ville viska något i hans öra.

Torarin körde sakta framåt, tills han kom i jämbredd med dem båda. Han såg då skottens ansikte i det klara månskenet. Han gick med sammandragna ögonbryn och såg

förargad ut, liksom upptagen av en tanke, som misshagade honom.

Just då Torarin for förbi honom, vände han sig om och blickade bakom sig, såsom hade han märkt någons närvaro.

Torarin såg tydligt, att bakom sir Archie smög sig en ung jungfru i sid, grå klädnad, men sir Archie såg henne inte. Då han vände huvudet tillbaka, stod hon orörligt stilla, och sir Arches egen skugga lade sig mörk och bred över henne och dolde henne.

Sir Archie vände sig genast om och fortsatte vandringen, och åter skyndade jungfrun fram och gick, som om hon viskade i hans öra.

Men Torarin blev mer skrämmd, då han såg detta, än han väl kunde bära. Han ropade högt till, och han piskade på sin häst, så att han kom i fullt sken med svettdrypande fåle fram till dörren av sin koja.

FÖRFÖLJELSE.

I.

På den sidan av Marstrandsön, som vette inåt mot skärgården och låg skyddad av en krans av öar och holmar, fanns staden med alla dess hus och byggnader. Där rörde sig människor i gränder och gator, där låg hamnen, som var full av båtar och skepp, där saltades sill, där rensades fisk, där lågo kyrka och kyrkogård, där lågo rådhus och torg, och där stod månget högt träd, som om sommaren vajade grönt.

Men på den hälften av Marstrandsön, som vette väster ut mot havet och skyddades varken av ö eller skär, fanns det intet annat än ödsliga, nakna klippor och sönderslitna berguddar, som stucko ut i havet. Där funnos ljungtuvor med bruna toppar, stickande snår av törnbuskar, kulor för utter och räv och bo för ejder och mås, men inga stigar, inga hus och inga människor.

Torarins koja låg högt uppe på kammen av ön, så att den hade staden på sin ena sida och vildmarken på den andra. Och då Elsalill öppnade sin dörr, lågo framför henne breda, nakna hållar, från vilka hon kunde skåda långt åt väster, ända till den mörka randen, där havet gick öppet.

Alla de sjömän och fiskare, som lågo infrusna i Marstrand, brukade gå förbi Torarins koja för att stiga upp på klipporna och se efter om vikar och sund inte hade börjat att kasta av sig sitt istäcke.

Elsalill stod mången gång i stugdörren och såg efter dem, som gingo dit upp. Hon var hjärtesjuk efter den stora sorg, som hade övergått henne, och hon tänkte: "Jag tycker, att alla de är lyckliga, som har något att längta till. Men jag äger ingenting i hela världen att efterträna."

En kväll såg Elsalill, att en lång man, som bar en bred-brättad hatt med stor plym, stod uppe på hållarna och blickade åt väster ut över havet som alla de andra. Och Elsalill såg genast, att mannen var sir Archie, de skotskes anförare, som hade talat med henne nere på bryggorna.

När han gick förbi stugan på hemvägen till staden, stod Elsalill ännu kvar i dörren, och hon grät.

— Varför gråter 'du? frågade han och stannade framför henne.

— Jag gråter, därför att jag intet äger att längta efter, sade Elsalill. Då jag såg er stå på klippan och se ut över havet, tänkte jag: "Säkert har han där uppe ett hem på andra sidan havet, som han nu ska resa till."

Då blev sir Archie vek om hjärtat, så att han sade:

— Det har ingen talat vid mig om mitt hem på långa år. Gud vete hur det står till på min faders gård. Därifrån for jag, då jag var sjutton år, för att tjäna i främmande härar.

Därmed gick sir Archie in i stugan till Elsalill, och han började tala med henne om sitt hem.

Och Elsalill satt stilla och hörde sir Archie tala både länge och väl. Hon kände sig lycklig över varje ord, som hon hörde sir Archie säga.

Men när det led mot den tiden, då sir Archie skulle gå, bad han Elsalill, att han skulle få kyssa henne.

Då sade Elsalill nej och skyndade undan mot dörren, men sir Archie ställde sig i vägen för henne och nödgade henne.

Med detsamma gick dörren till stugan upp, och husmodern kom in mycket hastigt.

Då vek sir Archie tillbaka från Elsalill. Han bjöd henne blott handen för att ta farväl och skyndade bort.

Men Torarins moder sade till Elsalill:

— Det var rätt av dig, att du sände mig bud. Det är inte passande för en jungfru att sitta ensam i stugan med en sådan man som sir Archie. Det vet du väl, att en legoknekt, han äger varken heder eller samvete.

— Har jag sänt bud efter er? sade då Elsalill förvånad.

— Ja, svarade gumman, då jag stod på bryggan vid ar-

betet, kom en liten jungfru, som jag inte förr har sett, och sade, att du hälsade och bad, att jag skulle gå hem.

— Hur såg den jungfrun ut? sade Elsalill.

— Inte såg jag så noga på henne, att jag kan säga dig hur hon såg ut, sade gumman. Men det lade jag märke till, att hon gick så lätt över snön, att inte ett ljud förnams.

När Elsalill hörde detta, blev hon alldeles blek, och hon sade:

— Då var det väl en av himmelens änglar, som bragte er budet och förde er hem.

II.

En annan gång satt sir Archie i Torarins stuga och språkade med Elsalill.

De två voro ensamma. De talade lustigt med varandra och voro helt glada.

Sir Archie satt och talade med Elsalill om att hon skulle följa honom till Skottland. Där ville han bygga ett slott åt henne och göra henne till en förnäm borgfru. Han sade henne, att hon skulle få hundrade tärnor under sig och att hon skulle få dansa i konungens hov.

Elsalill satt tyst och lyssnade till varje ord, som sir Archie sade till henne, och hon trodde dem alla. Och sir Archie tänkte, att aldrig hade han råkat en tärna, som hade varit så lätt att dåra som Elsalill.

Plötsligen blev sir Archie alldeles tyst och såg ner på sin vänstra hand.

— Vad är det, sir Archie, varför talar ni inte mer? frågade Elsalill.

Sir Archie öppnade och slöt handen krampaktigt. Han vände den fram och åter.

— Vad är det, sir Archie? frågade Elsalill. Ni har väl inte fått några smärtor i er hand?

Då vände sig sir Archie mot Elsalill med ett uppskrämt ansikte och sade:

— Ser du håret, Elsalill, som är snott om min hand? Ser du den ljusa hårlocken?

Då han började tala, såg den unga jungfrun ingenting, men innan han hade slutat, såg hon en slinga ljust, fint hår vira sig ett par gånger om sir Archies hand.

Och den unga jungfrun sprang upp förfärad och utropade:

— Sir Archie, vems hår är det, som ni håller virat om er hand?

Sir Archie blickade bestört och rådvill bort till henne.

— Jag känner, Elsalill, att det är riktigt hår. Det lägger sig svalt och mjukt om handen. Men varifrån är det kommet?

Jungfrun satt och stirrade på handen.

— Det var så, som min fostersysters hår låg snott kring handen på den, som dödade henne, sade hon.

Men nu började sir Archie skratta. Han drog raskt tillbaka sin hand.

— Se, sade han, du och jag, Elsalill, vi skrämmer upp oss som småbarn. Det var intet annat än ett par starka solstrålar, som föll in genom fönstret.

Men den unga jungfrun började gråta och sade:

— Nu tycker jag mig åter ligga på ugnsmuren, och jag ser mördarna vid deras arbete. Ack, jag hoppades dock i det längsta, att de inte skulle finna min kära fostersyster, men till sist kom en av dem och drog ner henne från muren, och när hon ville undfly, lindade han hennes hår om sin hand och höll fast henne. Men hon låg på knä för honom och sade: ”Si min ungdom! Låt mig behålla mitt liv, så att jag får leva så länge, att jag lär mig begripa varför jag är kommen till världen! Jag har intet ont gjort dig, varför vill du då döda mig? Varför ska du neka mig att leva?” Och han hörde inte på henne, utan dödade henne.

Medan Elsalill sade detta, stod sir Archie med rynkade ögonbryn och såg åt sidan.

— Ja, om jag en gång mötte den mannen! sade Elsalill. Hon stod med knutna nävar inför sir Archie.

— Du kan inte möta den mannen, sade sir Archie. Han är död.

Men jungfrun kastade sig på bänken och snyftade.

— Sir Archie, sir Archie, varför kom ni mig att tänka på de döda? Hela kvällen och natten måste jag nu gråta. Gå ifrån mig, sir Archie, ty nu har jag inte sinne för annat än de döda! Nu måste jag tänka på min fostersyster, hur huld hon var emot mig.

Och inte var sir Archie i stånd att trösta henne, utan han blev fördriven av tårar och jämmer och gick bort till sina dryckesbröder.

III.

Sir Archie kunde inte förstå varför hans håg alltid var full av så tunga tankar. Inte glömde han dem, om han satt och språkade med Elsalill, och inte, då han satt och drack med sina kamrater. Om han dansade natten i ända i sjöbodarna, kunde han inte komma ifrån dem, och inte undgick han dem, om han vandrade milslånga vägar utåt det frusna havet.

— Varför ska jag alltid minnas det, som jag inte vill komma ihåg? sade sir Archie till sig själv. Det är mig så, som om alltid någon smöge sig efter mig och viskade i mitt öra.

— Det är mig så, som om någon spunne ett nät omkring mig, sade sir Archie, för att fånga alla mina tankar och lämna mig denna enda kvar. Jag kan inte se den jägaren, som ställer ut nätet, men jag hör hans steg, då han kommer smygande efter mig.

— Det är mig så, som om en målare ginge framför mig och målade allt, vad jag betraktar, men samma tavla, sade sir Archie. Om jag vänder blickarna mot himlen eller mot jorden, så ser jag dock intet annat än en enda sak.

— Det är mig så, som om en stenhuggare sutte vid mitt hjärta och bultade in där en enda sorg, sade sir Archie. Jag kan inte se den stenhuggaren, men dag och natt kan jag höra hur hans slägga hamrar och bultar. ”Du stenhjärta, du sten-

hjärta", säger han, "nu måste du ge vika. Nu ska jag hamra in i dig en sorg."

Sir Archie hade två vänner, sir Filip och sir Reginald, som alltid följde honom. De bedrövades över att han alltid var oglad och att intet gav honom lycka.

— Vad är det, som fattas dig? brukade de säga. Varför är dina ögon så brinnande, och varför är dina kinder så bleka?

Sir Archie ville inte säga dem vad det var, som pinade honom. Han tänkte: "Vad skulle mina kamrater säga om mig, ifall de funne, att jag hängåve mig åt något omanligt? De skulle inte mer lyda mig, om de finge veta, att jag pinas av ånger över en gärning, som var nödvändig."

Då de nödgade honom alltmer, sade han till dem för att leda dem på villospår:

— Det går mig så underligt i dessa dagar. Det är en jungfru, som jag vill vinna, men henne kan jag inte nå. Det ställer sig alltid något i min väg.

— Kanske då, att den jungfrun inte älskar dig? sade sir Reginald.

— Visst tror jag, att hennes håg är vänd till mig, sade sir Archie, men det är något, som vakar över henne, så att jag inte kan vinna henne.

Då började sir Reginald och sir Filip att skratta, och de sade:

— Den jungfrun ska vi nog skaffa dig.

På kvällen kom Elsalill gående ensam uppåt gränden. Hon kom trött från arbetet, och hon tänkte för sig själv: "Detta liv är hårt, och det gör mig ingen glädje. Jag vämjens vid att hela dagen stå och känna fisklukten. Jag vämjens vid att höra de andra kvinnorna skämta och skratta med så hårda röster. Jag vämjens vid de hungriga mäsarna, som flyger över borden och vill rycka fiskbitarna ur mina händer. Om blott någon ville komma och föra mig härifrån! Då skulle jag följa honom till världens ände."

Då Elsalill gick fram på det ställe, där gränden var mörkast, kommo sir Reginald och sir Filip ut ur skuggan och hälsade henne.

— Jungfru Elsalill! sade de. Vi bringar dig bud från sir Archie. Han ligger sjuk hemma i härbärgets. Han längtar efter att få tala vid dig och ber, att du ska följa oss hem till honom.

Elsalill började ängslas, att sir Archie skulle vara mycket sjuk, och hon vände genast om med de två skotska herrarna, som ville föra henne till honom.

Sir Filip och sir Reginald gingo på ömse sidor om henne. De logo mot varandra och tänkte, att ingenting kunde vara lättare än att dära Elsalill.

Elsalill hade så stor hast. Hon nästan sprang nedåt gränden. Sir Filip och sir Reginald måste ta ut stegen för att kunna följa henne.

Men då Elsalill skyndade så hastigt, började något rulla framför hennes fot. Det var något, som kastades framför henne, och hon var nära att snava över det.

”Vad är det, som rullar och far framför mina fötter?” tänkte Elsalill. ”Det måste vara en sten, som jag har sparkat upp ur marken, och som rullar åstad nedåt backen.”

Hon hade så bråttom att komma till sir Archie, hon tyckte inte om att hindras av detta, som rullade tätt framför hennes fötter. Hon sparkade det till sidan, men det kom genast tillbaka och rullade framför henne nedåt gränden.

Elsalill hörde, att det klang som silver, när hon sparkade det åt sidan, och hon såg, att det blänkte och skimrade.

”Det är inte någon vanlig sten”, tänkte Elsalill. ”Jag tror, att det är ett silvermynt.” Men hon hade så bråttom att komma till sir Archie, att hon inte tyckte sig ha tid att ta upp det från gatan.

Men åter och åter rullade det framför hennes fötter, och hon tänkte: ”Du kommer fortare fram, om du böjer dig ner och tar upp det. Du kan kasta det långt bort, om det ingenting är.”

Hon böjde sig ner och tog upp det. Det var ett stort silvermynt, som lyste vitt i hennes hand.

— Vad är det du hittar på gatan, jungfru? sade sir Reginald. Det lyser så vitt i månskenet.

De gingo just då förbi en av de stora sjöbodarna, där främmande fiskare bodde, medan de lågo i Marstrand för sitt arbete. Framför ingången hängde en hornlykta, som kastade ett svagt sken ner på gatan.

— Låt oss se vad du har funnit, jungfru! sade sir Filip och stannade under lyktan.

Elsalill höll upp myntet mot lyktan, och knappt hade hon kastat sina blickar därpå, förrän hon började ropa:

— Detta är en av herr Arnes penningar! Jag känner igen den. Detta är en av herr Arnes penningar!

— Vad är det du säger, jungfru? sporde sir Reginald. Varför säger du, att detta är en av herr Arnes penningar?

— Jag känner den, sade Elsalill. Jag har ofta sett herr Arne hålla den i sin hand. Ja, visst är detta en av herr Arnes penningar.

— Ropa inte så högt, jungfru! sade sir Filip. Här börjar redan komma folk, som skyndar till för att få höra varför du skriker.

Men Elsalill hörde inte på sir Filip. Hon såg, att dörren till sjöboden stod öppen. Mittpå golvet där inne brann en eld, och runtomkring brasan sutto en mängd karlar i långsamt och lugnt samspråk.

Elsalill skyndade in till dem. Hon höll myntet högt upplyftat.

— Hörer till, alle man! ropade hon. Nu vet jag, att herr Arnes mördare är vid liv. Se här! Jag har funnit en av herr Arnes penningar!

Alla männen vände sig mot henne. Hon såg då, att Torarin fiskmäglare också satt med där i kretsen.

— Vad är det du kommer och ropar om, jungfru? sporde nu Torarin. Hur kan du skilja herr Arnes penningar från andra mynt?

— Jag må väl känna igen just denna penning från envar annan, sade Elsalill. Den är gammal och stor, och den har ett urklipp i kanten. Herr Arne sade, att den var från de gamla norska kungars tid, och aldrig lämnade han den ifrån sig för att betala ett inköp.

— Nu ska du berätta var du har funnit den, jungfru, sade en annan av fiskarna.

— Jag har funnit den på gatan rullande framför mina fötter, sade Elsalill. Där hade väl en av mördarna tappat den.

— Det må vara sant, det du säger, sade Torarin, men vad kan vi göra vid detta? Vi kan inte finna mördarna endast därför, att du vet, att de har vandrat på en av våra gator.

Fiskarna funno, att Torarin hade talat klokt. De satte sig åter till rätta omkring elden.

— Kom du med mig hem, Elsalill! sade Torarin. Detta är inte tiden, då en jungfru ska löpa ute på gator och torg.

När Torarin sade detta, såg sig Elsalill om efter sina följeslagare. Men sir Reginald och sir Filip hade smugit sig bort, utan att hon hade märkt, då de hade gått.

I RÅDHUSKÄLLAREN.

I.

Värdinnan på rådhuskällaren i Marstrand slog en morgon upp dörrarna för att sopa trappa och förstuga. Hon såg då en ung jungfru sitta på ett av trappstegen och vänta. Hon var klädd i en sid, grå klädnad, som var fästad med ett bälte om livet. Håret var ljust, och det var varken uppsatt eller flätat, utan hängde rakt ner på ömse sidor om ansiktet.

Då dörren slogs upp, reste hon sig och gick utför trappan ner i förstugan, men värdinnan tyckte, att hon gick, som hade hon vandrat i sömnen. Hela tiden höll hon ögonlocken sänkta och armarna hårt slutna intill kroppen. Ju närmare hon kom, dess mer förvånades värdinnan över att hon var så späd och finlemmad. Även hennes ansikte var fagert, men det var tunt och genomskinligt, som om det hade varit format av sprött glas.

När hon kom fram till värdinnan, sporde hon om där fanns någon plats, som hon kunde sköta, och bad att bli tagen i tjänst.

Då tänkte värdinnan på alla de vilda karlar, som om kvällarna brukade sitta och dricka öl och vin i krogrummet, och hon kunde inte hjälpa, att hon log.

— Nej, här hos oss finns ingen plats för en så liten jungfru som du, sade hon.

Jungfrun varken lyfte upp ögonen eller eljest gjorde den minsta rörelse, men hon bad på nytt att bli tagen i tjänst. Hon begärde varken kost eller lön, sade hon, endast att få en syssla att sköta.

— Nej, sade värdinnan, om min egen dotter vore som du, skulle jag neka henne detta. Jag unnar dig bättre än att tjäna hos mig.

Den unga jungfrun gick sakta uppför trappan, och värdinnan stod och blickade efter henne. Då såg hon så liten och hjälplös ut, att värdinnan ömkade sig över henne.

Hon ropade henne tillbaka och sade till henne:

— Kanske löper du större faror, om du går ensam omkring i gator och gränder, än om du kommer till mig. Du ska få stanna hos mig i dag och diska koppar och fat, så får jag se vad du duger till.

Värdinnan förde henne till en liten kammare, som hon hade inrättat bakom källarsalen. Den var inte större än ett skåp, och där fanns varken glugg eller fönster, utan den fick ljus endast genom en lucka i väggen till krogrummet.

— Stå här i dag, sade värdinnan till den unga jungfrun, och diska alla de koppar och fat, som jag räcker dig genom den där luckan, så får jag se om jag kan behålla dig i min tjänst!

Den unga jungfrun gick in i kammaren, och hon rörde sig så tyst, att värdinnan tänkte, att det var, som om en död hade glidit in i sin grav.

Jungfrun stod där inne hela dagen, och inte talade hon vid någon, och inte lutade hon fram huvudet genom luckan för att se på folket, som gick fram och tillbaka i källarsalen. Och inte rörde hon vid maten, som gavs henne.

Ingen hörde henne slamra med diskningen, men närhelst värdinnan sträckte fram handen till luckan, räckte hon till henne nydiskade koppar och fat, på vilka inte fanns en fläck.

Men då värdinnan tog dem för att sätta dem på borden, voro de så kalla, att hon tyckte, att de ville bränna skinnet av fingrarna. Och hon ryste och sade:

— Det är, som om jag skulle ta dem ur händerna på den kalla döden.

II.

En dag hade det inte varit någon fisk att rensa på bryggorna, så att Elsalill hade fått stanna hemma. Hon satt ensam i stugan och spann. Det brann en god brasa på spisen och det var tämligen ljust i stugan.

Mittunder arbetet kände hon ett lätt drag, liksom om en kall vind hade strukit över hennes panna. Hon blickade upp och såg då, att hennes döda fostersyster stod framför henne på golvet.

Elsalill lade handen på sländan, så att den stannade, och satt stilla och betraktade sin fostersyster. I förstone blev hon rädd, men hon tänkte inom sig: "Det anstår inte mig att bli rädd för min fostersyster. Antingen hon är död eller levande, är jag dock nöjd att få se henne."

— Kära, sade hon till den döda, önskar du något av mig?

Den andra sade till henne med en röst, som var utan både styrka och ton:

— Min syster Elsalill, jag har tagit tjänst på värdshuset, och värdinnan har hela dagen låtit mig stå och diska koppar och fat. Nu mot kvällen är jag så trött, att jag inte står ut mer. Jag har gått hit för att fråga om du inte vill komma och hjälpa mig.

När Elsalill hörde detta, tyckte hon, att det drog sig en slöja över hennes förstånd. Hon kunde inte mer tänka eller undra eller känna fruktan. Hon kunde blott erfara glädje över att hon återsåg sin fostersyster, och hon svarade:

— Ja, kära, jag vill genast komma och hjälpa dig.

Då gick den döda mot dörren, och Elsalill följde henne. Men när de stodo på tröskeln, stannade hennes fostersyster och sade till Elsalill:

— Du ska sätta på dig din kappa. Ute blåser en hård storm. Och när hon sade detta, ljöd hennes stämma litet tydligare än förut och mindre tonlös.

Elsalill tog då ner sin kappa från väggen och svepte den om sig. Hon tänkte vid sig själv: "Min fostersyster älskar mig ännu. Hon vill mig intet ont. Jag är endast lycklig vid att få följa henne vart hon vill föra mig."

Därpå följde hon den döda genom många gator, alltifrån Torarins stuga, som låg på en stenig brant, ända ner till de jämnare gatorna vid hamnen och torget.

Den döda gick hela tiden två steg före Elsalill. Det var stark storm, som tjöt genom gränderna den kvällen, och Elsalill märkte, att då vinden kom mycket hård och ville

pressa henne mot väggen, ställde sig den döda mellan henne och vinden och skyddade henne, så gott hon kunde, med sin späda kropp.

När de äntligen kommo till rådhuset, gick den döda nedför källartrappan och vinkade Elsalill att följa henne. Men när de gingo i trappan, blåste vinden ut ljuset i lyktan, som hängde i förstugan, och de stodo i mörker. Då visste inte Elsalill vart hon skulle vända sina steg, utan den döda måste lägga sin hand på hennes för att leda henne. Men den dödas hand var så kall, att Elsalill ryckte till och började skaka av skräck. Då tog den döda bort sin hand och lindade in den i en flik av Elsalills kappa, innan hon åter sökte leda henne. Men Elsalill kände iskylan tvärsigenom både foder och pälsverk.

Nu ledde den döda jungfrun Elsalill genom en lång gång och öppnade sedan en dörr för henne. De kommo in i en liten mörk kammare, dit det föll ett svagt ljus genom en lucka i väggen. Elsalill såg, att de befunno sig i ett rum, där värdinnan brukade ha sin skänkpiga stående för att diska koppar och fat, som hon behövde för att ställa fram på borden till gästerna. Elsalill kunde skymta, att det stod en vattenbalja på en pall, och i luckan stodo många bägare och kärl, som behövde sköljas.

— Vill du hjälpa mig med detta arbete i kväll, Elsalill? sade den döda.

— Ja, kära, sade Elsalill, du vet, att jag vill hjälpa dig med vad helst du önskar.

Därmed lade Elsalill av kappan. Hon vek upp sina klänningsärmar och började arbetet.

— Vill du nu vara mycket tyst och stilla här inne, Elsalill, så att inte värdinnan märker, att jag har skaffat mig hjälp?

— Ja, kära, sade Elsalill, det vill jag visst vara.

— Ja, far då väl, Elsalill! sade den döda. Nu ska jag endast bedja dig om än en sak. Och det är, att du inte efter detta må alltför mycket vredgas på mig.

— Vad är detta, att du bjuder mig farväl? sade Elsalill. Jag vill gärna komma alla kvällar och hjälpa dig.

— Nej, mer än i kväll behöver du väl inte komma, sade

den döda. Jag tänker, att du i natt hjälper mig så, att jag nu får detta ärendet lyktat.

När de talade sålunda, hade Elsalill redan böjt sig ner över arbetet. Allt var stilla en stund, men så kände hon ett svagt drag över pannan, på samma sätt, som då den döda hade kommit till henne i Torarins koja. Hon såg då upp och märkte, att hon var ensam. Hon förstod vad det var, som hade känts som' en svag vind över hennes panna, och sade för sig själv:

— Min döda fostersyster har kysst min panna, innan hon skildes ifrån mig.

Elsalill gjorde nu först färdigt sitt arbete. Hon sköljde av alla skålar och kannor och torkade dem. Sedan gick hon fram till luckan för att se om några nya hade blivit ditsatta. Hon fann inga där, och hon ställde sig då i luckan och såg ut i källarsalen.

Det var en sådan stund på dagen, då inga gäster brukade komma till källaren. Vårdinnan satt inte bakom sin disk, och ingen av hennes tjänare fanns i rummet. De enda, som funnos där, voro tre män, som sutto vid ändan av ett stort bord. De voro gäster, men de tycktes vara väl hemmastadda, ty en av dem, som hade tömt sin bägare, gick fram till disken, fyllde den ur ett av de stora fat med öl och vin, som lågo uppstaplade där, och satte sig åter att dricka.

Elsalill stod, som skulle hon vara kommen från en främmande värld. Hon hade sina tankar hos sin döda fostersyster, och hon kunde inte rätt reda vad hon såg. Det dröjde en lång stund, innan hon märkte, att de tre männen vid bordet voro henne välbekanta och kära. Ty de, som sutto där, voro inga andra än sir Archie och hans båda vänner, sir Reginald och sir Filip.

Under de sista dagarna hade inte sir Archie kommit till Elsalill, och hon blev glad att se honom. Hon ville genast ropa till honom, att hon var där helt nära, men då tänkte hon på hur underligt det var, att han aldrig mer kom till henne, och hon höll sig stilla. "Kanske att han har fått en annan kär", tänkte Elsalill. "Kanske det är på henne han nu tänker."

Ty sir Archie satt ett litet stycke från de andra. Han satt tyst och stirrade rakt framför sig, utan att dricka. Han tog ingen del i samtalet, och när hans vänner sade något till honom, brydde han sig mestadels inte om att svara.

Elsalill hörde, att de andra försökte att muntra upp honom. De sporde honom varför han inte drack. De rådde honom till och med, att han skulle gå och språka med Elsalill för att bli glad igen.

— Ni ska inte bry er om mig, sade sir Archie. Det är en annan jag tänker på. Jämt ser jag henne framför mig, och jämt hör jag hennes röst ljuda i mina öron.

Och Elsalill såg, att sir Archie satt och stirrade fram mot en av de tjocka pelare, som uppburo källartaket. Nu såg hon också vad hon inte hade märkt förut, att hennes fostersyster stod vid den där pelaren och såg på sir Archie. Hon stod alldeles orörlig i sin gråa dräkt, och det var inte lätt att urskilja henne, där hon höll sig tätt tryckt intill pelaren.

Elsalill stod helt stilla och såg inåt rummet. Hon märkte, att hennes fostersyster höll sina ögon lyfta, då hon såg på sir Archie. Under hela tiden, som hon hade varit med Elsalill, hade hon gått med ögonen nedslagna.

Men hennes ögon voro det enda, som var fasansfullt hos henne. Elsalill såg, att de voro brustna och skumma. De voro utan blick, och ljuset återspeglade sig inte mera i dem.

Om en stund började sir Archie åter jämra sig.

— Jag ser henne alltid. Hon följer mig, vart jag går, sade han.

Han satt vänd mot pelaren, där den döda stod, och stirrade fram mot henne. Men Elsalill förstod, att han inte såg den döda. Han talade inte om henne, utan om någon, som ständigt fanns i hans tankar.

Elsalill stod kvar vid luckan och följde med allt, som skedde. Hon tänkte, att hon helst av allt ville veta vem det var, som sir Archie ständigt bar i sina tankar.

Plötsligen märkte hon, att den döda hade satt sig på bänken bredvid sir Archie och viskade i hans öra.

Men sir Archie visste alltjämt ingenting om att hon var honom så nära och att hon satt och viskade i hans öra. Han

märkte hennes närvaro endast genom den förfärliga ängslan, som kom över honom.

Elsalill såg, att då den döda hade suttit och viskat ett par ögonblick vid sir Archie, lade han ner sitt huvud i händerna och grät.

— Ack, om jag dock aldrig hade funnit den unga jungfrun! sade han. Jag ångrar intet annat, än att jag inte lät den unga jungfrun undslippa, då hon bad mig.

De båda andra skottarna upphörde att dricka och sågo förskräckta på sir Archie, som på detta sätt lade bort all manlighet och gav vika för ånger. De sutto rådlösa en stund, men därpå gick en av dem fram till disken, tog den största dryckeskanna där stod och fyllde den med rött vin. Sedan gick han fram till sir Archie, slog honom på axeln och sade:

— Drick, min bror! Herr Arnes penningar varar ännu. Så länge vi har råd att skaffa oss sådant vin som detta, behöver inte sorgen ta makten över oss.

Men i detsamma, som detta var sagt: ”Drick, min bror! Herr Arnes penningar varar ännu”, såg Elsalill, att den döda reste sig från bänken och försvann.

Och genast såg Elsalill framför sig tre karlar, som hade stora skägg och ludna skinnkläder och kämpade med herr Arnes folk. Och nu kände hon igen, att de voro de tre männen, som sutto i källaren: sir Archie, sir Filip och sir Reginald.

III.

Elsalill gick ut ur rummet, där hon hade stått och sköljt värdinnans bägare, och slöt saktadt dörren efter sig. I den smala gången därutänför stannade hon. Hon stödde sig mot väggen och stod där orörlig nära nog en timme.

Medan hon stod där, tänkte hon vid sig själv: ”Jag kan inte förråda honom. Han må ha gjort vad ont han vill, men jag håller honom av hjärtat kär. Jag kan inte sända honom till stegel och hjul. Jag kan inte se dem bränna av honom hand och fot.”

Stormen, som hade rasat hela dagen, tog till och blev allt våldigare, ju längre det led på kvällen, och Elsalill hörde dess starka brus, där hon stod i mörkret.

"Nu är den första vårstormen kommen", tänkte hon. "Nu har den kommit i sin våldighet för att göra havet fritt och bryta isen. Om några dagar ska vi ha öppet vatten, och då kommer sir Archie att dra härifrån, och aldrig vänder han hit igen. Han kommer inte att begå några flera ogärningar i detta land. Vartill gagnar det då, att han blir infångad och straffad? Varken de döda eller de levande har därav någon hugnad."

Elsalill svepte kappan omkring sig. Hon tänkte, att hon skulle gå hem och sätta sig tyst vid sitt arbete utan att förråda hemligheten för någon människa.

Men innan hon hade lyft sin fot för att gå, hade hon redan uppgivit sin avsikt och blev stående.

Hon stod stilla och hörde stormen brusa. Hon tänkte åter på att nu skulle det snart bli vår. Snön skulle försvinna, och jorden skulle klä sig grön.

"Gud förbarme sig, vad detta blir för en vår för mig!" tänkte Elsalill. "Ingen glädje och ingen lycka kan grönska för mig efter denna vinterns köld."

"Det var endast för ett år sedan", tänkte hon. "Då var jag så lycklig, när vintern var till ända och våren kom. Jag minns en kväll. Den var så vacker, att jag inte kunde sitta hemma vid gården. Då tog jag min fostersyster vid handen, och vi vandrade ut i marken för att ta in grönt löv och pryda ugnsmuren."

Hon stod och drog sig till minnes hur hon och hennes fostersyster hade vandrat utåt en grön stig. Och där vid sidan av vägen hade de sett en liten ungbjörk, som hade blivit avhuggen. Det syntes på veden, att den hade blivit huggen för flera dagar sedan. Men nu sågo de, att det stackars avhuggna trädet hade börjat grönska och att dess blad trängde ut ur knopparna.

Då hade hennes fostersyster stannat och böjt sig ner över trädet.

— Ack, du arma träd, sade hon, vad ont har du väl be-

gått, eftersom du inte kan dö, fastän du är avhugget? Varför måste du slå ut dina blad, som om du ännu levde?

Då hade Elsalill skrottat åt henne och svarat henne:

— Det grönskar väl så ljuvligt, därför att den, som har huggit det, ska se vad skada han har gjort och känna ånger.

Men hennes fostersyster hade inte skrottat. Hon hade fått tårarna i ögonen.

— Det är en stor synd att fälla ett träd i lövsprickningen, då det är så fullt av kraft, att det inte kan dö. Det är förfärligt för en död, då han inte får ro i sin grav. De, som är döda, de kan inte vänta sig mycket gott, de kan varken nås av kärlek eller lycka. Det enda goda, som de ännu begär, det är att få sova i stilla ro. Jag må väl gråta, då du säger, att björken inte kan dö, därför att den tänker på sin mördare. Det är dock det hårdaste öde för en, som har berövats livet, att inte få sova i ro, därför att han måste förfölja sin mördare. De döda har intet annat att eftersträva än att få sova i ro.

När Elsalill påminde sig detta, började hon gråta och vrida sina händer.

— Min fostersyster får inte ro i sin grav, sade hon, om jag inte förräder min älskade. Om jag inte bistår henne härutinnan, då måste hon irra ovan jord utan vila och ro. Min arma fostersyster, hon har inte mer att önska än att få ro i sin grav, och det kan jag inte ge henne, utan att jag sänder den jag har kär till stegel och hjul.

IV.

Sir Archie kom ut ur källarsalen och gick fram genom den smala gången. Nu var lyktan, som hängde i taket, åter tänd, och i dess sken såg han, att en ung jungfru stod och stödde sig mot väggen.

Hon var så blek, och hon stod så stilla, att sir Archie blev rädd och tänkte: "Nu äntligen står den döda, som förföljer mig alla dagar, inför mina ögon."

Då sir Archie gick förbi Elsalill, lade han sin hand på

hennes för att få veta om det verkligen var en död, som stod där. Och handen var så kall, att han inte kunde säga om den tillhörde en död eller en levande.

Men då sir Archie rörde vid Elsalills hand, ryckte hon den tillbaka, och då kände sir Archie igen Elsalill.

Han trodde, att hon hade kommit dit för hans skull, och han blev mycket glad över att få se henne. I detsamma for en tanke igenom honom: "Nu vet jag vad jag vill göra, på det att den döda må bli försonad och upphöra att förfölja mig."

Han tog Elsalills händer mellan sina och förde dem upp till sina läppar.

— Gud signe dig, därför att du har kommit till mig i kväll, Elsalill! sade han.

Men Elsalills hjärta var så bedrövat. Hon kunde inte tala för tårar ens så mycket, som behövdes för att säga sir Archie, att hon inte hade gått dit för att sammanträffa med honom.

Sir Archie stod tyst en lång stund, men han höll Elsalills händer mellan sina hela tiden. Och ju längre han stod på detta sätt, desto klarare och vackrare blev hans ansikte.

— Elsalill, sade sir Archie, och han talade med mycken högtidlighet. På flera dagar har jag inte kommit till dig, därför att jag har varit plågad av svåra tankar. De har aldrig lämnat mig ro, och jag trodde, att jag var på väg att mista förståndet. Men i kväll har det blivit bättre för mig, och jag ser inte mer för mina ögon den bilden, som plågade mig. Och då jag fann dig här ute, sade mig mitt hjärta vad jag skulle göra för att komma ifrån min plåga till allan tid.

Han böjde sig ner, för att han skulle kunna se Elsalill in i ögonen, men då hon stod med nedfälda ögonlock, fortfor han:

— Du är vred på mig, Elsalill, därför att jag inte har kommit till dig på flera dagar. Men jag har inte kunnat komma, därför att när jag såg dig, påmindes jag än mer om det, som pinade mig. När jag såg dig, måste jag än mer tänka på en ung jungfru, mot vilken jag har handlat illa. Jag har eljest handlat illa mot många människor, Elsalill,

men mitt samvete förföljer mig inte för något annat än det, som jag har begått mot den unga jungfrun.

När Elsalill alltjämt teg, tog han åter hennes händer och drog dem upp till sina läppar och kysste dem.

— Hör nu, Elsalill, vad mitt hjärta sade till mig, då jag fick se, att du stod här ute och väntade mig! ”Du har fördelat en jungfru”, sade det, ”därför ska du sona mot en annan, vad du har låtit henne lida. Du ska ta henne till din hustru, och du ska vara så god mot henne, att hon aldrig får känna sorg. Du ska bevara henne en sådan trohet, att du älskar henne mer på den sista dagen, som du lever, än på din bröllopsdag.”

Elsalill stod kvar på samma sätt med nedslagna ögon. Då lade sir Archie handen på hennes huvud och reste upp det.

— Jag måste veta, Elsalill, om du hör vad jag säger, sade han.

Då såg han, att Elsalill grät så häftigt, att stora tårar runno henne utför kinderna.

— Varför gråter du, Elsalill? frågade sir Archie.

— Jag gråter, sir Archie, sade Elsalill, därför att jag bär en alltför stor kärlek till er i mitt hjärta.

Då flyttade sig sir Archie än närmare Elsalill och lade sin arm om hennes liv.

— Hör du hur stormen tjuter där ute? sade han. Det betyder, att havet snart går upp och att skepp och fartyg åter ska kunna färdas över till mitt hemland. Säg mig nu, Elsalill, om du vill följa mig ditöver, så att jag kan få göra gott emot dig vad jag har gjort ont emot en annan?

Sir Archie ställde sig att viska vid Elsalill om det ljuvliga liv, som väntade henne, och Elsalill började tänka vid sig själv: ”Ack, att jag dock inte visste vad ont han har begått! Då skulle jag följa honom och leva lycklig med honom.”

Sir Archie kom henne allt närmare, och då Elsalill blickade upp, såg hon, att hans ansikte var böjt över henne och att han var nära att kyssa henne på pannan. Då kom hon ihåg den döda, som nyss hade varit hos henne och kysst henne. Hon ryckte sig lös från sir Archie och sade:

— Nej, sir Archie, jag ska aldrig följa er.

— Jo, sade sir Archie, du måste följa mig, Elsalill, eljest dras jag ner till min undergång.

Han började viska allt ömmare ord till jungfrun, och hon tänkte åter vid sig själv: "Vore det inte mera behagligt för Gud och människor, om han finge försona sitt onda liv och bli en rättskaffens man? Vem har väl nytta av att han blir straffad och dödad?"

När Elsalill började tänka så, kommo ett par män gående, som ämnade sig in i källarsalen. Då sir Archie märkte, att de kastade nyfikna blickar på honom och jungfrun, sade han till henne:

— Kom, Elsalill, så ska jag följa dig hem! Jag vill inte, att någon ska se, att du har kommit till mig i källarsalen.

Då blickade Elsalill upp, som om hon plötsligen hade påmint sig, att hon hade ett annat ärende att fullfölja än att lyssna till sir Archie. Men hennes hjärta pinade henne, då hon tänkte på att förråda hans brott. "Om du utlämnar honom till bödeln, då måste jag brista", sade hennes hjärta till henne. Och sir Archie drog jungfruns kappa tätare omkring henne och förde henne ut på gatan. Sedan gick han med henne ända upp till Torarins stuga. Och hon märkte, att varje gång, då stormen kom brusande mycket hårt emot dem, ställde han sig framför henne och skyddade henne.

Elsalill tänkte hela tiden, medan de gingo: "Min döda fostersyster visste inte om detta, att han ville försona sitt brott och bli en god människa."

Sir Archie viskade alltjämt de ljuvaste ord i Elsalills öra. Och ju längre Elsalill lyssnade till honom, desto större blev hennes förvisning.

"Det må ha varit, för att jag skulle få höra sir Archie viska sådana ord i mitt öra, som min fostersyster kallade mig ut", tänkte hon. "Hon älskar mig så högt. Hon önskar inte min olycka utan min lycka."

Och då de stannade utanför kojans, frågade sir Archie Elsalill än en gång om hon ville följa honom över havet. Och Elsalill svarade, att med Guds hjälp ville hon ledsaga honom.

DEN FREDLÖSA.

Nästa dag hade stormen upphört. Det var nu blidväder, men det tärde inte stort på isen, utan havet stod lika stängt som någonsin.

När Elsalill vaknade på morgonen, tänkte hon: "Visserligen är det bättre, att en ogärningsman omvänder sig och lever efter Guds bud, än att han blir straffad och dödad."

Fram på dagen sände sir Archie en budbärare till Elsalill, som förde med sig till henne en bred armring av guld.

Och det fröjdade Elsalill, att sir Archie hade tänkt på att göra henne en glädje, och hon tackade budbäraren och mottog gåvan.

Men när han var gången, kom hon att tänka därpå, att denna ring hade sir Archie köpt henne för herr Arnes penningar. Hon kunde inte uthärda att se den, då hon tänkte på detta. Hon rev den av armen och kastade den långt ifrån sig.

"Vad ska det bli för ett liv för mig, om jag ständigt måste tänka, att jag lever av herr Arnes penningar?" tänkte hon. "Om jag för en smula mat till mina läppar, måste jag då inte tänka på de rövade penningarna? Och om jag får ett nytt klädesplagg, så måste jag höra det ringa i mitt öra, att detta är köpt för orättfånget gods. Nu ser jag dock, att det är mig omöjligt att följa sir Archie och leva livet samman med honom. Jag ska säga honom detta, då han kommer till mig."

När det led mot kvällen, kom sir Archie till henne. Han var helt glad, han hade inte varit plågad av onda tankar, och han trodde, att detta kom sig därav, att han hade lovat att göra gott mot en ung jungfru vad han hade förbrutit mot en annan.

När Elsalill såg honom och hörde honom tala, förmådde hon inte säga honom, att hon var bedrövad och ville skiljas från honom.

Alla de sorger, som tärde henne, glömde hon, när hon satt och hörde på sir Archie.

Nästa dag var en söndag, och då gick Elsalill i kyrkan. Hon gick dit både under högmässa och aftonsång.

Då hon under högmässan satt och lyssnade till prästen, så hörde hon någon snyfta och gråta helt nära henne.

Hon trodde, att det var någon av dem, som sutto bredvid henne i bänken, som grät, men om hon blickade till höger eller vänster, så såg hon intet annat än lugna och högtidliga människor.

Likafullt hörde hon tydligt, att någon grät, och hon tyckte, att den gråtande var henne så nära, att hon skulle kunna nå henne, om hon endast sträckte ut sin hand.

Elsalill satt och hörde hur det suckade och snyftade, och hon tänkte inom sig, att hon aldrig hade hört något, som hade ljudit så sorgfullt.

"Vem är det, som bär på en så djup sorg, att hon måste fälla så bittra tårar?" tänkte Elsalill.

Hon såg sig tillbaka, och hon lutade sig fram över nästa bänk för att se. Men alla sutto tysta, och ingens anlete var översköljt av tårar.

Då tänkte Elsalill, att hon väl inte behöfde spörja och undra. Hon hade dock från första stunden vetat vem det var, som grät bredvid henne.

— Kära, viskade hon, varför visar du dig inte för mig, såsom du gjorde i förrgår? Du vet ju dock, att jag gärna vill göra allt, vad jag kan, för att torka dina tårar.

Hon lyssnade efter svar, men hon fick intet. Hon hörde endast hur den döda snyftade bredvid henne.

Elsalill försökte att lyssna till vad prästen sade på sin predikstol, men hon kunde föga följa med vad han sade. Och hon blev otålig och viskade:

— Jag vet en, som har större skäl att gråta än någon annan, och det är jag själv. Hade inte min fostersyster låtit

mig veta vilka som var hennes mördare, så kunde jag nu ha suttit här med hjärtat fullt av fröjd.

Medan hon lyssnade på gråtandet, blev hon alltmer harmsen, så att hon tänkte: "Hur kan min döda fostersyster begära av mig, att jag ska förråda den jag har kär? Aldrig hade hon själv velat begå en sådan handling, om hon ännu hade levat."

Hon satt instängd i kyrkbänken, men hon kunde knappt hålla sig stilla. Hon vaggade kroppen fram och tillbaka, och hon vred händerna. "Nu ska väl detta följa mig hela dagen", tänkte hon. "Vem vet", fortfor hon och blev alltmer ängslig, "vem vet om det inte ska följa mig genom hela mitt liv?"

Men allt djupare och tyngre blevo de snyftningar, som hon hörde bredvid sig, och till sist rördes dock hennes hjärta, så att hon själv började gråta.

"Den måste väl ha en förfärligt tung sorg, som gråter så", tänkte hon. "Den måtte väl bära på ett lidande, som är tyngre, än att en levande kan fatta det."

När gudstjänsten var slut och Elsalill hade kommit ut ur kyrkan, hörde hon inte mera det där snyftandet. Men under hela hemvägen gick hon själv och grät, därför att hennes fostersyster inte kunde få ro i sin grav.

Då det ånyo blev gudstjänst på aftonen, gick Elsalill åter till kyrkan, därför att hon måste veta om hennes fostersyster ännu satt där och grät.

Och så snart Elsalill trädde in i kyrkan, hörde hon henne, och hennes själ darrade inom henne, då hon förnam snyftningarna. Hon kände, att hennes styrka förgick henne, och hon hade inte vilja till annat än att hjälpa den döda, som gick fredlös omkring bland människorna.

När Elsalill kom ut ur kyrkan, var det ännu så ljust, att hon kunde se, att en av dem, som gingo före henne, satte blodiga fotspar på snön.

"Vem kan det vara, som är så fattig, att han går med nakna fötter och sätter blodiga fotspar på snön?" tänkte hon.

Alla de, som gingo framför henne, sågo ut att vara väl-

bärgat folk. De voro alla ordentligt klädda och hade skor på fötterna.

Men de röda fotspåren voro inte gamla. Elsalill såg hur de avtrycktes i snön av någon i den skaran, som gick före henne.

"Det är någon, som har gått sig fördärvad på långa vägar", tänkte hon. "Gud låte honom inte behöva gå länge, innan han kommer in under tak och finner vila!"

Hon ville gärna veta vem det var, som hade gjort en så tung vandring, och hon följde efter fotspåren, fastän hon därför måste vika av från sin egen väg.

Men plötsligen märkte hon, att alla de kyrkibesökande hade tagit av åt annat håll och att hon var ensam på gatan. Likafullt fortforo de blodröda fotspåren att avteckna sig framför henne.

"Det är min arma fostersyster, som går där", tänkte hon då, och hon visste med sig, att hon hade anat hela tiden, att det var hon.

"Ack, min arma fostersyster, jag trodde, att du vandrade så lätt fram över jorden, att du inte stödde din fot mot marken. Men inte kan någon av de levande förstå hur plågsam din vandring kan vara dig."

Tårarna sprungo henne i ögonen, och hon suckade:

— Att hon dock inte kan finna ro i sin grav! Ve mig, att hon har måst irra här så länge, att hennes fötter ha lupit i blod!

— Stanna, min kära fostersyster! ropade hon. Stanna, så att jag kan få tala med dig!

Men då hon ropade på detta sätt, såg hon, att fotspåren sattes än snabbare på snön, som om den döda skyndade på sina steg.

— Nu flyr hon undan mig. Hon väntar sig inte mer någon hjälp av mig, sade Elsalill.

De blodiga fotspåren gjorde henne alldeles utom sig, och hon utropade:

— Min kära fostersyster! Jag ska göra allt, vad du vill, på det att du må finna ro i din grav.

Kort efter att Elsalill hade sagt dessa ord, kom en stor-

växt kvinna, som hade gått efter henne, fram till henne och lade sin hand på hennes arm.

— Vem är du, som går här på gatan och gråter och vrider händerna? sade kvinnan. Du är lik en liten jungfru, som kom till mig i fredags och bad om tjänst och sedan blev borta för mig. Eller är kanske du densamma?

— Nej, inte är jag densamma, sade Elsalill, men om det är så, som jag tror, att ni är värdinnan på rådhuskällaren, så vet jag vilken jungfru det är, som ni talar om.

— Då ska du säga mig varför hon gick bort från mig och inte har kommit tillbaka, sade värdinnan.

— Hon gick bort från er, sade Elsalill, därför att hon inte ville höra talet av alla de ogärningsmän, som satt i er sal.

— Det sitter många vilda karlar i min sal, men inte sitter där några ogärningsmän, sade värdinnan.

— Dock hörde jungfrun, att tre män satt där och talade med varandra, sade Elsalill, och en av dem sade: "Drick, min bror! Herr Arnes penningar varar ännu."

När Elsalill hade sagt detta, tänkte hon: "Nu har jag hjälpt min fostersyster och talat om vad jag har hört. Må nu Gud hjälpa mig, så att värdinnan inte bryr sig om att tro mina ord!"

Men då hon såg på värdinnans ansikte, att hon trodde henne, blev hon rädd och ville fly sin väg.

Men innan hon hann att ta ett steg, hade värdinnans tunga hand fattat ett säkert tag i henne, så att hon inte kunde undkomma.

— Har du hört omtalas, att sådana ord har blivit fällda i min källarsal, jungfru, sade värdinnan, då är det inte skäl, att du löper din väg. Utan du måste följa mig till dem, som har makt och vilja att gripa mördarna och skaffa dem deras straff.

SIR ARCHIES FLYKT.

Elsalill kom in i källarsalen, insvept i sin långa kappa, och gick fram till ett bord, där sir Archie satt och drack med sina vänner. En mängd gäster sutto bänkade utmed borden i källarsalen, men Elsalill brydde sig inte om alla de undrande blickar, som kastades efter henne, då hon gick och satte sig vid sidan av den, som hon höll kär. Hon tänkte blott, att under de sista ögonblick, som sir Archie ännu hade sin frihet, ville hon vara tillsammans med honom.

När sir Archie såg Elsalill komma för att ta plats bredvid honom, steg han upp och satte sig med henne vid ett bord, som stod långt nere i salen, undangömt bakom en pelare. Hon kunde se, att han inte tyckte om, att hon hade kommit till honom ute på en källare, där det inte var sed, att unga jungfrur läto se sig.

— Jag har intet långt ärende att säga er, sir Archie, sade Elsalill, men ni måste dock veta, att det inte är möjligt för mig att följa er över till ert land.

När sir Archie hörde Elsalill säga detta, blev han förfärad, ty han fruktade, att om han förlorade Elsalill, så skulle de onda tankarna åter ta väldet över honom.

— Varför vill du inte följa mig, Elsalill? sade sir Archie.

Elsalill blev blek som en död. Hennes tankar voro så förvirrade, att hon knappt visste vad hon svarade honom.

— Det kan inte vara gott att följa en landsknekt, sade hon. Ingen vet om en sådan håller loven och tro.

Innan sir Archie hann svara, kom en sjöman in i källarsalen.

Han gick fram till sir Archie och sade till honom, att han var utsänd av skepparen på den stora galeasen, som låg infrusen bakom Klöverön. Nu bad skepparen, att sir Archie och alla hans män i denna kväll skulle göra sin packning i ordning och komma ombord. Stormen hade tagit vid på

nytt, och havet hade börjat rensa långt borta i väster. Det kunde hända, att de skulle ha öppen väg över till Skottland före dagningen.

— Du hör vad han säger, sade sir Archie till Elsalill. Vill du följa mig?

— Nej, sade Elsalill, jag vill inte följa er.

Men inom sig blev hon mycket glad, ty hon tänkte: "Nu kan det dock hända, att det ställer sig så, att han drar bort härifrån, innan vakten hinner komma och gripa honom."

Sir Archie reste sig och gick bort till sir Filip och sir Reginald och talade om budskapet.

— Gå ni före mig hem till härbärgets, sade han, och ordna med allt! Jag måste ännu tala ett par ord med Elsalill.

När Elsalill såg, att sir Archie kom tillbaka till henne, slog hon ut med händerna som för att visa bort honom.

— Varför kommer ni tillbaka, sir Archie? sade hon. Varför skyndar ni inte ner till havet så raskt, som era fötter kan bära er?

Ty hon hade en så stor kärlek till sir Archie. Hon hade väl förrätt honom för sin kära fostersystems skull, men hon önskade intet hellre, än att han skulle undkomma.

— Nej, jag vill först be dig än en gång, att du måtte komma med mig, sade sir Archie.

— Det vet ni dock, sir Archie, att jag inte kan följa er, sade Elsalill.

— Varför kan du inte? sade sir Archie. Du är en så ensam och fattig tös, att ingen frågar efter vad som blir av dig. Men om du kommer med mig, ska jag göra dig till en mäktig fru. Jag är en förnäm man i mitt eget land. Du ska få gå klädd i silke och guld, och du ska få tråda dansen i konungens hov.

Elsalill darrade av ängslan över att han dröjde hos henne, medan ännu flykten låg honom öppen. Hon hade knappt ro att svara honom:

— Dra nu hädan, sir Archie! Ni ska inte dröja längre för att be mig.

— Jag vill säga dig något, Elsalill, sade sir Archie och talade till henne med allt vekare röst. När jag först såg dig,

då tänkte jag blott på att dåra och locka dig. Jag lovade dig i förstone slott och guld blott på skämt, men alltsedan i förrgår kväll har jag menat det ärligt med dig. Och nu är det min vilja och önskan att göra dig till min hustru. Du kan lita på mig, så sant som jag är en ädling och en krigare.

I detsamma hörde Elsalill, att vapenklädda män tågade fram på torget utanför källaren. "Om jag nu följer honom", tänkte hon, "så kan han ännu undkomma. Jag drar honom i fördärvet, om jag nekar. Det är för min skull han blir sittande här så länge, att vaktén hinner att gripa honom. Men jag kan dock inte följa den, som har mördat alla de mina.

— Sir Archie, sade Elsalill, och hon hoppades, att hon skulle kunna skrämma honom. Hör ni inte, att det kommer vapenklädda män tågande över torget?

— Jo, jag hör, sade sir Archie, det har väl varit något slagsmål på en krog. Bli du inte orolig, Elsalill! Det är bara några fiskare, som har kommit i gräl om väder och vind.

— Sir Archie, sade Elsalill, hör ni inte, att de stannar utanför rådhuset?

Elsalill skalv från topp till tå, men sir Archie märkte det inte, utan var alldeles lugn.

— Var vill du väl att de eljest skulle stanna? sade sir Archie. De måste ju föra orostiftarna hit för att sätta in dem i häktet i rådhuset. Lyssna inte efter dem, Elsalill, utan lyssna till mig, som ber dig följa mig över havet!

Men Elsalill sökte än en gång att skrämma sir Archie.

— Sir Archie, sade hon, hör ni inte hur knektarna kommer utför trappan till rådhuskällaren?

— Jo, jag hör, sade sir Archie, de kommer väl hit för att tömma en kannan öl, sedan de har satt sina fångar i säkert förvar. Tänk inte på dem, Elsalill, utan tänk på att i morgon far du och jag på det fria havet till mitt kära fädernesland!

Men Elsalill var blek som ett lik, och hon darrade så, att hon knappt kunde tala.

— Sir Archie, sade hon, ser ni inte hur de talar vid värdinnan där uppe vid disken? De frågar henne väl om någon av dem, som de söker, finns här inne.

— De gör nog upp med henne, att hon ska blanda till åt dem en stark och varm dryck i denna stormiga natt, sade sir Archie. Du ska inte darra och skälva så svårt, Elsalill. Du kan följa mig utan fruktan. Jag säger dig, att om min fader nu ville gifta bort mig med den ädlaste fröken i vårt land, skulle jag ge henne nej. Far du med mig över havet i full trygghet, Elsalill! Du ska resa mot den största lycka och fröjd.

Det samlades allt flera knektar nere vid dörren, och Elsalill kunde inte bärga sig längre för ängslans skull. "Jag kan inte se detta, att de kommer och griper honom", tänkte hon. Hon lutade sig mot sir Archie och viskade till honom:

— Hör ni inte, sir Archie, att knektarna frågar värdinnan om herr Arnes mördare finns här i salen?

Då kastade sir Archie en blick framåt rummet och såg på landsknektarna, som talade med värdinnan. Men han stod inte upp för att fly, som Elsalill hade väntat, utan han böjde sig ner och såg Elsalill djupt in i ögonen.

— Är det du, Elsalill, som har känt igen mig och förrätt mig? frågade han.

— Jag har gjort det för min kära fostersystems skull, för att hon skulle få ro i sin grav, sade Elsalill. Gud vet vad det kostade mig att göra det. Men fly nu, sir Archie! Det är ännu tid. De har inte ännu spärrat alla dörrar och förstugor.

— Du varunge! sade sir Archie. Då jag första gången såg dig på bryggorna, tänkte jag, att jag borde dräpa dig.

Men Elsalill lade sin hand på hans arm.

— Fly, sir Archie! Jag kan inte sitta stilla och se, att de kommer och griper er. Vill ni inte fly utan mig, så ska jag i Guds namn följa er. Men sitt inte stilla här längre för min skull, sir Archie! Allt, vad ni vill, ska jag göra för er, endast ni räddar ert liv.

Men sir Archie var nu mycket vred, och han talade hånligt till Elsalill.

— Nu får du aldrig, jungfru, vandra i guldstickade skor genom stora slottsgemak. Nu får du i hela ditt liv stanna här i Marstrand och rensa sill. Aldrig får du en man, som

har slott och län, Elsalill. Din man blir en fattig fiskare, och din bostad blir en koja på ett kalt skär.

— Hör ni inte hur de sätter ut vakt vid alla dörrar och faller lansar framför ingångarna? frågade Elsalill. Varför skyndar ni inte härifrån? Varför flyr ni inte ner på isen och gömmer er undan på ett skepp?

— Jag flyr inte, därför att jag tycker om att sitta och språka med Elsalill, sade sir Archie. Tänker du på att det nu är slut med all glädje för dig, Elsalill? Tänker du på att det nu är slut för mig att hoppas, att jag skulle kunna försona min skuld?

— Sir Archie, viskade Elsalill och reste sig upp i sin förskräckelse, nu är knektarna färdiga. Nu kommer de för att gripa er. Skynda er att fly! Jag ska komma till er ute på skeppet, sir Archie, om ni bara flyr.

— Du behöver inte vara så rädd, Elsalill, sade sir Archie. Vi har ännu någon tid kvar att språka med varandra. Knektarna tänker inte kasta sig över mig här inne, där jag kan försvara mig. De ämnar fånga mig i den trånga källartrappan. Där tänker de spetsa mig på sina långa spjut. Det är ju detta du alltid har önskat mig, Elsalill.

Men ju mer förskrämd Elsalill visade sig, desto lugnare blev sir Archie. Hon bad alltjämt, att han skulle fly, men han skrattade åt henne.

— Du ska inte vara så säker, jungfru, att knektarna kan fånga mig. Jag har lupit värre faror än denna och kommit undan. Det var väl värre för mig för några månader sedan i Sverige. Det var några bakdantare, som hade sagt till kung Johan, att hans skotska garde inte var honom troget. Och kungen trodde dem. Han lät sätta de tre anförarna i tornet, och deras knektar sände han ur sitt rike och lät bevaka dem, ända tills de var komna över gränsen.

— Fly, sir Archie, fly! bad Elsalill.

— Du ska inte vara orolig för mig, Elsalill, sade sir Archie och skrattade hårt. I kväll är jag mig lik igen, nu är jag åter i mitt gamla lynne. Nu ser jag inte mer den unga jungfrun för mina ögon. Då reder jag mig nog. Jag ska berätta för dig om de tre, som satt i kung Johans

fängelse. De smög ur tornet en natt, då väktarna var rusiga, och löpte sin väg. Sedan flydde de mot gränsen. Men så länge som de vandrade i den svenske kungens land, vågade de inte förråda vilka de var. De visste ingen annan råd, Elsalill, de skaffade sig dräkter av ludet skinn och sade, att de var garvargesäller, som gick över landet för att söka efter arbete.

Nu började Elsalill märka hur förändrad sir Archie var mot henne. Och hon förstod, att han hatade henne, sedan han hade fått veta, att hon hade förrått honom.

— Tala inte så, sir Archie! sade Elsalill.

— Varför skulle du svika mig, då jag trodde dig som bäst? sade sir Archie. Nu är jag åter sådan, som jag förr var. Nu bryr jag mig inte om att spara någon. Och nu ska du få se, att allt åter kommer att gå mig väl, som det har gjort förr i världen. Var vi inte illa ute, jag och mina kamrater, då vi äntligen hade genomvandrat Sverige och kom hit ner till kusten? Vi hade inte pengar, så att vi kunde köpa oss hederliga kläder. Vi hade inte pengar, så att vi kunde skaffa oss överfart till Skottland. Vi visste oss ingen annan råd än att göra ett inbrott i Solberga prästgård.

— Tala inte mer om detta! sade Elsalill.

— Jo, nu ska du höra allt, Elsalill, sade sir Archie. Det är en sak, som du inte vet, och det är, att först, då vi var inkomna i prästgården, gick vi fram till herr Arne, väckte honom och sade till honom, att han skulle ge oss pengar. Om han gjorde det godvilligt, skulle vi inte skada honom. Men herr Arne öppnade strid med oss, och då måste vi fälla honom. Och sedan vi hade dödat honom, måste vi fälla allt hans folk.

Elsalill avbröt inte mera sir Archie, men det blev tomt och kallt i hennes hjärta. Hon ryste, när hon såg och hörde sir Archie, ty då han talade, fick han ett grymt och blodtörstigt utseende. "Vad har jag velat göra?" tänkte hon. "Har jag varit galen och älskat den, som har mördat alla de mina? Må Gud förlåta mig min synd!"

— När vi trodde, att alla var döda, sade sir Archie, släpade vi ut den tunga penningkistan ur huset. Sedan lade

vi eld däromkring, på det att människor skulle tro, att herr Arne hade bränt inne.

— Jag har älskat en ulv i skogen, sade Elsalill till sig själv. Och honom har jag velat rädda från straff!

— Men vi for ner på isen och flydde utåt havet, fortfor sir Archie. Vi var inte rädda, så länge som vi såg elden låga mot skyn, men när vi såg den avta, blev vi skrämda. Vi förstod, att det hade kommit folk tillstädes, som hade släckt eldsvådan, och att vi skulle bli eftersatta. Då körde vi tillbaka mot land, där vi hade sett en åmynning med svag is. Vi lyfte penningkistan av släden och körde framåt, tills isen brast under hästen. Då lät vi den drunkna och sprang själva åt sidan. Om du vore annat än en jungfru, Elsalill, skulle du förstå, att detta var raskt handlat. Vi hade skött oss som män.

Nu höll sig Elsalill stilla. Hon satt och kände en svidande värk i sitt hjärta. Men sir Archie hatade henne och var glad att plåga henne.

— Därpå tog vi våra skärp och fäste dem vid kistan och började dra. Men då kistan gjorde märke i isen, gick vi i land, kvistade av en gran och lade granris under kistan. Därpå tog vi av oss våra skor och vandrade bort över isen utan att lämna spår efter oss.

Sir Archie höll inne för att kasta en hånfull blick på Elsalill.

— Fastän allt detta hade lyckats oss väl, var vi dock illa ute. Vart vi kom i våra blodiga kläder, skulle vi bli igenkända och gripna. Men hör nu detta, Elsalill, så att du kan säga det till alla dem, som vill göra sig besvär att sätta efter oss, på det att de må förstå, att vi inte är av dem, som det är lätt att ta! Hör detta, att då vi kom gående över isen här fram emot Marstrand, mötte vi på havet våra landsmän och kamrater, desamma, som av kung Johan hade blivit sända ur hans land. De hade inte kunnat lämna Marstrand för isens skull, och de halp oss i vår nöd, så att vi fick kläder. Sedan har vi gått omkring utan fara här i Marstrand. Och ingen fara skulle ha varit över oss nu, om inte du hade varit trolös och svikit mig.

Elsalill satt stilla. Det var en för stor sorg för henne. Hon kunde knappt känna, att hennes hjärta slog.

Men sir Archie sprang upp och utropade:

— Och intet ont ska hända oss i denna kväll heller. Det ska du bli vittne till, Elsalill.

I detsamma grep han Elsalill med båda sina händer och lyfte upp henne. Och med Elsalill framför sig som en sköld sprang sir Archie genom källarsalen ner mot utgången. Och knektarna, som voro utsatta att vakta vid dörren, sträckte sina långa spjut mot honom, men de vågade inte bruka dem av fruktan att såra Elsalill.

När sir Archie kom i den trånga trappan och förstugan, sträckte han Elsalill framför sig på samma sätt. Och hon skyddade honom bättre än det yppersta harnesk, ty knektarna, som stodo uppställda där, kunde inte göra bruk av sina vapen. Han kom på detta sätt ett gott stycke uppåt trappan, och Elsalill kände himlens fria väder blåsa emot dem.

Men Elsalill hyste ingen kärlek mer för sir Archie, utan det dödligaste hat, och hon tänkte blott därpå, att han var en ond mördare. Och då hon nu såg, att hon skyddade honom med sin kropp, så att han var nära att undkomma, sträckte hon ut sin hand och drog till sig ett av spjutet, som knektarna höllo, och riktade det mot sitt hjärta. "Nu vill jag tjäna min fostersyster så, att detta ärendet äntligen lyktas", tänkte Elsalill. Och vid nästa steg, som sir Archie tog uppåt trappan, trängde spjutet in i Elsalills hjärta.

Men då stod sir Archie redan överst på trappan. Och krigsknektarna foro tillbaka, då de sågo, att en av dem hade sårat jungfrun. Och han sprang förbi dem.

När sir Archie kom ut på torget, hörde han härskri från en gränd och rop på skotska:

— Till hjälp! Till hjälp! För Skottland! För Skottland!

Det var sir Filip och sir Reginald, som hade samlat de skotske och nu kommo för att undsätta honom.

Och sir Archie sprang emot dem och ropade med hög röst:

— Hitåt! Hitåt! För Skottland! För Skottland!

ÖVER ISEN.

Då sir Archie vandrade bort över isen, höll han alltjämt Elsalill på sin arm.

Sir Filip och sir Reginald gingo bredvid honom. De ville tala om för honom hur de hade kommit underfund med försåtet och hur det hade lyckats dem att skaffa den tunga penningkistan bort till galeasen och att samla landsmännen, men sir Archie lyssnade inte till dem. Han tycktes gå och samspråka med henne, som han bar på sin arm.

— Vem är det, som du för med dig? frågade sir Reginald.

— Det är Elsalill, svarade sir Archie. Jag ska föra henne med mig över till Skottland. Jag vill inte lämna henne efter mig här. Här skulle hon aldrig bli annat än en fattig fiskrenserska.

— Nej, det kan väl vara troligt, sade sir Reginald.

— Här skulle ingen ge henne annat än kläder av grov ull, sade sir Archie, och en trång bädd av hårda plankor skulle hon få sova i. Men jag ska bädda henne på de mjukaste kuddar, och hennes viloplats ska jag låta göra av marmor. Jag ska svepa om henne det dyraste skinn, och på hennes fötter ska jag låta sätta skor med juvelspännen.

— Du ämnar henne stor ära, sade sir Reginald.

— Jag kan inte låta henne stanna här hemma, sade sir Archie, ty vem skulle här ge sig tid att komma ihåg en sådan fattig stackare? Hon skulle bli förgäten av alla om endast några månader. Ingen skulle se till henne i hennes bostad, ingen skulle uppsöka henne i hennes ensamhet. Men när jag en gång uppnår mitt hem, ska jag där låta bygga henne en skön boning. Där ska hennes namn stå inristat i den hårda stenen, så att ingen ska glömma det. Där ska jag själv varje dag gå till henne, och där ska allt varda inrättat så präktigt, att folk ska komma resande långt ifrån för att besöka henne. Där ska finnas ljus och lampor

brinnande natt och dag, och där ska ljuda sång och musik, som vore där ett ständigt gästabud.

Stormen kom våldsamt emot dem, medan de vandrade ute på isen. Den ryckte lös Elsalills kapp och kom den att fladdra ut som en fana.

— Vill du hjälpa mig att bära Elsalill för ett ögonblick, sade sir Archie, medan jag lägger hennes kapp omkring henne?

Sir Reginald tog emot Elsalill i sina armar, men med detsamma blev han så förfärad, att han lät henne glida mellan sina händer ner på isen.

— Jag visste inte, att Elsalill var död! sade han.

VÅGORNAS BRUS.

Hela natten gick skepparen å den stora galeasen fram och tillbaka på det höga skansdäcket. Det var mörkt, och stormen ven omkring honom. Den kom drivande än med snö och än med regn. Alltjämt låg isen fast och säker runtom galeasen, så att skepparen likasåväl hade kunnat sova lugnt i sin koj.

Men han höll sig uppe hela natten. Gång efter annan satte han upp handen till örat och lyssnade.

Det var inte gott att veta vad han lyssnade efter. Allt sitt folk hade han ombord och likaså alla de resenärer, som han skulle frakta över till Skottland. De lågo nu allesammans och sovo i skeppsrummen. Ingen av dem förde något samtal, till vilket skepparen kunde lyssna.

Då stormen kom flygande fram över den fastfrusna galeasen, kastade den sig över fartyget, liksom av gammal vana, för att driva det framför sig över havet. Och när galeasen alltjämt låg stilla, tog stormen tag på tag i den. Det rasslade i alla de små istappar, som hängde i tackel och tåg. Det knakade och knarrade i skeppssidorna. Det ljud hårda smällar i masterna, som pressades så, att de höllo på att brista.

Det var ingen tyst natt. Det hördes som ett lätt gnissel i luften, då snön kom vinande. Det hördes smatter och plask, då regnet piskade ner.

Men i isen uppkom den ena springan efter den andra, och därvid hördes ett dunder, som om det hade legat krigsskepp på havet och de hade lossat hårda skott mot varandra.

Men skepparen lyssnade inte efter något av allt detta.

Han gick uppe hela natten, ända tills en grå dager spred sig över himlen, men han hörde ändå inte det, som han ville höra.

Till sist ljöd genom natten ett sjungande entonigt brus, ett vaggande, smekande ljud såsom av en fjärran sång.

Då skyndade skepparen tvärsöver roddarbänkarna i mitten av galeasen och bort till den höga uppbyggnaden i fören, där hans folk sov.

— Stån nu upp, ropade han till dem, och fatten båts-hakar och åror! Nu är snart den stund kommen, då vi bli fria. Jag hör det öppna vattnets brus. Jag hör de fria vågor-nas sång.

Männen reste sig genast ur sin sömn. De stodo på post längs med skeppssidorna, under det att morgonen långsamt klarnade.

När det äntligen blev så ljust, att de kunde se vad som hade skett under natten, funno de, att vikar och sund gingo öppna långt ut till havs. Men i den viken, där de lågo in-frusna, fanns inte en rämna i isen, utan den låg fast och obruten.

Och i sundet, som ledde ut ur viken, hade det tornat upp sig en hög mur av is. Vågorna, som lekte fria därutanför, kastade dit upp isflak efter isflak.

Ute i sunden vimlade det av segel. Det var alla de fiskare, som hade legat infrusna i Marstrand, vilka nu strömmade därifrån. Sjön vräkte hög, och isstycken dansade ännu på vågorna, men fiskarna tyckte sig väl inte ha tid till att vänta på ett lugnt och ofarligt hav, utan de hade börjat sin färd. De stodo i fören på sina båtar och höllo skarp utkik. De små isstyckena motade de undan med en åra, men då de stora kommo, lade de om rodret och veko åt sidan. På galeasen stod skepparen i den högt uppbyggda skansen och såg efter dem. Han förstod, att de hade en besvärlig resa, men han såg också, att den ena efter den andra krånglade sig fram och nådde ut till havet.

Och när skepparen såg seglen glida fram över det blåa havet, grep honom hans längtan så starkt, att hans ögon ville tåras.

Men hans skepp låg stilla, och framför honom upptornade sig isen till en allt väldigare mur.

Där ute i havet flöto inte endast fartyg och båtar, utan

stundom kommo också små vita berg av is seglande. Det var väldiga isflak, som hade kastats på varandra och seglade söder ut. De blänkte vita som silver i morgonsolen, och stundom lyste de upp så röda, som hade de blivit belagda med rosor.

Men mitt uppe i den fräsande stormen hördes höga rop. Än lät det som sjungande röster, och än lät det som dånande basuner. Det stod starkt jubel om dessa ljud. Det var så, att hjärtat måste vidgas, när de hördes. De utgingo från ett långt tåg av svanor, som kom farande söder ifrån.

Men då skepparen såg isbergen dra mot söder och svanorna flyga mot norr, kom en sådan längtan över honom, att han vred sina händer.

— Ve, att jag ska ligga här! sade han. När blir det islossning här inne i viken? Här får jag ligga ännu i många dagar och vänta.

Just då han tänkte detta, såg han en man komma körande på isen. Han kom fram ur ett trångt sund åt Marstrandshället, och han färdades så trygg på isen, som hade han inte vetat om, att vågorna åter hade börjat bära båtar och skepp.

När han körde fram under galeasen, ropade han upp till skepparen:

— Käre, har du något att äta, där du ligger fastfrusen i isen? Vill du köpa av mig salt sill eller torkad långa eller rökt ål?

Skepparen brydde sig inte om att svara honom. Han knöt näven åt honom och svor.

Då steg fiskmåglaren av lasset. Han tog en tapp hö ur släden och lade framför hästen. Därpå klättrade han upp på galeasens däck.

När han stod framför skepparen, sade han till honom med stort allvar:

— Jag är inte hitkommen i dag för att sälja fisk. Men jag vet, att du är en from man. Därför har jag kommit hit för att be dig, att du skaffar mig till rätta en jungfru, som de skotska knektarna i går förde med sig hit ut till skeppet.

— Jag vet inte om, att de har fört hit ut någon jungfru,

sade skepparen. Ingen kvinnoröst har jag hört ombord på skeppet i natt.

— Jag är Torarin fiskmåglare, sade den andre, du har väl hört talas om mig? Det var jag, som åt kväll med herr Arne i Solberga prästgård, samma natt han blev dödad. Sedan dess har jag haft herr Arnes fosterdotter i mitt hus, men i går natt blev hon bortrövad av hans mördare, och de har väl fört henne med sig hit ut till fartyget.

— Finns herr Arnes mördare ombord på mitt fartyg? sade skepparen förfärad.

— Du ser, att jag är en ringa och svag man, sade Torarin. Min ena arm är lam, och därför är jag rädd att kasta mig ut i något vågsamt företag. Jag har vetat i ett par veckor vilka herr Arnes mördare var, men jag har inte vågat försöka att ta hämnd på dem. Men därför att jag har tegat, har de nu kommit undan och har fått tillfälle att föra med sig jungfrun. Och nu har jag sagt, att jag inte vill ha något mer att ångra i denna sak. Jag vill åtminstone försöka att rädda den unga jungfrun.

— Om herr Arnes mördare är här på skeppet, varför kommer då inte stadsvakten hit ut och griper dem?

— Jag har bett och talat hela natten och morgonen, sade Torarin, men vakten vågar sig inte hit ut. Den säger, att här finns hundrade legoknektar ombord, och den vågar inte ta upp striden med dem. Då tänkte jag, att jag fick väl i Guds namn fara ensam hit ut och bedja dig, att du hjälper mig att skaffa reda på jungfrun, ty jag vet, att du är en from man.

Men skepparen brydde sig inte om att svara honom om jungfrun. Han tänkte blott på det andra.

— Hur kan du veta, att mördarna är här ombord? sade han.

Torarin pekade på en stor kista av ek, som stod mellan roddarbänkarna.

— Jag har sett den kistan för ofta i herr Arnes hem för att ta miste på den, sade han. I den ligger herr Arnes penningar, och där hans penningar finns, där finns väl också hans mördare.

— Den där kistan tillhör sir Archie och hans båda vänner sir Reginald och sir Filip, sade skepparen.

— Ja, sade Torarin och såg fast på skepparen, det är så. Den tillhör sir Archie och sir Filip och sir Reginald.

Skepparen stod tyst en stund och såg sig om åt alla sidor.

— När tror du att det blir islossning här i viken? sade han till Torarin.

— Det är underligt här i år, sade Torarin. I den här viken brukar isen gå tidigt upp, ty här är stark ström. Men som det nu är, får du akta dig, att du inte blir skruvad upp på land, då isen kommer i rörelse.

— Jag tänker inte på annat, sade skepparen.

Han stod åter tyst en stund. Han vände ansiktet ut mot havet. Morgonsolen blänkte högt på himlen, och vågorna återkastade dess glans. Fram och åter färdades de fria skeppen, och sjöfåglarna kommo flygande söder ifrån med glädjeskrik. Fiskarna höllo sig i vattenbrynet, de gjorde höga språng och kastade sig glittrande upp ur vattnet, liksom yra efter fångenskapen under isen. Måsarna, som hade hållit sin jakt ute vid iskanten, kommo i stora flockar in mot land för att jaga på de kända platserna.

Skepparen kunde inte uthärda denna syn.

— Är jag någon vän till mördare och missdådare? sade han. Ska jag sluta mina ögon och inte se varför Gud håller havets portar stängda för mitt fartyg? Ska jag förgås för de orättfärdiges skull, som har tagit sin tillflykt hit?

Och skepparen gick bort och sade till sitt folk:

— Jag vet nu varför vi måste ligga inestängda, då alla andra fartyg går ut till havet. Det är därför, att vi har mördare och ogärningsmän ombord.

Därpå gick skepparen till de skotska legoknektarna, som ännu lågo och sovo i skeppsrummet.

— Käre, sade han till dem, hållen er stilla ännu en stund, vad I än måtten få höra för rop eller oväsen ombord! Vi måste följa Guds bud och inte tåla ogärningsmän ibland oss. Om I lyden mig, så lovar jag, att jag ska sätta in till er den kistan, där herr Arnes penningar finns, och I skolen få dela dem mellan er.

Men till Torarin sade skepparen:

— Gå ner till släden och kasta ut din fisk på isen! Du ska nu få annan frakt att föra.

Därpå bröto skepparen och hans folk in i den kajutan, där sir Archie och hans vänner sovo. Och de kastade sig över dem, medan de ännu lågo i sin sömn, för att binda dem.

Och då de tre skottarna sökte att försvara sig, slogo de dem hårt med sina yxor och handspakar, och skepparen sade till dem:

— I ären mördare och ogärningsmän. Hur trodden I att I skullen undkomma edert straff? Veten I inte, att det är för er skull, som Gud håller havets portar stängda?

Då ropade de tre männen högt på sina kamrater, att de skulle komma och hjälpa dem.

— I skolen inte kalla på dem, sade skepparen. De kommer inte. De har fått herr Arnes penningar att dela, och de håller på att mäta upp silvermynt i sina hattar. För dessa penningars skull är denna onda handeln skedd, och för dessa penningars skull kommer nu straffet över er.

Men innan Torarin hade hunnit att lasta fisken ur släden, kommo skepparen och hans folk ner till honom på isen. De förde mellan sig tre män, som voro väl fängslade. De voro ömkligen slagna och vanmäktiga av sina sår.

— Gud har inte behövt kalla på mig förgäves, sade skepparen. Så snart som jag har förstått hans vilja, har jag åtlytt den.

De lade fångarna på Torarins släde, och Torarin körde med dem genom trånga vikar och sund, där isen ännu låg fast, in till Marstrand.

Men fram på eftermiddagen stod skepparen på den höga skansen av sitt fartyg och skådade mot havet. Allting var sig ännu likt runtomkring fartyget, och ismuren framför det fortfor att torna upp sig allt högre.

Då såg skepparen, att en lång rad av människor kom tågande ut till hans skepp. Det var alla kvinnor i Marstrand, unga och gamla. De buro alla sorgdräkt, och de förde med sig unga gossar, vilka buro en bår.

När de kommo fram till galeasen, sade de till skepparen:

— Vi är komna hit för att hämta en ung jungfru, som är död. Dessa mördare har bekänt, att hon gav sitt liv, för att de inte skulle undkomma, och nu har vi, alla kvinnor i Marstrand, gått ut för att hämta henne till vår stad med all den heder, som henne tillkommer.

Då blev Elsalill funnen och förd ner på isen och buren in till Marstrand, och alla kvinnor i staden gråto över den unga jungfrun, som hade älskat en ogärningsman och gett sitt liv för att fördärva den hon älskade.

Men alltsom kvinnorna framskredo, så bröto storm och vågor in bakom dem och vräkte upp isen, där de nyss hade vandrat, så att, då de voro komna till Marstrand med Elsalill, stodo alla havets portar öppna.

The first part of the history... the second part... the third part... the fourth part... the fifth part... the sixth part... the seventh part... the eighth part... the ninth part... the tenth part... the eleventh part... the twelfth part... the thirteenth part... the fourteenth part... the fifteenth part... the sixteenth part... the seventeenth part... the eighteenth part... the nineteenth part... the twentieth part... the twenty-first part... the twenty-second part... the twenty-third part... the twenty-fourth part... the twenty-fifth part... the twenty-sixth part... the twenty-seventh part... the twenty-eighth part... the twenty-ninth part... the thirtieth part... the thirty-first part... the thirty-second part... the thirty-third part... the thirty-fourth part... the thirty-fifth part... the thirty-sixth part... the thirty-seventh part... the thirty-eighth part... the thirty-ninth part... the fortieth part... the forty-first part... the forty-second part... the forty-third part... the forty-fourth part... the forty-fifth part... the forty-sixth part... the forty-seventh part... the forty-eighth part... the forty-ninth part... the fiftieth part... the fifty-first part... the fifty-second part... the fifty-third part... the fifty-fourth part... the fifty-fifth part... the fifty-sixth part... the fifty-seventh part... the fifty-eighth part... the fifty-ninth part... the sixtieth part... the sixty-first part... the sixty-second part... the sixty-third part... the sixty-fourth part... the sixty-fifth part... the sixty-sixth part... the sixty-seventh part... the sixty-eighth part... the sixty-ninth part... the seventieth part... the seventy-first part... the seventy-second part... the seventy-third part... the seventy-fourth part... the seventy-fifth part... the seventy-sixth part... the seventy-seventh part... the seventy-eighth part... the seventy-ninth part... the eightieth part... the eighty-first part... the eighty-second part... the eighty-third part... the eighty-fourth part... the eighty-fifth part... the eighty-sixth part... the eighty-seventh part... the eighty-eighth part... the eighty-ninth part... the ninetieth part... the ninety-first part... the ninety-second part... the ninety-third part... the ninety-fourth part... the ninety-fifth part... the ninety-sixth part... the ninety-seventh part... the ninety-eighth part... the ninety-ninth part... the hundredth part...

EN HERRGÅRDS SÄGEN

BERÄTTAD

AV

SELMA LAGERLÖF

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

EN HERRGÅRDS
SÄGEN

BERYTTAD

AV
SELMA LAGERLÖF

ALBERT BONNIERS FÖRLAG
STOCKHOLM

FÖRSTA KAPITLET.

Det var en skön höstdag mot slutet av 1830-talet. På den tiden fanns i Uppsala ett högt, gult tvåvåningshus, som stod underligt ensamt på en liten äng, långt borta i en utkant av staden. Det var ett rätt ruskigt och otrevligt hus, men det förskönades av den massa vildvin, som växte där och som på solsidan kröp så högt uppför den gula väggen, att det alldeles omramade de tre fönstren i övervåningen.

I ett rum innanför ett av dessa inramade fönster satt en student och drack sitt morgonkaffe. Han var en lång, vacker karl med ett fint utseende. Håret bar han högt uppstruket ur pannan, det krusade sig vackert, och en lugg ville beständigt välta ner mot ögonen. Han var klädd i en bekväm och ledig dräkt, men var rätt elegant.

Han hade det fint i sitt rum, där fanns en god soffa och stoppade stolar, stort skrivbord och präktiga bokhyllor, men nästan inga böcker.

Innan han hade hunnit dricka sitt kaffe, kom en student in till honom. Det var en av helt annat slag, en liten, skulderbred karl, satt och stark, ful, med stort ansikte, tunt hår och grov hy.

— Du, Hede, sade han, jag är kommen för att tala ett allvarligt ord med dig.

— Har du råkat ut för något tråkigt?

— Å nej, inte jag, sade den andre, det är väl snarare dig det gäller. Han satt tyst en stund och såg ner. Det är tusan så obehagligt att säga det.

— Låt det vara då! föreslog Hede. Han hade blivit skattlysten vid detta högtidliga allvar.

— Det är det jag inte kan nu längre, sade gästen. Jag borde ha talat för länge sedan, men det passar sig illa för mig, förstår du. Jag kan inte låta bli att tänka, att du sitter och säger till dig själv: Den där Gustav Ålin, som är son

till en av mina torpare, tycker nu, att han har blivit sådan karl, att han vill mästra mig.

— För all del, Ålin, sade Hede, tro inte, att jag tänker något sådant! Min farfar var ju en bondson.

— Ja, men det kommer ingen ihåg numera, sade Ålin. Han satt tung och trög framför Hede och återtog för varje ögonblick alltmer, av sitt bondsätt, som om detta kunde hjälpa honom ur förlägenheten.

— Se, när jag tänker på vilken skillnad det är på din släkt och min, så tycker jag, att jag ska tåga, men när jag kommer ihåg, att det var din far, som på sin tid hjälpte mig, så att jag fick studera, så tycker jag, att jag ska tala. Hede såg på honom med ett vackert uttryck i ögonen.

— Tala nu, så att du kommer ifrån de här bekymren! sade han.

— Det är så, sade Ålin, att jag hör folk tala om att du ingenting gör. De säger, att du knappast har öppnat en bok på de fyra terminerna, som du har legat här vid akademien. Du lär inte göra annat än spela fiol hela dagen, och det kan jag inte hålla för otroligt, för du ville aldrig göra annat förr i världen heller, när du gick i Falu skola, fast du då var tvungen att arbeta.

Hede satte sig litet stelt till rätta i stolen. Ålin blev allt olyckligare, men han fortfor med seg beslutsamhet:

— Du tänker väl, att den, som äger en sådan gård som Munkhyttan, bör kunna få göra vad han vill, arbeta, om han vill, låta bli, om han vill. Tar han en examen, är det bra. Tar han inte en examen, är det nästan lika bra, för du vill i alla fall inte bli något annat än brukspatron, du vill bo på Munkhyttan hela ditt liv. Jag förstår så väl, att det är så du tänker.

Hede teg, och Ålin tyckte sig se honom omgiven av en likadan mur av förnämhet, som alltid i Ålins ögon omgav hans far, bergsrådet, och hans mor, bergsrådinnan.

— Men det är nog så, att Munkhyttan inte är samma ställe nu som förr, då järngruvan var givande, återtog han försiktigt. Det var nog det, som bergsrådet visste, och det var därför han bestämde före sin död, att du skulle studera.

Bergsrådinnan vet det också, stackare, och hela socknen vet det. Den enda, som inte vet något, är du, Hede.

— Menar du, sade Hede litet retligt, att jag inte vet, att järngruvan inte mer kan bearbetas?

— Å nej, sade Ålin, det vet du väl, men ser du, vad du inte vet, är, att det är alldeles slut med Munkhyttan. Tänk efter själv, så inser du nog, att man inte kan leva bara på jordbruk hemma i Västerdalarna! Ja, jag vet inte varför bergsrådinnan har hållit det hemligt för dig. Men hon sitter ju i orubbat bo, så hon behöver inte fråga dig till råds om något. Hur som helst, så vet de där hemma, att hon har smått om det. Hon far omkring och lånar pengar, säger man. Hon har väl inte velat störa dig med sina bekymmer, utan hon har tänkt, att hon skulle kunna hålla allt gående, tills du har tagit din examen. Hon vill inte sälja egendomen, förrän du är färdig och har ett nytt hem.

Hede reste sig upp och gick ett slag över rummet. Så stannade han framför Ålin.

— Men, karl, du sitter ju här och vill inbilla mig dumheter. Vi är ju rika.

— Jag vet nog, att ni räknas för storfolk där hemma än så länge, sade Ålin. Men du begriper väl, att ingenting kan räcka, när man bara ger ut och aldrig något kommer in. Det var en annan sak, då ni hade gruvan.

Hede satte sig igen.

— Min mor borde ju ha låtit mig veta detta, sade han. Jag är dig tacksam, Ålin, men du har låtit skrämma dig av några skvallerhistorier.

— Ja, jag kunde just tro, att du ingenting visste, sade Ålin envist. Hemma på Munkhyttan går bergsrådinnan och sparar och sliter för att få pengar att sända dig här i Uppsala och för att kunna ha det glatt och muntert under mellanterminerna, då du är hemma. Och under tiden ligger du här och gör ingenting, därför att du inte vet av, att det är fara på färde. Jag kunde inte gå längre och se på hur ni bedrog varandra. Hennes nåd trodde, att du läste, och du trodde, att hon var rik. Jag kunde väl inte låta dig förstöra din framtid utan att säga något.

Hede satt tyst en stund och eftersinnade. Därpå steg han upp och räckte Ålin handen med ett sorgset leende.

— Du förstår väl, att jag inser, att du talar sanning, fastän jag inte *vill* tro dig. Tack!

Ålin skakade hans hand, strålände av förnöjelse.

— Du begriper nog, Hede, att ingenting är förlorat, bara du arbetar. Med ditt huvud kan du vara färdig med graden på en sju, åtta terminer.

Hede rätade upp sig.

— Var du lugn, Ålin! sade han. Jag ska bli flitig nu.

Ålin reste sig och gick mot dörren, men helt tveksamt. Innan han hade nått tröskeln, vände han.

— Jag hade ett annat ärende också, sade han. Han blev åter oändligt förlägen. Jag ville be dig, att du lånar mig fiolen, tills du kommer dig i gång med studierna.

— Låna dig fiolen?

— Ja, svepa in den i silkeduken och läsa in den i fodralet och låta mig bära bort den, annars blir det ingen läsning av för dig. Jag skulle inte vara utom dörren, förrän du började spela. Du är så van vid det nu, du kunde inte stå emot, om du hade den här. Sådant där kan man inte övervinna, om man inte får hjälp. Det blir en övermäktigt.

Hede stod motvillig.

— Det är ju galenskaper, sade han.

— Å nej du, det är inga galenskaper. Du vet ju, att du har fått det i arv av bergsrådet, det ligger dig i blodet att spela. Och alltsedan du blev din egen herre här i Uppsala, har du inte gjort annat. Du bor ju så här långt ute i stadskanten bara för att inte störa någon med ditt spel. Du kan inte hjälpa dig själv i den här saken. Låt mig ta fiolen!

— Ja, förr, sade Hede, hade jag inte kunnat låta bli att spela. Men nu gäller det Munkhyttan. Jag tycker mer om mitt hem än min fiol.

Men Ålin stod där lika envig och bad om fiolen.

— Vad tjänar det till? sade Hede. Vill jag spela, så behöver jag inte gå många steg för att låna mig en annan fiol.

— Det vet jag, svarade Ålin, men jag tror inte det är så farligt med en annan fiol. Det är den här gamla italienska

fiolen, som är värsta faran för dig. Och dessutom tänker jag föreslå, att du låter stänga dig inne under de första dagarna. Bara tills du kommer dig i gång.

Han bad och bad, men Hede stred emot. Han ville inte underkasta sig något så löjligt som arrest på sitt rum. Ålin blev blossande röd.

— Jag ska ha fiolen med mig, sade han, eljest har allt detta tjänat till ingenting. Han talade hetsigt och ivrigt. Jag hade inte velat säga något om det, men jag vet, att det gäller mer än Munkhyttan för dig. Jag såg en flicka här på promotionsbalen förra våren, som man sa skulle vara förlovad med dig. Nå, jag brukar inte dansa, men jag hade min glädje av att se på henne hur hon flög fram i dansen och hur hon strålade och lyste som ett ängsblomster. Och då jag hörde, att hon var förlovad med dig, gjorde det mig ont om henne.

— Gjorde det?

— Å ja, jag visste ju, att det inte skulle bli något av dig, om du fortsatte så, som du har börjat. Och så svor jag på att det barnet inte skulle behöva sitta hela sitt liv och vänta på den, som aldrig kom. Hon skulle inte bli sittande och torka bort under väntan på dig. Jag vill inte möta henne om några år med tillspetsade drag och djupa rynkor omkring munnen...

Han avbröt sig. Hedes blick hade vilat besynnerligt forskande på honom.

Men Gunnar Hede hade redan förstått, att Ålin tyckte om hans fästnö. Det rörde honom djupt, att denne ändå ville rädda honom, och under inflytande av denna känsla gav han vika och lämnade honom fiollådan.

När Ålin var gången, läste Hede en hel timme som en förtvivlad, men så kastade han boken.

Det lönade sig just att läsa! Han skulle vara färdig om en tre, fyra år, och vem kunde svara för att inte egendomen såldes under tiden?

Han kände nästan med förskräckelse hur han älskade det gamla stället. Det var riktig förtrollning. Varje rum, varje

träd stod framför honom. Ingenting av detta kunde han und-
vara, om han skulle känna sig lycklig.

Och han skulle sitta stilla vid boken, medan det höll på
att gå ifrån honom!

Han blev alltmer orolig, kände blodet bulta vid tinning-
arna som i feber. Han blev då alldeles förtvivlad över att
inte kunna gripa till fiolen och spela sig till lugn.

— Gud, sade han, den där Ålin slutar med att göra mig
tokig. Att först ge mig denna underrättelse och så beröva
mig fiolen!

En människa som jag måste känna en stråke under fing-
rarna i sorg som i glädje. Jag måste göra något, jag
måste skaffa pengar, men jag har inte en tanke i huvudet.
Jag kan inte tänka utan fiolen.

Hede rasade över att sitta instängd, hänvisad till böckerna.
Det var vansinne att sätta sig till att ta en långsam examen,
då han behövde pengar, pengar, pengar.

Han tälde inte medvetandet att vara instängd. Han var så
ond på Ålin, som hade hittat på denna dårskap, att han
blev rädd för att han skulle komma att slå honom, då han
återvände.

Ja, visst skulle han ha spelat, om han hade haft fiolen,
men det var just vad han behövde göra. Hans blod sjöd ju
så av oro, att han nära nog var vansinnig.

Just då Hede längtade som mest efter sin fiol, kom en
kringvandrande spelman och började spela nere på gårds-
planen. Det var en gammal blind gubbe, han spelade falskt
och uttryckslöst, men Hede blev så gripen av att just då höra
en fiol, att han lyssnade med tårade ögon och knäppta
händer.

Och i nästa ögonblick kastade han upp fönstret och klätt-
rade ner till marken med hjälp av vildvinet. Han gjorde sig
inga samvetskval över att han lämnade arbetet. Han tyckte,
att fiolen var kommen till gården endast för att trösta honom
i hans olycka.

Hede hade visst aldrig bett så ödmjukt om något, som
han nu bad den gamle blinde om att få låna hans fiol.

Han stod hela tiden med mössan i hand, fastän karlen var stenblind.

Gubben tycktes inte förstå vad han önskade. Han vände sig till flickan, som ledde honom. Hede bugade sig för den fattiga tösen och upprepade sin begäran. Hon såg på honom, som den gör, vilken måste ha ögon för två. Blickarna kommo så fasta ur de stora, gråa ögonen, att Hede tyckte sig känna hur de träffade: nu voro de vid halslinningen och sågo efter, att han hade nystärkt krås, nu sågo de, att rocken var borstad, nu, att stövlarna voro blankade.

Hede hade aldrig undergått en sådan granskning. Han såg tydligt, att de där ögonen skulle underkänna honom.

Men det blev inte så. Flickan hade ett besynnerligt sätt att le. Hon hade ett så allvarligt ansikte, att man fick det intrycket, då hon smålog, att det var första och enda gången hon hade råkat se glad ut. Och nu kom ett av dessa sällsynta leenden glidande över hennes läppar.

Hon tog fiolen från gubben och räckte den till Hede.

— Nu ska det vara valsen ur Friskyttan, sade hon.

Det tycktes Hede egendomligt, att han skulle nödgas spela en vals just då, men det gjorde honom egentligen detsamma vad han spelade, bara han fick en stråke i sin hand.

Det var ingenting annat han behövde. Fiolen började genast trösta honom. Den talade till honom med svaga, skrällande toner.

— Jag är endast en fattigmansfiol, sade den, men sådan jag är, är jag till tröst och hjälp för en stackars blind. Jag är ljuset och färgen och klarheten i hans liv. Det är jag, som ska trösta honom över fattigdom och ålderdom och blindhet.

Hede kände hur den förfärliga nedslagenhet, som hade pressat ner hans förhoppningar, började vika bort från honom.

— Du är ung och stark, sade fiolen till honom. Du kan kämpa och strida. Du kan hålla fast det, som vill undfly dig. Varför är du modlös och bedrövad?

Hede hade spelat med sänkta ögon, nu kastade han tillbaka huvudet och såg på dem, som omgävo honom. Det var

en liten skara av barn och löst folk från gatan, som hade kommit in på gården för att höra musiken.

Fast de voro väl inte komna endast och allenast för musikens skull. Den blinde och hans flicka voro inte de enda i truppen.

Mitt emot Hede stod en figur i trikå och paljetter och med nakna armar, som han höll korsade över bröstet. Han såg gammal och slitén ut, men Hede kunde inte låta bli att tänka, att det var en baddare att ha hög bröstkorg och långa mustascher. Och där var hans hustru, liten och fet och inte heller så särdeles ung, men strålände lycklig över sina paljetter och gungande gaskjolar.

Under musikens första takter stodo de stilla och räknade. Så fingo de ett hult småleende över läpparna, togo varandra i hand och dansade fram på ett litet lapptäcke.

Och Hede märkte, att under alla de ekvilibristiska konststycken, som de nu utförde, stod hustrun nästan stilla, medan mannen ensam arbetade. Han hoppade över henne och hjulade runt om henne och slog volt över henne. Hustrun gjorde nästan ingenting annat än kastade slängkyssar åt publiken.

Men egentligen tänkte inte Hede mycket på dem. Hans stråke hade börjat flyga över strängarna. Den sade honom, att det ligger lycka i att strida och erövra. Den ville nästan prisa honom lycklig över att allt stod på spel för honom. Hede spelade mod och hopp för sig själv och tänkte inte på de gamla lindansarna.

Men plötsligen märkte han, att de blevo oroliga. De upphörde att småle, de kastade inga slängkyssar åt publiken. Akrobaten hoppade galet, och hustrun började gunga fram och åter i valstakt.

Hede spelade på allt ivrigare. Han övergav Friskyttén och stormade fram med en gammal strömkarlslåt, en sådan, som brukade göra alla människor galna, då den spelades på ett gille.

De gamla lindansarna förlorade alldeles fattningen, de voro ingenting annat än flämtande förundran. Och det kom ett ögonblick, då de inte mer förmådde stå emot. De togo

ett språng framåt, rätt i armarna på varandra, och så började de dansa vals mittpå lapptäcket.

Så de dansade, så de dansade! De togo små, trippande steg och snurrade runt i små, täta varv, de kommo knappast utanför täcket. Och deras ansikten strålade av förnöjelse och hänryckning. Det var ungdomslust och kärleksyrsel över de gamla människorna.

Hela folkhopen jublade vid att se dem dansa. Den lilla allvarliga blindförelerskan fick ett stort leende över ansiktet, men Hede blev i hög grad upprörd.

Se där, vad hans fiol kunde åstadkomma, alldeles rycka folk bort från sig själva! Det var en stormakt han hade att råda över. I vilket ögonblick som helst kunde han ta sitt rike i besittning.

Bara ett par års studier i utlandet för någon stor mästare. Så skulle han dra världen runt och spela in pengar, ära, ryktbarhet.

Hede tyckte, att de där akrobaterna voro ditkomna för att säga honom detta. Detta var hans väg, den, som låg ljus och öppen för honom.

Han sade till sig själv: jag vill, jag vill bli musiker, jag måste bli det. Det är något annat än att läsa. Jag kan förtrolla människor med min fiol, jag kan bli rik.

Hede höll upp att spela. Konstberidarna kommo genast fram och komplimenterade honom.

Karlen nämnde, att hans namn var Blomgren. Det var hans medborgerliga namn, han hade andra, då han uppträdde. Han och hans hustru voro gammalt cirkusfolk. Fru Blomgren var före detta miss Viola, och hon hade flugit fram över hästryggen. Och än i dag, fastän de hade lämnat cirkus, voro de konstnärsfolk, eldigt konstnärsfolk. Det hade han ju redan kunnat se. Det var fördenskull de inte hade kunnat motstå hans fiol.

Hede följde med akrobaterna under ett par timmar. Han kunde inte skilja sig från fiolen, och han tyckte om de gamla konstnärernas hänförelse för yrket. Själv gick han och provade sig. "Jag vill se om det är konstnärsgry i mig, jag vill se om jag kan framkalla hänförelse, jag vill se om

jag kan få barn och dagdrivare att följa mig från gård till gård.”

När de vandrade mellan gårdarna, kastade herr Blomgren över sig en gammal sliten kapprock, och fru Blomgren höljde sig i en brun, rundskuren kappa, och så utstyrda gingo de bredvid Hede och pratade.

Herr Blomgren ville inte tala om all den ära, som han och fru Blomgren hade skördat under den tid de hade tillhört en riktig cirkus. Men direktören hade avskedat fru Blomgren, under förevändning att hon hade blivit för korpulent. Herr Blomgren hade inte blivit avskedad, han hade begärt sitt avsked. Ingen hade väl kunnat tro om herr Blomgren, att han skulle tjäna kvar hos en direktör, som hade avskedat hans hustru.

Fru Blomgren älskade konsten, och för hennes skull hade herr Blomgren bestämt sig att bli en fri konstnär, så att hon skulle få fortsätta att uppträda. Om vintern, då det blev för kallt att ge föreställningar på gatan, spelade de i tält. Då hade man en mycket rik repertoar. Man gav pantomimer, man trollade och jonglerade.

Cirkus hade förkastat dem, sade herr Blomgren, men inte konsten. De tjänade alltjämt konsten, den var värd, att man var den trogen in i döden. Alltid, alltid konstnärer! Det var herr Blomgrens mening, och det var likaledes fru Blomgrens.

Hede gick tyst och hörde på. Tankarna foro oroliga från förslag till förslag. Ibland kan man möta tilldragelser, som stå fram som symboler, som tecken, vilka man måste tyda. Det var någon mening i detta, som nu hände honom. Kunde han förstå det riktigt, så skulle han få ledning till att fatta ett klokt beslut.

Herr Blomgren bad herr studenten, att han skulle fästa liten uppmärksamhet vid den lilla blindföreläsaren. Hade han sett sådana ögon? Trodde han inte, att sådana ögon måste betyda något? Kunde man ha de ögonen utan att vara ämnad till något stort?

Hede vände sig om och såg på det lilla bleka barnet. Jo,

hon hade ögon som stjärnor i ett sorgset och en smula avtärt ansikte.

— Vår Herre vet alltid vad han gör, sade fru Blomgren, och jag tror till och med, att han har någon mening därmed, att han låter en sådan konstnär som herr Blomgren uppträda på gatan. Men vad tänkte han på, när han gav den flickan de ögonen och det leendet?

— Jag ska säga er något, sade herr Blomgren. Hon har inte de minsta anlag för konst. Och med de ögonen!

Hede började misstänka, att de inte talade för honom, utan endast höllo en föreläsning för flickan. Hon kom tätt efter dem och kunde höra varje ord.

— Hon är inte mer än tretton år och alldeles inte för gammal att lära något, men omöjlig, omöjlig, totalt utan anlag. Lär henne sy, herr student, om ni inte vill förspilla er tid, lär henne inte stå på huvudet!

— Det där leendet hon har gör människor alldeles galna i henne, sade herr Blomgren. Bara för det leendets skull har flickan ständiga anbud från familjer, som vill adoptera henne. Hon kunde växa opp i ett förmöget hus nu, om hon ville överge sin morfar. Men vartill behöver hon ett leende, som gör människor galna, då hon aldrig vill visa sig varken på en hästrygg eller i en trapets?

— Vi känner andra konstnärer, sade fru Blomgren, som tar opp barn från gatan för att uppfostra dem till yrket, när de själva inte mer kunna uppträda. Det är mer än en, som har lyckats skapa en stjärna, och som tilltvingar henne ofantliga honorar. Men herr Blomgren och jag har aldrig tänkt på honoraret, vi har bara tänkt på att få se Ingrid flyga fram genom ett tunnband, medan hela cirkus skälvde av applåder. Det skulle ha varit att börja livet på nytt.

— Varför behåller vi hennes morfar? sade herr Blomgren. Är han en konstnär, som anstår oss? Vi, vi kunde ju få med oss en före detta medlem av ett hovkapell. Men vi älskar flickan, vi kan inte undvara henne, vi behåller gubben för hennes skull.

— Är det inte grymt av henne, att hon inte vill tillåta oss att göra en konstnär av henne? sade de.

Hede såg sig om. Den lilla blindföreskan gick där med ett tåligt lidande inpräglad på sitt ansikte. Han såg på henne, att hon visste, att den, som inte kunde dansa på lina, var en obegåvad och föraktlig varelse.

Just då tågade de in på en ny gård, men innan de började sin föreställning, satte Hede sig på en upp- och nedvänd skottkärra och började predika.

Och nu försvarade han den stackars blindföreskan. Han förebrådde herr och fru Blomgren, att de ville lämna ut henne till den stora, grymma publiken, som skulle älska henne och applådera henne till en tid, men sedan hon hade blivit gammal och utsliten, lämna henne att traska omkring på gatan i höstregn och köld. Nej, den var konstnär nog, som gjorde en människa lycklig. Hon Ingrid, skulle bara ha ögon och leende för en, skulle spara dem för en enda, och denne ende skulle inte övergiva henne, utan skänka henne ett skyddat hem, så länge han levde.

Tårarna stego Hede upp i ögonen, medan han sade detta. Han talade mer för sig själv än för de andra. Han kände det med ens fasansfullt att bli driven ut i världen, att bli skild från det stilla hemlivet.

Nu såg han hur de stora stjärnögonen började stråla på flickungen. Det var, som hade hon förstått varje ord. Det var, som om hon åter vågade leva.

Men herr Blomgren och hans hustru hade blivit mycket allvarliga. De tryckte Hedes hand och lovade honom, att de aldrig mer skulle söka tvinga flickan in på konstnärnsbanan. Hon skulle få gå den bana hon önskade. Han hade rört dem. De voro konstnärnsfolk, eldigt konstnärnsfolk, de förstodo vad han menade, när han talade om trohet och kärlek.

Hede skildes från dem efter detta och gick hem till sig. Han sökte inte mer att leta fram någon hemlig mening ur sitt äventyr. När allt kom omkring, hade det inte varit någon annan mening med alltsammans, än att han skulle frälsa det där stackars sorgsna barnet från att gräma sig till döds över sin oduglighet.

ANDRA KAPITLET.

Gunnar Hedes gård Munkhyttan låg i en fattig skogssocken långt borta i Västerdalarna. En stor, ödslig socken var det, karg och hård natur, vart man såg. Steniga skogsbackar och småsjöar upptogo det mesta av trakten. Människorna skulle inte ha kunnat livnära sig där, om de inte hade haft rätt att dra ut över hela landet och idka gårdfarihandel. Men så var också hela den fattiga nejden uppfylld av gamla sägner om fattiga bonddrängar och bondflickor, som hade dragit ut med en säck kramvaror på ryggen och kommit hemåkande i guldkaret med vagnslådorna fyllda av pengar.

En av de allra yppersta av sägnerna var den om Hedes farfar. Han hade varit son till en fattig spelman och vuxit upp vid fiolen, och vid sjutton års ålder hade han gått ut med kramsäcken. Men varhelst han hade dragit fram, hade han haft fiolen till hjälp vid köpmansskapet, hade ömsevis spelat folk samman till dans och sålt till dem silkedukar, kammar och nålar. All köpenskap hade gått under skämt och spel, och så väl hade den gått, att han till sist hade kunnat köpa Munkhyttan med gruva och hytta av den utfattiga brukspatronen, som då ägde stället.

Så hade han blivit en herreman, och brukspatronens vackra dotter hade gift sig med honom.

Sedan hade gamla herrskapet, som de alltjämt kallades, inte tänkt på annat än att försköna och pryda sin gård. Det var de, som hade flyttat manbyggnaden ut på den vackra ön, som låg nära stranden av den lilla sjön, runtom vilken deras åkrar och gruvfält utbredde sig. Övervåningen hade kommit till på deras tid, ty de tyckte om att ha utrymme att kunna ta emot mycket folk, och likaså den stora yttertrappan med de två uppgångarna. Hela den bergiga ön hade de planterat med lövträd, de hade brutit upp smala, slingrande gångar genom stenmarken och byggt små utsiktspaviljonger,

som hängde ner över sjön som stora fågelnästen. De vackra franska rosorna, som kantade terrassen, de holländska möblerna, den italienska fiolen, allt detta hade de skaffat till gården, likaså hade det varit de, som hade låtit resa muren, som skyddade fruktträdgården från nordanvinden, och hade anlagt vinkasten.

Gamla herrskapet hade varit glatt och vänligt gammaldags folk. Frun hade väl velat vara en smula förnäm, men alls inte gamla herrn. Under all ståt, vari han levde, ville han alltid komma ihåg vad han hade varit, och på kontoret, där han skötte sina affärer och dit alla människor kommo, hängde kramsäcken och den rödmålade hemgjorda fiolen rätt över gubbens pulpet.

Även då han var död, hängde säcken och fiolen kvar på samma plats. Och varje gång de sågo dem, fylldes gubbens son och sonson av tacksamhet. Det var de där fattiga verktygen, som hade skapat Munkhyttan, och Munkhyttan var det bästa i världen.

Hur det nu kunde komma sig, och det var väl mest därför, att det tycktes följa med stället, att där levdes ett gott och vänligt och sorgfritt liv, så hängde Hedes fast vid gården med större kärlek, än som var lyckligt för dem. Och särskilt Gunnar Hede var så fästad vid egendomen, att man sade om honom, att det var orätt säga, att han ägde en gård. Det var tvärtom så, att det var ett gammalt ställe i Västerdalarna, som ägde Gunnar Hede.

Om han inte hade gjort sig till slav av ett stort, gammalt blåsut till manbyggnad och av några tunnland åker och skog och av några förvuxna äppleträd, hade han väl fortsatt sina studier eller än bättre givit sig ut att studera musik, vilket nog tycktes ha varit hans rätta kallelse här i världen. Men när han hade kommit hem från Uppsala och tagit reda på ställningen och verkligen funnit, att gården måste säljas, om han inte rätt snart kunde förtjäna en hel mängd pengar, så kastade han alla andra planer över bord och beslöt att gå ut som gårdfarihandlande, som hans farfar hade gjort.

Hedes mor och fästmö besvuro honom att hellre sälja gården än på detta sätt offra sig för den, men han var obe-

veklig. Han klädde sig i bonddräkt och köpte varor och började genomströva landet som handelsman. Han trodde, att han med bara ett par års handel skulle förtjäna nog för att betala skulderna och rädda gården.

Och för så vitt det rörde gården, hade han framgång med sitt företag. Men över sig själv drog han ner en förfärlig olycka.

När han hade gått med kramsäcken i omkring ett år, föll det honom in, att han skulle försöka förtjäna en stor penningssumma på en gång. Han drog då långt norr ut i landet och köpte en mängd getter, visst ett par hundra. Och alla dessa ville han och en kamrat till honom driva ner till en marknad i Värmland, ty där kostade getter dubbelt så mycket som uppe i norr. Fick han sälja alla sina getter, skulle han således göra en utmärkt affär.

Det var ännu endast november, och marken hade varit bar, då Hede och hans kamrat drogo åstad med sin getskara. Allting gick bra för dem första dagen, men på den andra, då de kommo in på den stora tiomilaskogen, började det snöa. Det blev ett stort snöfall med stark storm och yrväder. Djuren fingo snart svårt att bana sig väg genom snön. Getter äro nog både modiga och härdiga djur, och de kämpade sig fram ganska länge, men det blev ett par dagars och natters yrväder med en förfärlig köld.

Hede gjorde allt, vad han kunde, för att rädda djuren. Men sedan snöfallet började, hade han varken kunnat skaffa dem foder eller vatten. Och när de hade trampat sig fram en dag genom hög snö, blev skinnet avslitet på deras ben. De pinades av det och ville inte gå längre. Den första geten, som kastade sig ner på vägkanten och inte ville resa sig mer och följa flocken, lyfte han upp på axlarna för att bära den med sig. Men när så en andra och en tredje även lade sig, kunde han inte bära dem alla. Då var det blott att se åt annat håll och gå vidare.

Ni vet kanske vad tiomilaskogen vill säga. Inte en gård, inte en koja på mil och mil, bara skog. Högvuxen tallskog med trähård bark och högtsittande grenar, inte ungskog med mjuk bark och mjuka kvistar, som djuren kunna äta.

Om inte snön hade kommit, skulle de ha gått över skogen på ett par dagar, nu kunde de alls inte komma över den. Alla getterna stannade där, och människorna höllo på att förgås där, de med.

De råkade inte en människa på hela tiden. Ingen gav dem hjälp.

Hede försökte vräka undan snön, så att getterna skulle kunna äta mossan, men snön föll alltjämt, alltjämt, och mossan var fastfrusen vid marken. Och hur skulle han ha kunnat skaffa foder på det sättet åt tvåhundra djur?

Han bar det modigt, ända tills getterna började jämra sig. De hade varit en munter och uppsluppen och rätt bråkig skara den första dagen. Han hade haft styvt arbete med att se till, att alla följde med i flocken och att de inte stångade ihjäl varandra. Men så tycktes de förstå, att de inte kunde rädda sig, och då bytte de om natur och blevo alldeles modlösa. De började alla bräka och klaga, inte svagt och tunt, som getter brukar, utan mycket starkt, högre och högre, alltsom nöden blev större. Och när han hörde bräkandet, började han tro, att han skulle bli vansinnig.

Det var vilda, övergivna skogen, alls ingen hjälp att få. Det ena djuret efter det andra sjönk ner utmed vägen. Snön yrde fram omkring dem och täckte över dem. När Hede såg tillbaka på denna rad av drivor, som alla gömde en djurkropp och ur vilka man kunde se horn och klövar sticka fram, började det att svindla för hans hjärna.

Han rusade på dessa, som läto yra in sig till drivor, svängde sin vidja över dem och slog dem. Det var ju enda sättet att rädda dem, men de rörde sig inte. Han tog dem vid hornen och släpade dem framåt. De läto sig släpas, men togo inte ett steg för att gå själva. När han släppte taget i hornen, slickade de hans händer liksom för att bedja honom hjälpa dem. Så snart han kom nära dem, slickade de hans händer.

Allt detta verkade så förfärligt på Hede, att han kände, att han höll på att bli tokig.

Det är dock inte sagt, att det hade gått så illa med honom, om han inte, då allt var slut där uppe i skogen, hade rest

för att besöka en, som han höll mycket kär. Det var inte hans mor, utan hans fästmö. Han inbillade sig, att han nu genast måste fara och säga henne, att han hade förlorat så mycket pengar, att han inte kunde gifta sig på många år. Men helt säkert reste han till henne, endast därför att han ville höra henne säga, att hon älskade honom lika högt trots hans olycka. Han trodde, att hon skulle kunna driva bort minnet av tiomilaskogen.

Hon hade kanske också förmått detta, men hon ville inte. Hon hade varit missnöjd allaredan därmed, att han gick omkring med kramsäcken och såg ut som en bonde. Hon tyckte, att det fördenskull var svårt att tycka om honom som förut. Nu, när hon fick höra, att han skulle fortsätta med detta i många år ännu, sade hon, att hon inte längre kunde vänta på honom. Och då förlorade Hede nära nog sitt förstånd.

Han blev dock inte riktigt vansinnig. Han hade så mycket förstånd kvar, att han kunde driva sin handel. Han gjorde till och med bättre affärer än andra, ty det roade folk att gäckas med honom, han var alltid välkommen i bondstugorna. Människorna voro mycket retsamma emot honom, men det var på sätt och vis gott för honom, eftersom han så gärna ville bli rik.

Och om några få år hade han förtjänat nog för att kunna betala alla skulder och leva sorgfri på sin gård. Men han förstod inte detta, utan gick fånig och förryckt från gård till gård och hade inte mer en tanke på att han var en herreman.

TREDJE KAPITLET.

Råglanda hette en socken långt borta i östra Värmland, helt nära Dalagränsen, där det fanns en stor prostgård, men endast en liten, fattig komministergård. Men så fattiga de voro, hade de varit så barmhärtiga i den lilla prästgården, att de hade tagit sig ett fosterbarn. Det var en flicka, Ingrid hette hon, och hon hade kommit till gården, då hon var tretton år.

Komministern hade fått se henne på en marknad, när hon hade suttit och gråtit utanför ett lindansartält. Då hade han stannat och frågat henne varför hon grät. Och han hade fått veta, att hennes blinda morfar var död och att hon inte mer hade någon, som stod henne nära. Nu följde hon med ett par lindansare, och de voro goda mot henne, men hon var bedrövad, därför att hon var så dum, att hon aldrig kunde lära sig att dansa på lina och hjälpa till att förtjäna pengar.

Och det hade varit något ljuvt sorgset hos barnet, som hade rört och intagit prästen. Ovillkorligen hade han sagt till sig själv, att han inte kunde låta en sådan liten varelse förfaras bland dessa kringdrivande landstrykare. Han gick in i lindansartältet, där han träffade herr och fru Blomgren, och erbjöd sig att ta upp barnet i sitt hem. De gamla konstberidarna hade börjat gråta och sagt, att fastän flickan var alldeles oduglig för konsten, hade de gärna velat behålla henne. Men de trodde, att hon skulle bli lyckligare i ett riktigt hem hos människor, som hela året bodde på samma plats, och därför skulle de lämna henne till herr komministern, om han endast ville lova dem, att hon skulle få vara som ett av hans egna barn.

Detta hade han lovat, och sedan dess hade flickan levat i prästgården. Hon var ett stillsamt och blitt barn och visade kärleksfullhet och öm omvårdnad för alla omkring henne. Under första tiden blev hon mycket älskad av foster-

föräldrarna, men då hon blev äldre, utvecklade sig hos henne ett starkt begär att hänge sig åt drömmar och fantasier. Synernas och inbillningarnas rike öppnade sig för henne med stark lockelse, och mittpå dagen kunde hon låta arbetet falla och sjunka ner i en dröm. Men prästfrun, som var en rask och hård arbetsmänniska, tyckte inte om detta. Hon klagade över att flickan var lat och trög och pinade henne med stränghet, så att hon blev helt förskrämd och olycklig.

När hon var nitton år fyllda, föll hon i en svår sjukdom. Man visste inte riktigt vad det kunde vara, ty detta tilldrog sig långt tillbaka i tiden, då det inte fanns någon läkare i Råglanda. Men det såg illa ut för flickan. Man märkte snart, att hon var så sjuk, att hon måste dö.

Hon för sin del gjorde inte annat än bad Vår Herre, att hon skulle slippa leva. Hon ville så gärna dö, sade hon.

Då var det alldeles, som om Vår Herre ville pröva om hon menade allvar. En natt kände hon, att hon blev stel och kall i hela sin kropp, och det föll en tung dvala över henne.

— Detta måtte visst vara döden, sade hon till sig själv.

Men det underliga var, att hon inte alldeles förlorade medvetandet. Hon visste om, att hon låg som död, visste om, att de svepte henne och lade henne ner i kistan. Men hon kände ingen fruktan eller ångest för att hon skulle bli begraven, fastän hon levde. Hon hade blott den enda tanken, att hon var lycklig, som fick dö och lämna det hårda livet.

Vad hon kände oro för var, att de skulle upptäcka, att hon inte var annat än skendöd, och låta bli att begrava henne. Livet måtte ha varit ganska bittert för henne, eftersom hon var alldeles utan dödsfruktan.

Men det var alls ingen, som upptäckte, att hon levde. Hon blev både körd till kyrkan, utburen till kyrkogården och nedsatt i graven.

Graven blev dock inte igenfylld över henne, ty, såsom bruket är i Råglanda, hade hon blivit begravd på söndagsmorgonen före högmässan. Likföljet gick in i kyrkan efter jordfästningen och lät kistan stå i den öppna graven. Men så snart gudstjänsten var över, ämnade man komma och hjälpa dödgrävaren med att kasta ner mullen.

Flickan visste allt, som skedde, men kände ingen förskräckelse. Hon hade inte kunnat göra en rörelse för att visa, att hon levde, om hon hade velat aldrig så gärna, men hon skulle ha hållit sig stilla, även om hon hade kunnat röra sig. Hon var alltjämt bara glad åt att hon var så gott som död.

Man kunde väl, inte heller riktigt säga, att hon levde. Hon hade varken sans eller sitt vanliga medvetande. Det var endast den delen av själen, som drömmer drömmar om nätterna, som levde inom henne.

Hon kunde inte en gång tänka så långt, att hon förstod hur förfärligt det skulle vara för henne, om hon vaknade, sedan graven hade blivit fylld. Hon hade inte mer sitt förstånd i sitt våld än en drömande.

"Jag undrar", tänkte hon, "om det kunde finnas någonting i hela vida världen, som skulle kunna förmå mig att vilja leva."

Så snart hon hade tänkt detta, tyckte hon, att kistlocket och svettduken, som lågo över hennes ansikte, blevo genomskinliga, och hon såg framför sig pengar och vackra kläder och sköna trädgårdar med ljuvliga frukter.

— Nej, ingenting av allt detta bryr jag mig om, sade hon, och hon slöt ögonen för alla härligheterna.

Då hon såg upp igen, voro de borta, men i deras ställe såg hon alldeles klart och tydligt, att en liten Herrans ängel satt på gravkanten.

— God dag, du lilla Guds ängel! sade hon till honom.

— God dag, Ingrid! sade ängeln. Medan du ligger här och ingenting har att göra, ska jag tala med dig om gamla tider.

Ingrid hörde tydligt varje ord ängeln talade, men hans röst liknade inte något, som hon hade hört förut. Den var mest lik ett strängospel, vars toner voro ord. Den liknade inte sång, utan musik av fiol eller harpa.

— Ingrid, sade ängeln, kommer du ihåg, att medan din morfar ännu levde, träffade du en gång en ung student, som gick med dig från gård till gård och spelade på din morfars fiol en hel dag?

Den skendödas ansikte upplystes av ett leende.

— Tror du, att jag har glömt detta? sade hon. Alltsedan den tiden har det inte gått en dag, utan att jag har tänkt på honom.

— Och inte en natt, utan att du har drömt om honom?

— Nej, inte en natt, utan att jag har drömt om honom.

— Och du vill dö, fastän du så väl kommer ihåg honom? sade ängeln. Då kan du ju inte mer få se honom.

När han sade detta, tyckte sig den skendöda förnimma all kärlekens ljuvhet, men inte ens detta kunde locka henne.

— Nej, nej, sade hon, jag är rädd för att leva, jag vill hellre dö.

Då vinkade ängeln med handen, och Ingrid såg framför sig en stor, öde sandöken. Den var trädlös och ofruktbar, torr och het och sträckte ut sig i det oändliga. På sanden låg här och där något, som vid första påseendet liknade fördärrida klippor, men då hon såg bättre efter, var det djur, ofantliga levande vidunder med mäktiga klor och stora, tandfyllda gap, som lågo på sanden och lurade på rov. Och mellan dessa förfärliga djur kom studenten vandrande, han gick där sorglös, utan att ana, att gestalterna omkring honom voro levande.

— Men varna honom, varna honom, sade Ingrid till ängeln, fylld av en utsäglig ångest, säg honom, att de lever, att han ska akta sig!

— Mig är det inte tillåtet att tala till honom, sade ängeln med sin klingande röst, du måste själv varna honom.

Den skendöda kände med förfäran hur hon låg förlamad och inte kunde ila bort att rädda studenten. Hon gjorde det ena fruktlösa bemödandet efter det andra för att kunna resa sig, men dödens vanmakt band henne. Men så äntligen, äntligen! Hon kände hur hennes hjärta började klappa, blodet trängde fram genom ådrorna, dödsstelheten smalt bort ur kroppen. Hon reste sig och skyndade bort mot honom — — — —

FJÄRDE KAPITLET.

I ngenting är så säkert och visst, som att solen älskar de öppna platserna utanför de små lantkyrkorna. Är det inte någon, som har lagt märke till att man aldrig träffar på så mycket solsken som under högmässan utanför en liten vitstruken kyrka? Ingenstädes knyta strålarna ett så tätt nät av ljus, ingenstädes håller sig luften i en sådan vördnadsfull stillhet. Solen står där riktigt och håller vakt över att folk inte ska stanna ute på kyrkvallen och prata. Den vill, att alla ska vackert sitta inne i kyrkan och höra predikan, därför låter den en sådan rikedom av strålar falla ner utanför kyrkväggen.

Törhända kan man inte vara alldeles viss om att solen gör vaktjänst utanför de små kyrkorna alla söndagar, men så mycket är säkert, att samma förmiddag, som den skendöda hade blivit satt i graven på kyrkogården i Råglanda, spred den en alldeles glödande värme på den lilla platsen framför kyrkan. Till och med kiselstenarna sågo ut, som om de kunde ta eld, där de lågo och gnistrade i hjulspåren. Det nedtrampade, kortvuxna gräset knorrade ihop sig, så att det blev som torr moss, under det att de gula maskrosorna, som prydde gräsmattan, bredde ut sig och svällde på sina långa stänglar, så att de blevo stora som astrar.

Det kom en dalkarl, en sådan där, som gick omkring och sålde knivar och saxar, vandrande nere på vägen. Han var klädd i lång, vit fårskinnspäls, och på ryggen bar han en stor, svart lädersäck. I den utrustningen hade han gått flera timmar utan att känna någon värme, men då han lämnade landsvägen och kom upp på kyrkplatsen, dröjde det inte en minut, förrän han måste stanna och ta av hatten för att kunna torka svetten ur pannan.

När karlen stod så där med bart huvud, såg han både vacker och klok ut. Han hade hög, vit panna, djup förstånds-

rynka mellan ögonbrynen, välformad mun med tunna läppar. Han bar håret benat mittöver hjässan, det var rundklippt i nacken, hängde ner över öronen, krusade sig litet i topparna. Han var lång och starkt byggd, inte grov, på allt sätt välbildad. Men det var det felet med honom, att hans blick var ostadig, ögonstenarna irrade beständigt långt in i ögonvrån liksom för att gömma sig. Kring munnen funnos drag, som tycktes förryckta eller förvridna, något fånigt och slappt, som inte passade, som inte riktigt hörde till ansiktet.

Riktigt klok kunde han inte heller vara, eftersom han gick och släpade på den tunga säcken en söndag. Hade han varit vid fullt förstånd, hade han vetat, att det var onödigt, eftersom han ändå ingenting kunde få sälja. Av allt annat dalfolk, som färdades genom bygden, var det ingen, som krökte ryggen under säcken på söndagen, utan då gingo de i Guds hus fria och raka såsom andra människor.

Denna stackare hade väl alls inte vetat om, att det var helg, förrän han stannade ute i solskenet på kyrkplanen och fick höra psalmsång ur kyrkan. Men han var så pass klok, att han då genast förstod, att han inte kunde driva handel den dagen. Och så kom där ett förfärligt arbete för hans hjärna, som skulle fundera ut var han skulle tillbringa fridagen.

En lång stund stod han bara och stirrade framför sig. Då allt gick som vanligt, hade han inte svårt för att reda sig. Han var inte värre därän, än att han kunde gå ur gård i gård hela veckan igenom och sköta sin handel. Men han kunde aldrig vänja sig vid söndagen. Den kom alltid över honom såsom ett stort, oförutsett bekymmer.

Ögonen stodo rent stilla på honom, och pannmuskelnerna svällde.

Det första, som föreslogs inne i hjärnan, var nog, att han skulle gå in i kyrkan och höra på sången. Men det förslaget antogs inte. Han ville gärna höra sång, men han vågade inte gå in i kyrkan. Han var inte rädd för folket, men i somliga kyrkor funnos så besynnerliga och farliga tavlor, som föreställde varelser, som han helst inte ville tänka på.

Äntligen arbetade han sig fram till den tanken, att efter-

som detta var en kyrka, så måtte här väl finnas en kyrkogård. Och då han hade en kyrkogård att komma till, var han räddad. Man skulle inte ha kunnat bjuda honom något bättre, vad det så än hade varit. Såg han en kyrkogård från vägen under sina vandringar, gick han upp till den och satt där en stund, om det också var mitt i arbetsveckan.

När han nu skulle gå ut till kyrkogården, uppstod helt plötsligt en ny svårighet. Begravningsplatsen i Råglanda ligger nämligen inte alldeles bredvid kyrkan, som står på en stenbacke, utan på en äng litet bortom sockenstugan. Och han kunde inte komma fram till kyrkogårdsporten utan att gå fram på en väg, utmed vilken de kyrkobesökandes hästar stodo bundna.

Alla hästarna stodo med huvudet djupt nere i höbuntar och havrepåsar och tuggade så, att fodret knastrade under deras tänder. Det var inte tal om att de kunde göra karlen något ont, men han hade sin egen tanke om vådan av att gå förbi en sådan lång rad djur.

Två, tre gånger försökte han gå, men modet brast honom, så att han måste vända. Han var inte rädd för att hästarna skulle bita eller sparka. Det var alldeles nog, att de voro så nära, att de kunde se honom. Det var alldeles nog, att de kunde skramla med sina grimmor och skrapa i marken med hovarna.

Äntligen kom ett ögonblick, då alla hästarna sågo ner och riktigt tycktes äta i kapp. Då började han vandringen mellan dem. Han höll igen pälsen, så att den inte skulle fladdra ut och förråda honom, och han gick på tå, så vackert han kunde. Om en häst höjde ögonlocket och såg på honom, stannade han genast och neg. Han ville gärna vara hövlig i denna stora fara, men djuren måtte väl vara rimliga och förstå, att han inte kunde buga sig, då han bar en säck järn på ryggen. Det återstod honom ingenting annat än att niga.

Han suckade mycket tungt, ty det var en svår och besvärlig sak här i livet att såsom han vara rädd för alla fyrfota djur. Egentligen var han inte rädd för andra djur än getter, och för hästar och hundar och katter skulle han inte alls ha varit rädd, om han endast hade kunnat bli säker på

att de inte voro några slags omskapade getter. Men han blev aldrig säker på den saken. Så att det var egentligen lika galet för honom, som om han hade varit rädd för alla slags fyrfotingar.

Det var inte lönt för honom att tänka på hur stark han var, och att dessa små bondhästar brukade vara alldeles ofarliga. Sådant kan inte den tänka på, som har fått in fruktan i själen. Det är en svår sak, fruktan, och det är tungt för den, som hon har blivit bofast hos.

Det var märkvärdigt, att han dock kom förbi hela häst-raden. Det sista vägstycket tog han i två långa språng, och då han kom in på kyrkogården, drog han igen järngrinden efter sig och ställde sig att knyta näven åt hästarna.

— Usla, eländiga, förbannade getabockar!

Han gjorde så med alla djur, kunde inte låta bli att kalla dem alla för getabockar. Och detta var mycket dumt, ty det hade förskaffat honom själv ett namn, som han inte ville ha. Av alla han träffade blev han kallad Getabocken. Men han ville inte bli tilltalad på det sättet. Han ville, att man skulle kalla honom med hans rätta namn, men det namnet tycktes inte vara känt av någon människa i den här trakten.

Han stod en stund vid grinden och njöt av att vara räddad undan hästarna, men snart vandrade han djupare inåt kyrkogården. För varje kors och varje sten stannade han och neg. Men nu var det inte av fruktan, nu var det endast av välbehag vid att se dessa kära gamla bekanta. Hans utseende blev med ens milt och behagligt. Just samma kors och stenar, som han hade råkat så ofta förr! Vad de voro sig lika! Hur väl han kände igen dem! Han måste säga god dag till dem.

Vad kyrkogården behagade honom! Inget djur brukade beta där, och ingen människa brukade skämta där. Där var bäst, då där var alldeles ensamt såsom nu, men också då där fanns människor, brukade de inte störa honom. Han kände visserligen många vackra ängar och hagar, som skulle ha behagat honom ännu bättre, men där fick han aldrig vara i fred. De kunde på intet sätt jämföras med kyrkogården. Och kyrkogården var bättre än själva skogen, ty i

skogen var ödsligheten så stor, att han blev rädd för den. Här var det stilla som i skogsdjupet, men han var inte utan sällskap, här funnos sovande människor under varje sten och varje tuva. Just så mycket sällskap, som han behövde för att inte känna ensamhet och vantrevnad.

Han styrde genast färdens fram mot den nyöppnade graven. Han gick dit, dels därför att där stodo några skuggande träd, dels också därför att han tyckte om sällskap. Han trodde väl, att det kunde vara möjligt, att denne döde, som hade blivit så nyss nedbäddad, vore ett bättre skydd mot ensamheten än de längesedan hänsovna.

Han nära nog böjde knä med ryggen åt den stora sandhögen på gravkanten. Han lyckades skjuta upp säcken, så att den stod stadigt på högen, och lossade de grova läderremmar, som höllo den fast. Det var en stor dag, en fridag, han kastade till och med av sig pälsen. Med stort välbehag satte han sig på gräset så nära graven, att de långa benen med de knäbundna strumporna och de grova snörskorna hängde ner över gravkanten.

Han måste sitta stilla en rätt lång stund och hålla ögonen på kistan. Då man hade en sådan fruktan som han inom sig, kunde man aldrig vara nog försiktig. Men kistan rörde sig verkligen alls inte, det var omöjligt att misstänka, att den gömde något försåt.

Inte förr var han viss om sin sak, än han stack ner handen i sidfacket på säcken och tog fram fiol och stråke. På samma gång nickade han åt den döde nere i graven. Eftersom han var så stilla, skulle han få höra något vackert.

Det var något mycket rart, detta, det var inte många, som fingo höra honom spela. Ingen fick höra honom på de gårdar, där man brukade hetsa hundarna på honom och kallade honom Getabocken. Men det kunde hända, att man fick höra honom i en stuga, där man talade lågt och rörde sig stillsamt och inte frågade honom om han ville köpa getskinn. På ett sådant ställe brukade han ta fram fiolen och låta höra sig. Och det var en stor utmärkelse, den största han kunde bevisa någon.

Där han satt och spelade på gravkanten, lät det alls inte

illa. Han spelade inte en falsk ton, och han spelade så sakta och milt, att det knappast kunde ha hörts till nästa grav.

Se, det förnämliga i saken var, att det alls inte var dalkarlen, som kunde spela, utan det var hans fiol, som kom ihåg ett par små melodier. De kommo fram ur den, så snart han förde stråken över den. Det skulle kanske inte ha betydtt mycket för en annan, men för honom, som inte själv kom ihåg en enda melodi, var det den allra kostbaraste gåva att äga en sådan fiol, som spelade av sig själv.

Medan han spelade, satt han och sken och log, liksom den, som hör ett barn pladdra och prata. Det var fiolen, som talade och talade, han bara lyssnade. Det var dock för märkvärdigt, att dessa vackra saker hördes, så snart han förde stråken över strängarna. Det skötte fiolen om, den visste hur det skulle vara, och dalkarlen, han satt bara och lyssnade.

Det växte visor ur den där fiolen, som det växer gräs ur jorden. Ingen kunde förstå hur det tillgick. Vår Herre hade lagat till det så.

Det var dalkarlens mening att sitta stilla så där hela dagen och låta de kära tonerna växa upp ur fiolen som små vita och brokiga blomster. Han skulle spela en hel äng full med blomster, spela full en hel lång dal, en hel stor slätt.

Men hon, som låg skendöd nere i kistan, hade väl hört fiolspelet, och på henne hade det övat en underlig verkan. Tonerna hade kommit henne att drömma, och av det hon hade sett i drömmen hade hon blivit så upprörd, att hennes hjärta hade börjat klappa, hennes blod hade börjat strömma, och hon hade vaknat.

Nu är att märka, att allt, vad hon hade upplevat, medan hon hade legat skendöd, de tankar hon då hade haft och även den sista drömmen, allt detta var borta och glömt i samma stund, som hon vaknade till sitt vanliga medvetande. Hon visste inte ens, att hon låg i sin kista, utan hon trodde, att hon alltjämt låg sjuk hemma i sin säng. Hon tyckte bara, att det var underligt, att hon ännu levde. Nyss, innan hon somnade, var hon ju mitt inne i det flämtande dödsarbetet. Det borde ju ha varit ute med henne för länge sedan. Hon

hade tagit farväl av fosterföräldrarna, av syskonen och av tjänstefolket. Prosten själv hade varit hos dem och gett henne nattvarden, ty hennes fosterfar hade tyckt det vara för tungt att göra detta. För flera dagar sedan hade hon vänt sina tankar från allt jordiskt. Det var märkvärdigt, att hon inte var död.

Det förvånade henne, att det var så mörkt i rummet, där hon låg. Ljuset hade ju brunnit alla nätter förut, medan hon hade varit sjuk. Och så hade man låtit täcket glida av henne. Hon låg där och blev så kall som en is.

Hon reste sig något litet för att dra över sig täcket. Då slog hon pannan mot kistlocket och sjönk ner i kistan igen med ett litet utrop av smärta.

Hon hade stött sig tämligen hårt och återföll genast i dvala. Hon låg lika orörlig som nyss, och det var, som hade livet flytt bort på nytt. Dalkarlen, som hade hört både stöten och utropet, hade ögonblickligen lagt bort fiolen och börjat lyssna. Men det hördes ingenting vidare, ingenting alls.

Han satte sig till att spionera på kistan lika uppmärksamt, som då han först hade kommit. Han satt och nickade, som ville han säga ja till det han själv tänkte, nämligen att intet här på jorden är tillförlitligt. Här hade han haft en den mest tysta och förträffliga kamrat, men var han inte nu bebragen också på denne?

Han satt och såg på kistan, som hade han velat se rätt igenom den. Slutligen, då den fortfor att vara alldeles stilla, tog han åter upp fiolen och började spela.

Men nu ville inte fiolen. Han måtte gnida den hur milt och smeksamt som helst, så framväxte det inte mer några melodier. Det var så sorgligt, att han var färdig att gråta. Han hade ämnat sitta stilla och höra på sin fiol hela dagen, och nu ville den inte mer.

Han förstod nog orsaken. Fiolen var orolig och rädd för det, som hade rört sig nere i kistan. Den hade glömt alla sina visor och tänkte endast på vad det kunde ha varit, som hade bultat på kistlocket. Det är ju så: man glömmmer allting, då man är rädd.

Han förstod, att han måste lugna fiolen, om han skulle kunna få höra något vidare.

Han hade haft det så gott, bättre än på åratäl. Om det verkligen var något i kistan, som var farligt, var det då inte bäst att släppa ut det? Så skulle fiolen bli nöjd, och de vackra blommorna skulle på nytt växa upp ur den.

Han öppnade beslutsamt sin stora säck och började söka mellan knivar, sågar och yxhammare, till dess han fann en skruvmejsel. Ögonblicket därefter var han nere i graven och låg där på alla fyra och skruvade locket av kistan.

Han plockade ur skruv efter skruv, till dess han äntligen kunde resa upp locket mot gravväggen. Med detsamma gled också svetteduken från den skendödas ansikte.

Så snart den friska luften nådde henne, slog Ingrid upp ögonen. Och nu var det ju ljus omkring henne. Hon måtte ha blivit flyttad. Nu låg hon i ett gult rum, som hade grönt tak och en stor ljuskrona i taket.

Rummet var trångt och sängen i minsta laget. Varför kändes det, som vore hennes armar och ben fängslade? Var det, för att hon skulle hålla sig stilla i den lilla, lilla sängen?

Det var märkvärdigt, att de hade lagt en psalmbok under hennes haka. Det brukade man ju inte annat än med lik.

Mellan fingrarna hade hon en liten blombukett. Hennes fostermor hade klippt ett par kvistar ur sin blommyrten och lagt mellan hennes händer. Ingrid förvånade sig. Vad hade det gått åt hennes fostermor?

Hon såg, att man hade givit henne en huvudkudde med breda spetsar och ett batistlakan, som låg i fina veck. Hon var mycket nöjd, hon tyckte om att ha det fint. Men hon skulle än hellre ha velat ha ett varmt täcke på sig. Det kunde ju inte vara bra för en sjuk att ligga utan täcke.

Ingrid var färdig att sätta händerna till ögonen och gråta. Hon frös så bitterligen.

I detsamma kände hon något hårt och svalt mot sin kind. Hon började småle: det var den gamla röda trähästen, den trebenta Camilla, som låg bredvid henne på huvudkudden. Lillbror, som aldrig kunde sova någon natt utan att ha den

bredvid sig i bädden, hade nu lagt den till henne. Det var kärligt gjort av Lillbror. Ingrid fick än större lust att gråta, då hon tänkte på att Lillbror hade velat trösta henne med trähästen.

Men hon hann aldrig börja att gråta. Sanningen gick på en gång upp för henne. Lillbror hade gett henne trähästen, och mor hade gett henne sina vita myrtenblommor, och psalmboken låg under hennes haka, därför att de hade trott, att hon var död.

Ingrid fattade med båda händerna i kistkanten och satte sig upp. Den lilla smala sängen var en kista, och det lilla gula rummet var en grav. Det var alltsammans mycket svårt att förstå. Hon kunde alls inte begripa, att detta angick henne, att det var hon, som hade blivit svept och nedsatt i graven. Det var nog så, att hon låg hemma i sin säng och såg eller drömde det där andra. Det skulle väl snart visa sig, att det inte var full verklighet och att allt var på det vanliga sättet.

Med ens fann hon förklaringen på det hela. "Jag har så ofta besynnerliga drömmar", tänkte hon. "Detta är bara något, som jag ser i syne." Och hon drog en riktigt förnöjd suck. Hon lade sig till och med tillbaka i kistan. Hon var så alldeles viss om att den var hennes egen gamla säng. Den var verkligen inte så särdeles bred, den heller.

Under hela tiden stod dalkarlen nere i graven, just vid Ingrids fötter. Han stod endast ett par alnar från henne, men hon hade inte sett honom. Det kom sig säkerligen inte därav, att han, så snart den döda i kistan hade slagit upp ögonen och börjat röra sig, sökte krypa ihop i ett hörn och göra sig osynlig. Hon hade troligtvis kunnat se honom, fastän han höll kistlocket framför sig som en skärm, om det inte ända tills nu hade legat likasom en vit dimma över hennes ögon, så att hon blott hade sett det allra närmaste fullt tydligt. Ingrid hade ju inte ens kunnat se, att hon hade sandväggar omkring sig. Hon hade tagit solen för en stor ljuskrona och lindlövsvalvet för ett tak.

Den stackars dalkarlen stod och väntade, att det där, som rörde sig i kistan, skulle hinna att avlägsna sig. Det föll

honom inte in annat, än att det skulle gå självmant. Det hade ju bankat, därför att det ville komma ut. Han stod en lång stund med huvudet bakom kistlocket, i väntan att det skulle gå. Han tittade fram, då han tyckte, att det borde vara borta. Men det hade inte rört sig, det låg kvar på sin hyvelspånsbädd.

Han var inte nöjd med detta, han ville ha ett snart slut på saken. Hans fiol hade inte på länge talat så vackert som i dag, han längtade efter att åter sitta hos den i ro.

Ingrid, som nästan hade slumrat in, hörde sig plötsligen tilltalas på sjungande dalmål.

— Det kan vara på tiden, att du stiger opp nu, tycker jag.

Så snart han hade sagt detta, stack han undan huvudet. Han darrade så över sitt tilltag, att han var nära att tappa hela locket.

Men den vita dimman, som hade legat över Ingrids ögon, vek helt och hållet, då hon hörde en människa tala. Hon såg en karl stå inklämd i ett hörn vid gravändan och hålla ett kistlock framför sig. Ögonblickligen insåg hon, att hon inte kunde få lägga sig ner och tro, att detta var en drömsyn. Här var visserligen en verklighet, som hon måste reda upp för sig. Det tycktes ovillkorligen vara så, att kistan var en kista och graven en grav och att själva Ingrid för ett par minuter sedan inte hade varit något annat än ett svept och begravet lik.

För första gången blev hon verkligt förfärad för det, som hade hänt henne. Ack, besinna det: hon kunde ha varit riktigt död i denna stund! Hon kunde ha varit ett fult, ruttande lik. Hon hade blivit nedsatt i graven, för att man skulle vräka över henne sand och jord, hon hade inte varit mera värd än vilken som helst jordtorva; hon hade varit alldeles förkastad. Maskarna hade gärna fått äta henne. Det skulle ingen ha brytt sig om.

Ingrid behövde oändligt väl att ha en människa bredvid sig i denna stora fasa. Hon hade känt igen Getabocken nyss, då han hade stuckit fram huvudet. Det var en gammal bekant på prästgården, hon var alls inte rädd för honom. Nu ville hon ha honom fram till sig. Hon brydde sig alls inte

om, att han bara var en dåre. Det var i alla fall en människa, som levde. Hon ville, att han skulle komma henne så nära, att hon kunde känna, att hon hörde hemma bland de levande och inte bland de döda.

— Å, kom för Guds skull hit till mig! sade hon med gråten i halsen. Hon satte sig upp i kistan och sträckte armarna mot honom.

Men dalkarlen hade alltjämt sin tanke för sig. När hon så gärna ville locka fram honom, beslöt han att sätta villkor för henne.

— Jag ska komma, om du vill gå din väg, sade han.

Ingrid försökte genast lyda honom och stiga upp ur kistan, men hon låg så omsvept med lakan, att hon hade svårt för att resa sig.

— Du får komma och hjälpa mig, sade hon. Det var halvt av rädsla, och halvt därför, att lederna voro bortdomnade. Hon måste komma nära någon, som levde.

Han kom verkligen, trängande sig mellan kistan och gravväggen. Han lutade sig över henne, lyfte upp henne ur graven och satte ner henne i gröngräset bredvid gravöppningen.

Ingrid kunde inte hjälpa, att hon slog båda armarna om hans hals, lade huvudet mot hans axel och snyftade. Hon kunde aldrig sedan förstå hur hon hade kunnat göra detta och att hon inte hade varit rädd för honom. Det var dels av glädje över att han var en människa, en levande människa, och dels var det av tacksamhet över att han hade räddat henne.

Gud, vad skulle det ha blivit av henne, om inte denne hade varit! Det var han, som hade lyft av kistlocket och som hade återfört henne till livet. Hon visste ju inte hur något hade gått till, men han hade helt visst varit den, som hade öppnat kistan. Vad skulle det ha blivit av henne, om han inte hade gjort detta? Hon skulle ha vaknat, instängd i den svarta kistan. Hon skulle ha bultat, ropat. Vem skulle ha hört henne, där hon låg sex fot under jorden? Ingrid vågade inte tänka på detta, hon bara gick upp i tacksamhet

över att vara räddad. Hon måste ha någon att tacka. Hon måste luta sitt huvud mot en människas axel och gråta av tacksamhet.

Det var väl det märkvärdigaste av allt, som hade hänt denna dag, att dalkarlen inte stötte bort henne. Men han hade inte något klart begrepp om att hon var en död, och han visste, att det inte var lönt att göra en död emot. Men så snart det var möjligt, gjorde han sig fri från henne och dök ner i graven. Han lade locket till rätta på kistan, satte i skruvarna och gjorde det stadigt fast, alldeles som förut. På detta sätt skulle väl kistan bli alldeles stilla och fiolen få åter sitt lugn och sina melodier.

Under tiden satt Ingrid i gräset och sökte tänka sig för. Hon såg bortåt kyrkan och fick syn på hästar och åkdon på kyrkbacken. Hon började då förstå sammanhanget. Det var söndag, man hade begravt henne på morgonen, och nu satt man i kyrkan.

Ingrid greps av en stor förskräckelse. Gudstjänsten kunde snart vara slut, och folket skulle komma och få se henne. Och hon hade ju rakt ingenting på sig utom ett lakan. Hon var ju nära nog blott och bar. Bevare oss väl, om så många människor skulle komma och se henne sådan! Det skulle de aldrig glömma. Det skulle hon få blygas för i hela sitt liv.

Hon undrade var hon skulle få kläder. Hon tänkte ett ögonblick på att kasta över sig dalkarlens päls, men det föreföll henne, som skulle hon inte bli mer lik vanliga människor fördenskull.

Hon vände sig raskt till den galne, som ännu arbetade med kistlocket.

— Hör du, sade hon till honom, du måste låta mig krypa in i din säck.

Hon var i samma stund framme vid den stora lädersäcken, som inrymde varor för ett helt salustånd, och började riva upp den.

— Å, kära, kom opp och hjälp mig!

Hon behövde inte bedja förgäves. Då dalkarlen såg, att hon rörde vid hans påse, kom han genast upp ur graven.

— Rör du vid säcken, du? sade han hotande.

Ingrid tänkte inte på att han talade med hård röst, hon räknade honom alltjämt som sin bästa vän.

— Å, kära, kära du, sade hon, hjälp mig, så att inte människorna kommer och får se mig! Töm ur de här varorna någonstans och låt mig sätta mig i säcken och bär mig hem! Å, gör det, gör det! Jag är från prästgården, och den ligger bara ett litet stycke härifrån. Du vet nog var den ligger.

Karlen stod och såg på henne med alldeles slö blick. Hon kunde inte veta om han hade förstått ett ord av vad hon sade.

Hon upprepade det, men han gjorde inte min av att lyda henne.

Hon började åter riva upp saker ur säcken. Då stampade han i marken åt henne och ryckte till sig säcken.

Gud, hur skulle Ingrid kunna få honom lydiga?

Bredvid henne på gräset låg en fiol och en stråke. Hon tog upp dem, hon visste rakt inte varför. Hon hade väl varit så mycket med fiolspelare, att hon inte kunde tåla att se ett instrument ligga på marken.

Så snart hon rörde vid fiolen, släppte han säcken och kom och ryckte fiolen från henne.

Han tycktes bli alldeles galen över att hon rörde fiolen. Han såg stygg ut.

Vad i all världen skulle hon hitta på, så att hon kom bort, innan kyrkfolket hann ut ur kyrkan?

Hon började lova honom märkvärdiga ting, såsom man lovar barn, när man vill ha dem snälla.

— Jag ska säga till far, att han köper ett helt dussin liar av dig. Jag ska stänga in alla hundar, när du kommer till prästgården. Jag ska be mor, att hon ger dig ett gott mål mat.

Det syntes intet tecken till att han ville ge med sig.

Hon kom att tänka på fiolen och sade i förtvivlan:

— Om du bär mig till prästgården, ska jag spela för dig.

Se dock! Det for ett leende över hans ansikte. Det var visst vad han ville ha.

— Jag ska spela fiol för dig hela eftermiddagen, jag ska spela, så länge du vill.

— Vill du lära fiolen nya låtar? frågade han.

— Det vill jag visst, det.

Ingrid blev i samma stund både förvånad och nedslagen. Han tog ett kraftigt tag i säcken och ryckte den till sig. Han släpade bort den över gravarna, och deras penninggräs och åbrodd trycktes ner under den, som om den hade varit en åkervält.

Han förde den fram till en hög av torrt löv och ris och gamla blombuketter, som låg invid kyrkogårdsmuren. Där plockade han fram allt, som fanns i ränseln, och gömde det mycket väl under riset.

När den var tom, kom han tillbaka till Ingrid.

— Nu kan du stiga i, sade han.

Ingrid steg i säcken och kröp ihop på dess träbotten. Karlen spände till alla remmar lika noga, som om han hade haft sina vanliga varor att föra, krökte sig åter, så att han nästan böjde knä, satte armarna i hängslena, spände ett par remmar i kors över bröstet och reste på sig. När han hade gått ett par steg, började han skratta. Han bar en säck på sin rygg, som var så lätt, att han hade kunnat dansa med den.

*

Det var inte mer än en fjärdingsväg från kyrkan till prästgården. Det var en väg, som dalkarlen kunde gå på tjugominuter. Ingrid önskade endast, att han skulle gå den så raskt, att hon hunne hem före kyrkfolket och begravningsgästerna. Hon kunde rakt inte fördrå, att så mycket folk skulle få se henne. Det vore bäst, om hon komme fram, medan endast hennes fostermor och pigorna voro vid gården.

Ingrid hade tagit med sig ur kistan den lilla buketten med blommor från hennes fostermors myrten. Den var hon så glad åt, att hon gång på gång kysste den. Den kom henne att tänka mildare tankar om fostermodern än någonsin förr. Men naturligtvis skulle hon tänka milda tankar om henne i alla fall. Den, som kommer direkt ur graven, tänker milda och ljusa tankar om allt, som lever och rör sig på jordytan.

Nu förstod hon innerligt väl, att prästfrun måste älska de andra barnen, som voro hennes egna, mycket högre, än hon

kunde älska fosterdottern. Och när det var så fattigt i prästgården, att de inte hade råd att hålla barnpiga, så tycktes det henne nu helt naturligt, att hon måste passa upp på småsyskonen. Men om syskonen inte voro snälla mot henne, berodde det endast därpå, att de voro vana vid att hon var deras pigga. Det var inte lätt för dem att komma ihåg, att hon hade blivit upptagen i prästgården för att vara deras syster.

Och till sist berodde det alltsammans på fattigdomen. Om far någon gång finge ett annat gäll, så att han bleve prost eller kyrkoherde, så skulle nog alltsammans bli bra. Då skulle hon åter få tillbaka den första tiden, då alla hade älskat henne. Å, visst skulle alltsammans en gång bli som förr! Ingrid kysste sina blommor. Mor hade kanske inte velat vara hård. Det var bara fattigdomen, som hade gjort henne så underligt elak.

Men nu var det för övrigt så, att det inte mer gjorde henne något, hurudana de komme att bli mot henne. Ingenting kunde numera bedröva henne, ty nu ville hon alltid vara glad över att leva. Och bleve det svårt någon gång mer, så skulle hon bara tänka på mors myrten och Lillbrors Camilla.

Det kunde vara glädje nog att veta, att hon bars levande framåt vägen. I morse hade ingen trott, att hon än en gång skulle färdas i de här krökarna och backarna. Och doftande klöver och små fåglar, som sjöngo, och sköna, lummiga träd, allt detta hade varit för de levande att glädja sig åt. Det hade alls inte varit för henne.

Men, som sagt, det var inte lång tid hon hade att tänka, ty om tjugu minuter var dalkarlen framme vid prästgården.

Där voro endast prästfrun och pigorna hemma, just som Ingrid hade önskat. Prästfrun hade hela förmiddagen hållit på att rusta för begravningsmiddagen. Nu väntade hon, att de främmande skulle komma, och nu var också allting så gott som färdigt. Hon hade just varit inne i sängkammaren och pyntat sig i sin svarta klänning.

Hon såg bortåt kyrkvägen, men där syntes ännu inga

åkande. Då passade hon på att gå ut i köket än en gång och smaka på rätterna.

Hon var ganska nöjd, ty allt hade lyckats väl, och det kan man inte låta bli att tycka om, även om man har sorg. I köket fanns endast en piga, och det var en, som hade kommit från prästfruns eget hem, så att hon tyckte, att hon kunde tala förtroligt med henne.

— Jag menar, du Lisa, sade hon, att vem som helst kunde vara belåten med ett sådant gravöl.

— Jag ville, att hon kunde skåda ner till jorden och se hur frua ståtar för henne, sade Lisa. Det skulle glädja henne.

— Å, sade prästfrun, åt mig bleve hon nog aldrig glad.

— Hon är död nu, sade pigan, det ska inte vara jag, som säger något om den, som knappast är kommen ner i jorden.

— Jag har ofta fått höra hårda ord av min man för hennes skull, sade fostermodern.

Det var så, att prästfrun behövde tala med någon om den döda. Hon hade haft litet samvetskval för hennes skull, och det var därför hon hade rustat till med en stor begravning. Hon tyckte, att samvetskvalen gärna kunde ha vikit för allt det besvärs skull, som hon hade haft för begravningen, men det hade de på intet sätt gjort. Och hennes man gick också och hade samvetskval och sade, att de inte hade låtit flickan vara som ett av deras egna barn, som de dock hade lovat, när de adopterade henne. Och han sade, att det hade varit bättre, att de aldrig hade tagit henne, då de inte hade kunnat undgå att låta henne märka, att de höllo mera av de egna barnen. Och nu behövde fostermodern tala med någon om flickan för att få veta om folk menade, att hon hade varit elak mot henne.

Hon såg hur Lisa började mycket häftigt röra om i en gryta, som om hon hade svårt för att behärska sin harm. Det var en klok tös, som väl förstod hur hon skulle ställa sig in hos matmodern.

— En kan tycka, började Lisa, att då en har en mor, som alltid vakar över en och ser till, att en ska vara hel och ren, så kunde en vilja lyda henne och vara henne till nöjes. Och då en får vara i ett gott prästhus och bli upp-

fostrad till bättre folk, så skulle en söka göra nytta för sig och inte bara gå och fåna och drömma. Jag kan undra nu hur det skulle ha gått, om inte pastorn hade kommit och tagit sig av detta fattiga barnet. Hon hade väl strukit omkring med lindansarna då och fått dö på gatan som ett skarn.

Det kom en dalkarl gående över gården, en, som bar säcken på ryggen, fastän det var söndag. Han kom helt stilla in genom den öppna köksdörren och neg, när han kom in, fastän det inte var någon, som hälsade tillbaka. Både fostermodern och pigan sågo honom, men då de märkte vem det var, brydde de sig inte om att avbryta samtalet.

Prästfrun var mån om att fortsätta. Hon märkte, att hon skulle få höra just vad hon behövde för att lisa samvetet.

— Det är kanske så gott, att hon är borta, sade hon.

— Det ska jag säga frun, sade pigan ivrigt, att det tror jag pastorn också tycker, eller åtminstone ska han tycka det snart nog. Det blir fred i huset nu, ska frun få se, och det kommer att glädja honom.

— Å ja, sade fostermodern, jag var ju tvungen att hålla emot, jag. Det skulle alltid kosta på henne med kläder, så att det var rent galet. Han var så mån om att hon skulle få lika mycket som de andra, att ibland fick hon till och med mer. Och det gick åt mycket till henne, som var vuxen.

— Nu låter väl frun Greta få hennes nettelduksklänning?

— Ja, antingen får Greta den, eller också tar jag den själv.

— Inte lämnar hon mycket efter sig, stackare.

— Ingen begär, att hon ska lämna arv efter sig, sade fostermodern. Man skulle ha varit nöjd, om man hade haft ett gott ord att minnas efter henne.

Det var endast sådant tal, som man för, då man har samvetsqual och vill försvara sig mot dem. Det var alls intet sådant, som fostermodern verkligen menade.

Dalkarlen bar sig åt på samma sätt, som när han kom för att sälja. En stund stod han och såg sig om i köket, sköt så med allra största sävlighet säcken upp på ett bord och lossade hängslen och remmar. Därpå såg han sig om än en gång, så att han inte skulle bli överfallen av katt eller

hund, rätade på ryggen och började öppna de två läderlocken, som voro fästade med otaliga spännen och knutar.

— Han ska inte bry sig om att ta opp säcken i dag, sade Lisa. Det är söndag, och då vet han väl att vi inte handlar?

Men hon frågade inte stort efter, att galningen fortfor att binda upp remmarna. Hon vände sig till prästfrun. Detta var ett gott tillfälle för henne att komma i gunst.

— Jag vet inte en gång om hon var bra mot barna? Jag hörde ofta, att det var gråt och jämmer inne i barnkammarn.

— Sådan hon var mot deras mor, sådan var hon mot dem, sade prästfrun, men nu gråter de över att hon är död, förstås.

— De vet inte sitt eget bästa, sade pigan, men frun kan vara viss, att om en månad gråter ingen mer för hennes skull.

I detsamma vände sig båda två från spisen och sågo bort mot bordet, där dalkarlen stod och öppnade den stora säcken. De hade hört något ovan, något likt en suck eller en snyftning. Karlen slog just upp innerlocket, och ur säcken höjde sig den nyss begravda fosterdottern, just sådan, som då de hade lagt ner henne i kistan.

Men hon var inte alldeles lik sig heller. Hon var långt mera död nu, så att säga, än då de lade ner henne. Då hade hon ännu haft nästan samma färg som i livet, nu var hon gastgrå i ansiktet, blåsvart om läpparna, och ögonen voro hemskt insjunkna.

Hon sade ingenting, men stor förtvivlan stod att läsa i hennes ansikte, och myrtenbuketten, som hon hade fått av fostermodern, sträckte hon mot henne i förebrående vädjan.

Det var inte en syn, som människor kunde uthärda. Fostermodern svimmade med ens, pigan stod stilla ett ögonblick, såg på dottern och på modern, därpå satte hon händerna för ögonen och sprang in i köskammaren, som hon väl stängde.

— Nej, sade hon, det är inte till mig, hon har ärende, det behöver jag inte vara med om.

Men Ingrid vände sig till dalkarlen.

— Stäng till om mig och bär mig härifrån! Hör du! Hör du! Bär mig härifrån! Bär mig dit, där du tog mig!

Det bar så till, att dalkarlen kom att se ut. Det körde en lång rad av vagnar och kärror uppåt allén och in på gården. Jaså, jaså, då ville han inte stanna här. Det där tyckte han alls inte om.

Ingrid kröp ihop på botten av säcken, frågade inte mer efter något, utan bara snyftade. Klaffar och lock blevo stängda om henne, och hon blev åter upplyftad på ryggen och bortburen. De, som kommo till gravölet, skrattade gott åt Getabocken, som skyndade bort och neg och neg för varje häst, som han mötte.

FEMTE KAPITLET.

Mor Anna Stina var en gammal kvinna, som bodde långt inne i skogen. Hon brukade komma som hjälp till prästgården, kom ner utför backarna liksom självkallad, då det skulle bakas eller tvättas. Det var en snäll och klok gammal en, och de voro goda vänner, hon och Ingrid. Så snart flickan kunde tänka en tanke, beslöt hon att söka hjälp hos henne.

— Hör, sade hon till dalkarlen, när du kommer opp till landsvägen, ska du vika av inåt skogen. Gå så framåt, tills du kommer till ett led! Där ska du ta av till vänster. Så går du återigen framåt, tills du kommer till den stora sandgropen. Därifrån kan du se en stuga, och dit ska du bära mig, och där ska jag spela för dig.

Den skar henne i öronen, den korta och kärva ton hon tog, när hon befallde honom. Hon måste ju tala så för att bli lydd, det gick inte an på annat sätt. Men hon var just den rätta till att befalla över en annan människa, hon, som inte en gång hade rätt att leva!

Hon kunde aldrig känna sig ha rätt att leva efter detta. Det var häri det förskräckliga låg i det, som hade hänt henne. Där hade hon gått i prästgården i sex år och inte kunnat göra sig så pass omtyckt, att de önskade henne kvar i livet. Och den, som ingen älskar, har inte rätt att leva.

Hon skulle inte kunna säga hur hon visste, att det förhöll sig så, men det var väl självklart. Hon visste det därav, att alltsedan hon hade hört, att de inte tyckte om henne, hade det kommit en järnhand, som fattade om hjärtat och tryckte ihop det för att tvinga det att stanna. Ja, det var rentav själva livet, som hade stängts för henne. Och i samma ögonblick, som hon hade kommit tillbaka från döden och känt livslusten brinna högt och dristigt inom sig, hade just det, som ger en lov att vara till, blivit ryckt bort ifrån henne.

Det var värre än en dödsdom. Det var mycket grymmare än en vanlig dödsdom. Hon visste vad det var likt. Det var så, som då man fällde träd, inte på det vanliga sättet, då man bara högg av stammen, utan då man högg av dem rötterna och lät dem stå kvar i jorden för att självdö. Där står trädet och förstår inte varför det inte mer får näring och saft. Det kämpar och strävar för att leva, men bladen bli allt mindre, det skjuter inga nya skott, barken skruppnar bort. Och det måste dö, därför att det har blivit skilt från livskällan. Så är det, det måste dö.

Äntligen satte dalkarlen ner säcken på stenhällen utanför en liten stuga, som stod mitt i den vilda skogen.

Stugdörren var stängd, men så snart Ingrid hade kommit upp ur säcken, letade hon fram nyckeln under dörrbrädet, öppnade och steg in.

Ingrid kände noga stugan och allt, som fanns där. Det var inte första gången hon hade kommit dit för att få tröst. Det var inte första gången hon hade kommit upp till gamla Anna Stina och berättat, att hon inte kunde stå ut där hemma, att fostermodern var så hård mot henne, att hon inte ville vända åter till prästgården.

Men varje gång hon hade kommit, hade gumman talat förstånd med henne och lugnat henne. Hon hade kokat henne ett förfärligt kaffe, där det inte hade funnits en enda böna, utan bara ärter och cikoria, men som ändå hade satt mod i henne. Och till sist hade hon fått henne att skratta åt allsammans och livat upp henne så, att hon hade dansat vals utför skogsbackarna under hemvägen.

Om också mor Anna Stina hade varit hemma och kokat sitt förfärliga kaffe, hade det väl inte hjälpt Ingrid den här gången. Men gumman var nere i prästgården på Ingrids begravning, ty prästfrun hade inte glömt att bjuda någon av dem, som dottern hade tyckt om. Detta hade väl också kommit sig av hennes samvetskval.

Men inne i gamla Annas stuga var allting sig likt. Och när Ingrid såg soffan med trälocket och det blankskurade bordet och katten och kaffekokarn, då kände hon sig visserligen inte alls tröstad eller uppmuntrad, men hon förstod,

att hon befann sig på en plats, där hon kunde ge fritt lopp åt sin sorg.

Det var en lisa, att här behövde hon inte tänka på annat än att gråta och jämra sig.

Hon gick genast fram till soffan, kastade sig ner på trälocket och låg där och grät, hon visste inte hur länge.

Dalkarlen satt utanför på stenhällen, han ville inte gärna gå in i stugan för kattens skull. Han väntade, att Ingrid skulle komma dit ut och spela för honom. Han hade tagit fram fiolen för länge sedan. När hon dröjde att komma, började han själv att spela.

Han spelade milt och svagt, som han brukade. Det var med knapp nöd fiolspelet hördes in till flickan.

Ingrid kände den ena rysningen efter den andra ila genom kroppen. Det var så hon hade känt det, då hon hade blivit sjuk. Hon tänkte, att hon skulle bli sjuk på nytt. Det vore väl också det bästa, om febern nu ville ta henne och döda henne riktigt.

När fiolspelet hördes in till henne, satte hon sig upp och såg sig omkring med förvildade ögon. Vem spelade? Var det hennes student? Hade han äntligen kommit nu?

Hon förstod dock genast, att det måste vara dalkarlen, och hon lade sig ner igen med en suck.

Hon kunde alls inte följa med vad som spelades. Men så snart hon slöt ögonen, tog fiolen röst av studenten. Hon hörde också vad han sade; han talade till hennes fostermor och försvarade Ingrid. Han talade lika vackert, som han hade talat till herr och fru Blomgren. Ingrid behövde så mycken kärlek, sade han. Det var detta hon hade saknat. Det var därför hon inte alltid hade skött sina sysslor, utan hade låtit drömmarna förströ sig. Men ingen kunde begripa hur hon skulle kunna sträva och slita för den, som älskade henne. För den skulle hon bära sorg och sjukdom och förakt och fattigdom. För den skulle hon bli stark som en jätte och tålig som en slav.

Ingrid hörde tydligt hur han talade, och det föll lugn över henne. Ja, visst var det sant. Om bara fostern modern hade älskat henne, skulle hon fått se vad Ingrid hade dugt till.

Men då hon inte hade tyckt om henne, så hade Ingrid varit slagen med vanmakt. Ja, visst var det sant.

Feberrysningarna märkte hon inte vidare. Hon låg bara och hörde på hur studenten talade.

Hon sov väl ibland, ty hon tyckte sig gång på gång ligga i graven, och då yar det alltid studenten, som kom och lyfte upp henne ur kistan. Hon låg och tvistade med honom om detta.

— Nu, då jag drömmer, är det du, som kommer, sade hon.

— Det är alltid jag, som kommer och hjälper dig, Ingrid, sade han. Det vet du väl. Jag lyfter dig ur graven, jag bär dig på mina axlar, jag spelar dig till ro. Det är alltid jag.

Det, som gång på gång störde henne och väckte henne, var, att hon skulle upp och spela för dalkarlen. Hon reste sig flera gånger för att göra det, men hon orkade inte.

Så snart hon sjönk ner på soffan, drömde hon. Hon satt hopkrupen i säcken, och studenten bar henne genom skogen. Det var alltid han.

— Men det var inte du, sade hon till honom.

— Visst var det jag, sade han och smålog åt hennes motsägelser. Du har ju gått och tänkt på mig var dag i alla dessa år. Då kan du väl förstå, att jag inte kunde låta bli att hjälpa dig i en så stor fara.

Det fann hon ju vara alldeles självklart, och så började hon inse, att han hade rätt och att det var han.

Men det var en så oändlig sällhet i detta, att hon vaknade på nytt. Då låg kärleken och skälvde i hela hennes varelse. Den kunde inte ha varit mer verklig, om hon hade sett och talat med den allra käraste.

— Varför kommer han aldrig i verkligheten? sade hon halvhögt. Varför kommer han bara i mina drömmar?

Hon vågade inte röra sig. Hon var rädd, att kärlekskänslan då skulle flyga sin kos. Det var, som om en skygg fågel hade satt sig på hennes skuldra, och hon var rädd att skrämma den.

Om hon rörde sig, då skulle fågeln flyga och sorgen få makt med henne.

När hon äntligen vaknade riktigt, var det svag skymning inne i stugan. Hon måste alltså ha sovit hela eftermiddagen och kvällen. Vid den här tiden skymde det inte förrän efter klockan tio.

Det var också slut med fiolspelet, dalkarlen hade väl gått sin väg.

Mor Anna Stina var inte kommen än. Hon ämnade visst stanna borta hela natten.

Det gjorde inte flickan något, hon hade inte lust för något annat än att lägga sig ner och sova igen. Hon var rädd för all den sorg och förtvivlan, som föll över henne, så fort hon vaknade.

Men så fick hon en ny sak att fundera på. Vem hade stängt dörren, vem hade brett över henne mor Anna Stinas stora schal, och vem hade lagt ett stycke hårt bröd bredvid henne på soffan?

Hade han gjort allt detta för henne, han Getabocken?

Ett ögonblick tyckte hon sig se dröm och liv stå bredvid varandra och tävla om att trösta henne. Och drömmen stod solig och leende och öste ut över henne kärlekens lycksalighet för att uppmuntra henne. Men också det fattiga, sträva, hårda livet kom med en liten skärv av vänlighet för att visa, att det inte menade så illa med henne, som det nyss hade sett ut.

SJÄTTE KAPITLET.

Ingrid och mor' Anna Stina kommo gående genom mörka skogen. De hade vandrat i fyra dagar och sovit tre nätter i fäbodar. Ingrid var trött och förbi, ansiktet var genomskinnligt blekt, ögonen voro insjunkna och glänste av feber. Gumman Anna Stina kastade då och då i smyg en orolig blick på henne och bad Gud, att han skulle hålla uppe flickans krafter, så att hon inte måtte sjunka ner och dö på en mosstuva. Stundom kunde inte gumman låta bli att se sig tillbaka med en skygg blick. Hon hade en otrygg förmimelse av att gamle far Död kom smygande efter dem genom skogen för att ta igen henne, som både med gudsord och mullkastning hade blivit förmäld med honom.

Gumman Anna Stina var liten och bred med ett stort, fyrkantigt ansikte, som såg så klokt ut, att det blev vackert av det. Hon var inte vidskeplig, hon bodde ensam mitt i skogen utan att frukta varken troll eller rå, men där hon gick bredvid Ingrid, kände hon, så visst som hade någon sagt henne det, att hon gick bredvid en, som inte hörde denna världen till. Det hade hon fått för sig, när hon hade funnit henne i sin stuga på måndagsmorgonen.

Hon hade inte kommit hem på söndagskvällen, ty nere i prästgården hade prästfrun blivit farligt sjuk, och mor Anna Stina, som hade god hand med sjuka, hade stannat för att vaka över henne. Hela natten hade hon hört prästfrun yra om att Ingrid hade visat sig, men det hade gumman inte trott på.

Och när hon äntligen hade kommit hem och fått se flickan, ville gumman genast gå tillbaka ner till prästgården och tala om för dem, att det inte hade varit ett spöke, som de hade sett, men då hon hade talat därom, hade Ingrid blivit sådan, att hon inte hade vågat. Livet hade nästan fladdrat bort från henne som lågan från ett ljus, som håller på att slockna i

starkt drag. Hon kunde ha dött lika lätt som en burfågel. Döden gick på rov efter flickan, det var bara att akta henne och fara varsamt fram, om hon skulle bli vid liv.

Gumman visste, som sagt, knappast riktigt om Ingrid inte bara var en gengångare, så litet liv tycktes hon äga. Hon lade alldeles åsido att tala förstånd med henne, det var bara att lyda henne i detta, att hon inte ville, att någon skulle få veta, att hon levde. Och så försökte gumman ställa så klokt hon kunde. Hon hade en syster, som tjänade som hushållerska på ett stort ställe i Dalarna, och hon beslöt att gå med Ingrid till henne och förmå syster Stava att ge flickan en plats på herrgården. Ingrid fick nöja sig med att bli en ringa tjänstflicka. Det var ingen annan råd.

De voro nu på väg till den där herrgården. Mor Anna Stina kände trakten så väl, att de alls inte hade behövt gå landsvägen, utan endast trampat ödsliga skogsstigar. Men så hade de även farit illa med sig. Deras skor voro snedgångna och slitna, deras klänningskjolar smutsiga och kantstötta. En liten ilsken grankvist hade gjort en lång rispa i Ingrids tröjärm.

På aftonen den fjärde dagen kommo de ut på en skogsbacke, varifrån de kunde se ner i en djup dal. Nere i dal-djupet låg en sjö, och nära sjöstranden befann sig en hög ö, på vilken en vit herrgård reste sig. När mor Anna Stina såg herrgården, sade hon, att den hette Munkhyttan och att det var där hennes syster tjänade.

Där uppe i skogsbacken sökte de göra sig fina. De knöto om huvuddukarna, torkade skorna med mossa och tvättade sig i en skogsbäck. Och mor Anna Stina sökte lägga ett veck på Ingrids tröjärm, så att inte rispan skulle synas.

Gumman suckade, då hon såg på Ingrid, och blev rent hopplös. Det var inte bara det, att hon såg besynnerlig ut i de kläder, som hon hade fått låna av gumman och som alls inte ville passa henne. Men syster Stava skulle väl aldrig vilja ta henne i sin tjänst, så svag som hon såg ut. Det var som att städja en vindfläkt. Flickan kunde inte göra mer nytta än en sjuk fjärl.

Så snart de voro färdiga, gingo de vidare utför berget ner

mot sjön. Det var bara korta sträckan väg. Så kommo de in på herrgårdsområdet.

Jo, det var en herrgård!

Där lågo stora, vanskötta åkrar, vilka skogen höll på att växa ner i och fylla med träd. Där var bron, som förde över till ön, så skral, att de trodde, att den knappast skulle hålla, tills de hade gått över den. Där var allén, som från bron ledde upp till boningshuset, gräsbevuxen som en vall, och där låg ett nedblåst träd kvar tvärsöver vägen.

Det var vackert tillräckligt uppe på ön, så vackert, att där väl hade kunnat ligga ett slott. Men i trädgården fanns inte en planterad blomma, och i den stora parken kvävde träden varandra, och svarta snokar slingrade fram på de gröna, dyiga vägarna.

Mor Anna Stina blev orolig, då hon märkte förfallet, och gick och mumlade för sig själv:

— Hur kommer detta sig? Är syster Stava död? Låter hon det se ut på det här sättet? Annat var det för tretti år sen, när jag sist var här. Vad i Herrans namn går åt Stava? Hon kunde inte tänka sig, att det kunde råda sådan oordning på ett ställe, där Stava fanns.

Ingrid kom sakta och motvilligt efter henne. I samma stund hon satte foten på bron, hade hon märkt, att de inte bara voro två, som gingo där, utan tre.

Det var någon, som hade kommit emot henne där och sedan vänt om och följt med henne.

Ingrid hörde inga steg, men den där, som följde dem, skymtade fram alldeles bredvid henne. Hon kunde se, att där var någon.

Hon blev förfärligt skräm, ämnade bedja mor Anna Stina vända, ämnade säga, att här var allting så förtrollat, att hon inte vågade gå vidare. Men innan hon hann säga något, kom den där främmande alldeles intill henne, och hon kände igen honom.

Han hade skymtat fram helt otydligt förut, nu blev han så synbar, att hon kunde se, att det var han, han studenten.

Då var det inte mer spökaktigt och hemskt för henne, att han gick där. Det var bara härligt och högtidligt, att han

kom och mötte henne. Det var, som hade han varit den, som hade fört hit henne och nu hade velat visa henne detta genom att komma och hälsa på henne.

Han gick med henne över bron, genom allén och ända upp till boningshuset.

Hon kunde inte låta bli att oupphörligen vända huvudet åt vänster sida. Där var det, som hon såg hans ansikte skymta fram, alldeles bredvid hennes kind. Hon såg knappt ett ansikte heller, bara ett utsägligt vackert leende, som kom smeksamt nära henne. Men vände hon huvudet helt och hållet mot det för att se det riktigt, så fanns det där inte. Nej, det var ingenting, som kunde låta se sig så där tydligt. Men så snart hon såg rakt fram igen, skymtade det fram, alldeles bredvid henne.

Han, som följde henne, talade inte. Han gjorde ingenting annat än log, men det var nog för henne. Det var väl alldeles nog för att visa henne, att det fanns en i världen, som höll fast vid henne med öm kärlek.

Hon kände hans närvaro som något så verkligt, att den alldeles övertygade henne om att han beskyddade henne och vakade över henne. Och för detta ljuva medvetande vek all den förtvivlan, som hennes fostermors hårda ord hade väckt hos henne.

Ingrid kände sig återgiven åt livet på nytt. Hon hade rätt att leva, eftersom någon älskade henne.

Och sålunda kom det sig, att hon kom in i köket på Munkhyttan med en skär rodnad på kinden och med en strålande glans i blicken. Helt spröd och vek och genomskinlig, men så vacker som en nyutslagen ros.

Hon gick alltjämt i en dröm och visste inte mycket om var hon befann sig, men det, som förvånade henne så mycket, att det höll på att väcka henne, var, att borta vid spiseln stod en ny mor Anna Stina. Stod där liten och bred med stort, fyrkantigt ansikte just som den andra. Men varför var hon så fin i vit mössa, knuten med band under hakan, och i svart bombasängklänning? Ingrid var så svindlande oklar i huvudet, att en lång stund gick, innan hon förstod, att detta måste vara jungfru Stava.

Hon kände mor Anna Stinas oroliga blickar riktade på sig och försökte rycka upp sig till att hälsa. Men hon kunde inte fästa någon vikt vid annat, än att han hade kommit till henne.

Innanför köket fanns ett litet, litet rum med blårutiga överdrag. Dit fördes de in, och jungfru Stava gav dem mat och kaffe.

Mor Anna Stina började genast tala om deras ärende. Hon talade mycket länge, sade, att hon visste, att hennes syster hade sådant anseende hos hennes nåd bergsrådinnan, att hon hade sig anförtrott att välja tjänare på gården. Jungfru Stava svarade ingenting, men Ingrid fick en blick, som sade så mycket, som att hon inte skulle ha fått ett sådant förtroende, om hon hade valt tjänstefolk, som hade liknat henne.

Mor Anna Stina berömde Ingrid och sade, att hon var en bra flicka. Hon hade hittills haft tjänst i en prästgård, men nu, sedan hon hade blivit vuxen, hade hon fått lust att lära något riktigt, och då hade mor Anna Stina velat föra henne till en, som kunde lära henne mera än någon hon visste.

Jungfru Stava svarade inte heller något på detta. Men hennes blickar dolde inte, att hon nu undrade över att den, som hade haft plats i en prästgård, inte hade egna kläder, utan måste låna gumman Anna Stinas.

Gumman började tala om hur hon hade det, hur hon satt ensam i skogen, övergiven av alla sina egna. Och så hade denna tösungen kommit springande uppför backarna mången kväll och mången tidig morgon för att titta till henne. Därför hade hon nu tänkt och hoppats, att hon en gång skulle kunna ställa så för henne, att hon finge det bra.

Jungfru Stava sade nu, att det var synd, att de hade gått så långt för att få plats. Om flickan vore bra, så kunde hon väl få tjäna på en herrgård i deras hemtrakt.

Nu förstod mor Anna Stina, att hennes sak stod illa och tog därför i med höga ord.

— Här har du suttit i stor bekvämlighet och välmåga, du Stava, i all din tid, och jag har kämpat mig fram i stor fattigdom. Men aldrig har jag bett dig om något förrän i

dag. Och nu vill du låta mig gå bort från dig som en tiggarkäring, som man ger ett mål mat och ingenting mer!

Jungfru Stava smålog litet, så sade hon:

— Syster Anna Stina, du talar inte sanning. Jag är också från Råglanda, och jag skulle just vilja veta i vilken bondstuga i den socknen det växer sådana ögon och ett sådant ansikte.

Hon pekade på Ingrid och fortsatte:

— Det förstår jag, Anna Stina, att du kan vilja hjälpa den, som ser så ut, men det förstår jag inte, att du tror, att din syster Stava har blivit så svag till förståndet, att du kan komma och ljuga för henne.

Mor Anna Stina blev så skrämmd av detta, att hon ingenting kunde säga, men Ingrid beslöt att förtro sig åt gumman och började genast med sin låga, vackra röst berätta sin historia.

Och knappast hade Ingrid med ett par ord talat om hur hon hade legat i graven och hur dalkarlen kom och räddade henne, förrän gamla jungfru Stava rodnade till och hastigt böjde sig framåt för att dölja detta. Det hade endast varat ett ögonblick, men det måtte dock ha betytt något gott, ty hon såg vänlig ut alltsedan.

Snart började hon också göra mycket omständliga frågor om alltsammans, framför allt ville hon ha reda på dåren, om Ingrid inte hade varit rädd för honom.

— Å nej, han var inte farlig alls. Inte var han tokig, sade Ingrid, han kunde både köpa och sälja. Han var endast förskrämd.

Ingrid tyckte det var hårdast att behöva berätta vad hon hade hört fostermodern säga. Men hon talade om det alldeles uppriktigt, fast hon hade gråten i halsen.

Jungfru Stava gick då fram till henne, sköt tillbaka hennes huvudduk och såg henne in i ögonen. Så klappade hon henne litet på kinden.

— Hoppa över det där, om mamsell vill! sade hon. Det behöver jag inte veta.

— Ja, nu får min syster och mamsell Ingrid ursäkta,

sade hon därpå, men jag måste bära in kaffe till hennes nåd. Jag kommer snart tillbaka och hör fortsättningen.

När hon kom åter, sade hon, att hon hade berättat för bergsrådinnan om den unga flickan, som hade legat i graven. Och nu ville hennes fru se henne.

De blevo förda uppför trappan till övervåningen och in i hennes nåd bergsrådinnans lilla salong.

Mor Anna Stina stannade nere vid dörren i det fina rummet, men Ingrid kände sig inte blyg. Hon gick genast fram till den gamla frun och fattade hennes hand. Hon hade kunnat vara blyg för andra, som hade sett långt mindre förnäma ut, men hon var inte blyg här i huset. Hon bara kände en oändlig lycka över att vara kommen hit.

— Och detta är lilla vännen, som har varit begravnen, sade bergsrådinnan och nickade vänligt till henne. Vill nu lilla vännen vara snäll och berätta mig sin historia? Jag sitter här så ensam och hör ingenting, ska hon veta.

Och Ingrid började på nytt att berätta. Men hon hade inte hunnit långt, innan hon blev avbruten. Hennes nåd gjorde alldeles som jungfru Stava. Hon steg upp, sköt tillbaka huvudduken och såg henne in i ögonen.

— Ja, ja, sade hennes nåd, talande för sig själv. Jag kan förstå detta. Jag kan förstå, att han lydde de ögonen.

För första gången i sitt liv blev nu Ingrid berömd för sitt mod. Bergsrådinnan tyckte, att hon hade varit mycket modig, som hade vågat anförtro sig åt en dåre.

Hon hade nog varit rädd för honom, sade hon, men hon hade varit ändå mera rädd för att människor skulle få se henne, sådan som hon då såg ut. Och han var inte farlig, han var nästan klok, och han var så snäll.

Hennes nåd ville veta vad han hette, men det visste inte Ingrid. Hon hade intet annat namn hört än Getabocken.

Flera gånger frågade bergsrådinnan hur han brukade bära sig åt, då han kom för att sälja. Och hade hon inte skrattat åt honom, och tyckte hon inte, att han såg förfärlig ut, han Getabocken? Det lät märkvärdigt att höra hennes nåd säga ordet Getabocken. Hon uttalade det med oändlig bitterhet, och dock sade hon om det gång på gång.

Nej, det tyckte inte Ingrid. Och hon skrattade inte åt olyckliga.

Bergsrådinnan såg mera mild ut, än orden föllo sig.

— Lilla vännen måtte verkligen förstå sig på dårar, sade hon. Det är en stor gåva. De flesta är rädda för sådana stackars människor.

Hon hade hört Ingrid till slut och satt och grubblade.

— När nu lilla vännen inte har något annat hem, sade hon, så bjuder jag henne att stanna kvar hos mig. Jag sitter här ensam, gammal gumma, och hon ska vara mitt sällskap, och jag ska sörja för att hon får allt hon behöver. Är lilla vännen nöjd med detta?

— Det kan komma en tid, fortfor hennes nåd, då vi måste underrätta lilla vännens föräldrar om att hon lever, men till en början ska allt få vara som det är, så att lilla vännen hinner lugna sig. Och lilla vännen ska kalla mig tant, men vad ska jag kalla lilla vännen?

— Ingrid, Ingrid Berg.

— Ingrid, sade hennes nåd eftersinnande. Jag skulle hellre vilja kalla dig något annat. Så snart du kom in här med dina stjärnögon, tänkte jag, att du borde heta Mignon.

När flickan nu förstod, att hon här skulle finna ett verkligt hem, blev det en ny bekräftelse för henne, att hon på något övernaturligt sätt hade blivit hitförd. Och hon viskade ett tack till sin osynlige beskyddare, innan hon tackade bergsrådinnan, jungfru Stava, mor Anna Stina.

*

Ingrid låg i himmelssäng, gungade på bolsterbädd, som var halvannan aln hög, hade tumbred hålsöm på lakanet och sidentäcke, utsytt med svenska kronor och franska liljor. Sängen var bred, så att hon kunde ligga hur hon behagade, både längsefter och tvärsöver, och så hög, att hon gick upp till den på två trappsteg. Högt uppe vid taket satt en amorin och fällde ner brokiga sparlakan över henne, och nere på sängstolparna sutto andra amoriner och lyfte upp dem i festoner.

I samma rum, där sängen stod, fanns en gammal utsvängd byrå, inlagd med citronträ, och ur den fick Ingrid plocka fram så mycket vitt, doftande linne, som hon behagade. Där fanns även ett skåp med många vackra och färgrika siden- och muslinsklänningar, som bara hängde och undrade vilken av dem hon skulle behaga ta på sig.

När hon vaknade om morgonen, stod bredvid henne en kaffebricka, som lyste av silver och gammalt ostindiskt porslin. Och varje morgon borrade hon sina små vita tänder djupt in i fint, vitt vetebröd och härlig mandelbakelse. Varje dag klädde hon sig i en lätt muslinsklänning med bakknuten fishy. Hennes hår blev högt uppsatt i nacken, men runtom pannan hade hon en krans av tunna korkskruvslockar.

På väggen mellan fönstren hade hon en spegel med smalt glas och bred ram, där hon kunde se på sig själv och nicka åt bilden och fråga:

— Är det du, är det verkligen du? Hur har du kommit hit?

Om dagarna, då Ingrid hade lämnat rummet med himmels-sängen, brukade hon sitta i den fina salongen och sy tambursöm eller måla på siden, och då hon tröttnade på detta, knäppte hon på gitarr och sjöng små visor samt språkade med bergsrådninnan, som lärde henne tala franska och gjorde sig ett nöje av att uppfostra henne till en fin dam.

Men ett förtrollat slott var det hon hade kommit till. Det hade hon svårt för att glömma. Hon hade tyckt så från första stund, och det kom alltid tillbaka till henne.

Ingen människa kom dit, och ingen for därifrån. I det stora huset höllos endast ett par rum vid makt. De andra begagnades aldrig. Ingen gick ut i trädgården, ingen skötte den. På gården funnos bara en dräng och en gammal gubbe, som högg ved. Och jungfru Stava hade endast två pigor, som hjälpte henne i köket och lagården.

Men det var alltid fin mat på bordet, och hennes nåd och Ingrid blevo alltid uppassade och klädda som fina och förnåma damer.

Var det nu intet annat, som frodades på den gamla gården, nog var den en plats med god jordmån för

drömmar. Och blevo inga andra växter vårdade där, så nog var Ingrid den, som skötte om sina drömrosor. De växte omkring henne, så snart hon hade en ensam stund. Då tyckte hon, att röda drömrosor bildade en tronehimmel över henne.

Runtom ön, där träden lutade ner mot vattnet och sände långa grenar utåt vassen, och där buskar och örter frodades, fanns en stig, där Ingrid brukade gå. Det var underligt för henne att se träden fullristade med bokstäver, att se gamla bänkar och viloplatsar och ett par fallfärdiga paviljonger, så murkna, att hon inte vågade beträda dem.

Tänk, att det här hade funnits människor, att här hade funnits liv och svärmeri och kärlek, att här inte alltid hade varit ett förtrollat slott!

Här nere var förtrollningen allra starkast. Här kom det där ansiktet med leendet till henne. Här kunde hon gå och tacka honom, studenten, därför att han hade låtit henne komma hit, där hon var så lycklig, där man älskade henne och kom henne att glömma hur hårda andra hade varit mot henne.

Om det inte hade varit han, som hade styrt om det så, hade det varit omöjligt, att hon hade fått stanna här, alldeles omöjligt.

Hon visste väl, att det måste vara han. Hon hade aldrig förr haft sådana vilda tankar, hon hade alltid tänkt på honom, men aldrig hade hon känt, att han var henne nära, att han hade tagit vård om henne.

Det enda hon undrade över var när han själv skulle komma, ty komma skulle han nog. Det var ingen möjlighet, att han inte skulle komma hit. I de här alléerna hade han glömt kvar en del av sin själ.

*

Sommaren gick och hösten med. Det led hän mot jul.

— Mamsell Ingrid! sade jungfru Stava en dag med en viss hemlighetsfullhet. Jag tycker, att mamsell måste veta, att unga herrn, som äger den här gården, kommer hem till jul. Ätminstone brukar han det, tillade hon suckande.

— Och hennes nåd, som aldrig har nämnt, att hon har en son! sade Ingrid.

Men hon kände just ingen förvåning. Hon skulle snarare ha velat svara, att hon hade vetat detta hela tiden.

— Ingen har nämnt något om honom för mamsell Ingrid, sade jungfru Stava, för hennes nåd har förbjudit oss att tala om honom.

Och så ville inte jungfru Stava säga något vidare.

Ingrid ville inte heller fråga mer. Hon var skygg nu för att få veta något riktigt säkert. Hon hade spänt upp sina förhoppningar så högt, att hon var rädd själv, att de skulle brista. Sanningen kunde vara ljuv att få veta, men den kunde också vara bitter och föröda alla de sköna drömmarna.

Men efter detta fanns han nära henne natt och dag. Det var knappt tid för henne att tala med någon annan. Hon måste ständigt vara med honom.

En dag märkte hon, att de hade skottat snön ur allén. Hon blev nästan rädd. Skulle han komma nu?

Dagen därpå satt hennes nåd framme vid fönstret allt från morgonen och såg neråt vägen. Ingrid satte sig längre inåt rummet. Hon vågade inte sitta vid fönstret för oros skull.

— Vet Ingrid vem jag väntar i dag? frågade bergsrådinnan plötsligt.

Flickan nickade, hon vågade inte lita på rösten och tala.

— Har jungfru Stava sagt dig, att min son är besynnerlig?

Ingrid skakade på huvudet.

— Han är mycket besynnerlig — — han — — Jag kan inte tala om det, jag kan inte. Du får se själv.

Det lät hjärtslitande. Ingrid blev också hemskt uppskakad. Vad var det här på gården, som gjorde allt så besynnerligt? Var det något förfärligt, som hon inte visste? Voro sonen och bergsrådinnan ovänner? Vad var det, vad var det?

Ena stunden stormande glad, andra stunden i en hel frossa av tvivel! Hon fick dra fram hela raden av syner för att åter känna, att det måste vara han, som kom.

Hon kunde ju alls inte säga varför hon så säkert trodde, att han just skulle vara sonen här i huset. Han kunde väl

ock vara en annan, för allt hon visste. Å Gud, vad det var svårt, att hon aldrig hade hört hans namn!

Det blev en lång dag. De sutto i en enda tyst väntan till aftonen.

Då kom drängen körande med ett lass julved, och hästen stod kvar på gården, medan veden togs av lasset.

— Ingrid, sade hennes nåd, häftigt befallande, spring ner och säg till Anders, att han kör bort med hästen! Genast, genast!

Flickan sprang utför trappan och kom ner på verandan. Men kommen dit, glömde hon att ropa på drängen. Just bakom lasset såg hon en lång karl i vit päls med en stor säck på ryggen. Hon behövde inte se hur han stannade och neg och neg för att känna igen honom.

— Men, men . . . hon förde handen till pannan och andades djupt. Hur skulle hon någonsin kunna reda ut detta? Var det för den där karlens skull, som hennes nåd hade skickat ner henne? Och drängen, varför förde han undan hästen med sådan brådska? Och varför tog han av mössan och hälsade? Vad hade de att göra med dåren här på gården?

Så kom sanningen över Ingrid, kom slående och förödande, så att hon hade kunnat skrika. Det var inte den älskade, som hade vakat över henne. Den där dåren var det. Hon hade fått stanna där, därför att hon hade talat väl om honom. För att hans mor hade velat fullborda en god gärning, som han hade börjat!

Den där Getabocken, han var unga herrn.

Men till henne skulle ingen komma, ingen hade fört henne, ingen hade väntat henne. Det var drömmar, hugskott, synvillor.

Å, vad detta var bittert! Om hon bara aldrig hade väntat honom!

Men på natten, då Ingrid låg i himmelssäng under brokiga sparlakan, drömde hon gång på gång, att hon såg studenten komma hem.

— Det var inte du, som kom, sade hon då. — Visst var det jag, svarade han henne. Och i drömmen trodde hon honom.

SJUNDE KAPITLET.

Det var en dag i veckan efter jul. Ingrid satt vid fönstret i lilla salongen och sydde tambursöm. Hennes nåd satt i soffan och stickade, såsom hon nu gjorde alla dagar. Det var alldeles tyst i rummet.

Den unga Hede hade varit hemma i en vecka. Under hela tiden hade Ingrid inte råkat honom. Han levde som en bonde även i sitt hem, sov i drängstugan och åt i köket. Han kom aldrig in till sin mor.

Ingrid visste, att både bergsrådninnan och jungfru Stava väntade av henne, att hon skulle göra något för Hede, att hon åtminstone skulle söka förmå honom att stanna hemma. Och hon grämde sig över att det hade blivit henne omöjligt att göra vad de önskade. Hon var förtvivlad över den maktlöshet, som hade sjunkit över henne, sedan hennes förhoppningar hade fallit.

Denna dag hade jungfru Stava just kommit in och berättat, att Hede packade sin ränsel för att gå. Han stannade inte ens så länge, som han brukade vid sina julbesök, denna gång, sade hon med en förebrående blick på Ingrid.

Ingrid förstod allt, vad de hade väntat av henne, men hon förmådde intet. Hon arbetade vidare utan att säga något.

Jungfru Stava gick, och tystnaden sjönk åter över rummet. Ingrid glömde alldeles, att hon inte var ensam, och plötsligen föll ett slags dvala över henne, varunder alla hennes sorgsna tankar ordnade sig till en fantasibild.

Hon tänkte sig, att hon höll på att vandra igenom hela det stora boningshuset. Hon gick genom en massa salar och rum, hon såg dem för sig med grå lärftsöverdrag på möblerna, tyllklädda tavlor och ljuskronor och på golven ett tjockt lager av damm, som virvlade upp, då hon gick. Men till sist kom hon in i ett rum, där hon aldrig förr hade varit, det var ett ganska litet rum, där väggarna och taket

voro svarta. Men när hon såg bättre efter, var inte rummet svartmålat, inte heller överdraget med svart tyg, utan det var så mörkt därför, att över tak och vägg hängde flädermus vid flädermus, hela rummet var inte annat än ett stort läderlappsbo. En ruta var ute i ett fönster, så att man kunde förstå hur djuren hade kunnat komma in i en sådan otrolig mängd, att de klädde hela rummet. De hängde där i orörlig vintersömn, intet enda rörde på sig, då hon trädde in.

Men hon själv greps av sådan fasa vid denna syn, att hon började rysa och darra. Det var förfärligt med denna massa av djur, som hon så tydligt såg hänga där. Alla hade de de svarta vingarna svepta om sig som kappor, alla hade slagit in en enda lång klo i väggen och hängde på denna, sovande den mest orörliga sömn.

Hon såg det så tydligt, att hon undrade om jungfru Stava visste om, att ett helt rum hade blivit inkräktat av flädermössen.

I tankarna gick hon nu till jungfru Stava och frågade henne om hon hade varit inne i detta rum och sett alla djuren.

— Visst har jag sett dem, sade jungfru Stava. Det är deras rum. Det vet väl mamsell Ingrid, att det inte finns en gammal herrgård här i landet, där det inte lämnas ett rum till flädermössen.

— Aldrig har jag hört sådant förr, sade Ingrid.

— När mamsell har varit med så länge i världen som jag, så får hon se, att jag talar sanning, sade jungfru Stava.

— Jag kan inte förstå, att man kan tåla sig med något dylikt, sade Ingrid.

— Vi får lov, sade jungfru Stava. De där läderlapparna är fru Sorgs fåglar, och hon har befallt oss att ta emot dem här.

Ingrid såg, att jungfru Stava inte ville tala mer om saken, och hon satte sig åter till sin söm, men hon kunde inte låta bli att fundera över vem fru Sorg kunde vara, som hade ett sådant välde här, att hon kunde tvinga jungfru Stava att öppna ett rum för flädermössen.

Rätt som hon tänkte så, fick hon se en svart kursläde, dragen av svarta hästar, komma uppkörande till verandan.

Hon såg jungfru Stava komma ut och niga djupt. Ur släden steg en gammal dam, som bar lång, svart sammetskappa med många lag av kragar över axlarna. Hon var krokryggig och hade svårt för att gå. Hon kunde knappast lyfta fötterna så mycket, att hon kunde komma uppför trappan.

— Ingrid, sade nu bergsråddinnan och såg upp från stickningen. Jag tyckte mig höra, att fru Sorg kom. Det måtte ha varit hennes klocka, som pinglade. Har du märkt, att hon aldrig har dombjällror på sina hästar, bara en liten, liten klocka? Men man hör den, man hör den! Gå nu ner i förstugan, Ingrid, och bed fru Sorg vara välkommen!

När Ingrid kom ner i förstugan, stod fru Sorg och talade med jungfru Stava ute på verandan. De lade inte märke till henne.

Ingrid såg med förvåning, att den krokryggiga gamla damen hade något gömt under alla sina kragar, som liknade svart krusflor. Det var mycket väl instoppat och undangömt. Ingrid fick se noga efter, innan hon upptäckte, att det var ett par stora läderlappsvingar, som hon på detta sätt försökte dölja. Flickan blev än mer nyfiken på fru Sorg än förut och försökte att få se hennes ansikte, men hon stod och såg ut över gården, så att detta var omöjligt. Det såg Ingrid dock, då hon sträckte upp handen mot jungfrun, att hon hade ett finger mycket längre än de andra och att ytterst på detta fanns en stor, krokig klo.

— Allting är sig likt här på gården? sade hon.

— Ja, nådiga fru Sorg, sade jungfru Stava.

— Ni har inte planterat några blommor eller satt om några träd? Ni har inte lagat bron eller skyfflat bort ogräset ur allén?

— Nej, nådig fru.

— Det är alldeles, som det ska vara, sade den nådiga frun. Ni har väl inte vågat er på att försöka finna reda på malmådern eller att hugga undan skogen, då den vill växa ner i åkern?

— Nej, nådig fru.

— Och inte rensat opp brunnarna?

— Nej, inte rensat opp brunnarna.

— Här är ett gott ställe, sade fru Sorg, här trivs jag bra. Om några år ska här vara så, att mina fåglar kan få bo i hela huset. Ni är mycket snäll mot mina fåglar, jungfru.

Jungfrun neg ödmjukt vid berömmet.

— Hur står det annars till här på gården? sade fru Sorg. Hur har ni firat jul?

— Vi har firat jul på vårt vanliga sätt, sade jungfru Stava. Hennes nåd sitter stilla inne och sticker dag ut och dag in, tänker bara på sonen och vet inte av, att det är helg. Julafton har vi låtit gå som en annan dag. Inga gåvor och inga ljus.

— Ingen gran, ingen julmat?

— Ingen kyrkfärd heller, nådig fru, inte en gång ljus i fönstren på julmorgonen.

— Varför skulle fru bergsrådninnan fira Guds son, då Gud inte vill bota hennes? sade fru Sorg.

— Nej, varför skulle hon?

— Ni har honom hemma nu igen, tänker jag. Kanske han är bättre nu?

— Nej, han är inte bättre. Han är lika förskrämd.

— Är han alltjämt som en bonde, går han inte in i rummen?

— Vi får honom inte in i rummen, han är rädd för hennes nåd, som nådig frun vet.

— Han äter i köket och sover i drängstugan?

— Han gör så, ja.

— Och ni vet alls inte, hur ni ska få honom bra?

— Ingenting vet vi, ingenting förstår vi.

Fru Sorg teg ett ögonblick. När hon åter talade, hade hon en skarp och hård ton i rösten.

— Det där kan alltsammans vara mycket bra, jungfru Stava, men jag är ändå inte riktigt nöjd med er.

I detsamma vände hon sig om och såg Ingrid skarpt i ansiktet.

Ingrid ryggade tillbaka. Fru Sorg hade ett litet, rynkigt ansikte, hopklämt nertill, så att underkäken nästan inte

märktes. Hon hade tänder, som liknade taggarna på en såg, och mycket hår på överläppen. Ögonbrynen bestodo av en enda tofs. Hyn var alldeles brun.

Ingrid undrade om inte jungfru Stava såg vad hon såg. Fru Sorg var inte en människa. Hon var bara ett djur.

Fru Sorg öppnade läpparna, så att tänderna glimmade fram, då hon såg Ingrid.

— När hon kom, den här, sade hon till jungfru Stava, så trodde ni, att hon var en utsänd. Ni såg på hennes ögon, att hon var en utsänd, som skulle rädda honom. Hon hade hand med dårar. Nå, hur har det gått?

— Det har inte gått något alls. Hon har ingenting gjort.

— Det var jag, som drog försorg om den saken, sade fru Sorg. Det var min förtjänst, att ni inte talade om för henne varför hon fick stanna här. Hade hon vetat detta, hade hon inte gjort sig så rosenröda förhoppningar om att få råka den hon älskade. Hade hon inte gjort sig förhoppningar, hade hon inte känt en så förfärlig missräkning. Om inte missräkningen hade lamslagit henne, hade hon kanske kunnat göra något för den galne. Men nu har hon inte sett åt honom. Hon hatar honom, därför att han inte är den han skulle vara. Det är mitt verk, jungfru Stava, mitt verk.

— Nådig frun förstår sin sak, sade jungfru Stava.

Fru Sorg tog upp spetsnäsduken och torkade sina rödkantade ögon. Det tycktes vara en gest av förnöjelse.

— Jungfrun behöver inte göra sig till, sade hon. Hon tycker dock inte om, att jag har tagit det där rummet åt mina fåglar. Hon tycker inte om, att jag snart får hela huset. Det vet jag. Hon och hennes fru tänkte bedra mig. Men nu är det förbi.

— Ja, sade jungfru Stava, nådig frun kan vara lugn. Det är förbi. Unga herrn går i dag. Han har packat sin ränsel, och då går han säkert. Allt, vad hennes nåd och jag har gått och drömt om hela hösten, är förbi. Ingenting har blivit gjort. Vi trodde, att hon åtminstone skulle kunna locka honom att stanna hemma, men trots alla välgärningar vi har gjort henne, har hon ingenting gjort för oss.

— Ja, hon har varit dålig, jag vet det, sade fru Sorg.

Men i alla händelser bör hon bort nu. Det är om detta, som jag vill tala med hennes nåd.

Fru Sorg började släpa sig uppför trappan till övervåningen på sina stapplande ben. För varje trappsteg lyfte hon vingarna något litet som för att få hjälp av dem. Hon hade helt säkert mycket hellre velat flyga.

Ingrid följde efter henne. Hon var på ett besynnerligt sätt dragen och tjusad. Inte om det hade varit den skönaste kvinna i världen skulle hon ha känt en sådan lust att följa henne.

När Ingrid kom in i lilla salongen, satt fru Sorg bredvid bergsrådinnan i soffan och viskade förtroligt med henne, såsom vore de kära, gamla vänner.

— Du kan väl förstå, att du inte bör behålla henne kvar hos dig, sade fru Sorg inställsamt. Du, som inte kan tåla, att det växer en blomma i din trädgård, kan väl inte stå ut med att ha en ung flicka gående omkring i ditt hus. Det följer alltid litet glädje och munterhet med en sådan, men det kan ju inte passa dig.

— Nej, jag sitter just och tänker på detta.

— Skaffa henne plats som sällskapsdam på något annat ställe, men behåll henne inte här!

Hon reste sig för att ta farväl.

— Det var endast detta jag ville säga dig, sade hon. Hur mår du eljest?

— Knivar och saxar gående inne i hjärtat hela dagen, svarade bergsrådinnan. Jag lever bara med honom, så länge han är hemma. Det är värre än vanligt, vida värre denna gången. Jag står inte ut längre.

Ingrid hoppade till, det var bergsrådinnans klocka, som ringde. Hon hade suttit och fantiserat så livligt, att hon blev förvånad, att hennes nåd var ensam och att inte den svarta kursläden stod framför dörren.

Hennes nåd hade ringt för att kalla jungfru Stava, men denna kom inte. Hon bad Ingrid gå ner i hennes rum för att kalla henne.

Ingrid gick, men det lilla blårutiga rummet var tomt. Flickan ämnade då fråga i köket var jungfrun fanns, men

innan hon öppnade dörren, hörde hon Hede tala. Hon blev stående, kunde inte förmå sig att råka honom.

Men hon sökte dock kämpa med sig själv. Han rådde inte för, att han inte hade varit den hon hade väntat. Hon skulle söka göra något för honom. Hon borde förmå honom att bli kvar hemma. Förr hade hon inte haft sådan ovilja för honom. Han var ju inte så förfärlig.

Hon böjde sig ner och såg genom nyckelhålet.

Hede satt vid bordet och åt. Det var på samma sätt här som annorstädes. Pigorna glammade med honom för att få höra hans besynnerliga tal.

De frågade honom vem han nu skulle gifta sig med.

Hede smålog; han var mycket nöjd med att bli tillfrågad om sådant.

— Hon heter Gravlilja, vet du väl, sade han.

Nej, pigan hade inte vetat, att hon hade ett så fint namn.

— Nå, men var är hon hemma då?

— Inte har hon hem, och inte har hon gård, sade Hede. Hon är hemma i min säck.

Pigan sade, att det var ett rart hem, och frågade efter hennes föräldrar.

— Inte har hon far, och inte har hon mor, sade Hede. Hon är så fin som ett blomster, hon har vuxit opp i en trädgård.

Så mycket talade han med tämlig klarhet, men så försökte han beskriva hur fager hans fästmö var, och då ville det inte mer reda sig för honom. Han talade en mängd ord, men de voro besynnerligt blandade om varandra. Man kunde inte följa hans tankegång, men honom själv gjorde detta talande stort nöje. Han satt och sken och log.

Ingrid skyndade bort. Hon stod inte ut. Hon kunde ingenting göra för honom. Han var henne vedervärdig.

Hon hade inte kommit längre än i trappan, förrän hon kände samvetskval på nytt. Här hade hon njutit så mycket gott, men hon ville ingenting ge igen.

För att få makt med motviljan sökte hon i tanken förvandla Hede till en herreman. Hur såg han ut förr i fina kläder, med bakåtstruket hår? Hon blundade ett ögonblick

och tänkte efter. Nej, det var omöjligt! Hon kunde inte se honom som någon annan än den han var.

I samma ögonblick hade hon konturerna av ett älskat ansikte nära sig. Det svävade fram på vänster sida, underbart tydligt.

Denna gång log inte ansiktet. Läpparna skälvde i smärta, och ett förfärligt lidande var inristat i skarpa linjer vid munvinklarna.

Ingrid stod stilla mitt i trappan och såg på det. Det var där, fladdrande och lätt, inte mer till att fatta och gripa än en solfläck, som faller från ett slipat glas i en ljuskrona, men lika synbart, lika verkligt. Hon tänkte på den inbillningssyn hon nyss hade haft, men detta var intet sådant. Detta var verklighet.

När hon hade sett på ansiktet en stund, började det röra läpparna, det talade, men hon hörde inte ett ljud. Då försökte hon se vad det sade, försökte läsa orden från läpparna, som döva göra, och det lyckades henne.

— Låt mig inte gå! sade läpparna. Låt mig inte gå!

Och den ångest, varmed detta sades! Om någon hade legat för hennes fötter och bett henne om livet, hade det inte kunnat gripa henne djupare. Hon blev så upprörd, att hon darrade. Det var det mest hjärtslitande hon hade förnummit i hela sitt liv. Aldrig hade hon trott, att någon kunde bedja med en sådan ohygglig ångest.

Gång på gång bådo läpparna:

— Låt mig inte gå! Och för varje gång blev ångesten starkare och starkare.

Ingrid förstod ingenting, stod endast stilla, gripen av ett obeskrivligt medlidande.

Hon tyckte, att det måtte gälla mer än livet för den, som bad så, måtte gälla själva själens räddning.

Läpparna rörde sig inte mer, de stodo halvöppna i slapp förtvivlan.

När de togo detta uttryck av slöhet, gav hon till ett utrop, tumlade ett par steg neråt trappan. Hon kände igen dårens ansikte, just sådant hon nyss hade sett det.

— Nej, nej, nej! sade hon. Det kan inte vara så, det får inte, det kan inte. Det är inte möjligt, att det är han.

I samma stund var ansiktet borta.

Hon satt kanske en hel timme i den kalla trappan och grät i hopplös förtvivlan. Men till sist kom dock hopp till henne, ljusst, upplyftande hopp.

Allt, som hade hänt, tydde på att hon skulle komma att rädda honom. Hon var ditförd fördenskull. Hon skulle få den stora, stora lyckan att rädda honom.

Inne i lilla salongen talade hennes nåd med jungfru Stava. Det lät rörande ömkligt, då hon bad jungfrun, att hon skulle övertala sonen att stanna ännu ett par dagar.

Jungfru Stava gjorde sig hård och sträv.

— Be honom kan man nog, sade hon, men hennes nåd vet, att ingen får honom att stanna längre, än han vill.

— Vi har ju pengar nog. Han behövde inte alls gå. Kan inte jungfru Gustava säga honom —?

I detsamma kom Ingrid in. Dörren öppnade sig ljudlöst för henne. Hon gled genom rummet med lätt, svävande gång. Ögonen glänste, som om de såge bort mot något härligt, avlägset.

Då hennes nåd såg henne, drog hon ihop ögonbrynen något litet. En lust att vara grym i sin tur, att göra smärta i sin tur grep henne.

— Ingrid, sade hon, kom hit! Jag måste tala med dig om din framtid.

Flickan hade hämtat sin gitarr och stod på väg att lämna rummet. Hon vände sig mot bergsrådinnan.

— Om min framtid... sade hon och strök sig över pannan. Det är ju redan bestämt om min framtid, fortfar hon med ett litet martyroleende. Och hon gick ut ur rummet utan vidare.

Bergsrådinnan och jungfru Stava sågo förvånade på varandra. De började rådpläga om vart flickan skulle sändas.

Men då jungfru Stava kom ner i sitt rum, satt Ingrid där och sjöng små visor och knäppte på gitarr. Och Hede satt mittemot henne och hörde på med solsken över hela ansiktet.

ATTONDE KAPITLET.

Alltsedan Ingrid hade känt igen Gunnar Hede i den galne, hade hon inte tanke på annat än att bota honom. Men det var ett tungt arbete, och alls ingen aning hade hon om hur hon skulle bära sig åt.

Till en början tänkte hon blott på att förmå honom att stanna hemma. Och detta vann hon lätt nog. Bara för att få höra henne spela fiol eller gitarr en liten stund varje dag satt han nu tåligt från morgon till kväll och väntade på henne i jungfru Stavas rum.

Hon tyckte, att det skulle ha varit något stort, om hon hade lyckats förmå honom att gå in i de andra rummen. Men det vågade han på intet sätt. Hon försökte att hålla sig instängd, sade, att han ingenting mer skulle få höra, om han inte komme in. När hon hade hållit sig inne i två dagar, började han packa ränseln för att gå sin väg, och då måste hon ge vika.

Han hade stor förkärlek för henne och satte henne tydligen framför alla andra, men han kunde inte offra henne något av sin fruktan.

Hon bad honom lägga av pälsen och gå i en vanlig rock. Det gick han genast in på, men nästa dag bar han den ånyo. Då gömde hon den för honom. Så kom han i drängens päls, och då fick han hellre bära sin egen.

Han var alltjämt lika rädd och mycket noga därmed, att ingen kom honom för nära. Inte en gång Ingrid fick sitta alldeles bredvid honom.

En dag sade hon till honom, att nu måste han lova henne något. Han skulle låta bli att niga för katten. Hon bad honom inte om något så svårt, som att han inte skulle niga för häst och hund, men han kunde väl inte vara rädd för en liten katt.

— Jo, sade han, katten är en getabock.

— Den kan ju inte vara varken bock eller get, sade hon. Den har ju inga horn. Detta blev han glad åt. Det var, som om han nu äntligen hade funnit något, varpå han kunde skilja getter från andra djur.

Nästa dag fick han se jungfru Stavas katt.

— Den getabooken har inga horn, sade han och skrattade helt stolt. Han gick förbi den och satte sig i en soffa för att höra på Ingrids spel. Men om en liten stund blev han orolig, och han steg upp, gick fram till katten och neg.

Ingrid blev rent förtvivlad. Hon tog honom i armen och ruskade honom. Han sprang tvärt på dörren och visade sig inte förrän nästa dag.

— Barn, barn, sade hennes nåd, du gör som jag, försöker som jag. Du kommer att skrämma honom, så att han inte mer törs se dig. Det är bättre att låta honom vara i fred. Vi är nöjda, att det är, som det är, bara han stannar hemma.

Det var intet annat att göra än att sitta och vrida sina händer i sorg över att den fina, älskvärda människan skulle vara bortgömd i den där galningen.

Ingrid skulle bara ha velat veta om hon inte hade blivit hitförd för annat än för att sitta och spela sin morfars melodier för honom. Skulle de hålla på så hela livet? Skulle det aldrig bli annorlunda?

Hon brukade också berätta sagor för honom. Och mitt i en av sagorna kunde hans ansikte klarna, och han kunde säga henne något förunderligt fint och vackert. En klok skulle aldrig ha kunnat hitta på något liknande. Men mer behövdes det inte heller för att modet skulle stiga hos henne, och så voro de på nytt uppe i dessa oändliga försök.

*

Det var sent en eftermiddag, och månen höll på att gå upp. På marken låg vit snö, på sjön grå, blänkande is. Träden stodo svartbruna, och himlen var brinnande röd efter solnedgången.

Ingrid ämnade sig ner till sjön för att gå på skridskor. Hon gick fram på en smal gångstig, som var upptrampad

genom snön. Gunnar Hede kom efter henne. Det var något visst kuvat i hans hållning, som kom en att tänka på en hund, som följer efter husbonden.

Ingrid såg trött ut. Det var ingen glans i ögonen, och hyn var gråblek.

Där hon gick, började hon undra om dagen, som försvann, var nöjd med sig själv. Om det var i jubel han tände den stora, brinnande röda solnedgången borta i väster.

Hon visste med sig, hon, att inte över den här dagen och inte över någon annan heller hade hon kunnat tända glädjebål. Under hela den månad, som hade gått, sedan hon kände igen Gunnar Hede, hade hon ingenting vunnit.

Och nu i dag kom hon i stor ångest. Det var, som skulle hon komma att förspilla kärleken på allt detta. Hon började glömma studenten för att bara tänka på sjuklingen. Allt lätt och vackert och lekande försvann från kärleken. Det var bara tungt, tungt allvar.

Hon blev alldeles förtvivlad, medan hon vandrade mot sjön. Hon kände, att hon inte förstod vad som borde göras, kände, att hon måste uppge alltsammans. Gud, Gud, att ha honom där gående efter sig, stark och frisk att se på och ändå så hjälplöst sjuk och obotlig!

De voro nere vid sjön, och hon satte på sig skridskorna. Hon ville förmå honom också att gå och band skridskor på honom, men han föll omkull, så snart han kom ner på isen. Han kröp i land och satte sig på en sten, och hon gick ifrån honom.

Mittframför stenen, där Gunnar Hede satt, låg en liten holme, som var beväxt med avlövad björk och asp, och bakom den strålade kvällshimlen, som alltjämt var lika brinnande röd. Och de fina, lätta trädskronorna höjde sig upp i detta röda med en sådan skönhet, att det var omöjligt att inte lägga märke därtill.

Det brukar vara så, att det, varpå man känner igen ett ställe, är något enskilt drag, ty även det man känner bäst vet man inte riktigt noga hur det ser ut från alla håll och kanter. Och särskilt Munkhyttan kände man igen på den där lilla holmen. Hade man inte sett gården på många år, skulle

man ändå ha känt igen den på den där holmen, som nu låg och sträckte upp sina mörka trädkronor mot solnedgången.

Hede satt alldeles stilla och såg på ön och på de lätta trädgrenarna och på den gråa isen, som bredde ut sig åt alla sidor.

Det var den allra mest välbekanta syn för honom. Det fanns ingenting på hela gården, som han kände så väl. Ty, som sagt, det var alltid den där ön, som drog blickarna till sig. Och snart satt han och såg på ön utan att tänka på det, såsom man gör med det, som man väl känner. Han satt länge och stirrade, ingenting störde honom, ingen människa, ingen vind, ingenting främmande. Ingrid såg han inte, hon hade ilat långt utåt isen.

Det kom en sådan vila och ro över Gunnar Hede, som man endast kan känna bland det hemvanda. Från den lilla holmen strömmade trygghet och lugn över till honom. Den sövde till stillhet den eviga oro, som pinade honom.

Hede trodde sig alltid gå bland fiender och tänkte alltid på att ta vara på sig själv. På många år hade han inte känt den ro, som tillät honom att glömma bort sig själv, men nu kom den till honom.

Medan Gunnar Hede satt så och tänkte på just ingenting, kom han att företa en helt mekanisk rörelse, såsom man gör, då man är i vanda förhållanden. Då han satt där med isen framför sig och skridskorna på, steg han upp och började åka utåt sjön. Och han tänkte lika litet på att han gjorde detta, som man tänker på hur man hanterar gaffel och sked, när man äter.

Han gled åstad utåt isytan, det var det bästa tänkbara skridskoföre. Han var långt ute från land, innan han märkte vad han hade gjort.

"En förträfflig is", tänkte han då, "jag undrar varför jag inte har gått här förut i dag."

"Jag gick här desto mera i går", tröstade han sig. "Här får inte försummas en dag, så länge jag har ferier."

Det måtte ha varit, därför att Gunnar Hede hade kommit att företa sig något, som han hade brukat göra, innan han

blev sjuk, som något av hans forna jag hade vaknat hos honom. Tankar och föreställningar, som hörde ihop med hans gamla liv, började tränga sig upp till medvetandet. Men på samma gång sjönko alla sådana tankar, som hängde samman med hans sjukdom, ner i glömska.

Såsom han brukade, då han gick på skridskor, gjorde han en lång sväng utåt sjön för att kunna se förbi en vass udde. Han gjorde det omedvetet, men när han hade kommit förbi udden, visste han, att han svängde dit ut för att se om det var ljus i hans mors fönster.

"Nu tycker hon, att det är på tiden, att jag kommer in, men hon får vänta en stund. Isen är för god."

Men det var mest obestämda känslor av glädje över rörelsen och den vackra aftonen, som vaknade inom honom. Just en sådan månskenskväll skulle man gå på skridskor. Han tyckte om denna milda övergång till natt. Ljuset dröjde ännu, men lugnet var där redan. Allt det bästa hos natt och dag!

Det fanns en till skridskogångare ute på isen. Det var en ung flicka. Han visste inte om han kände henne, men han styrde fram emot henne för att se efter. Nej, det var ingen bekant, men han kunde inte låta bli att säga några ord om vilken utmärkt is det var, då han gick förbi henne.

Den främmande var väl en stadstös, hon var visst inte van att bli tilltalad så där utan vidare. Hon hade sett alldeles förskrämd ut, då han sade ett par ord till henne. Ja, han var också märkvärdigt utstyrd. Han hade ju full bondkostym.

Nå, han skulle inte skrämma bort henne. Han kastade om och for utåt sjön. Isen var stor nog för dem båda.

Men Ingrid hade nära nog hållit på att skrika av förvåning. Där hade han kommit gående, grant och elegant, armarna korslagda över bröstet, hattbrättet uppviket och håret tillbakakastat, så att det inte hängde framom öronen.

Han hade talat med en bildad mans röst, nästan utan att bryta på dalmål.

Hon gav sig inte lång tid att undra. Det bar av mot land med henne.

Hon kom flämtande in i köket. Visste inte hur hon skulle säga det kort och tydligt nog.

— Jungfru Stava, unga herrn är kommen hem!

Köket var tomt, både jungfrun och pigorna voro ute. Icke heller i jungfruns rum fanns det en människa. Ingrid rusade genom hela huset, kom in i rum, som aldrig någon brukade beträda. Hela tiden ropade hon:

— Jungfru Stava, jungfru Stava! Unga herrn är kommen hem!

Hon var alldeles vild, stod ännu och ropade uppe på övervåningens förstuga med två pigor, jungfru Stava och bergsrådinnan själv omkring sig. Hon sade om detsamma gång på gång, alldeles för uppskakad för att kunna tiga.

Ingen av dem misstog sig på vad hon menade. Alla fyra stodo där lika vilda som hon, dragen ryckande, händerna skälvande.

Ingrid vände sig från den ena till den andra i förtvivlan. Hon skulle ju ge förklaringar och befallningar, men vad hade hon ämnat ge befallning om? Ack, att besinningen skulle svika henne! Hon såg vilt frågande på bergsrådinnan. Vad var det, vad ville jag?

Den gamla frun gav några befallningar med låg, darrande röst. Hon nästan viskade, hon.

— Ljus och en brasa till unga herrns rum! Unga herrns kläder ska läggas fram!

Det var inte tid och tillfälle för jungfru Stava att yvas. Men det var dock en viss högdragenhet i rösten, då hon svarade:

— Det är alltid eldat på unga herrns rum. Unga herrns kläder ligger alltid och väntar på honom.

— Ingrid ska gå upp på sitt rum, sade hennes nåd.

Den unga flickan gjorde alldeles tvärtemot. Hon gick in i salongen, stod där vid fönstret, snyftade och darrade, men visste inte om, att hon inte var tyst och stilla.

Hon strök otåligt bort tårarna ur ögonen för att kunna se neråt snöslätten, som utbredde sig framför huset. Bara hon inte grät, kunde intet undgå henne i detta skarpa månsken. Så kom han.

— Där, där! skrek hon till hennes nåd. Han går raskt, han springer! Kom bara hit och se!

Bergsrådinnan satt stilla framför brasan. Hon rörde sig inte. Hon ansträngde sig att höra, såsom den andra att se.

Hon bad Ingrid vara tyst, så att hon skulle få höra hur han gick. Ja, ja, hon skulle vara tyst. Hennes nåd skulle få höra hur han gick. Hon grep hårt om fönsterkarmen, som om detta skulle kunna hjälpa henne.

— Du ska vara tyst, viskade hon, så att hennes nåd kan höra hur han går.

Hennes nåd satt framåtlutad, lyssnade av all sin själ. Hörde hon redan hans steg ute på gårdsplanen? Nu väntade hon nog, att han skulle ta av åt köket. Ingrid såg, att hennes nåd inte vågade tro annat, än att han skulle gå köksvägen. Hörde hon nu, att det var stora trappan, som knarrade? Hörde hon, att det var dörren till stora förstugan, som slogs upp? Hörde hon med vilken fart det bar av uppför trappan till övervåningen? Två, tre steg i taget! Hade hans mor nu hört det? Detta var inga släpande bondsteg, såsom då han gick ut.

Det var nästan en skrämsel att höra honom komma upp mot salongsdörren. De hade visst skrikit båda, om han hade kommit in.

Men han vek av, gick över förstugan bort mot sina rum.

Bergsrådinnan sjönk tillbaka i stolen, och ögonen slöto sig. Ingrid tänkte, att hennes nåd skulle ha velat dö just då.

Utan att öppna ögonen sträckte hon ut handen. Ingrid smög sig fram och tog den, och hon drog henne intill sig.

— Mignon, Mignon, sade hon, det var ändå det rätta namnet.

Nej, fortfor hon. Vi får inte gråta. Vi får inte tala om detta nu. Tag dig en pall och sitt här vid brasan! Vi ska lugna oss, min lilla vän. Vi ska tala om något annat. Vi måste vara alldeles lugna, när han kommer.

Hede kom in om en halvtimme. Då stod te på bordet, och det brann ljus i kronan. Han var verkligen omklädd, såg ut som en herreman. Ingrid och bergsrådinnan tryckte varandras händer mycket hårt.

De hade suttit och övat sig i att se honom komma. Det var omöjligt att tänka ut vad han skulle säga eller göra, sade hennes nåd. Han var alltid oberäknelig. Men de två skulle i alla händelser vara lugna.

Ingrid hade också verkligen blivit lugn. En stor, stor känsla av sällhet hade gripit henne, och detta stillade hennes oro. Hon blev som en, den där färdas upp mot himmelens salighet. Hon vilade sorglös i famnen på änglar, som buro henne uppåt, uppåt.

Men hos Hede märktes ingen förvirring.

— Jag kommer bara in, sade han, för att säga, att jag har fått en så svår huvudvärk, att jag måste gå och lägga mig genast. Jag kände den redan nere på isen.

Bergsrådinnan svarade inte något på detta. Det var så enkelt, men hon hade inte kunnat ana det. Hon behövde åtminstone en sekund för att kunna sätta sig in i att han ingenting visste om sin sjukdom, att han levde någonstades i det förgångna.

— Men kanske kunde jag ändå först få en kopp te? sade han och såg litet förvånad ut över tystnaden.

Bergsrådinnan kom fram till tebrickan. Han såg på henne.

— Har mamma gråtit, mamma är så tyst?

— Vi har suttit och talat om en ledsam historia, jag och min unga vän här, sade hennes nåd och visade på Ingrid.

— Ack, förlåt! sade han. Jag såg inte, att här var främmande.

Den unga flickan kom fram i ljusskenet, så vacker, som den måtte vara, som vet, att himmelens portar i nästa ögonblick ska öppna sig för henne.

Han hälsade litet stelt. Han visste tydligen inte vem han hade framför sig. Bergsrådinnan presenterade.

Han såg flyktigt på Ingrid.

— Jag såg mamsell Berg nyss nere på isen, sade han.

Han visste ingenting om henne, hade aldrig förr talat med henne.

NIONDE KAPITLET.

Nu kom där en liten lycklig tid. Det var visst inte så, att Gunnar Hede var frisk, men hans närmaste voro nog lyckliga att kunna inbilla sig, att han stod på väg att bli det. Hans minne var till en stor del borta, han hade ingen reda på långa tider av sitt liv, han kunde inte spela fiol, hans kunskaper voro nästan försvunna, och hans tankekraft var även mycket svag, så att han inte gärna ville varken läsa eller skriva. Men han var dock mycket bättre: han var inte förskrämd, han tyckte om sin mor, han hade återtagit herremans skick och herremans vanor. Man kunde förstå, att bergsrådinnan och hela hennes hus skulle vara i hänförelse.

Det var ett strålande humör på Hede: han var glädje och jubel hela dagen, grubblade aldrig, gled förbi allt, som han inte kunde begripa, talade aldrig om något, som fordrade tankeanstängning.

Han roade sig mest med kroppsrörelse. Han tog Ingrid med sig ut på kälkbacksåkning och skridskotur, han sade inte mycket till henne, men hon hade roligt av att få följa med. Han var vänlig mot Ingrid som mot alla, men inte det ringaste kär i henne.

Han grubblade mycket ofta på fästmon, varför hon inte skrev och dylikt. Men det bekymret gled också av honom om en liten stund. Han slog genast ifrån sig alla bedrövliga tankar.

Ingrid tänkte, att bra kunde han väl inte bli på detta sätt. Han måste en gång tvingas till att tänka, till att se in i sig själv, som han nu inte vågade. Men hon tordes inte tvinga honom därtill, varken hon eller någon annan. Om han kunde komma till att tycka litet om henne, tänkte hon, att hon skulle våga det.

Hon tyckte, att de nu för det första allesammans kunde behöva litet lycka.

*

Det hände just vid den tiden, att ett litet barn dog i Råglanda prästgård, där Ingrid hade blivit uppfostrad. Och så skulle dödgravaren göra i ordning en grav åt det.

Karlen grävde graven helt nära platsen, där han förra sommaren hade kastat upp grav för Ingrid. Och då han hade kommit några fot ner i jorden, råkade han blotta ett hörn av hennes kista.

Dödgravaren kunde inte låta bli att småle litet för sig själv. Det var inte utan, att han hade hört, att den döda, som låg i den där kistan, skulle ha gått igen. Hon skulle ha hunnit med redan på begravningsdagen att skruva lös kistlocket, stiga upp ur graven och visa sig i prästgården. Nå, prästfrun var inte så väl tåld just, sockenborna hade tyckt om att ha något sådant att berätta om henne.

Dödgravaren tänkte, att om bara folk visste hur väl förvarade de döda lågo här nere i jorden och hur väl kistlocken...

Han måste avbryta mitt i tankegången. På det hörnet, som han just hade fått fram, låg locket litet snett, och en skruv var inte tillskruvad.

Han sade ingenting, tänkte ingenting heller, men för en stund höll han upp med grävningen och visslade igenom hela Värmlands regementets revelj, ty han hade varit soldat.

Så tänkte han då, att det var bäst att gå igenom den här saken ordentligt. Det gick inte an för en dödgravare att ha några tankar om de döda, som kunde komma igen och bli mäktiga i mörka höstnätter. I all hast grävde han undan mer jord. Så började han hamra på kistan med skoveln.

Kistan svarade alldeles tydligt, att den var tom, tom, tom.

En halvtimme senare stod dödgravaren i prästgården. Där blev ett gissande och ett undrande. Så mycket kunde alla förstå, som att flickan hade varit i dalkarlens säck. Men vart hade hon sedan tagit vägen?

Mor Anna Stina stod vid bakugnen i prästgården och skötte brödgräddningen, ty det skulle ju bakas nu till det nya gravölet. En lång stund stod hon och hörde på allt detta talande utan att säga ett ord. Hon bara skötte om, att bakelserna inte skulle bli brända, tog plåtarna ut och in i

vart ögonblick och var livsfarlig att komma nära för den långa ugnsspadens skull. Men rätt som det var, lade hon av sig köksförklädet, torkade svett och sot nödortfeligen ur ansiktet och var inne hos pastorn, nästan innan hon själv visste hur det hade gått till.

Det var just inte underligt efter allt detta, att en dag i mars en liten röd prästgårdssläde, bemålad med gröna tulpaner, och en liten röd prästgårdshäst stannade utanför trappan till Munkhyttan.

Hon måste nu naturligtvis följa med hem till mor, hon Ingrid. Pastorn hade kommit för att hämta henne. Han sade inte mycket om att de voro glada, att hon levde, och sådant. Men man kunde se på honom, att han var storligen förnöjd. Han hade aldrig kunnat förlåta sig, att de inte hade varit goda nog mot fosterdottern, och nu strålade han av lycka över att få börja om med henne och göra det bra den här gången.

Det sades intet ord om det, varför hon hade rymt bort. Sådant var ju ingenting att gräva fram och pina sig med så där långt efteråt. Men Ingrid förstod, att prästfrun hade haft en svår tid och hade varit plågad av samvetskval samt att de ville ha henne åter för att få vara goda mot henne. Hon förstod, att hon nästan var tvungen att resa till prästgården för att visa, att hon inte bar agg mot fosterföräldrarna.

Alla tyckte, att det var naturligt, att hon följde med hem på en vecka eller två. Och varför skulle hon inte? Hon kunde inte skylla på att hon behövdes där hon var. Nog kunde hon stanna borta ett par veckor, utan att det skedde Gunnar Hede någon skada. Det var tungt för henne, men det var nog bäst, att hon reste, då alla tycktes önska det.

Det kan nog hända, att hon hade velat, att de skulle ha bett henne stanna. Hon satte sig i släden med den känslan, att bergsrådinnan eller jungfru Stava skulle komma att lyfta henne ur den och bära henne in igen. Det var rent omöjligt att fatta, att hon åkte neråt allén, att hon for in i skogen och att Munkhyttan försvann bakom henne.

Men om det nu var så, att de av ren godhet inte hade velat hålla henne kvar? De kunde törhända tro, att ungdom

och livslust ville bort från ensamheten på Munkhyttan. De kunde tro, att hon hade tröttnat vid att vara dårvakterska. Hon lyfte handen och ville fatta i tömmen för att vända hästen. Det föll henne in nu, då hon var en mil från gården, att det var fördenskull de hade låtit henne fara. Hon skulle ha velat vända om och fråga dem.

Det var som att gå och leta sig fram i villande skog att gå mellan all denna stora stumheten, som omgav henne. Inte gav någon människa henne svar eller råd. Lika mycket svar fick hon av tall och gran och ekorre och berguv som av människor.

*

Det kunde just vara detsamma hur hon hade det hemma i prästgården. Hon hade det mycket bra, trodde hon, men det gjorde, som sagt, detsamma. Hade hon fått vara i slott och förtrollande lustgård, hade det ock varit ett. Det finns ingen bädd så mjuk, att den ger hugnad åt den, som längtar.

I början bad hon varje dag så ödmjukt hon förmädde, att de skulle låta henne resa tillbaka, sedan hon hade haft denna stora glädjen att än en gång få se mor och syskonen. Men då var det rent ohjälpligt med väglaget. Hon fick ge sig till tåls, tills tjälen hade gått ur jorden. Det stod väl inte för livet, att hon kom tillbaka till det där stället.

Det var svårt för Ingrid att förstå varför det retade folk, när hon sade, att hon ville fara tillbaka dit bort till Hedes. Det var så med far och mor och med alla andra i socknen också. Man fick nog inte längta till något ställe i världen, då man var i Råglanda.

Hon fann snart, att det var bäst, att hon alls inte talade om sin resa. Det kom så oändligt med hinder fram, så snart hon nämnde den. Det var inte nog för dem, att vägen ännu var lika usel. De satte upp gärdesgård och mur och vallgrav omkring henne. Hon skulle sticka täcken, väva väv och plantera i drivbänk. Och inte kunde hon vilja fara från den stora födelsedagsfirningen i prostgården! Inte kunde hon resa, förrän Karin Landberg hade firat bröllop!

Det var intet annat, som återstod för henne, än att lyfta

upp händerna mot vårhimlen och bedja den skynda på med sitt arbete. Bara be om solsken och värme, bara tigga den hulda solen, att hon ville lägga sig vinn om den långa gränsskogen, sända in små, stickande strålar mellan granarna och smälta snön under dem. Kära, kära, gjorde just det-samma, om någon snö bleve smält i dalen, bara det bleve bart på bergen, bara skogsstigarna bleve gångbara, bara fäbodflickorna flyttade in i hyddorna sina, bara myrarna bleve upptorkade, bara den vägen bleve gångbar, som var hälften så kort som landsvägen.

Ingrid visste vem det var, som inte skulle vänta på skjuts eller tigga skjutspengar, bara skogsvägen bleve gångbar. Hon visste vem som då skulle dra bort från prästgården en ljus natt, visste vem som skulle göra detta utan att begära lov av en enda människa.

Hon trodde, att hon hade väntat våren förr. Det var ju något, som tillhörde alla människor, att vänta på våren. Men nu visste Ingrid, att hon aldrig förr hade längtat efter den. Å nej, å nej, hon ville inte kalla det där andra för längtan.

Förr hade hon väntat på gröna löv och sippor och trast-sång och gökrop. Men detta var barnslighet och ingenting annat. Den längtade inte efter våren, som bara tänkte på det, som var vackert. Man skulle ta upp och kyssa den första jordtorvan, som stack fram ur snön. Man skulle plocka det första skrumpna nässelbladet, bara för att få bränna in i skinnet, att nu var det vår.

Alla människor voro innerligt vänliga mot henne. Men fast hon ingenting sade, satt den tron kvar i dem, att hon alltid tänkte på att få resa.

— Jag kan inte förstå varför du vill tillbaka till det där stället och vakta den galne, sade Karin Landberg en dag. Det var, som om hon hade kunnat läsa Ingrids tankar.

— Asch, hon har slagit det ur hågen nu, sade prästfrun, innan flickan hann att svara.

När Karin var gången, sade prästfrun:

— Folk undrar på det där, att du vill resa från oss. Ingrid

teg, hon. Man säger, att då Hede blev bättre, var han törhända sådan, att du blev kär i honom.

— Å nej, inte sedan han blev bättre, sade Ingrid, och hon blev skrattlysten.

— Ja, hur som helst, kan han inte vara något att gifta sig med, sade fostermodern. Far och jag har talat om det, och vi menar, att det är bättre för dig, att du stannar hos oss.

— Det är då snällt av er, att ni vill ha mig kvar, sade Ingrid. Och hon var nog rörd över att de nu ville vara så goda mot henne.

De trodde henne inte, hur undergiven hon blev. Hon kunde inte veta vad det var för en stjärna, där de läste hennes längtan. Nu hade ju fostermodern sagt henne, att hon inte fick fara dit igen. Men prästfrun kunde inte låta sig nöja med detta.

— De kunde ju skriva efter dig, om de behövde dig där borta, sade hon.

Återigen blev Ingrid skrattlysten. Det vore väl det underligaste av allt, om det komme brev ifrån ett trollslott. Hon undrade om fostermodern trodde, att bergakungen skrev efter den bergtagna, då hon glömde sig kvar hos sin moder.

Men om fostermodern hade vetat hur många bud hon fick! Det skulle nog ha gjort henne huvudyr.

Det kom bud i drömmar om natten, och det kom bud i syner om dagen. Han lät Ingrid veta, att han behövde henne. Han var så sjuk, så sjuk.

Hon visste, att han höll på att bli tokig på nytt och att hon måste komma till honom. Om någon hade sagt henne det, skulle hon genast ha svarat, att hon redan visste det.

De stora stjärnögonen blickade allt längre och längre bort. Det var väl inte lätt att tro, att hon skulle bli lugnt och vackert sittande hemma för den, som jämt såg den blicken.

Det är väl inte heller så svårt att se på en människa, om hon trivs eller längtar. Det behövs bara, att man ser en liten glimt av lycka i ögonen, då hon kommer in från arbetet eller då hon sätter sig ner vid brasan. Men i Ingrids ögon sågs ingen glimt av lycka, utom då hon såg bergbäcken, som

kom neddansande ur skogen, överfull av vatten. Det var ju den, som banade väg för henne.

Det föll sig en gång så, att Ingrid satt ensam med Karin Landberg, och då började hon berätta henne om sitt liv borta på Munkhyttan. Karin hade blivit helt förskräckt. Hur hade Ingrid kunnat stå ut med något sådant?

Hon skulle, som sagt, gifta sig, Karin Landberg. Och hon var nu på den punkten, att hon inte kunde tala om något annat än sin fästman. Ingenting visste hon, som han inte hade lärt henne, ingenting kunde hon företa sig, om hon inte fick fråga honom.

Det föll henne in, att Olof hade sagt ett ord i den här frågan, som hon kunde använda för att avskräcka Ingrid, ifall det skulle vara så, att hon hade börjat tycka om den galne. Och så började hon berätta för henne hur tokig den där Hede verkligen hade varit. För Olof hade talat om, att då han hade varit på marknaden förra hösten, hade ett par herrar sagt, att Getabocken visst inte vore galen. Han bara låtsade vara det för att locka till sig kunder. Men Olof hade påstått, att han inte var klok. För att bevisa det hade han gått bort till kreaturstorget och köpt en liten usel get. Olof hade bara behövt ställa geten framför honom på disken, där han hade haft sina knivar utlagda, för att han skulle löpa ifrån både säck och varor. Och alla hade skrattat så förfärligt vid att se hur rädd han blev. Och inte var det möjligt, att Ingrid kunde bry sig om en, som hade varit så tokig.

Det var törhända oförsiktigt av Karin Landberg, att hon inte såg upp till Ingrids ansikte, medan hon berättade denna historia. Om hon hade sett hur ögonbrynen drogo ihop sig på henne, hade hon kanske blivit varnad.

— Och du vill gifta dig med den, som har gjort något sådant! sade Ingrid. Jag tror det vore bättre att gifta sig med själva Getabocken.

Och detta var sagt av Ingrid i så full och tydlig mening, och det var så besynnerligt, att Ingrid, som var så mild, ville säga något så hårt, att det riktigt skar sig in i hjärtat hos Karin. Hon var orolig sedan i flera dagar, att inte

Olof skulle vara den hon ville, att han skulle vara. Det förbittrade alldeles Karins liv, ända tills hon tog sig för att berätta Olof hela saken, och då var han nog ädel att trösta och lugna henne.

Det är inte ett lätt göra att vänta in våren i Värmland. Man kan ha det soligt och varmt på kvällen och ändå finna marken vit av snö nästa morgon. Krusbärsbuskar och gräsmattor bli nog gröna, men björkskogen står kal och liksom envisas att inte vilja slå ut.

Vid pingst var det vår i dalen, men inte hade det hulpit något med Ingrids böner. Inte en enda fåbodjanta var utflyttad till skogen, inte ett kärr var uttorkat, ingen möjlighet var det att komma fram på skogsvägen.

Pingstdagen var Ingrid i kyrkan och fostermodern också. Det var en så stor helgdag, att de fingo åka i vagn. Ingrid hade tyckt mycket om förr i världen att komma inkörande i fullt språng på kyrkplanen, medan de, som stodo utmed stengärdsgården och vid vägkanten, togo av hatten och hälsade, och de, som stodo mitt i vägen, kastade sig undan med ett par långa språng, såsom vore de alldeles överväldigade. Men nuförtiden gladde hon sig åt ingenting. "Längtan tar bort doften hos rosen och glansen hos fullmånen", säger ordspråket.

Men Ingrid tyckte om det hon fick höra i kyrkan. Det var gott att höra, att lärjungarna blevo tröstade i sin längtan genom ett glädjens under. Hon tyckte om detta, att Jesus tänkte på att trösta dem, som voro så rent förbi av att längta efter honom.

Medan Ingrid och alla andra sutto i kyrkan, kom en lång dalkarl gående på vägen. Han gick i päls och hade den tunga kramsäcken på ryggen, såsom en, den där inte kan skilja på vinter och sommar, på vardag och helg. Han gick inte in i kyrkan, utan smög med stort bekymmer förbi hästarna, som voro bundna vid vägskranket, in på kyrkogården.

Där satte han sig på en grav och tänkte på alla de döda, som ännu sovo, och på en död, som hade vaknat till liv. Han satt kvar där ännu, då folket gick ut ur kyrkan.

Karin Landbergs Olof var en av de första, som kommo ut, och då han råkade kasta en blick bortåt kyrkogården, fick han syn på dalkarlen. Det kan vara svårt att säga om det var nyfikenhet eller något annat, som drev honom, men han gick bort för att tala med den där karlen. Han ville se om det var möjligt, att han, som skulle vara botad, hade blivit vansinnig på nytt.

Och det var nog möjligt. Han berättade genast för den unga fästmannen, att han satt där för att vänta på en, som hette Gravlilja. Hon skulle komma och spela för honom. Hon kunde spela så, att solen dansade och stjärnorna gingo i ring.

Då sade Karin Landbergs Olof till dalkarlen, att den han väntade stod borta på kyrkplanen. Bara han reste sig upp, kunde han se henne där hon stod. Hon skulle nog bli glad att få råka honom.

Prästfrun och Ingrid skulle just sätta sig upp i vagnen, då en lång dalkarl skyndade mot dem. Han kom med god fart, trots alla hästar, som han måste niga för, och han vinkade ivrigt med handen åt den unga flickan.

Och så snart Ingrid fick se honom, blev hon stående helt stilla. Hon skulle inte ha kunnat säga om hon blev mest glad över att se honom eller förtvivlad över att han hade blivit tokig på nytt. Hon bara glömde allt annat i världen.

Och ögonen började stråla på henne. I den stunden såg hon säkert ingenting av den fattiga, eländiga människan. Hon kände väl bara närvaron av den fina själen, som hon hade längtat sig sjuk efter.

Det stod fullt av kyrkfolk runtom, och de måste alla se på henne. Ingen kunde ta sina blickar ifrån hennes ansikte. Hon rörde sig inte för att gå emot honom, hon stod bara stilla och väntade honom. Men de, som sågo hur hon strålade av lycka, ville nästan tro, att det var någon stor och härlig människa, som kom emot henne, och inte en dåre.

De sade sedan, att det nästan hade sett ut, som om det hade funnits ett samband mellan hans och hennes själ, ett hemligt samband, som hade legat så djupt under medvetandet, att inte människoförstånd kunde nå fram till det.

Men då Hede var endast ett par steg från Ingrid, grep hennes fostermor om henne med ett raskt tag, lyfte upp henne och satte henne i vagnen. Hon ville inte ha något möte mellan de där två här på kyrkplanen i så mycket folks åsyn. Och så snart de voro uppe i vagnen, satte drängen hästarna i firsprång.

Det ljud ett par gräsliga, vilda rop efter dem. Prästfrun satt och tackade Gud, att hon hade fått flickan upp i vagnen.

Det hade inte lidit långt fram på eftermiddagen, förrän en bonde kom till prästgården för att tala med prästen. Han kom för att tala om den tokiga dalkarlen. Han hade blivit alldeles galen nu, de hade måst binda honom. Vad rådde pastorn? Vad skulle de göra av honom?

Pastorn hade intet annat råd, än att de skulle föra honom hem. Han berättade bonden vem han var och var han bodde.

Senare på kvällen talade han om allt detta för Ingrid. Det var säkrast att säga henne sanningen, så att hon skulle låta förståndet råda.

Men när natten kom, insåg hon, att hon inte hade tid att längre vänta på våren. Hon gav sig av, fattig tös, för att gå landsvägen till Munkhyttan. Hon skulle väl komma fram också på den, fastän hon visste, att den var dubbelt så lång som skogsstigen.

TIONDE KAPITLET.

Det var annandag pingst på eftermiddagen. Ingrid kom gående framåt landsvägen. Det var en ljus trakt: små, låga berg och små holmar av björkskog mellan åkrarna och stundom mitt i dem. Det var blommor på rönn och hägg, ljusa, kådiga blad på asparna, landsvägsdikena voro fulla av klart, sorlande vatten, som kom de nytvättade stenarna på bottnen att glittra och glänsa.

Ingrid gick och sörjde över honom, som hade blivit tokig på nytt, undrade om hon skulle kunna göra något för honom, undrade om det skulle gagna något, att hon på detta sätt hade gett sig av hemifrån.

Hon var hungrig och trött, skorna började redan gå sönder. Hon tänkte, att hon gjorde bäst i att vända. Hon skulle nog aldrig komma fram.

Hon blev allt mer och mer bedrövad, ju längre hon vandrade. Hon kunde inte låta bli att tänka, att det inte lönade stort, att hon kom nu, sedan han hade blivit fullt tokig. Det var väl alldeles för sent, rent hopplöst att kunna göra något numera.

Men så snart hon tänkte på att vända, såg hon Hedes ansikte tätt bredvid sin kind, såsom hon hade sett det ofta förr. Då fick hon nytt hopp, trodde, att han kallade på henne, fick en stark visshet och förtröstan om att hon nog skulle kunna bota honom.

Just då Ingrid höjde upp huvudet och såg en smula mindre bedrövad ut, kom hon i möte med ett besynnerligt sällskap.

Där kom en liten häst, som drog en liten kärra, och på kärran satt en tjock madam, och bredvid den gick en mager, sliten karl med långa mustascher.

Här ute på landsbygden, där ingen förstod sig på konstnärskap, lade alltid herr och fru Blomgren an på att se ut

som enkelt, borgerligt folk. Den lilla kärra, som de körde omkring med, var väl överhöjd. Ingen kunde ana, att den inte innehöll annat än fyrverkeripjäser och trolleriapparater och dockteatermarionetter.

Ingen kunde veta, att den tjocka gumman, som satt högt uppe på lasset och såg ut som en välbärgad borgarmadam, var före detta miss Viola, som en gång hade flugit genom luften, eller att karlen, som gick och som var så lik en avskedad soldat, var densamma herr Blomgren, som stundom brukade bryta vandringens enformighet med att slå volt över hästen och buktala med trastar och siskor, som sjöngo i träden vid vägen, så att de blevo rent galna.

Hästen var en liten, liten en, som hade brukat dra en karusell och därför aldrig ville gå, om han inte hörde musik. Fru Blomgren satt därför oftast uppe på kärran och spelade munklaver, men så snart de mötte någon, stoppade hon det i fickan, så att man inte skulle förstå, att de voro sådant där konstnärsfolk, som ingen på landsbygden har någon respekt för. På det sättet kommo de inte särdeles raskt fram, men de hade inte heller någon brådska.

Den blinda fiolspelaren måste vandra en liten bit efter de andra för att inte förråda, att han hörde till sällskapet. Denne blinde hade en liten hund till förare; det var honom förbjudet att låta leda sig av ett barn. Det skulle ständigt ha påmint herr och fru Blomgren om en liten flicka, som hette Ingrid. Det skulle ha varit alltför smärtsamt.

Och nu voro alla dessa ute på landet för vårens skull. Ty hur god förtjänst de än hade kunnat ha inne i städerna, så måste herr och fru Blomgren ut på landet vid denna tiden på året. Det var konstnärsfolk, herr och fru Blomgren.

De kände inte igen Ingrid, och hon gick först förbi dem utan att hälsa, ty hon hade bråttom och var rädd att bli uppehållen. Men hon tänkte strax, att detta var fult och hjärtlöst och vände tillbaka.

Om Ingrid hade kunnat bli glad då, skulle hon väl ha blivit det vid att se de gamla människornas glädje över mötet. Och det blev ett långt samtal på den förfärligaste

rotvälkska. Den lilla hästen vände huvudet gång på gång för att se efter om karusellen hade gått sönder.

Märkvärdigt nog var det Ingrid, som talade mest. De gamla sågo ju genast, att hon hade gått och gråtit, och de blevo så bekymrade däröver, att hon blev tvungen att berätta dem alla sina öden och äventyr.

Men det var en lisa för Ingrid att få berätta, ty de gamla hade sitt eget sätt att ta allting. De klappade händer, då hon berättade hur hon hade kommit upp ur graven och då hon talade om hur hon hade skrämt prästfrun.

De smekte henne och berömde henne, därför att hon hade gått bort från prästgården. Ingenting, som var tungt och bekymmersamt, fanns till för dem, utan allting var lätt och förhoppningsfullt.

De hade just inga mått för att mäta verkligheten, därför voro de så oätkomliga för dess strävhet. De jämförde allt de hörde med dockteaterpjäser och pantomimer. Litet sorg och elände satte man ju också in i pantomimen, men det var endast för att höja effekten. Och naturligtvis skulle allting sluta bra. Allting slutade bra i pantomimerna.

Det var något smittsamt i så mycken hoppfullhet. Ingrid visste, att de inte alls förstodo hur stor hennes olycka var, men det var dock uppmuntrande att höra dem.

Men Ingrid fick också verklig hjälp av dem. De talade om, att de hade ätit middag på Torsåkers gästgivargård för en stund sedan, och just när de hade stigit upp från bordet, hade några bönder kommit körande till gästgivargården med en däre. Fru Blomgren tålde inte att se därar och hade därför genast velat resa sin väg, och herr Blomgren hade lytt henne. Men tänk, om detta skulle vara Ingrids däre! Och inte förr hade de sagt detta, än Ingrid sade, att det nog vore troligt, och ville lämna dem.

Men herr Blomgren frågade då sin fru på sitt högtidliga sätt om de inte vore ute endast och allenast för vårens skull och om det inte gjorde dem detsamma vart de foro, och gamla fru Blomgren frågade lika patetiskt tillbaka om han hade trott, att hon skulle överge deras älskade Ingrid, innan hon hade nått sin lyckas hamn.

Så blev karusellhästen vänd, och det blev besvärligare att samtala, därför att munklaveret måste börja spela. Så snart fru Blomgren ville säga något, måste hon lämna instrumentet till herr Blomgren, och då herr Blomgren ville tala, lämnade han det åter till sin fru. Och den lilla hästen stannade för varje gång klaveret gick från mun till mun.

Hela tiden hade de bara tröstande saker att säga Ingrid. De togo fram alla sagor, som de hade sett uppföras på dockteatern. De tröstade henne med Törnrosa, de tröstade henne med Askungen. De tröstade henne med alla sagor i världen.

Herr och fru Blomgren betraktade Ingrid, då de nu sågo, att hennes ögon började tindra upp något litet.

— Konstnärsögon! sade de och nickade förnöjda till varandra. Vad var det vi sa? Konstnärsögon!

På något outrannsakligt sätt hade de funnit ut, att Ingrid hade kommit att bli en av deras, en av konstnärsfolket. De tyckte, att hon spelade med i ett drama. Det var en triumf för deras gamla dagar.

De färdades framåt så raskt de kunde. Det gamla paret var endast oroligt, att Ingrids däre inte skulle vara kvar på gästgivargården.

Men han var kvar där, och än värre var det, att ingen visste hur man skulle få honom därifrån.

De båda Rågländabönderna, som hade kommit med honom, hade fört in honom i ett av gästrummen och stängt in honom där, medan de väntade på häst. När de lämnade honom, hade han varit säkert bakbunden, men hur han så burit sig åt, hade han lyckats vrida lös händerna ur repet, och då man hade kommit för att hämta honom, hade han stått fri och ledig och i fullt raseri gripit en stol som tillhygge för att slå till. Man hade endast haft att skynda ut och bomma igen dörren om honom. Nu gingo bönderna och väntade på att gästgivaren och hans drängar skulle komma hem, så att de skulle bli manstarka nog för att binda honom på nytt.

Det hopp, som de gamla vännerna hade väckt hos Ingrid, blev dock inte utsläckt. Hon förstod, att Hede var sämre

än någonsin, men hon hoppades ändå. Det var inte deras sagor, det var deras stora kärleksfullhet, som hade kommit henne att stråla upp.

Hon bad, att hon skulle bli insläppt till Hede. Hon sade, att hon kände honom och att han inte skulle göra henne något. Men bönderna svarade, att de inte voro galna, de också. Han där inne skulle slå ihjäl vem som helst, som komme in till honom och inte kunde försvara sig.

Ingrid satt en lång stund tyst och eftersinnade. Hon tänkte på hur underbart det var, att hon just i dag skulle råka herr och fru Blomgren. Det måtte väl vara någon mening med detta. De skulle inte ha kommit i hennes väg, om det inte varit någon mening med det.

Och Ingrid började tänka över hur Hede hade blivit bra förra gången. Kunde hon inte även nu få honom att göra något, som skulle påminna honom om något gammalt, som skulle föra honom bort från galmanstankarna? Hon grubblade och grubblade.

*

Herr och fru Blomgren sutto på en bänk utanför gästgivargården och sågo mer olyckliga ut, än någon hade trott vara möjligt. De voro nästan färdiga att gråta.

Då kom hon fram till dem, hon Ingridsbarnet, och log mot dem så, som endast hon kunde det, och smekte deras gamla rynkiga kinder och bad dem, att de skulle göra henne den stora glädjen att få åse en föreställning, sådan hon fick vara med om varje dag förr i världen. Det skulle vara en så stor tröst för henne.

Nå, de sade nej först, ty de voro just inte i sitt glada konstnärsllynne, men då hon hade kostat på dem ännu ett par leenden, kunde de inte stå emot henne. Och de gingo ut till lasset och packade upp sina trikådräkter.

Då de voro färdiga och då den blinde hade blivit tillkallad, valde Ingrid plats för föreställningen. Hon ville inte, att de skulle visa sig på gårdsplanen, utan förde dem in i gästgivargårdens trädgård. Ty det fanns en trädgård vid gästgivargården. Det mesta var nog nakna kryddsängar, där

ännu ingenting hade kommit upp, men här och där stod ett blommande äppleträd. Och Ingrid sade, att hon ville se dem uppträda just under ett av de blommande äppleträden.

Ett par drängar och pigor kommo springande, då de hörde fiolen, så att de fingo en smula publik. Men det bar dock emot för herr och fru Blomgren att uppträda. Ingrid begärde för mycket av dem. De voro alldeles för bedrövade.

Och en olycka var det, att Ingrid hade fört dem över till trädgårdssidan. Det var ditåt gästrumsfönstret vette, och det hade hon väl inte tänkt på. Fru Blomgren var nära att springa sin väg, då hon hörde ett fönster häftigt öppnas i ett av gästrummen. Tänk, om dåren skulle ha hört musiken, och tänk, om han skulle hoppa ut genom fönstret och komma ner till dem!

Men fru Blomgren lugnade sig, då hon såg vem som stod i fönstret. Det var en ung man med angenämt yttre. Han var i skjortärmarna, men alldeles ordentligt klädd för övrigt. Blicken var lugn, läpparna smålogo, och med handen strök han håret upp ur pannan.

Herr Blomgren arbetade och var så inne i föreställningen, att han ingenting märkte. Fru Blomgren, som inte hade annat att göra än att kasta slängkyssar, kunde ge akt på allting.

Var det inte märkvärdigt hur detta Ingridsbarnet med ens hade strålat upp? Ögonen lyste på henne som aldrig förr, och ansiktet hade blivit så vitt, att det riktigt sken. Och all den där strålglansen vände sig mot honom där uppe i fönstret.

Han besinnade sig inte länge, han steg upp på fönsterbrädet och hoppade ner till dem. Och han kom fram till den blinde och bad att få låna hans fiol.

Och Ingrid tog genast fiolen från den blinde och räckte den till den främmande.

— Nu ska det vara valsen ur Friskyttan, sade hon.

Så började den främmande spela, och Ingrid smålog, men på samma gång såg hon så övernaturlig ut, att fru Blomgren trodde, att flickan skulle upplösa sig till en solstråle och flyga bort från dem.

Men då fru Blomgren hörde den främmande spela, kände hon igen honom.

— Jaså, sade hon för sig själv, jaså. Det är ändå han. Jaså, det var därför hon ville se oss gamla människor uppträda.

*

Gunnar Hede, som hade gått inne på sitt rum och varit så ond, att han hade haft lust att slå ihjäl någon, hade sålunda fått höra en blind spela utanför sitt fönster. Och detta hade återfört honom till en scen ur hans förflutna liv.

Han började undra var hans egen fiol kunde vara, och han kom ihåg, att Alin hade burit bort den, och nu återstod intet annat för honom än att söka få låna den blindes för att kunna spela sig till ro. Han var så hemskt upprörd.

Och så snart han hade fått den blindes fiol i sin hand, började han spela. Det föll honom inte in, att han inte skulle kunna spela. Han hade inte en aning om att han under flera år endast hade kunnat utföra ett par små fattiga melodier.

Han var alldeles fången i föreställningen, att han var i Uppsala utanför huset med vildvinet. Och han väntade sig att konstberidarna skulle börja dansa, såsom de hade gjort förra gången.

Hede sökte spela med större liv för att tvinga dem härtill, men hans fingrar voro stela och ovilliga, stråken ville inte riktigt lyda honom. Han ansträngde sig så, att svettdropparna framträdde på hans panna. Slutligen kom han dock in på den rätta låten, den, som de hade dansat efter förra gången. Han spelade den så lockande, så förledande, att det riktigt kunde smälta hjärtat.

Men de gamla akrobaterna började inte dansa. Det var längesedan de råkade Hede i Uppsala. De kommo inte ihåg hur de hade blivit tjusade den gången. De hade inte en aning om vad han väntade sig av dem.

Hede vände ögonen mot Ingrid för att få en förklaring varför inte konstberidarna dansade. I samma stund han såg hennes ögon, så överjordiskt strålande, som de voro då, blev han så förvånad, att han upphörde att spela.

Han stod där ett ögonblick och såg sig om i kretsen. Det var underliga, oroliga blickar, som de alla fäste på honom.

Det var omöjligt att spela, då människorna stirrade på detta sätt. Han gick helt enkelt ifrån dem. Han såg en flock blommande äppleträd långt nere i trädgården. Dit gick han.

Han såg nog, att ingenting gick ihop med den föreställningen han nyss hade haft, att Ålin hade stängt in honom och att han var i Uppsala. Trädgården var för stor, och huset var inte klätt med rött vinlöv. Nej, detta kunde inte vara Uppsala.

Men han brydde sig inte mycket om var han var. Han tyckte, att han inte hade spelat på århundraden, och nu hade han fått fatt på en fiol. Nu skulle han spela.

Han lade fiolen upp till kinden och började. Men återigen hindrades han av fingrarnas stela rörelser. Han kunde endast utföra de allra enklaste saker.

— Här blir verkligen att börja om från början, sade han. Och han smålog och började spela en liten menuett. Det var det första han hade lärt sig. Far hade spelat före, och han hade spelat efter, tagit ut efter gehör. Han såg med ens hela scenen för sig. Och han hörde orden: "Lilla prinsen skulle dansa, men han bröt sin lilla fot."

Han försökte sedan med flera små danser. De där hade han spelat som skolpojke. Han hade blivit anmodad att komma till flickpensionen och spela vid elevernas dansövningar. Han såg de små flickorna hoppa och svänga runt och hörde danslärarinnan trampa takten.

Han började nu bli djärvare. Han spelade första stämman i en fiolkvartett av Mozart. När han hade lärt in den, hade han varit gymnasist i Falun. Det hade varit så, att några gamla herrar hade övat in kvartetten för en konsert. Men första fiolen hade blivit sjuk, och han hade fått överta stämman, så ung han var. Han hade inte varit litet stolt då.

Gunnar Hede tänkte egentligen inte på annat än att komma till rätta med sina fingrar, då han spelade dessa barnsliga övningar. Men snart märkte han, att det skedde något underbart med honom.

Han hade en tydlig förnimmelse av att inne i hans hjärna

befann sig ett stort mörker, som skymde bort hans forntid. Så snart han sökte påminna sig en sak, var det som att försöka leta reda på något inne i ett mörkt rum. Men när han spelade, vek en del mörker bort. Utan att han hade tänkt på det, hade mörkret vikit så, att han nu kunde komma ihåg barndomsår och skoltid.

Nu beslöt han att låta fiolen leda sig, kanske den skulle kunna driva bort allt mörkret.

Och det blev så: för varje stycke han spelade, vek det skymmande mörkret en smula. Fiolen förde honom fram genom år efter år, väckte honom till minne av studier, av vänner, av nöjen. Mörkret stod tätt framför honom, men då han gick emot det, väpnad med fiolen, vek det steg för steg. Ibland såg han sig tillbaka, liksom för att se om det slöt sig bakom honom. Men bakom honom var klar dag.

Fiolen kom in på en rad duetter, som skulle spelas av klaver och fiol. Han spelade blott ett par takter av vardera. Men mörkret vek ett stort stycke: han kom ihåg fästmön, förlovningstiden.

Han skulle ha velat dröja vid detta, men det var ännu mycket mörker kvar att spela bort. Han hade inte tid.

Han kom in på en psalmmelodi. Han hade hört den en gång, då han hade varit bedrövad. Han kom ihåg, att han hade suttit i en lantkyrka, när han hade hört den, men varför hade han varit bedrövad? Därför att han gick som fattig handlande genom bygden med varor. Det var ett hårt liv. Det var tungt att minnas.

Stråken for fram som en virvelvind över strängarna, och åter rämnade ett stort stycke mörker. Nu såg han storskogen, de nedsnöade djuren, de märkvärdiga figurer, som drivorna bildade över dem. Han mindes resan till fästmön, kom ihåg hur hon hade brutit förlovningen. Alltsammans detta klarade på en gång för honom.

Han kände just inte sorg eller glädje vid något han kom ihåg. Det viktiga var, att han mindes. Bara detta var ett oändligt välbehag.

Sedan stannade stråken liksom av sig själv. Den ville inte föra honom vidare. Och dock var där annat, mycket

annat han måste minnas. Ännu stod mörkret som en fast mur framför honom.

Han tvingade stråken att gå vidare. Och den spelade två små obetydliga melodier, de allra tarvligaste han någonsin hade hört. Hur hade hans stråke lärt något dylikt?

Mörkret vek inte en smula för dessa melodier. De lärde honom egentligen ingenting. Men ur dem växte upp en ångest, sådan han aldrig förr visste sig ha erfarit. En vanvettig, förfärlig skräck, själens, de fallna andarnas orimliga fasa.

Han upphörde att spela, han stod inte ut. Vad var det i dessa melodier, vad var det?

Mörkret vek inte alls för dem, och det ohyggliga var, att han tyckte, att så snart han inte gick emot mörkret med fiolen och drev det framför sig, så kom det svepande emot honom och ville omsluta honom.

Han hade stått och spelat med halvslutna ögon, nu lyfte han ögonlocken och såg ut i verklighetens värld. Då fick han syn på Ingrid, som hade stått där och hört på honom hela tiden.

Så frågade han henne, inte i hopp om svar, bara för att kunna hålla tillbaka mörkret ett ögonblick.

— När spelade jag det här sist?

Men Ingrid stod där skälvande. Hon stod med sitt beslut fattat. Hur det än gick, skulle han nu få veta sanningen. Hur det än gick, skulle hon säga honom den.

Och rädd var hon, men modig i alla fall och oändligt beslutsam. Han skulle inte undgå henne nu. Han skulle inte få glida bort ifrån henne.

Men trots allt detta mod, så vågade hon inte säga Hede rent ut, att detta var de melodier han hade brukat spela, medan han var tokig, utan hon kringgick frågan.

— Du brukade spela detta hemma på Munkhyttan i vintras, sade hon.

Det var många hemligheter omkring Hede. Varför sade den flickan du till honom? Hon var inte av folket, hon bar håret på herrskapsmaner, högt uppsatt och krusat i små lockar. Klänningen var hemvävd, men hon bar en fin spets-

fischy om halsen. Hyn var vit, och händerna voro små. Det fina ansiktet med de stora, drömmande ögonen tycktes inte kunna tillhöra en bondflicka. Hedes minne kunde på intet sätt säga honom något om henne. Varför sade hon då du till honom? Hur visste hon, att han hade spelat detta i sitt hem?

— Vad heter du? sade han. Vem är du?

— Jag är Ingrid, som du såg i Uppsala för många år sedan och tröstade, därför att hon inte kunde lära sig att dansa på lina.

Detta gick tillbaka till det förflutna, som redan hade ljusnat för Hede. Han kom väl ihåg henne.

— Vad du har blivit stor och vacker, Ingrid! sade han. Och vad du har blivit fin! Vad du har för en präktig brosch! Han hade suttit och sett på hennes brosch länge nu. Han tyckte sig känna igen den, den var så lik en brosch av emalj och pärlor, som hade tillhört hans mor.

Flickan svarade också genast:

— Jag har fått broschen av din mor. Du har nog sett den förr.

Nu lade Gunnar Hede fiolen ifrån sig och kom fram till Ingrid. Han frågade med stor häftighet:

— Hur är det möjligt? Hur kan du bära hennes brosch? Varför vet jag inte om, att du känner min mor?

Ingrid blev förskräckt, grå i ansiktet av förfäran. Hon visste redan vad nästa fråga skulle bli.

— Jag vet ingenting, Ingrid. Jag vet inte varför jag är här. Jag vet inte varför du är här. Varför vet jag det inte?

— Å nej, fråga mig inte! Hon drog sig undan och höll upp händerna liksom till skydd.

— Vill du inte säga det?

— Fråga inte, fråga inte!

Han tog henne hårt om handleden för att tvinga fram sanningen.

— Säg det bara! Jag är ju vid mina sinnens fulla bruk. Varför är det saker, som jag inte minns?

Hon märkte något vilt och hotande inne i hans ögon. Han visste nu redan vad hon skulle komma att säga honom. Men hon kände, att det var en omöjlig sak att säga en människa,

att hon hade varit tokig. Det var vida svårare, än hon hade trott. Omöjligt var det, omöjligt.

— Säg det! upprepade han. Men hon hörde på rösten, att han inte ville höra det. Han skulle kunna slå ihjäl henne, om hon sade det.

Då anropade hon all sin kärlek och såg Gunnar Hede rätt in i ögonen och såde:

— Du har inte varit rätt klok.

— Inte på länge kanske?

— Jag vet inte riktigt. Inte på tre, fyra år ...

— Varit splitter galen, du?

— Nej då, nej då! Du har köpt och sålt och stått på marknader.

— Hur var jag galen då?

— Du var rädd.

— För vem var jag rädd?

— För djur ...

— För getter kanske?

— Ja, mest för getter.

Hede hade stått och hållit hårt om hennes handled hela tiden. Nu slängde han handen ifrån sig, riktigt slängde den. Han vände sig ifrån Ingrid, rasande vred, som hade hon lömskt berättat honom ett illvilligt förtal.

Men den känslan vek för annat, som upprörde honom än djupare. Så klart, som hade det varit målat, såg han för sina ögon en lång dalkarl, böjd under en ofantlig säck. Han ämnar sig in i en bondstuga, men en liten ömklig hund kommer ut mot honom. Han stannar, niger och niger och vågar inte gå in, förrän en karl skrattande kommer ut ur stugan och kör undan hunden.

När han såg detta, kom den förfärliga ångesten åter till honom.

Under denna ångest försvann synen, men nu kommo röster. Man skriker och ropar runtom honom. Man skrattar, skymf-orden ljuda tätt och högt. Det är gälla barnröster, som skrika allra mest grymt och förfärande. Det är ett ord, ett namn, som kommer igen, som skrikes, ropas, viskas, väses i öronen på honom:

— Getabocken! Getabocken!

Och allt detta gällde honom, Gunnar Hede! Detta hade han levat i. Han kände vid full sans den samma onämnbara skräck, som han hade burit på som vansinnig. Men nu var det inte skräck för något utomstående, nu var han rädd för sig själv.

— Detta är jag. Detta har varit jag, sade han och vred händerna. I nästa ögonblick låg han på knä framför en liten bänk, lutade sig över den och grät, grät.

— Och detta har varit jag! Han jämrade sig mellan snyftningarna. Detta har varit jag!

Kunde han ha mod att bära den tanken? En beledd, utskrattad dåre!

— Å, låt mig bli tokig igen! sade han och slog hårt i bänken. En människa kan inte stå ut.

Han höll andan ett ögonblick. Mörkret kom emot honom som en anropad frälsare. Det kom svepande emot honom, som en dimma kommer. Han fick ett småleende över läpparna. Han kunde känna hur hans drag blevo slappa, hur han återfick galmansblicken.

Men detta var bättre. Det andra var inte till att bära och uthärda. Utpekad, utskrattad, hånad, galen! Nej, bättre att bli galen på nytt och inte veta det. Vad skulle han tillbaka i livet för? Alla måste avsky honom.

Mörkret svepte om honom med de första lätta, drivande slöjpetsarna.

Ingrid stod där, såg och hörde all hans ångest och visste inte annat, än att allt snart skulle vara förlorat på nytt. Hon såg så väl, att galenskapen höll på att ta igen honom.

Och hon var alldeles förskrämd, allt mod var borta. Men innan han blev tokig på nytt och på nytt så rädd, att ingen fick komma honom nära, ville hon åtminstone ta farväl av honom och av all sin lycka.

Hede kände hur Ingrid kom och lade sig på knä bredvid honom, lade armen om hans hals, kinden mot hans kind och kysste honom.

Hon höll sig inte för god att komma nära honom, dåren, höll sig inte för god att kyssa honom!

Det hördes ett svagt väsende inne i mörkret. De fladdrande dunstflikarna veko undan och tycktes då vara ormhuvuden, som hade varit riktade mot honom och som väste av vrede över att de inte hade fått bita honom.

— Inte ta det så illa! sade Ingrid. Inte ta det så illa! Ingen tänker på det där andra, bara du blir frisk.

— Jag vill bli tokig på nytt, sade han. Jag kan inte bära detta. Jag kan inte gå och tänka på hurudan jag har varit.

— Det kan du visst, sade Ingrid.

— Ingen kan glömma det, klagade han. Jag var så förfärlig. Ingen kan tycka om mig.

— Jag tycker om dig, sade hon.

Han såg upp tvivlande.

— Du kysste mig för att jag inte skulle bli tokig igen. Du har medlidande med mig.

— Jag kan nog kyssa dig än en gång, jag, sade hon.

— Ja, du säger så nu, därför att jag behöver höra det.

— Behöver du höra, att någon tycker om dig?

— Om jag behöver? Gud, om jag behöver? — Å, barn då! sade han och ryckte sig lös från henne, hur ska jag kunna stå ut, då jag vet, att varenda människa ska tänka, så snart hon ser mig: Den där har varit galen. Den där gick och neg för hundar och kattor.

Det kom ett nytt anfall över honom. Han låg och grät med ansiktet i händerna.

— Det är bättre att bli tokig igen. Jag hör dem ropa åt mig, och jag ser mig själv. Och det är ångest, ångest, ångest...

Men då brast tålmodet hos Ingrid.

— Ja, det är rätt, ropade hon, bli tokig på nytt, du! Det är just karlaktigt att bli tokig för att slippa litet ångest.

Hon satt och bet i läpparna, kämpande med gråten, och då hon inte kunde få fram orden fort nog, tog hon honom i armen och skakade honom.

Hon var förbittrad, utom sig av vrede, därför att han ville undfly henne på nytt, därför att han inte stred och kämpade.

— Vad bryr du dig om mig, vad bryr du dig om din mor? Bli tokig du, då får du det lugnt!

Hon skakade honom ännu en gång.

— För att slippa ångest, säger du. Men det är ingen ångest för den, som har väntat på dig i hela sitt liv, att du aldrig kommer! Om du hade hjärta för någon annan än dig själv, kunde du väl stå en strid med ditt onda och bli frisk. Men du har inte hjärta för någon.

Du kan komma så vackert och rörande, du, i syner och drömmar och be om hjälp, men i verkligheten vill du ingen hjälp ha. Du bara inbillar dig, att ditt lidande är det tyngsta på jorden. Men det finns väl andra, som har haft det värre än du.

Hede blickade upp äntligen och såg henne fullt och djupt in i ansiktet. Inte var hon vacker då just. Tårarna strömmade, och det ryckte kring munnen av att hon kämpade fram orden mellan snyftningarna.

Men det var vackert för honom att se henne så vild. Det kom ett besynnerligt lugn över honom och en stor, ödmjuk tacksamhet. Här var något stort och härligt, som hade kommit till honom just i hans förfall. Måtte vara stor kärlek detta, stor kärlek.

Han satt och klagade över sin uselhet, och så stod kärleken där och klappade på dörren. Det var inte bara så, att han skulle bli tåld, om han komme åter till livet. Inte bara så, att folk skulle nått och jämnt kunna låta bli att skratta åt honom.

Här var verkligen en, som älskade honom, som längtade efter honom. Hon talade mycket hårt till honom, men han hörde kärleken skälva i varje ord. Han tyckte, att hon bjöd honom troner och kungariken.

Hon sade honom, att medan han hade varit tokig, hade han frälst hennes liv. Han hade väckt henne från döden, fört henne, skyddat henne. Men det var inte nog för henne. Hon ville äga honom själv.

Då hon kysste honom, hade han känt, att en ljuvlig balsam lades på hans sjuka själ, men han hade ännu inte vågat tro, att det var kärlek, som drev henne. Men på hennes vrede och hennes tårar kunde han inte tvivla. Han var älskad, han, stackars förfärliga människa, han, stackars vidunder.

Och inför den stora, ödmjuka sällhet, som detta väckte hos Hede, vek det sista mörkret. Det for undan som en tung, rasslande gardin, och han såg tydligt framför sig det förskräckelsens rike han hade genomvandrat. Men där inne mötte han också Ingrid, där lyfte han upp henne ur graven, där spelade han, för henne i skogskojan, där arbetade hon med honom för att bota honom.

Men inte blott minnet av henne kom åter. På samma gång vaknade de känslor hon förut hade ingivit honom. Han genomströmmades av kärlek. Han erfor samma glödande åtrå, som han hade känt på kyrkplanen i Råglanda, då hon hade blivit bortryckt från honom.

I förskräckelsens rike, i den stora öknen, hade det dock vuxit en blomma, som hade tröstat honom med doft och med fägring. Och nu kände han hur kärleken hade blivit beståndande. Den vilda ökenväxten hade låtit föra sig in i livets lustgård och slog rot och växte och frodades. Och då han kände detta, visste han, att han var räddad, att mörkret hade funnit sin överman.

Ingrid hade tystnat. Hon var trött som efter ett tungt arbete, men hon var också lugn, som skulle hon ha utfört det på bästa sätt. Hon visste, att hon hade segern i händerna.

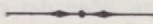
Hede bröt äntligen tystnaden.

— Jag lovar dig, att jag ska härda ut, sade han.

— Tack! sade hon.

Det blev inte mer talat just då.

Hede tyckte sig inte kunna säga henne hur han älskade henne. Det kunde inte sägas med ord, bara visas var dag och var stund genom hela det långa livet.

LEGENDER

BERÄTTADE

AV

SELMA LAGERLÖF

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

E F C E N D E R

...

...

...

...

...

...

...

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

LEGENDEN OM FÅGELBOET.

Hatto, eremiten, stod i ödemarken och bad till Gud. Det var storm, och hans långa skägg och toviga hår fladdrade omkring honom som de vindfarna grästuvorna på krönet av en gammal ruin. Dock strök han inte håret ur ögonen eller stack skägget inom bältet, ty han höll sina armar upplyfta till bön. Alltifrån soluppgången hade han lyft sina knotiga, håriga armar mot himlen lika outtröttligt, som ett träd ditåt sträcker sina grenar, och han ämnade stå kvar så alltintill kvällen. Han hade en stor sak att be om.

Han var en man, som hade erfarit mycket av världens ondska. Han hade själv förföljt och plågat, och förföljelser och plågor från andra hade kommit på hans del, mer än hans hjärta hade kunnat bära. Så drog han ut på den stora heden, grävde sig en håla i flodstranden och blev en helig man, vars böner hördes vid Guds tron.

Hatto, eremiten, stod där vid flodstranden utanför sin håla och bad sitt livs stora bön. Han bad Gud, att han måtte låta domens dag inbryta över denna onda värld. Han kallade på de basunblåsande änglarna, som skulle förkunna slutet på syndens välde. Han ropade på blodhavets vågor, som skulle fördränka de orättfärdiga. Han kallade på pesten, som skulle fylla kyrkogårdarna med högar av lik.

Runt omkring honom var öde hed. Men ett litet stycke högre upp vid flodstranden stod en gammal pil med kort stam, som överst svällde ut till en stor, huvudlik knöl, från vilken nya, färskgröna grenknippen växte ut. Varje höst blev den plundrad på dessa friska årsskott av invånarna i det bränslefattiga slättlandet. Varje vår sände trädet ut nya, smidiga skott, och under stormiga dagar sågos dessa fladdra och svänga kring det, liksom hår och skägg fladdrade kring Hatto, eremiten.

Ärleparet, som brukade lägga sitt bo överst på pilens stam inne bland de uppspirande kvistarna, hade ämnat börja

sitt byggnadsföretag just denna dag. Men bland de våldsamt piskande grenarna funno fåglarna ingen ro. De kommo flygande med sävstrån och rottågor och vinterstånden starr, men de måste vända om med oförrättat ärende. Just då märkte de den gamle Hatto, som anropade Gud om att stormen måtte vårda sju gånger våldsammare, på det att småfågelnästet måtte bortsopas och örnaredet förödas.

Naturligtvis kan ingen nu levande begripa hur mossig och förtorkad och knotig och svart och olik en människa en sådan där gammal hedbo kunde vara. Skinnet satt så stramt över panna och kinder, att han närmast liknade en döds-kalle, och man såg blott på ett litet glimmande i bottnen av ögonhålorna, att han ägde liv. Och kroppens förtorkade muskler gåvo den ingen rundning, utan den uppsträckta, bara armen bestod endast av några smala benpipor, klädda med tillskrynklat, hårdnat, barkliknande skinn. Han bar en gammal, tätt åtsittande, svart kåpa. Han var brunbränd av solen och svart av smuts. Endast hans hår och skägg voro ljusa, bearbetade av regn och solsken, tills de hade kommit att få samma gröngråa färg som pilbladens undersida.

Fåglarna, som foro omkring och sökte boplats, togo Hatto, eremiten, för en annan gammal pil, stäckt i sin himmelssträvan av yxa och såg liksom den verkliga. De kretsade omkring honom många gånger, foro och kommo igen, togo märke på vägen till honom, beräknade hans läge med avseende på rovfåglar och stormar, funno honom rätt ofördelaktig, men bestämde sig ändock för honom på grund av hans närhet till floden och starttuvorna, till visthuset och materialboden. En av dem sköt pilsnabbt ner i hans utsträckta hand och lade där sin rottåga.

Det var ett uppehåll i stormen, så att rottågan inte genast blev bortryckt ur handen, men i eremitens böner var intet uppehåll.

— Mätte Herren snart komma och förgöra denna fördärvets värld, så att människorna inte hinner samla över sig mera synd! Mätte han frälsa de ofödda från livet! För de levande finns ingen frälsning.

Så började stormen åter, och den lilla rottågan fladdrade

bort ur eremitens stora, knotiga hand. Men fåglarna kommo igen och försökte kila in det nya hemmets grundpelare mellan fingrarna. Plötsligt lade sig då en klumpig och smutsig tumme över stråna och fasthöll dem, och fyra fingrar välvde sig över handytan, så att den blev en lugn vrå att bygga i. Men eremiten fullföljde sina böner.

— Herre, var är de skyar av eld, som förhärjade Sodom? När öppnar du de himmelens källor, som lyfte arken till Ararats topp? Är inte ditt tålmodis kar uttömda och din nåds skålar tomma? Herre, när kommer du ur din rämnande himmel?

Och för Hatto, eremiten, visade sig febersyner från domens dag. Marken bävade, himlen glödde. Under den röda skyn såg han svarta moln av flyende fåglar, över marken vältrade sig rytande och vrålände en flod av flyktande djur.

Men på samma gång som hans själ var upptagen av dessa eldsyner, började hans ögon att följa de små fåglarnas flykt, där de blixtnabbt foro fram och åter och med ett litet pip av tillfredsställelse flätade in ett nytt strå i nätet.

Den gamle tänkte inte på att röra sig. Han hade avgivit ett löfte att bedja stillastående med uppsträckta händer hela dagen för att på detta sätt tvinga vår Herre till bönhörelse. Ju mera utmattad hans kropp blev, dess livligare syner fyllde hans hjärna. Han såg städernas murar störta och människoboningarna rämna. Skriande, skräckslagna människohopar rusade förbi honom, och efter dem jagade hämndens och förödelsens änglar, höga gestalter med stränga, sköna anleten, bärande silverrustningar, ridande svarta hästar och svängande gissel, flätade av vita blixtar.

De små ärlorna byggde och timrade flitigt hela dagen, och arbetet gjorde stora framsteg. På denna tuviga hed med dess styva starr och vid denna flod med dess vass och säv var det ingen brist på byggnadsämnen. De hade varken tid till middagsrast eller aftonvardsvila. Glödande av iver och nöje, foro de från och till, och innan kvällen kom, voro de nära nog uppe vid takåsen.

Men innan kvällen kom, hade eremiten råkat att alltmer fästa ögonen på dem. Han följde dem på deras färd, han

grälade på dem, då de buro sig dumt åt, han harmades, då vinden gjorde dem skada, och tålde minst av allt, att de inte arbetade.

Så sjönk solen, och fåglarna gingo till vila på sina kända sovplatser inne bland vassen.

Den, som om kvällen går över heden, må böja sig ner, så att hans ögon komma i jämnhöjd med tuvorna, och han ska få se en underlig syn avteckna sig emot den ljusa västern. Ugglor med stora, runda vingor jaga över fältet osynliga för den, som står upprätt. Huggormar ringla fram där, smidiga, snabba, med smala huvuden upplyfta på svanlikt krökta halsar. Stora paddor krypa trögt framåt, harar och sorkar fly för rovdjuren, och räven tar språng efter en läderlapp, som jagar myggor över floden. Det är, som om varje tuva hade fått liv. Men under allt detta sova småfåglarna på de gungande vasstråna, säkra för allt ont på dessa viloplats, som ingen fiende kan nalkas, utan att vattnet måste plaska eller vassen darra och väcka dem.

När morgonen kom, trodde ärlorna först, att gårdagens händelser hade varit en skön dröm.

De hade tagit sina landmärken och flögo rätt på sitt bo, men det var borta. De jagade sökande utåt heden och stego rätt upp i luften för att speja. Det fanns inte spår av bo eller träd. Till sist satte de sig på ett par stenar vid flodstranden och funderade. De vippade på den långa stjärten och vände på huvudet. Vart hade träd och bo tagit vägen?

Men knappt hade solen hunnit en handsbredd över skogsbältet på andra flodstranden, förrän deras träd kom vandrande och ställde sig på samma plats, som det förra dagen hade intagit. Det var lika svart och knotigt som då och bar deras bo på toppen av något, som måste vara en torr, upp-
rättstående gren.

Då började ärlorna åter bygga utan att vidare grubbla över naturens många under.

Hatto, eremiten, som jagade de små barnen bort från sin håla, sägande dem, att det hade varit bäst för dem, att de aldrig hade sett dagen, han, som rusade ut i dyn för att slunga förbannelser efter de glada, unga människor, som

rodde uppför floden i vimplade båtar, han, för vilkens onda ögon hedens herdar vaktade sina hjordar, återvände inte till sin plats vid floden för småfåglarnas skull. Men han visste, att inte blott varje bokstav i de heliga böckerna har sin dolda, mystiska betydelse, utan så har ock allt, som Gud låter ske ute i naturen. Nu hade han funnit ut vad det kunde betyda, att ärlorna byggde sitt bo i hans hand. Gud ville, att han skulle stå kvar, bedjande med upplyfta armar, till dess fåglarna hade hunnit uppfostra sina ungar, och mäktade han detta, skulle han bli hörd.

Men under denna dag såg han allt färre domedagssyner. I stället följde han allt ivrigare fåglarna med sina blickar. Han såg boet snabbt fulländas. De små byggmästarna fladdrade runtom det och avsynade det. De hämtade några små lavar från den verkliga pilen och satte fast utanpå. Det skulle vara i stället för rapping eller färg. De hämtade den finaste ängsull, och ärlehonan tog dun från sitt eget bröst och klädde boet invändigt. Det var inredning och möblering.

Bönder, som fruktade för den fördärvliga makt, som hedbons böner kunde ha vid Guds tron, brukade bära till honom bröd och mjölk för att blidka hans vrede. De kommo även nu och funno honom stående orörlig med fågelboet i sin hand.

— Se, hur den fromme mannen älskar de små djuren! sade de och fruktade inte mer för honom, utan lyfte mjölkämbaret till hans mun och förde brödet inom hans läppar. När han hade ätit och druckit, drev han bort människorna med onda ord, men de logo blott åt hans förbannelser.

Hans kropp hade för länge sedan blivit hans viljas tjänare. Med hunger och slag, med dagslånga knäfall och veckolång vaka hade han lärt den lydnad. Nu höllo järnhårda muskler hans armar uppsträckta under dagar och veckor, och då ärlehonan låg på äggen och inte mer lämnade nästet, uppsökte han inte sin håla ens under natten. Han lärde sig att sova sittande med uppsträckta armar. Bland öknens vänner finnas nog de, som ha gjort större ting.

Han vande sig vid de två små oroliga fågelögon, som

blickade ner till honom över nästets rand. Han gav akt på hagel och regn och skyddade boet så gott han kunde.

Så slipper honan en dag lös från sin vakt. Båda ärlorna sitta på boets kant, vippa med stjärten och rådslå och se hjärtligen nöjda ut, fastän hela nästet tycks vara fullt av ett ängsligt pipande. Efter en liten stund sätta de åstad på den allra vildaste myggjakt.

Så fångas mygga efter mygga och föres hem till detta, som piper uppe i hans hand. Och då maten kommer, pipes där just allra värst. Den fromme mannen störes i sina böner av detta pipande.

Och sakta, sakta sjunker hans arm på leder, som nästan ha mist förmågan att röra sig, och hans små eldögon stirra ner i boet.

Aldrig hade han sett något så hjälplöst fullt och uselt: små nakna kroppar med några glesa dun, inga ögon, ingen flygkraft, egentligen blott sex stora, gapande munnar.

Det var underligt, men han tyckte om dem, just sådana de voro. Deras far och mor hade han aldrig fritagit från den stora undergången, men då han hädanefter åkallade Gud för att av honom begära världens frälsning genom förstörelsen, gjorde han ett tyst undantag för dessa sex värnlösa.

När bondkvinnorna nu bragte honom mat, tackade han dem inte med att önska deras undergång. Eftersom han var nödvändig för de små där uppe, var han glad, att de inte läto honom svälta ihjäl.

Snart syntes sex runda huvuden hela dagen sträcka sig utom boets kant. Den gamle Hattos arm sjönk allt oftare ner till hans ögon. Han såg fjädrarna sticka fram ur det röda skinnet, ögonen öppnas, kroppsformen avrundas. Lyckliga arvingar till den skönhet, som naturen har skänkt de luftfärdande djuren, utvecklade de sig snart i sin fågring.

Och under allt detta stego bönerna om det stora fördärvet allt tveksamare från den gamle Hattos läppar. Han menade sig ha Guds löfte, att det skulle inbryta, då fågelungarna voro flygfärdiga. Nu stod han och liksom sökte en undflykt för Gud Fader. Ty dessa sex små, som han hade värnat och omhuldat, kunde han inte uppoffra.

Det var en annan sak förut, när han inte hade något, som var hans eget. Kärleken till de små och värnlösa, som det har blivit varje litet barns uppgift att lära de stora, farliga människorna, kom över honom och gjorde honom tveksam.

Han ville stundom slunga hela boet i floden, ty han menade, att det är gott för dem, som få dö utan sorg och synd. Skulle han inte rädda de små undan rovdjur och köld, undan hunger och livets mångahanda hemsökelse? Men när han tänkte så, kom sparvhöken susande rätt ner mot boet för att förgöra ungarna. Då grep Hatto den djärve med sin vänstra hand, svingade honom runt över sitt huvud och slungade honom med vredens makt ut i floden.

Den dag kom, då de små voro flygfärdiga. En av ärlorna arbetade inne i boet för att knuffa ungarna ut på kanten, medan den andra flög omkring, visande dem hur lätt det vore, om de blott vågade försöka. Och då ungarna envisades med att vara rädda, foro de båda fullväxta åstad, visande dem sin allra vackraste flygkonst. Sprittande till med vingarna, flögo de fram i långa bukter, eller ock stego de rätt upp som lärkor och höllo sig stilla i luften med häftigt dallrande vingar.

Men då ungarna alltjämt envisades, kunde Hatto, eremiten, inte låta bli att blanda sig i saken. Han gav dem en varlig knuff med tummen, och så var allt avgjort. Ut foro de fladdrande och osäkert, piskande luften som läderlappar, sjönko, men höjde sig, fattade vari konsten låg och använde den till att så snart som möjligt nå boet igen. Föräldrarna kommo stolta och jublande ner till dem, och den gamle Hatto smålog.

Det var han, som hade gjort slag i saken i alla fall.

Han undrade nu på allvar om det inte kunde finnas någon undflykt för vår Herre.

Kanske, när allt kom omkring, att Gud Fader höll denna jord på sin högra hand som ett stort fågelnäste, och kanske han hade kommit att hysa kärlek för alla dem, som där bygga och bo, för alla jordens värnlösa barn. Kanske han

ömkade sig över dem, som han hade lovat att förgöra, liksom hedbon ömkade sig över fågelungarna.

Visserligen voro eremitens fåglar mycket bättre än vår Herres människor, men han kunde nog förstå, att Gud Fader ändock hade hjärta för dem.

Nästa dag stod fågelboet tomt, och ensamhetens bitterhet lade sig över eremiten. Långsamt sjönk hans arm ner till hans sida, och det tycktes honom, som om all naturen höll andan för att lyssna efter domsbasunens dån. Men i det samma kommo alla ärlorna åter och satte sig på hans huvud och axlar, ty de voro inte alls rädda för honom. Då for en ljusstråle genom den gamle Hattos förvirrade hjärna. Han hade ju sänkt armen, sänkt den var dag för att se på fåglarna.

Och stående där med alla sex ungarna fladdrande och lekande runtom honom, nickade han belåtet åt någon, som han inte såg.

— Du slipper, sade han, du slipper. Jag har inte hållit mitt ord, så behöver du inte heller hålla ditt.

Och det syntes honom, som om hällebergen upphörde att darra och som om floden lade sig ner till makligt lugn i sin fåra.

GAMLA AGNETA.

En gammal kvinna gick uppför bergsstigen med små trippande steg. Hon var liten och tunn. Hennes ansikte var förbleknat och förvissnat, men inte hårt eller fårat. Hon kom i lång kappa och krusad mössa. Bönbok hade hon i handen och en kvist lavendel i näsduken.

Hon hade en stuga långt uppåt högfjället, där träden upphörde att växa. Den låg alldeles vid kanten av den breda gletschern, som förde sin isström från den snöklädda bergstoppen ner mot daldjupet. Där bodde den gamla alldeles ensam. Alla, som hade tillhört henne, voro döda.

Det var söndag, och hon hade varit i kyrkan. Men hur det nu kunde komma sig, så hade hon inte blivit glad, utan vemodig av den vandringen. Prästen hade talat om döden och de osaliga, och detta hade gripit henne. Plötsligt hade hon påmint sig, att hon hade hört berättas i sin barndom, att många osaliga pinades i den eviga kölden på bergstoppen ovanför hennes boning. Hon påminde sig saga efter saga om dessa gletschervandrare, dessa outtröttliga skuggor, som jagades av de iskalla bergvindarna.

Hon kände med ens djup fasa för berget och tyckte, att hennes stuga låg fruktansvärt högt uppe. Om nu de, som osynliga färdades där på höjden av alpen, toge vägen utför gletschern! Och hon, som var alldeles ensam!

Vid det ordet "ensam" togo hennes tankar en ännu bedröfligare riktning. Nu stod hon åter mitt inne i den sorg, som tärde henne alla dagar. Hon kände det hårt att vara så långt borta från människor.

— Gamla Agneta, sade hon högt till sig själv, som det hade blivit hennes vana där i ödemarken, du sitter oppe i din stuga och spinner och spinner. Du får slita och sträva alla dagens timmar för att inte förgås av hunger. Men är

det någon, som har glädje av att du lever? Är det någon, gamla Agneta?

Hade du en av de dina i livet, kunde det så vara. Bodde du längre nedåt bygden, vore du väl till glädje för någon. Så fattig, som du är, kunde du varken ta till dig hund eller katt, men du kunde väl ibland låna hus åt en tiggare. Du skulle inte bo så långt ur stråkvägen, gamla Agneta. Om du bara en enda gång finge ge en törstig vandrare en dryck vatten, så visste du ändå, att du levde till någon nytta.

Hon suckade och sade sig, att inte ens bondkvinnorna, som lämnade henne spånad, skulle sörja hennes död. Nog hade hon sökt göra ett ärligt arbete, men det fanns väl många, som kunde göra det bättre. Hon kom i riktig gråt, då hon besinnade, att herr kyrkoherden, som hade sett henne på samma plats i kyrkan under alla dessa Herrans år, kanske skulle tycka det vara alldeles lika gott, om hon vore där eller inte.

— Jag är som en avliden, sade hon, ingen frågar efter mig. Jag kunde lika så gärna lägga mig att dö. Jag är redan förfrusen i kölden och ensamheten. Jag är hjärtfrusen, det är jag.

— Kors ja, kors ja, sade hon, ty nu var hon riktigt i farten, om här bara funnes någon, som behövde mig, så skulle det väl ännu finnas värme i gamla Agneta. Men kan jag sticka strumpor åt stengetterna kanske eller bädda sängar åt murmeldjuren? Det säger jag dig, sade hon och sträckte handen mot himlen, att du får skaffa mig någon, som behöver mig, annars lägger jag mig att dö.

I detsamma kom en hög och allvarlig munk emot henne på gångstigen. Han slog sällskap med henne, därför att han såg, att hon var bedrövad, och hon berättade för honom om sin sorg. Hon sade, att hjärtat höll på att frysa bort i henne och att hon skulle bli som en av vandrarna på gletscherisen, om inte Gud gäve henne något att leva för.

— Det kan väl Gud göra, sade munken.

— Ser du inte, att Gud är maktlös här oppe? sade den gamla Agneta. Här finns ingenting annat än den kalla, tomma ödemarken.

De kommo allt högre upp mot alpen. Mossan låg mjuk över hällarna, alpväxter med ludna blad kantade stigen, högfjället med klyftor och stup, med isfält och snömassor stod framför dem så överhängande och tungt, att bröstet sammantrycktes. Då såg munken gamla Agnetas stuga alldeles under gletschern.

— Å, sade han, är det här du bor? Då är du inte ensam, här har du sällskap nog. Se bara!

Munken satte ihop pekfingret och lillfingret, höll upp dem för gummans vänstra öga och bad henne att se mot berget. Men gamla Agneta ryste och slöt ögonen.

— Är det något att se där oppe, så vill jag alls inte se det, sade gamla Agneta. Bevare oss, bevare oss! Här kan vara hemskt nog i alla fall.

— Ja, farväl då! sade munken. Det lär inte bjudas dig en annan gång att se något sådant.

Gumman blev nyfiken, hon slog upp ögonen och skådade upp mot snöfälten. Hon såg ingenting underbart i förstone, men så började hon märka hur det rörde sig där uppe. Hon såg vitt röra sig mot vitt. Vad hon hade trott vara dimma och dunst och blåvita skiftningar i isen, det var massor av osaliga, som pinades i den eviga kölden.

Lilla gumman Agneta stod och riste som ett löv. Det var allt så, som de gamla hade berättat i sina sagor. De döda vandrade där uppe i oändlig pina och ångest. De flesta voro insvepta i något långt vitt, men alla hade de nakna fötter och obetäckta huvuden.

Där fanns en oräknelig massa av dem. Flera och flera kommo fram, ju längre hon såg. Somliga gingo stolta och högresta, andra kommo svävande, som om de dansade över isfälten, men hon såg hur de ena som de andra skuro sina fötter blodiga på taggar och iskanter.

Det var alldeles som i sagorna. Hon såg hur de oupphörligen slöto sig intill varandra liksom för att få värme, men ögonblickligen skildes de åt, skrämde av döds kylan, som utströmmade från deras kroppar. Det var, som om kölden på berget hade kommit från dem, som om just de hölle snön osmält och dimman bitande.

Alla rörde sig inte, några stodo stilla i frysande förstening och tycktes ha stått så under åratat, ty snö och is hade hopat sig omkring dem, så att blott överkroppen syntes.

Ju längre den lilla gumman såg, desto lugnare blev hon. Rädslan övergav henne, men i dess ställe blev hon hjärtligen bedrövad över alla dessa plågade. Det var intet uppehåll i plågan, ingen vilostad för de sårade fötterna, som ilade fram över is, skärande som vässat stål. Och så de fröso, så de skälvde och huttrade av köld! De, som voro förstenade, och de, som kunde röra sig, alla fröso av svidande, skärande, outhärdlig köld.

Där funnos många unga, gossar och flickor, men det syntes ingen ungdom i deras blåfrusna ansikten, det såg ut, som de lekte, men all glädje var död. De huttrade av köld, ryste och kröpo ihop som åldringar, medan deras nakna fötter tycktes söka ut de mest vasskantade isstyckena att stiga på.

Det, som rörde henne mest, var att se dem, som lågo inbäddade i den hårda gletscherisen, och dem, som hängde som stora istappar ner från fjällsidorna.

Då tog munken bort sin hand, och gamla Agneta såg blott de tomma, nakna snöfälten. Några tunga ismassor lågo kringströdda här och där, men de omgärdade inga förstenade spöken. Den blå glansen på gletschern kom inte av infrusna kroppar. Vinden jagade några lätta snöflingor, inte andar.

Men hon var dock viss om att hon hade sett riktigt, och hon frågade munken:

— Är det tillåtet att göra något för dessa osaliga?

Han svarade:

— När har Gud förbjudit kärleken att öva gott eller barmhärtigheten att hugsvala?

Därmed gick han, och gamla Agneta skyndade in i sin stuga och satte sig att tänka. Hela kvällen grubblade hon över huru hon skulle kunna hjälpa de osaliga, som vandrade på gletschern. Hon hade inte tid att komma ihåg sin ensamhet.

Nästa morgon gick hon åter neråt bygden. Hon log och var rask. Alderdomen var inte mer så tung för henne.

— De döda, sade hon till sig själv, frågar inte stort efter

röda kinder och lätta fötter. De begär blott, att man kommer ihåg dem med litet värme. Men på sådant kan inte de unga tänka. Jojomän, var skulle de hädanfarna skydda sig mot dödens omätliga köld, om inte de gamla uppläte sina hjärtan för dem?

När hon kom till handelsboden, köpte hon där en stor knippa ljus, och hos en bonde beställde hon ett stort lass ved, men för att kunna betala detta måste hon ta emot dubbelt så mycken spånad som vanligt.

Mot aftonen, då hon åter var hemma, läste hon många böner och sökte hålla sig modig med att sjunga fromma sånger. Men modet sjönk alltmer hos henne. Likafullt gjorde hon vad hon hade satt sig i sinnet att göra.

Hon bäddade sin säng i den inre kammaren av sin stuga. I den yttre reste hon upp ett stort fång ved i eldstaden och antände det. I fönstret ställde hon två ljus, stugdörren slog hon upp på vid gavel. Därpå gick hon och lade sig.

Hon låg i mörkret och lyssnade.

Jo, det var bestämt steg! Det var, som om någon hade kommit åkande neråt gletschern. Det kom släpande och stönande. Det smög kring stugan, som om det inte tordes gå in. Tätt vid knuten stod det och huttrade.

Gamla gumman Agneta kunde inte härda ut med detta. Hon for upp ur bädden och ut i yttre kammaren. Där ryckte hon igen dörren och läste den. Det var för mycket, kött och blod kunde inte uthärda.

Utänför stugan hörde hon tunga suckar och hasande steg som av ömma, såriga fötter. De släpade sig allt längre bort uppåt gletscherisen. Det hördes också en och annan snyftning, men det blev snart åter alldeles tyst.

Då blev gamla Agneta utom sig av ängslan.

— Du är feg, du gamla nöt, sade hon. Brasan brinner ut och de dyra ljusen med. Ska allt vara förgäves bara för din eländiga feghets skull? Och som hon hade sagt detta, steg hon upp än en gång, gråtande av fruktan, med klappande tänder och darrande kropp, men ut i kammaren kom hon, och dörren fick hon upp.

Hon låg åter och väntade. Nu var hon inte rädd mer för

att de skulle komma. Hon bara låg och ängslades för att hon hade skrämt bort dem, så att de inte skulle försöka att komma igen.

Då började hon ropa i mörkret som i de unga dagarna, när hon följde hjorden:

— Mina små yta lamm, mina lamm i bergen, kom, kom! Kom ner från klyftor och stup, mina små vita lamm!

Då var det, som hade en hård vind från fjällen kommit och farit in i stugan. Hon hörde inga steg eller suckar, bara vindstötar, som brusade omkring knuten och veno in i stugan. Och det lät, som om någon oupphörligen varnade:

— Sch! Sch! Skräms inte! Skräms inte! Skräms inte!

Hon hade en förnimmelse av att det yttre rummet var så packande fullt, att man trängdes upp mot väggarna och höll på att spränga dem. Ibland var det, som om de där ute skulle lyfta på taket för att få utrymme. Men alltid var det någon, som viskade:

— Sch! Sch! Skräms inte! Skräms inte!

Då kände sig gamla Agneta lycksalig och lugn. Hon knäppte sina händer och somnade.

Om morgonen var det, som om allt hade varit en dröm. Det var sig likt i det yttre rummet, brasan var utbrunnen och ljusen med. Det fanns inte så mycket som en droppe talg i stakarna.

Så länge gamla Agneta levde, fortsatte hon att på detta sätt sörja för de döda. Hon spann och strävade, så att hon kunde hålla sin brasa brinnande alla nätter. Och hon var lycklig, eftersom hon visste, att någon behövde henne.

Så kom det en söndag, då hon inte sågs på sin plats i kyrkan. Några bönder gingo upp till hennes stuga för att se om något fattades henne. Då var hon redan död, och de buro liket med sig neråt bygden för att begrava det.

När Gamla Agneta nästa söndag sattes i jorden, strax före mässan, var det ett ganska ringa antal människor, som följde henne. Inte heller såg man sorg i någons ansikte.

Men plötsligen, just då kistan skulle sänkas, kom en hög och allvarlig munk in på kyrkogården, och han ställde sig att peka uppåt den snöklädda alpen. Då sågo de, som stodo

vid graven, att hela alpen hade klätt sig i skäraste rött, liksom sken den upp av glädje, och att mittöver den slingrade sig ett tåg av små, gula lågor liksom av brinnande ljus. Och dessa ljus voro lika många som de ljus den döda hade givit de osaliga.

Då sade folket:

— Prisad vare Gud! Hon, som ingen här nere sörjer, har dock kunnat finna vänner där oppe i den stora ödsligheten.

FISKARRINGEN.

I dogen Gradenigos regeringstid fanns i Venedig en gammal fiskare vid namn Cecco. Han hade varit mycket stark och var ännu rask för sin ålder, men på sistone hade han dock upphört att arbeta och lät de två sönerna, som han hade, försörja sig. Han var mycket stolt över sönerna, och han älskade dem, o signore, så han älskade dem!

Men det förhöll sig så, att han hade varit nästan ensam om att uppfostra dem. Deras mor hade dött tidigt, och Cecco hade fått dra all omsorgen. Han hade skaffat dem kläder och mat, han hade suttit med nål och tråd i båten och lagat och lappat. Han hade alls inte frågat efter om man hade skrattat åt honom fördenskull. Han ensam hade också lärt dem allt, vad de behövde veta. Han hade gjort ett par duktiga fiskare av dem och lärt dem att ära Gud och San Marco.

— Kom ihåg, sade han till dem, att Venedig aldrig skulle kunna hålla sig oppe av egen kraft! Se på det! Är det inte byggt på vågorna? Se på de låga holmarna åt landsidan, där vattnet gungar opp och ner mellan sjögräset! Ni ville inte ens sätta ner foten där, och ändå är det på sådan mark, som hela staden vilar. Och vet ni inte, att nordanstormen har makt att kasta ner kyrkor och palats i havet? Och vet ni inte, att vi har fiender av så stor väldighet, att alla kristenhetens furstar inte kan besegra dem? Därför ska ni alltid bedja till San Marco, ty han är den, som med stark hand griper om de kedjor, som håller Venedig svävande över havsdjupen.

Och på kvällarna, då månskenet, som föll över Venedig, var grönblixt av havsdis och de sakta gled o uppför Canal Grande, då gondolerna, som de mötte, voro fulla av sångare, då palatsen vitnade och det låg tusen ljusstrimmor över

det mörknande vattnet, då påminde han dem alltid om att de skulle prisa San Marco för livet och lyckan.

Men han glömde honom inte heller om dagen. Då de kommo hem från en fisketur och flöto fram över lagunvattnet, som låg ljusblått och guldglänsande, då staden låg framför dem simmande på vågen, då de stora skeppen gledo ut och in i hamnen och dogepalatset lyste emot dem som ett stort, slutet smyckeskrin, i vilket alla världens skatter voro förvarade, då glömde han aldrig att förklara för dem, att allt detta var San Marcos gåvor och att det skulle alltsammans förgås, om en enda venetianare vore nog otacksam att inte mer dyrka och tillbedja honom.

Nu hände sig, att sönerna en gång drogo ut på storfiske på det öppna havet utanför Lido. De voro i sällskap med många andra, hade en präktig slup och tänkte vara borta i flera dagar. Det var vackert väder, och de hade hopp om god fångst.

En tidig morgon lade de ut från Rialto, den stora ön, där själva staden ligger, och alltsom de gledo bort över lagunerna, sågo de alla de öar, som likt fästen skydda Venedig mot havet, uppdyka ur morgondimman. Där voro La Giudecca och San Giorgio till höger, och San Michele, Murano och San Lazzaro till vänster. Så följde ö efter ö i en vid krets ända ut till den långsträckt Lido, som låg mitt fram och liksom utgjorde låset på pärlbandet. Men bortom Lido fanns det vida, obegränsade havet.

När de väl voro där ute, stego några av fiskarna i en båt och rodde bort från slupen för att lägga ut garnen. Alltjämt var det gott väder, fast det var starkare vågsvall här än innanför öbandet. Det var självklart, att ingen hade en tanke på fara. De hade en god båt, och det var sjövant folk.

Om en stund märkte dock de, som voro kvar på slupen, att havet och himlen hastigt mörknade norr ut. De förstodo, att nordanvinden var i annalkande, och de började ropa på kamraterna, men dessa voro redan för långt borta för att höra varningen.

Vinden nådde först fram till båten. Då fiskarna plötsligen sågo vågorna resa sig omkring dem, såsom hjordar, vilka

under natten ha vilat på en vid slätt, resa sig om morgonen, ställde sig en av dem upp och vinkade åt kamraterna, men i detsamma raglade han baklänges i havet. Strax efter kom en våg, som reste båten helt på ända, och man såg hur folket liksom skakades från tofterna och slungades i havet. Allt var borta inom ett ögonblick. Så kom båten till synes igen med uppvänd köl. Folket på slupen sökte nu bringa denna fram till olycksplatsen, men förmådde inte föra den upp mot vinden.

Det var en förfärlig storm, som kom farande över havet, och manskapet på slupen hade nog göra med att bärga sig själva. De kommo dock lyckligt hem och berättade om olyckan. Det var Ceccos två söner och tre andra, som hade omkommit.

Gud, ja, hur allt kan foga sig! Cecco hade samma morgon gått ner till Rialto Bryggan för att se på fiskhandeln. Han gick fram mellan fiskborden och bröstade sig som en herremän, eftersom han inte behövde arbeta. Han till och med tog ett par gamla Lidofiskare med in på en osteria och bjöd dem på en bägare.

Han bredde ut sig, där han satt på bänken, och skröt både med sig själv och sönerna. Han kom i så gott lynne, att han tog fram zekinen, som han hade fått av dogen, därför att han hade räddat ett barn från att drunkna i Canal Grande. Han var mycket kär i det stora guldmynnet, bar det alltid på sig och visade det, så snart han kunde få ett tillfälle.

Så kom en man in och började berätta om olyckan utan att ge akt på att Cecco satt där. Men han hade inte talat länge, innan fiskaren kastade sig över honom och grep honom i strupen.

— Du vill inte säga, att de är döda, skrek han till honom, inte mina söner, hör du, inte mina söner!

Mannen slet sig lös från honom, men Cecco bar sig en lång stund åt, som om han hade mist förståndet.

De förbigående hörde honom ropa och jämra sig. De packade sig in på osterian, så många som kunde, och stodo i krets omkring honom som kring en gycklare.

Cecco låg på golvet och vändade sig. Han slog handen i den hårda stenen och sade gång på gång:

— Det är San Marco, San Marco, San Marco!

— Du är från dina sinnen av sorg, Cecco, sade de till honom.

— Jag visste, att det skulle ske där ute på havet, sade Cecco, utanför Lido och Malamocco, där visste jag, att det skulle ske. San Marco skulle ta dem där. Han bar agg till dem. Jag har fruktat det länge. Ja, fortsatte han, utan att höra på vad man sade för att lugna honom, de skrattade en gång åt honom, en gång, då vi låg därutanför Lido. Han har inte glömt det. Han tål inte att bli skrattad åt.

Cecco lät sina förvirrade blickar vandra runt till de omkringstående, som om han sökte hjälp.

— Hör du, Beppo från Malamocco, sade han och räckte ut handen till en stor fiskare, tror du inte, att det var San Marco?

— Tänk bara inte på något dylikt, Cecco!

— Du ska höra hur det var, Beppo. Ser du, vi låg en gång, då mina gossar var barn, där ute på havet, och för att inte tiden skulle bli oss för lång, berättade jag för dem hur San Marco kom till Venedig. San Marco, evangelisten, sa jag till dem, låg först begraven i en skön döm i Alexandria i Egypten. Men staden kom i de otrognas händer, och en gång befallde deras kalif, att man skulle bygga ett präktigt palats i Alexandria och ta pelare ur de kristnas kyrkor för att smycka det. Men just vid den tiden låg två venetianska köpmän i Alexandrias hamn med tio vällastade skepp. När dessa män kom i den kyrka, där San Marco var begraven, och hörde talas om kalifens befallning, sa de till de bedrövade prästerna: "Det dyrbara liket, som ni har i er kyrka, är i fara att bli vanhelgat av saracenerna. Giv det till oss! Vi ska ära det, ty San Marco var den förste, som predikade kristendomen på lagunöarna, och dogen ska belöna er." Då gav prästerna sitt bifall, och på det att de kristna i Alexandria inte skulle motsätta sig saken, la man liket efter en annan helig man i evangelistens kista. Men för att inte heller saracenerna skulle få veta, att liket bort-

fördes, stoppade man ner det på botten av en stor lår och täckte över det med skinka och rökt fläsk, som inte sara-cenerna kan tåla. Så att då tullbetjänarna hade öppnat locket på lären, skyndade de därifrån så fort som möjligt. Men de två köpmännen förde San Marco oskadd till Venedig. Du vet ju, att det är så berättelsen lyder, Beppo.

— Ja visst, Cécco.

— Ja, men nu ska du höra, och Cecco reste sig halvt upp och talade med dov röst i sin ängslan. Ser du, detta är det förskräckliga. När jag talade om, att den helige hade legat gömd under fläsket, började pojkarna storskratta. Jag tystade på dem, men de skrattade desto mer. Giacomo låg på magen i förstäven, och Pietro satt med benen hängande utöver båt-kanten, och de skrattade så, att det hördes långt utåt havet.

— Nå, men Cecco, två barn kan väl få skratta.

— Men förstär du då inte, att de har dött där i dag? På samma ställe! Kan du eljest förstå varför de skulle dö just där?

Nu började de alla tala och trösta. Det var hans sorg, som förvillade honom. San Marco var inte sådan. Han tog inte hämnd på två barn. Det var ju naturligt, att om en båt skulle råka ut för storm, så skulle det vara ute på öppna havet och inte i hamnen.

Inte hade hans söner levat i fiendskap med San Marco! Man hade hört dem ropa: "Evviva San Marco" lika ivrigt som envar annan. Och han hade beskyddat dem ända till i dag. Han hade aldrig visat vrede mot dem under de år, som hade gått.

— Men du, Cecco, sade de, du bringar olycka över oss med ditt tal om San Marco. Du, som är en gammal och vis man, du borde veta bättre än att reta honom mot venedianarna. Vad är vi utan honom?

Cecco satt och såg på dem med förvirrade blickar.

— Ni tror det då inte? sade han.

— Ingen förnuftig människa kan tro något sådant.

Det såg ut, som de skulle ha lyckats lugna honom.

— Jag vill försöka att inte tro det, jag heller, sade han. Han reste sig och gick mot dörren. Det vore för grymt, inte

sant? sade han. De var för vackra och för raska för att någon skulle hata dem. Jag vill inte tro det.

Han gick hem, och i gränden utanför sin dörr mötte han en grannkvinna.

— De läser själamässa i dōmen just nu, sade hon till Cecco och ilade bort. Hon var rädd för honom, så som han såg ut.

Då tog Cecco båten och förde den genom småkanalerna ner till Riva degli Schiavoni. Där, varest utsikten var fri, såg han ut mot Lido och havet. Ah, det var en tung blåst, men alls ingen storm! Vattnet lyfte sig knappast till vågor. Och i sådant väder hade sōnerna förgåtts! Det var inte till att förstå.

Han gjorde fast båten och gick över Piazzetta och torget in i San Marco. Där var mycket folk, och alla lågo på knä, bedjande i stor ångest. Ty det kändes ju vida förfärligare för venetianarna än för andra folk, då det hade skett en olycka på sjön. De hade inte sin bärning av vingårdar och sädesfält, utan en och var berodde av havet. Därför, så fort havet reste sig mot någon av dem, blevo alla skrämde och skyndade till San Marco för att bedja om skydd.

Cecco föll inte på knä, utan förblev stående. Han påminde sig hur han hade kommit hit med sina små söner och lärt dem bedja till San Marco.

— Det är han, som för oss över haven, som har öppnat för oss Byzans portar och skänkt oss väldet över öarna i öster, hade han sagt till dem. Och till tack härför har venetianarna rest San Marco det skönaste tempel i världen, och aldrig kommer ett skepp hem från en utländsk hamn, utan att det för med sig en gåva till kyrkan.

Så hade de alla tre glatt sig åt dōmens röda marmorväggar och det gyllene, mosaikfyllda taket. Och han hade talat med dem om att ingen olycka kunde drabba en stad, som hade rest en sådan borg åt sin skyddsherre.

Cecco kom i all hast ner på knä och började bedja pater noster på pater noster.

Det kom tillbaka, det kände han. Han ville visa bort det med böner. Han ville inte tro ont om San Marco.

Men det hade ju alls inte varit någon storm denna morgon.

Och vad som var säkert, var, att om helgonet inte själv hade framkallat olyckan, så hade det inte gjort något för att bistå sönerna, utan hade låtit dem omkomma liksom på lek.

Så fort han överraskade sig med att tänka så, tog han till med att bedja, men tanken ville inte släppa honom.

Och att tänka sig, att San Marco hade en skattkammare här i dömen, som var fylld med sagolik härlighet, att tänka sig, att han själv hade bett till honom hela sitt liv och sällan hade rott förbi Piazzettan utan att gå in och åkalla honom!

Det var väl inte för intet, som sönerna hade måst förgås just där ute. Ah, det var ett elände för venetianarna att inte ha något bättre att lita till! Tänk bara, ett helgon, som kunde ta hämnd på två barn, en skyddsherre, som inte kunde rädda för en kastvind!

Han hade rest sig, och han höjde på axlarna och slog ut med händerna, då han såg bort mot helgongraven i koret.

En kyrkotjänare gick omkring med ett stort fat av förgyllt och drivet silver och insamlade gåvor till San Marco.

Han gick från man till man och kom också till Cecco.

Cecco steg tillbaka, som om det hade varit den lede frestaren, som hade räckt fram fatet. Begärde San Marco gåvor av honom? Tyckte han sig förtjäna gåvor av honom?

Med ens grep han efter den stora, gyllene zekinen, som han bar i bältet, och slängde den på fatet med sådan fart, att man hörde klangen genom hela kyrkan. De bedjande stördes och vände på huvudet. Och envar, som såg Ceccos ansikte, greps av förfäran. Han såg ut, som om demonerna hade fått makt med honom.

Strax efter detta gick Cecco ut ur kyrkan, och i förstone syntes det honom vara en stor lättnad, att han hade fått hämnd på den helige. Han hade behandlat honom, som man gör med en ockrare, som ville kräva ut mer, än han hade rätt till.

— Tag då också detta! säger man och ger honom det sista guldmyntet i huvudet, så att blodet forsar honom ner över ögonen. Men ockraren slår inte igen, utan bara lutar sig ner och tar upp zekinen. Så hade San Marco även gjort.

Han hade tagit emot Ceccos zekin efter att ha berövat

honom hans söner. Han hade tagit emot en gåva, som hade givits med sådant hat. Skulle en hederlig man ha nöjt sig med något dylikt? Men San Marco var en stackare, lika feg som hämndgirig.

Men på Cecco skulle han inte hämnas. Han var nog glad och tacksam, att han hade fått zekinen. Han bara tog emot och låtsade, att den hade blivit given honom i all fromhet.

Då Cecco stod i San Marcos förhall, kommo två kyrkotjänare skyndande förbi.

— Det stiger, det stiger alldeles fruktansvärt, sade den ene.

— Vad? frågade Cecco.

— Vattnet i kryptan. Det har stigit en fot på dessa sista minuterna.

När Cecco kom ut på kyrktrappan, märkte han en liten vattensamling på torget strax vid nedersta steget. Det var havsvatten, som hade stänkt upp från Piazzettan.

Det förvånade honom, att havet hade stigit så högt, och han skyndade ner till stranden, där han hade sin båt. Där var allt, som då han gick därifrån, utom att vattnet hade höjt sig rätt betydligt. Det kom inrullande i breda dyningar genom de fem havsportarna, men vinden var lindrig. På gatan samlade sig redan gölar med havsvatten, och kanalerna stego, så att husens vattenportar måste stängas. Himlen var jämnrå alldeles som havet.

Det föll alls inte Cecco in, att det kunde bli ett allvarsam oväder. Han ville inte tro på något sådant. San Marco hade låtit hans söner omkomma utan orsak, detta var visst ingen riktig storm. Han ville just se om detta skulle bli till något. Och han satte sig bredvid båten och väntade.

Då började det jämna skytäckte, som höljde himlen, att sönderslitas, och upp jagade stora ovädersmoln, svarta som krigsskepp, ur vilka piskande regn och hagel störtade ner över staden.

Nu kom också något, alldeles likt ett nytt hav, rusande in från Lido. O signore, det var inte de svanhalsade vågor, som ni har sett där ute, de, som krökande den genomskinliga nacken skynda mot land, och sedan de obarmhärtigt ha bortstötts, flyta ut igen med det vita skumhåret utspritt över

havsytan. Det var mörka vågor, som jagade varandra i raseri och över vilkas toppar bittert saltskum piskades till dimma.

Vinden var nu så stark, att mäsarna inte kunde fortsätta sitt lugna kringsvävande, utan kastades skrikande ur sina banor. Snart såg Cecco dem mödosamt arbeta sig ut mot havet för att inte gripas av stormen och vräkas mot husväggarna. De hundratals duvorna på Piazzan flögo upp, smällande med vingarna, så att det dånade likt en ny storm, och gömde sig i kyrktakets vrår och vinklar.

Men det var inte blott fåglarna, som skrämdes av ovädret. Ett par gondoler hade redan slitits lösa och slängdes mot stranden, så att de voro nära att bräckas. Och nu kommo alla gondoljärer nerrusande för att bärga båtarna in i båt-husen eller föra dem undan i småkanalerna. Sjomännen på de skepp, som lågo i hamnen, arbetade vid ankartägen för att fastgöra skutorna, så att de inte skulle drivas upp på land. De togo in tvätten, som torkade på relingen, skruvade ner den långa luvan i pannan och sågo sig om efter allt lösgods, som borde föras under däck. Utför Canal Grande kom en hel fiskarflotta framstormande. Alla de fiskare från Lido och Malamocco, som hade sålt sina varor vid Rialto, voro på flykt för att hinna hem, innan stormen skulle bli för väldig.

Cecco skrattade, då han såg fiskarna stå böjda över åran och arbeta, som om de flydde för döden. Sågo de inte, att detta endast var en vindstöt? De kunde ha stannat i god ro och låtit venetianskorna köpa upp alla deras bläckfiskar och krabbor.

Han drog visst inte sin båt under skjul, fastän stormen nu var våldsam nog för att en vanlig man skulle ha räknat med den. Tvättbroarna lyftes av vågorna och kastades upp på land, medan tvättkvinnorna skrikande flydde hemöver. Herrar, som vandrade omkring med bredskyggiga hattar, fingo dem avryckta och kastade i kanalerna, varur det var en stor glädje för gatpojkarne att fiska upp dem. Segel rycktes av masterna och fladdrade dånande genom luften, barn blåste omkull, och tvättkläderna, som hängde på streck i de trånga

gränderna, flögo upp och föllo ner långt bort, alldeles söndertrasade.

Cecco skrattade åt stormen, som ännu höll på att leka med alla slags lätta ting. En storm, som jagade bort fåglar och gjorde odygd i gränderna som en pojke! Nu drog han likvisst in båten under ett brovalv, ty detta var en blåst, om vilken ingen kunde veta vart den skulle vända sitt okynne.

Mot kvällen började Cecco tycka, att det skulle ha känts skönt att vara ute på havet. Det skulle ha gått präktigt undan där ute för en så god bris. Men i land var det mer ohyggligt. Här brakade skorstenar, båthusens tak reste sig på ända och välvdes i land. Taktegel regnade ner i kanalerna. Vinden slog i dörrar och fönsterluckor samt rusade in under palatsens öppna loggior och bröt lös det utsirade bågverket.

Cecco höll sig tapper ännu, men han gick inte hem och lade sig. Han kunde inte föra hem båten, och då var det bättre att stanna och vakta den. Men då någon gick förbi honom och sade, att det var ett fruktansvärt väder, ville han inte medge det. Han hade prövat annat väder i sin ungdom.

— En storm, sade han för sig själv, skulle detta kunna kallas en storm? Och man skulle kanske mena, att den vidtog i samma ögonblick, som jag kastade zekinen åt San Marco. Som om han skulle kunna befalla över en riktig storm!

När natten kom, gjorde vinden och havet anlopp, så att Venedig skalv i sina grundvalar. Dogen Gradenigo och herrarna i Höga rådet begåvo sig i mörka natten in i San Marco för att bedja för staden. Fackelbärare gingo före dem, och lågorna fladdrade ut med vinden, så att de lågo flata som vimplar. Blåsten slet i dogens tunga brokadskrud, så att två män måste hålla den.

Cecco tyckte, att det var det märkvärdigaste han hade sett. Dogen Gradenigo själv gick till dômen för ett sådant obetydligt blåsande! Vad skulle då människorna ha tagit sig till, om det hade kommit en riktig storm?

Vågorna slog oupphörligt mot den pålade stranden. Det var nu i nattmörkret, som om vithövdade odjur hoppade upp

ur djupet och med klor och tänder klängde sig fast i stolparna för att söka riva lös dem från stranden. Cecco tyckte sig höra deras arga fräsande, då de tumlade tillbaka. Men det började gå rysningar genom honom, då han oupphörligen såg dem komma upp igen och slita i pålverket.

Stormen föreföll honom långt förfärligare nu under natten. Han hörde rop genomfara luften, som inte voro vindens, stundom kommo svarta moln drivande likasom en hel rad av svarta galärer. Det var, som om de ryckte an till stormning.

Han hörde då tydligt hur det talades ur ett par söndertrasade skyar, som gledo fram över hans huvud.

— Nu är det snart ute med Venedig, sade det ur den ena skyn, snart kommer våra bröder, demonerna, och vräker omkull staden.

— Jag fruktar, att San Marco inte låter det ske, svarades det ur den andra.

— San Marco har blivit slagen i pannan av en venetianare, så att han ligger maktlös och inte kan hjälpa någon, sade den första.

Orden kommo, burna av stormen, ner till den gamle Cecco, och från den stunden låg han på knä och bad San Marco om nåd och förlåtelse.

Ty det var sant, som demonerna hade sagt. Den sköna ödrottningen var nära sin undergång. En venetianare hade hädat San Marco, och därför var det nära, att Venedig skulle sköljas bort av havet. Och det skulle inte mer ha givits några mänskensfärder på dess hav och kanaler, och inga barcaroler skulle ha ljudit från dess svarta gondoler. Havet skulle ha gått fram över de guldblonda signororna, över de stolta palatsen och den gyllene dömen.

Om ingen skyddade dessa slamöar, vore de dömda att förgås. Innan San Marco hade kommit till Venedig, hade det ofta hänt, att stora stycken av dem hade sköljts bort av vågorna.

I första dag gryningen började San Marcokyrkans klockor att ringa. Människorna krälade fram till kyrkan, medan kläderna nästan sletos av kroppen.

Prästerne hade beslutat att gå ut mot stormen och havet.

De öppnade huvudportarna till dômen, och i en lång procession strömmade de ut ur kyrkan. Korset bars först, så kommo ljusbärarna, sist förde man San Marcos baner och den heliga hostian. Men stormen blev inte kuvad. Det var tvärtom, som om den inte hade kunnat få något bättre att leka med. Den kastade omkull korsbäraren, släckte vaxljusen och vräkte baldakinen, som hölls över hostian, upp på dogepalatsets tak. Det var med knapp nöd, som man räddade San Marcos baner med det vingade lejonet från att föras bort genom luften.

Cecco såg allt detta och smög sig högt klagande ner till båten. Hela dagen låg han vid stranden, ofta överstänkt av vågorna och nära att ryckas ner i havet. Hela dagen var han fördjupad i oupphörliga böner till Gud och San Marco. Nu kände han, att det var på hans böner, som hela stadens öde hängde.

Många voro inte ute den dagen, men några kommo dock veklagande framåt strandgatan. Alla talade om den omätliga skada stormen gjorde. Man kunde se hur husen störtade in borta på Murano, det var, som stode hela den låga ön under vatten, men också här på Rialto hade ett par hus ramlat.

Stormen fortfor hela dagen med samma häftighet. Mot aftonen samlades en stor skara människor på Piazzan och Piazzettan, ehuru dessa nästan stodo under vatten. De vågade inte stanna inne i husen, som skälvde på sina grundvalar.

Och med jämmern från dessa, som fruktade olyckan, blandade sig skrien från dem, som redan hade drabbats av den. Bostäder stodo under vatten, barn hade dränkts i sina vaggor. Äldringar och sjuka hade följt de instörtande husen ner i vågorna.

Cecco låg alltjämt och bad till San Marco. Ah, en ringa fiskares förbrytelse kunde dock inte räknas så noga! Inte kunde den helige vara vanmäktig för hans skull. San Marco skulle låta demonerna ta honom och hans båt. Han var inte värd bättre. Men inte hela staden! Gud förbarme sig, inte hela staden!

— Sönerna mina, sade Cecco till San Marco, vad bryr jag mig om sönerna mina, när det gäller Venedig? Jag skulle

ge en son för varje taktegel, som håller på att blåsa i kanalen, om jag kunde hålla fast det för det priset. O, San Marco, varje den minsta sten av Venedig är lika mycket värd som en blomstrand son.

Stundom såg han förfärliga ting. Det var en stor galär, som hade ryckt sig lös från förtöjningarna och nu kom drivande mot land. Den gick rätt emot den pålade stranden och stötte an med vädurshuvudet, som den bar i framstammen, som om den skulle ha borrar sig in i ett fiendeskepp. Stöt på stöt gav den, och anloppet var så förfärligt, att skeppet genast började rämna. Vågorna spelade in i det, rämnorna vidgade sig, och det stolta fartyget slets i stycken. Men under hela tiden såg man kaptenen och ett par av besättningen, som inte hade velat överge fartyget, klänga sig fast vid däckets och möta döden utan att göra något försök att undkomma.

Så kom den andra natten, och Ceccos böner fortforo att klappa på himmelens port.

— Låt endast mig lida! sade han. San Marco, det är mer, än en man kan uthärda, att så här dra andra i olycka. Men sänd ditt lejon och döda mig, jag ska inte vika undan. Vad du vill, att jag ska ge för staden, det vill jag gärna offra.

Bäst han sade detta, såg han bort mot Piazzettan, och det syntes honom, som om han inte mer kunde se Marcuslejonet på den ena granitkolonnen. Hade San Marco tillåtit, att hans lejon blåstes till marken? Den gamle Cecco grät. Han var nära att misströsta om Venedig.

Medan han låg där, såg han syner och hörde röster hela tiden. Demonerna talade och väsnades omkring honom. Han hörde dem hur de fräste som vilda djur, när de hoppade upp mot strandpålningen. Men han frågade inte stort efter dem. Det värsta var med Venedig.

Då hörde han över sig slag av starka vingar, och hjärtat sjönk i kroppen på honom. Det var visst San Marcos lejon, som kom flygande. Det rörde sig hit och dit i luften, han såg det och såg det inte. Så tyckte han, att det steg ner på

Riva degli Schiavoni, där han låg, och smög omkring där. Det var så, att han ville springa i havet av skräck, men han satt kvar på sin plats. Det var väl honom lejonet sökte. Kunde bara Venedig bli räddad, så ville han gärna låta San Marco hämna sig på honom.

Så kom lejonet smygande utefter marken som en katt. Han såg hur det kröp ihop till språng. Han lade märke till hur det slog ner vingarna och drog ihop de stora karbunkelögonen till två smala, glimmande springor.

Den gamle Cecco tänkte nog på att krypa ner i båten och sätta sig i säkerhet under brovalvet, men han bemannade sig och satt kvar.

I det ögonblicket stod helt plötsligen en hög och vördnadsvärd man bredvid honom.

— God kväll, Cecco, sade mannen, ta din båt och för mig över till San Giorgio Maggiore!

— Ja, sade den gamle fiskaren, genast, herre.

Han var som väckt ur en dröm. Lejonet var borta, och mannen här var ju någon, som kände honom, fast inte Cecco kunde minnas var han hade mött honom förr. Den gamle var rätt glad att få sällskap. Den förfärliga tyngd och olycka, som hade vilat över honom, sedan han hade kommit i fiendskap med helgonet, var med ens alldeles borta. Men vad det angick att fara över till San Giorgio, så trodde han inte ett ögonblick, att det skulle lyckas.

— Vi kan nog inte en gång få ut båten, sade han till sig själv.

Men mannen bredvid honom föreföll honom sådan, att han ville göra allt tänkbart för att tjäna honom, och det lyckades honom också att dra fram båten. Han hjälpte främlingen att stiga i och fattade åran.

Cecco skrattade åt sig själv.

— Vad tänker du på? Lägg då åtminstone inte ut! sade han. Har du någonsin sett sådana vågor? Men säg honom då, att det inte står i mänsklig makt!

Men han tyckte sig inte kunna säga främlingen, att det var omöjligt. Denne satt så lugn i båten, som om han skulle

fara till Lido en sommarkväll. Och Cecco började ro ut mot San Giorgio Maggiore.

Det var ohyggligt, gång på gång blevo de översköljda av vågorna.

— Ah, ropa tillbaka den karlen, sade Cecco halvhögt till sig själv, ropa tillbaka den karlen, som ger sig ut i sådant väder! Det är ju annars en klok, gammal fiskare. Ropa tillbaka honom!

Nu steg båten uppför branta höjder och åkte ner utför djupa dalar. Skum slängde ner på Cecco från vågorna, som ilade förbi honom liksom skenande hästar, men han arbetade sig dock allt närmare San Giorgio.

— För vem är det du gör allt detta, vågar båt och liv? sade han. Du vet ju inte ens om han kan betala dig. Han ser inte ut som en herreman. Han är inte bättre klädd än du själv.

Men sådant sade han blott för att hålla sig vid gott mod och inte behöva blygas för sin medgörlighet. Han kände sig tvungen att göra allt, vad mannen i båten önskade.

— Men inte till San Giorgio åtminstone, din galning! sade han. Där ligger vinden på än värre än vid Rialto.

I alla fall lade han till där och höll fast båten, medan främlingen gick i land.

Han tyckte det hade varit klokast då att lämna båten och smyga sig bort, men han gjorde det inte. Han skulle förr ha lidit döden än svikit den främmande.

Han såg denne gå upp på ön och in i kyrkan San Giorgio. Snart därpå kom han tillbaka i sällskap med en järnklädd riddare.

— Ro oss nu ut till San Nicolo in Lido! sade främlingen.

"Ah, ja visst", tänkte Cecco, "varför inte till Lido?" Då det hade varit dödsvårda att fara det stycket till San Giorgio, så varför skulle de inte göra färden ut till Lido?

Och Cecco blev förfärad för sig själv, därför att han åtlöd främlingen så in i döden, ty han styrde verkligen bort mot Lido.

Nu då de voro två i båten, hade han än tyngre arbete. Han visste alls inte hur han skulle stå ut.

— Du hade dock många år än kvar att leva, sade han förebrående till sig själv.

Men det besynnerliga var, att han ändå inte var sorgsen. Han sörjde varken över sönerna eller något annat. Och så var han stolt över att han kunde arbeta sig fram.

— Han vet att föra sin åra, den gamle Cecco, sade han till sig själv.

De lade till vid Lido, och de båda främlingarna gingo i land. De gingo upp mot San Nicolo in Lido och kommo snart tillbaka med en gammal biskop, klädd i kåpa och stola, med kräckla i hand och mitra på huvudet.

— Ro nu ut på öppna havet! sade den första främlingen.

Det ryste i den gamle Cecco. Skulle han ro ut på havet, där sönerna hade förgåtts? Nu sade han inte mer ett skämtsamt ord till sig själv. Han tänkte inte heller så mycket på stormen som på den fasa det låg i att fara dit ut till sönernas grav.

När han nu rodde ditåt, kände han, att han gav mer än livet för den främmande.

De tre männen sutto tysta i båten, som om de vore väl på sin vakt. Cecco såg dem luta sig framåt och speja in i mörkret. De hade nu nått havsporten vid Lido, och det stora, stormvräktta havet låg framför dem.

Det liksom snyftade inne i Cecco. Han tänkte på att här, i dessa vågor, rullade de två liken omkring. Han stirrade ner i vattnet efter ett par välkända ansikten. Men det gick framåt i alla fall. Cecco lät inte kuva sig.

Då reste sig plötsligen de tre männen i båten, och Cecco sjönk på knä, ehuru han alltjämt höll fast i åran. Ett stort skepp kom styrande rätt på dem.

Det var dock svårt för Cecco att se om det var ett skepp eller blott en drivande dimma. Seglen voro stora, som spända mot himlens fyra hörn, och skrovet var väldigt, men det var som byggt av lättaste havsdis. Han tyckte sig se en besättning av demoner ombord och höra dess rop, men demonerna voro som ett hopat mörker, och ropen voro som stormens rytande.

I alla fall var det alltför förfärligt att se skeppet komma rätt över dem, och Cecco slöt ögonen.

Då måtte de tre i båten ha avvärjt stöten, ty båten blev inte överseglad. När Cecco såg upp, var skeppet stätt på flykt utåt havet, och höga klagoskrik genomträngde natten.

Han reste sig darrande för att ro vidare, fast han kände sig så trött, att han knappt kunde föra åran. Men då var det med ens slut på all fara. Stormen var avstannad, och vågorna lade sig snabbt till ro.

— För oss nu hem till Venedig! sade främlingen till fiskaren.

Cecco förde båten till Lido, där biskopen steg ur, och till San Giorgio, där riddaren lämnade dem. Den förste mäktige främlingen följde honom ända till Rialto.

När de hade stigit i land vid Riva degli Schiavoni, sade han till fiskaren:

— Så snart det dagas, ska du gå till dogen och säga honom vad du har sett i natt. Säg honom, att San Marco och San Giorgio och San Nicolo i natt har kämpat med demonerna, som ville förstöra Venedig, och fördrivit dem.

— Ja, herre, sade fiskaren, jag ska berätta allt. Men hur ska jag kunna tala så, att jag blir trodd av dogen?

Då räckte San Marco honom en ring med en förunderligt strålande ädelsten.

— Visa denna för dogen, sade han, så förstår han, att du för bud från mig! Han känner min ring.

Fiskaren tog ringen och kysste den förnadsfullt.

— Än vidare ska du säga dogen, sade den helige, att jag ger denna ring som en underpant på att jag aldrig ska övergiva Venedig. Även då den siste dogen har flyttat bort ur Palazzo Ducale, ska jag upprätthålla Venedig. Även om Venedig förlorar österns öar och herraväldet över havet och ingen doge mer drar ut på Bucentauren, så ska jag bevara staden skön och strålande. Alltid ska den vara rik och älskad, alltid besungen och prisad, alltid ljuvlig för människor att leva i. Säg detta, Cecco, och dogen ska inte överge dig på dina gamla dagar.

Så försvann aposteln, och kort efteråt steg solen upp över havsporten vid Torcello. Med de första härliga strålarna kastade den ett rosenskimmer över det vita Venedig och det

FISKARRINGEN

---

mångskiftande havet. Röda strålade kyrkorna San Giorgio och San Marco och hela den palatsprydda stranden. Och i den vackra morgonen kommo strålände venetianskor ut på loggiorna och logo mot dagen.

Åter var Venedig den sköna gudinnan, som tronar över vågen i den rosigt glittrande snäckan. Skön som aldrig förr, redde hon ut sitt guldhår och axlade purpurmanteln för att möta en av sina sällaste dagar. Ty ett rus av lycka uppfyllde henne, då fiskaren frambar ringen till dogen, och hon erfor hur helgonet nu och för all framtid höll sin skyddande hand över henne.

SANTA CATERINA AV SIENA.

Det är i Santa Caterinas gamla hus i Siena en dag i slutet av april under den veckan, då hennes fest firas. Det är i det gamla huset vid färgarnas gata, i huset med den vackra loggian och med de många små kamrarna, som nu äro inredda till kapell och bönrum och dit människorna komma med buketter av vita liljor och där det doftar av rökelse och violer.

Och när man går där, tänker man: "Det är alldeles, som om den lilla Caterina skulle vara död helt nyligen, alldeles så, som om alla de, som går ut och in i hennes hem i dag, skulle ha sett och känt henne."

Men egentligen kan man inte tro, att hon är död, ty då skulle det vara mer sorg och gråt och inte bara en stilla saknad, såsom det nu är. Snarare är det, som om en älskad dotter hade blivit gift helt nyss och dragit bort från fädernehemmet.

Se nu bara på de närmaste husen! De gamla murarna äro klädda till fest. Och i hennes eget hem hänga blomstergirlander under portiken och loggian, där ligga gröna löv på trappa och tröskel, och i rummen doftar det från stora blomsterbuketter.

Och alls inte kan man tro, att hon har varit död i mer än femhundra år. Det är mycket mera likt, att hon har firat sitt bröllop och dragit bort till ett land, därifrån hon sent eller aldrig kan vända åter. Är det inte idel röda borddukar och röda täcken och röda sidenbaner, som kläda husen, äro inte de största och rödaste pappersrosor instuckna i den mörka järnexusgirlanden, och schabraken över dörrar och fönster äro de inte röda med guldfransar? Kan något vara gladare?

Och märk nu hur inne i huset gamla kvinnor gå och betrakta hennes små tillhörigheter! Det är, som om de skulle ha sett henne bära just den slöjan och den tagelskjortan. De

bese rummet, där hon bodde, och peka på liggplatsen och brevbuntarna. Och de berättade hur hon först inte alls kunde lära sig skriva, men så kom det över henne alldeles plötsligen, att hon kunde alldeles utan lärdom. Och se bara vilken god och redig stil! Så visa de på den lilla flaskan hon brukade bära vid häftet för att alltid ha en smula droppar till hands, om hon skulle möta en sjuk. Och de läsa en välsignelse över den gamla nattlampan, som hon bar i handen, då hon kom och såg till de sjuka under lidandets nätter. Det är alldeles, som ville de säga:

— Gud, Gud, att hon nu är borta, den lilla Caterina Benincasa, att hon aldrig mer ska komma och se om oss gamla!

Och de kyssa hennes porträtt och bryta blommor ur buketterna och gömma hos sig som minne.

Det ser just så ut, som om de kvarvarande i hemmet för länge sedan hade berett sig på skilsmässan och försökt göra allt möjligt för att bevara minnet av den bortdragna riktigt levande. Se där på väggen, där är hon målad, där är hela hennes lilla historia, uppsamlad drag för drag! Där är hon, då hon klippte av sig det långa, vackra håret, för att ingen man skulle kunna älska henne, ty hon ville alls inte gifta sig. Oj, oj, vad smälek hon fick lida för den saken! Det är förfärligt att tänka på hur hennes mor pinade henne och behandlade henne som en tjänstepiga och lät henne sova på stengolvet i förstugan och inte ville ge henne mat, bara därför att hon envisades med det håret. Men vad skulle hon göra, hon, som ingen annan brudgum ville ha än Kristus, då de ständigt ville gifta bort henne? Och där är hon, då hon låg på knä och bad och hennes far kom in i rummet, utan att hon visste det, samt såg en skön, vit duva sväva över hennes huvud, så länge bönen varade. Och där är hon om julnatten, då hon hade smugit sig bort till madonnans altare för att riktigt fröjda sig över Guds sons födelse. Och då den vackra madonnan böjde sig ner från tavlan och räckte henne barnet, för att hon skulle få hålla det på sina armar för ett ögonblick. Å, en sådant vällust det då var över henne!

Ja, man behöver alls inte säga, att hon är död, den

lilla Caterina Benincasa. Man kan helt enkelt säga, att hon är dragen bort med sin brudgum.

Där hemma ska man aldrig glömma hennes fromma vägar och vanor. Där komma alla Sienas fattiga och klappa på porten, eftersom de veta, att detta är den lilla jungfruns bröllopsdag. Och där finnas stora högar av bröd färdiga för dem, som om hon ännu vore kvar i hemmet. De få korgar och fickor fulla. Hon skulle inte ha kunnat sända bort dem mer tungt lastade, om hon hade varit där själv.

Det är en sådan saknad efter den bortdragna, att man knappast förstår hur brudgummen hade hjärta att föra bort henne.

Inne i de små kapellen, som äro inrättade i varje vrå av huset, läsas mässor hela dagen, och man åkallar bruden och sjunger hymner till henne.

— Heliga Caterina, säga de, på denna din dödsdag, som är din himmelska bröllopsdag: Bed för oss!

— Heliga Caterina, du, som ingen annan kärlek hade än Kristus, du, som i livet var hans trolovade brud och i döden mottogs av honom i paradiset: Bed för oss!

— Heliga Caterina, du strålande himlabrud, du allra lycksaligaste jungfru, du, som Guds moder upphöjde till sonens sida, du, som på denna dag av änglar har burits till härlighetens rike: Bed för oss!

Det är underligt hur man kommer till att älska henne, hur hemmet och tavlorna och de gamlas och fattigas kärlek göra henne levande. Och man börjar grubbla över henne, hurudan hon verkligen var, om hon bara var ett helgon, bara en himlabrud, om det är sant detta, att hon var ur stånd att älska någon annan än Kristus. Och då kommer en gammal historia, som har värmt ens hjärta för länge sedan, uppdykande ur minnet. Först är den alldeles obestämmd och formlös, men medan man sitter kvar under loggian i det festsmyckade hemmet och ser de fattiga vandra bort med sina fyllda korgar och hör det dova mumlandet från kapellen, blir den allt tydligare och står med ens alldeles klar för tanken.

Nicola Tungo var en ung adelsman från Perugia, som

ofta kom till Siena för kapplöpningarnas skull. Han märkte snart vilken usel styrelse Siena hade och sade ofta både på samkvämen hos de stora och under det han satt och drack på värdshuset, att Siena borde resa sig mot signorian och skaffa sig andra styresmän.

Den dåvarande signorian hade inte varit vid makten mer än ett halvt år, den var inte mycket säker på sin ställning och tyckte inte om, att perugiern uppretade folket. För att få ett raskt slut på saken lät den fångsla honom, och efter ett kort förhör blev han dömd till döden. Han insattes i en fångcell i Palazzo publico, medan allt förbereddes till halshuggningen, som skulle försiggå nästa morgon på torget.

Det föreföll den unge mannen underligt till en början. I morgon skulle han således inte mer få bära den gröna sammetskappan och den sköna värjan, han skulle inte få gå ut på gatan i sin strutsfjädersbaret och dra till sig de unga jungfrurnas blickar. Och det stod för honom som en smärtsam tomhet, att han inte skulle få rida den nya hästen, som han köpte i går och bara hade provat en enda gång.

Plötsligen kallade han på fångvaktaren och bad honom gå och säga herrarna i signorian, att han omöjligen kunde låta döda sig. Han hade inte tid. Han hade för mycket att göra. Livet kunde inte undvara honom. Hans far var gammal, och han var ju ende sonen, det var han, som skulle fortsätta ätten. Det var han, som skulle gifta bort systrarna, han, som skulle bygga det nya palatset, han, som skulle plantera den nya vingården.

Han var en ståtlig ung man, han visste inte vad sjukdom var, hade ingenting annat än liv i ådrorna. Håret var mörkt, och kinderna voro rosiga. Han kunde inte begripa, att han skulle dö.

När han tänkte på att man tog honom bort från lek och dans och karneval och från kapplöpningen nästa söndag och från serenaden, som han ville ge den sköna Giulietta Lombardi, så blev han rasande ond och vredgades på råds herrarna, såsom man vredgas på tjuvar och rövare. De skurkarna, de skurkarna, de ville ta ifrån honom livet!

Men ju mer tiden gick, desto vidare blev hans saknad. Han

saknade luft och vatten och himmel och jord. Han tänkte, att han ville vara en tiggare vid vägen, han ville vara sjuk, hungra och frysa, bara han fick leva.

Han önskade, att allt skulle dö med honom, att ingenting finnes kvar efter honom. Det hade varit en stor tröst.

Men att nästa dag och alla dagar folk skulle komma på torget och handla, att kvinnorna skulle hämta vatten vid brunnen och barn löpa på gatan och han inte se det, det kunde han inte uthärda. Han avundades inte bara dem, som kunde ståta och festa och voro lyckliga. Han avundades lika mycket den eländigaste krympling. Vad han ville, var endast och allenast livet.

Så kommo präster och munkar till honom.

Han blev nästan glad, ty nu hade han någon att vända sin vrede emot. Han lät dem först tala litet, det roade honom att höra vad de ville säga till en så förorättad man, men när de sade honom, att han skulle glädja sig åt att det tilläts honom att i sin blomstrande ungdom utträda ur livet och vinna himmelens salighet, for han upp och utgöt sin vrede över dem. Han hånade Gud och himmelens fröjder, han behövde dem inte. Han ville livet och jorden och flärden och lustan. Han ångrade var dag, som han inte hade vältrat sig i jordisk fröjd. Han ångrade varje gång han hade motstått en frestelse. Vad behövde Gud bekymra sig om honom? Han hade ingen längtan efter hans himmel.

När prästerna fortsatte att tala, tog han en av dem för bröstet och skulle ha dödat honom, om inte fångknekten hade kastat sig emellan. De läto nu binda honom och stoppade till hans mun och predikade för honom, men så snart han fick tala, rasade han som förut. De arbetade med honom i timmar, men de sågo, att intet hjälpte.

När de voro alldeles utan annan råd, var det en av dem, som föreslog, att man skulle sända efter den unga Caterina Benincasa, som hade visat sig ha stor makt att böja trotsiga sinnen.

När perugiern hörde namnet, höll han upp mitt i ordströmmen. I sanning, det behagade honom. Det var något helt annat att få en ung och skön jungfru att göra med.

— Skicka mig hit jungfrun! sade han.

Han visste, att hon var en ung färgardotter, som färdades ensam ute i gränder och gator och predikade. Somliga höllo henne för vansinnig, andra berättade, att hon såg i syne. För honom var hon alltid ett bättre sällskap än dessa smutsiga munkar, som bragte honom från vettet.

Så gingo munkarna sin väg, och han blev lämnad ensam. Kort efteråt öppnades dörren på nytt, men om den efterskickade nu hade kommit in, måtte hon ha gått med mycket lätta steg, ty han hörde intet. Han låg på golvet, såsom han hade kastat sig i sin stora vrede, och han var för trött att resa sig eller göra en rörelse eller ens se upp. Han hade armarna hopsnörda med rep, som skuro djupt in i köttet.

Så kände han, att någon började lossa dessa rep, en varm hand snuddade vid hans arm, och han såg upp. Bredvid honom låg en liten varelse i vit dominikanerdräkt, med huvud och hals så invirade i vita slöjor, att det syntes jämnt så mycket av hennes ansikte som av en riddares, då han bär hjälm och har visiret uppslaget.

Hon såg alls inte så from ut, hon var nog lätt retad. Han hörde, att hon mumlade något om fångknektarna, som hade dragit till repen. Det var, som skulle hon inte vara kommen att sörja för annat än de knutarna. Hon var bara upptagen av att lossa dem utan att göra honom illa. Till sist måste hon bita i dem, och då gick det. Hon lindade upp repet med lätta rörelser, tog så den lilla flaskan hon bar vid bältet och dröp ett par droppar därur på det avgnagda skinnet.

Han låg och såg på henne hela tiden, men hon hade inte mött hans blick, tycktes bara tänka på det, som hon hade för händer. Det var, som om ingenting kunde vara så långt från hennes tanke, som att hon var där för att bereda honom till döden.

Han var nu så trött av sin upphetsning och på samma gång så lugnad av hennes närvaro, att han endast sade:

— Jag tror jag vill sova.

— Det är stor skam, att de inte har bragt dig någon halm, sade hon.

Hon såg sig rådvill omkring ett ögonblick, sedan kom hon och satte sig på golvet bakom honom och lade upp hans huvud i sitt knä.

— Har du det bättre nu? sade hon.

Aldrig i hela sitt liv hade han känt sig så lugn.

Men sova kunde han dock inte, utan låg och såg upp i hennes ansikte, som var gulvitt och genomskinligt. Sådana ögon hade han aldrig förr sett. De sågo ständigt långt, långt bort, blickade in i en annan värld, allt under det hon satt alldeles orörlig för att inte störa hans sömn.

— Du sover inte, Nicola Tungo, sade hon och såg orolig ut.

— Jag kan inte sova, svarade han, därför att jag ligger och undrar över vem du är.

— Jag är dotter till Luca Benincasa, färgaren, och hans hustru Lapa, sade hon. Vårt hus ligger i dalsänkan under dominikanerklostret.

— Jag vet, sade han, och jag vet också, att du går och predikar på gatorna. Och att du har tagit nunnedräkt och avgett kyskhetslöfte, det vet jag. Men jag vet ändå inte vem du är.

Hon vände bort huvudet något litet. Så sade hon viskande, liksom en, som bekänner sin första kärlek:

— Jag är Kristi brud.

Han skrattade inte. I dess ställe kände han ett sting i hjärtat alldeles som av svartsjuka.

— Ah, Kristus! sade han, som om hon hade kastat bort sig.

Hon hörde, att det låg förakt i tonen, men hon tog det, som om han menade, att hon hade varit förmäten.

— Jag förstår det inte själv, sade hon, men det är så.

— Det är en inbillning eller en dröm, sade han.

Hon vände ansiktet mot honom. Det lyste skärt av blodet, som hade stigit upp bakom den genomskinliga hyn. Han tyckte med ens, att hon var vacker som en blomma, och han fick henne kär. Hon rörde läpparna som för att tala, men det kom inte ett ljud över dem.

— Hur ska jag kunna tro det? sade han envist.

— Är det dig inte nog, att jag är hos dig i fängelset? frågade hon med höjd röst. Är det glädje för en ungmö som jag att gå till dig och andra brottslingar i deras skumma fängelsehålor, som jag gör, och vara ett bespottelsens tecken? Behöver jag inte sova som andra? Dock måste jag stå opp varje natt och gå till hospitalens sjuka? Har jag inte fruktan som andra? Men jag måste gå till de högförnämna herrarna på deras slott och tala dem till rätta. Jag måste gå till de pestsmittade, jag måste se all last och all synd. När såg du annars en jungfru göra allt detta? Men jag måste.

— Å, stackare! sade han och strök sakta över hennes hand. Stackare!

— För jag är inte djärvare eller klokare eller starkare än någon annan, sade hon. Det är lika svårt för mig att göra sådant som för alla andra jungfrur. Du ser det ju. Är jag inte hitkommen för att tala med dig om din själ, men jag har alls inte vetat vad jag skulle säga dig.

Det var märkligt hur ogärna han ville låta övertyga sig.

— Du kan ändå ta miste, sade han. Hur vet du, att du kan kalla dig Kristi brud?

Hennes stämma började skälva, och det var, som skulle hon slita hjärtat ur sitt bröst, då hon svarade:

— Det började tidigt med mig, du, jag var inte mera än sex år. Då gick jag en afton med min bror på ängen nedom dominikanernas kyrka, och just när jag höjde mina ögon mot kyrkan, såg jag Kristus sitta på en tron, omgiven av all makt och härlighet. Han var klädd i lysande kläder som den helige fadern i Rom, hans huvud var omgivet av ett paradiskt ljus, och omkring honom stodo Pietro, Paolo och Giovanni evangelista. Och medan jag betraktade honom, inträngde i mitt hjärta en sådan kärlek och helig vällust, att jag knappt kunde uthärda. Han lyfte handen och välsignade mig, och jag sjönk ner och var så borttagen av lycka, att min bror tog mig i armen och skakade mig. — Alltsedan dess, Nicola Tungo, har jag hållit Jesus kär som min brudgum.

Han invände åter:

— Du var ett barn då. Du hade somnat på ängen och drömt.

— Drömt? upprepade hon. Skulle jag ha drömt alla de gånger jag har sett honom? Skulle det vara en dröm, då han kom till mig i kyrkan i en tiggares skepnad och bad om en allmosa? Då var jag dock fullt vaken. Och skulle jag bara för en dröms skull ha kunnat gå igenom så mycket lidande, som jag fick möta som ung jungfru, därför att jag inte ville gifta mig?

Nicola envisades ännu, därför att han alls inte kunde tåla, att hon gick och bar på en annan kärlek.

— Men om du än älskar Kristus, jungfru, hur vet du, att han älskar dig?

Hon log sitt gladaste leende och slog ihop händerna som ett barn.

— Du ska få höra, du ska få höra, sade hon. Nu ska jag säga dig det allra viktigaste. Det var en natt i fastlagen. Det var, sedan jag hade fått fred med föräldrarna och fått deras tillåtelse att avlägga kyskhetslöfte och kläda mig i nunnedräkt, fast jag alltjämt bodde i deras hem. Och det var natt, som jag har sagt dig, men det var den sista i karnevalen, så att alla gjorde natt till dag. Det var fest på alla gator, balkonger var uthängda som burar på de stora palatsens väggar, de var klädda med sidendukar och fanor och alldeles fyllda med ädla damer. Jag såg all deras skönhet i skenet av de röda, rykande facklorna, som satt i bronshållarna rad efter rad ända opp till takåsen. Men på de krokiga gatorna kom de körande med vagnar och bärande med gyllene torn, och alla gudar och gudinnor och alla dygder och skönheter drog fram i långa tåg. Men däremellan var ett lekande med masker och en lustighet, så att du aldrig, herre, har varit med om något gladare. Och jag flydde in i min kammare, men jag hörde dock skrattet från gatan, och aldrig har jag hört människor skratta så. Det var så ljuvt och klingande, att hela världen ville skratta med, och där sjöngs visor, som säkert var onda, men de ljud så oskyldiga och förde med sig sådan glädje, att hjärtat skälvde. Så att mittunder bönen måste jag fråga mig

varför jag inte var med där ute, och det drog och lockade mig, som om jag hade varit bunden i släp efter en skenande häst. Men aldrig förr har jag så bett Kristus, att han skulle visa mig vad hans vilja var med mig. Och då upphörde allt larm med ens. Det blev en stor, underbar stillhet omkring mig, och jag såg en grön äng, där Guds moder satt ibland blommor, och i hennes knä låg Jesusbarnet och lekte med liljor. Men jag skyndade fram med stor glädje och la mig på knä för barnet och var med ens full av frid och ro, och då satte det heliga barnet en ring på mitt finger och sa till mig: "Vet det, Caterina, att i dag firar jag med dig min trolovelsesfest och binder dig vid mig med den starkaste tro."

— O, Caterina!

Den unge perugiern hade vänt sig på golvet, så att han nu kunde borra ner ansiktet i hennes knä. Det var, som om han inte uthärdade att se hur hon strålade, medan hon talade, och huru ögonen blevo som klart skinande stjärnor. Det gick rysningar av smärta genom hans kropp.

Ty medan hon talade, hade en stor sorg uppkommit inom honom. Den lilla jungfrun, den lilla, vita jungfrun, skulle han aldrig vinna. Hennes kärlek var en annans, kunde aldrig bli hans. Det var inte ens lönt att säga henne, att han höll henne kär. Men han led, hela hans varelse skälvde av kärlekskval. Hur skulle han kunna leva utan henne? Då blev det nästan som en tröst för honom att tänka, att han var dömd till döden. Han skulle inte behöva leva för att sakna henne.

Så drog den lilla kvinnan bakom honom en djup suck och vände tillbaka från himmelens fröjder för att tänka på de stackars människorna.

— Jag glömmet att tala med dig om din själ, sade hon.

Då tänkte han: "Se den bördan kan jag dock lätta för henne."

— Syster Caterina, sade han, jag vet inte vad himmelsk tröst, som är fallen över mig. I Guds namn! Jag vill förbereda mig till döden. Du kan låta kalla präster och munkar, och jag ska bikta för dem. Men en sak måste du lova mig, innan du går. Du ska komma till mig i morgon, då jag

ska dö, och hålla mitt huvud mellan dina händer, såsom du gör nu.

När han sade detta, intogs hon av en sådan glädje, att hon började gråta.

— Nicola Tungo, vad du är lycklig! sade hon. Du kommer före mig till paradiset. Och hon började sakta smeka honom över håret.

Han sade åter:

— Du kommer ju till mig i morgon på torget? Kanske jag annars blir rädd. Kanske jag inte kan dö med ståndaktighet. Men om du är där, ska jag endast erfara glädje, och all fruktan ska vika ifrån mig.

— Jag ser dig inte mer som en arm människa, sade hon, utan som en himmelens invånare. Jag tycker, att du strålar av ljus och är omsvävad av rökelse. Det strömmar salighet över till mig från dig, som så snart får möta den älskade brudgummen. Var viss om, att jag ska komma och se dig dö!

Därpå förde hon honom till bikt och nattvard. Han gick igenom det som en sovande, all dödsfruktan och livssaknad voro borta från honom. Han längtade till morgonen, då han åter skulle få se henne, tänkte blott på henne och på den kärlek han hade fattat för henne. Det syntes honom nu en helt ringa sak att dö mot den smärtan att veta, att hon aldrig skulle älska honom.

Den unga jungfrun sov inte mycket på den natten, och tidigt på morgonen var hon på avrättsplatsen för att invänta honom. Hon anropade oupphörligen Jesu moder, Maria, och den heliga Caterina av Egypten, jungfru och martyr, att de skulle rädda hans själ. Oupphörligen sade hon:

— Jag vill, att han ska bli frälst, jag vill, jag vill. Men hon var rädd, att hennes böner skulle bli fruktlösa, ty hon erfor inte mer någon sådan hänförelse, som hade varit över henne förra aftonen, hon kände bara en oändlig medömkan med honom, som skulle dö. Det var bara smärta och sorg över henne.

Torget fylldes så småningom av människor. Knektar marscherade upp, bödlarna kommo, det var stoj och tal runtom,

men hon märkte och hörde intet. Hon var, som om hon hade varit alldeles ensam.

När han kom, var det på samma sätt med honom. Han hade inte en tanke på alla de andra, utan såg blott henne. Men då han vid första blicken såg hur hennes ansikte var upplöst av sorg, strålade han upp och blev nästan glad.

Han ropade högt till henne:

— I natt har du inte sovit, jungfru.

— Nej, sade hon, jag har vakat i bön för dig, men nu är jag i förtvivlan, för mina böner har ingen kraft.

Han lade sig ner vid stupstocken, och hon låg på knä där framför för att kunna hålla hans huvud mellan sina händer.

— Nu ska jag fara att möta din brudgum, Caterina.

Hon snyftade allt djupare.

— Jag kan så dåligt trösta dig, sade hon.

Han såg på henne med ett underbart leende.

— Dina tårar är min bästa tröst.

Bödeln stod bredvid dem med draget svärd, men hon vinkade honom tillbaka för att få tala ännu några ord med den dömde.

— Innan du var kommen, sade hon, la jag mig ner på denna stupstock för att pröva om jag kunde uthärda det. Och då kände jag, att jag ännu bar fasa för döden, att jag inte älskar Jesus nog för att vilja dö i denna stund. Och jag vill inte heller, att du ska dö, och mina böner har ingen kraft.

När hon hade sagt detta, tänkte han: "Om jag hade fått leva, skulle jag ändå ha vunnit henne." Och han var glad, att han skulle dö, innan han hade hunnit dra ner den strålände himlabruden till jorden.

Men då han hade lagt huvudet i hennes händer, kom till dem båda en stor tröst.

— Nicola Tungo, sade hon. Jag ser himmelen öppna sig. Änglarna svävar ner för att mottaga din själ.

Det drog ett förvånat leende över hans ansikte. Skulle det, som han hade gjort för hennes skull, vara värt himmelen?

LEGENDER

Han lyfte sina ögon för att se vad hon såg. I detsamma föll bödelsyxan.

Men hon såg änglarna sväva allt längre och längre ner, såg dem upplyfta hans själ, såg dem föra den till himmelen.

Det förefaller med ens så naturligt, att hon har levat alla dessa femhundra år. Hur skulle man kunna glömma den lilla, blida jungfrun, det stora, älskande hjärtat? Det måste åter och åter sjungas till hennes ära, såsom det sjunges inne i de små kapellen:

Pia mater et humilis,
Naturæ memor fragilis,
In hujus vitæ fluctibus
Nos rege tuis precibus.
Quem vidi, quem amavi,
In quem credidi, quem dilexi,
Ora pro nobis!
Ut digni efficiamur promessionibus Christi
Santa Caterina, ora pro nobis!

DE SJU DÖDSSYNDERNA.

Den lede frestaren ville driva spott och spe med en vis munk. Han klädde sig därför i en vid kappa och en stor, slokig hatt, så att ingen skulle känna honom, och begav sig till den gamle, där han satt i biktstolen i domkyrkan och väntade på sina biktbarn.

— Vördige fader, sade den lede fienden, jag är en åkerbrukare och en åkerbrukares son. Jag stiger opp med solen och glömmar aldrig att läsa min morgonbön, sedan arbetar jag hela dagen ute på fältet. Min föda är bröd och mjölk, och när jag vill göra mig glad med mina vänner, undfägnar jag dem med honung och frukt. Jag är mina gamla föräldrars enda stöd. Jag har ingen hustru, och jag längtar inte efter kvinnor. Jag går flitigt i kyrkan, och jag ger tionde av allt, vad jag äger. Vördige fader, du har hört min bikt. Vill du nu ge mig avlösning?

— Min son, sade munken, du är den frommaste man jag har känt. Jag vill gärna ge dig avlösning. Låt mig blott först berätta dig vad som för kort tid sedan tilldrog sig här på orten! Det ska glädja dig, för du ska få höra om många berömliga gärningar, och dock ska du kunna säga dig, att de, som har utfört dem, var arma syndare i jämförelse med dig.

— Fader, du frestar till högmod, sade den lede.

— Bevare mig Gud för så stor synd! svarade munken. När du har hört min berättelse, ska du tänka annorlunda.

Och han förtalde:

— Den stolte riddersmannen, som äger det stora bergslottet på andra sidan floden, beslöt en dag att gifta bort sin dotter med en rik och mäktig man, som hade henne mycket kär. Men det var jungfrun ganska mycket emot, för hon hade redan lovat bort sin tro till en annan.

Så skrev jungfrun ett brev till sin hjärtans kär och berättade honom hur hon av sin fader tvingades att tillhöra en annan. "Därför bjuder jag dig många tusende farväl", skrev hon till honom, "och ber dig, att du inte kommer dig själv till någon skada för min skull, ty jag är dig trogen i mitt hjärta."

Men riddaren, hennes fader, tog brevet från budbäraren och förstörde det lönnligen.

Så kom jungfruns bröllopsdag, och hon hälsade den med många tårar. Men i kyrkan grät hon inte, utan sorgen satte sig fast i hennes anletsdrag och förstenade dem. Och alla människor i kyrkan grät över henne.

Riddaren, hennes fader, såg också hur sorgen hade förstenat hennes ansikte. Då förfärades han över sin gärning. Och när de kom hem från kyrkan, kallade han sin dotter in i sin lönnkammare och sade: "Kära, jag har handlat orätt mot dig." Och ehuru han var en stolt man, föll han på knä för henne och bekände, att han hade begått en neslig handling och tagit hennes brev. För han hade fruktat, att hennes älskade skulle ha kommit ridande med sina svenner och fört bort bruden med våld, om han hade vetat av bröllopet.

Hon sade till honom: "Det må vara din undskyllan, fader, att du inte vet vad nöd du har vållat." Och hon gick ut på höganloftsbron.

Där kom brudgummen ut till henne. "Kära, varför står en sådan sorg tecknad på ditt ansikte?" sade han.

Då svarade bruden: "Därför att jag har en hjärtans kär, som jag har svurit att aldrig någonsin överge."

Men han sade: "Var inte bedrövad för att du har blivit min hustru! Jag har så stor kärlek till dig, att jag tror ingen kunde göra dig lyckligare, än jag ska göra."

"Så tänker alla, som älskar", sade hon endast.

"Säg blott vad jag ska göra för att driva bort sorgen ur ditt anlete", sade han, "och jag ska visa dig, att jag talar sant."

Då tog bruden mod till sig och tänkte: "Jag vill säga det, törhända att Gud beveker hans hjärta." Och hon talade om för honom, att hon och hennes älskade hade svurit varandra

den eden, att den, som blev sviken av den andre, skulle döda sig på dennes bröllopsdag. "Så att i dag dödar sig min älskade", sade bruden. Och hon sjönk samman i sin eländighet och låg tiggande vid brudgummens fötter. "Låt mig gå till honom, innan han hinner att göra det!"

Då var det en sådan makt i kvinnans sorg, att fastän hennes man tänkte: "Låter jag henne gå till den, som älskar henne, så ser jag henne aldrig mer", så besegrade han sig själv och sade: "Du må göra, som dig synes."

Då stod hon upp och tackade honom under tårar. Därpå gick hon in i salen till bröllopgästerna, som stod vid sina platser utmed de dukade borden och ivrigt väntade på måltiden, för de var mycket hungriga efter den långa ritten och den långa mässan.

"Gode herrar och fruar", sade bruden till dem, "jag måste säga er, att jag med min mans tillåtelse denna kväll går bort till min käraste. För han ämnar döda sig denna dag, därför att jag är honom otrogen. Nu vill jag gå och säga honom, att jag har blivit tvingad. Undren inte därpå, att jag går själv, för i sådant ärende kan man inte finna brev eller bud, som är säkert nog. Men eder ber jag: äten, dricken och varen lustiga, medan jag är borta! För jag kommer åter, när jag har räddat min kärastes liv."

Men alla bordsgästerna grät, då hon förtalade om den sorg, som hotade henne, och svarade henne: "Ingalunda vill vi äta och dricka, medan du har sådan sorg. Gå du, och när du kommer åter, ska vi börja måltiden." Och de gick bort från borden.

När bruden vandrade över borggården, var det stort larm borta vid stekarehuset. För en småsven hade skyndat till köksmästaren och ropat till honom, att måltiden inte skulle äga rum på flera timmar. Och köksmästaren hade bedrövats vid tanken på sina stekar och rätter, som nu skulle fördärvas. Ett lispund smör kastade han i elden, och en korg ägg krossade han mot stengolvet, därpå vräkte han omkull småsvennen över tröskeln och stod över honom med den stora kvasten lyftad till slag.

Men när bruden kom ut på borggården, bad hon honom

släppa småsvennen, och han bevektes av hennes bön och höll genast upp att slå. Och han utropade: "Prisad vare Gud, som har gjort dig så huld! Jag vill inte ytterligare bedröva dig." Varuppå han bevarade maten under många timmar utan att till någon säga ett vredens ord.

Sedan gick bruden ensam genom den stora skogen, för hon ville komma till den älskade till fots och utan följe, såsom man kommer till Guds moders kapell, då man är i stor nöd.

Men i skogen bodde en fredlös man, som var en rövare. Där denne låg i sitt snår, såg han bruden gå på vägen. Hon hade ringar på fingrarna, guldkrona på huvudet, tungt silverskärp om livet och pärlor om halsen. Då sade denne rövare till sig själv: "Detta är endast en svag kvinna, hennes skatter vill jag ta. Därmed har jag rikedom nog, jag kan sedan dra till ett annat land, överge detta usla livet i skogen och bli en ansedd och ärlig man."

Men då bruden kom närmare och han såg hennes ansikte, blev han maktstulen. För Gud hade gjort henne mycket fager. Han tänkte: "Jag kan inte skada henne. Hon är en brud, och jag kan inte låta denna väna jungfrun komma plundrad till bröllopsgården." Och han fruktade Gud, som hade gjort kvinnan sådan, och lät henne gå.

I samma skog bodde en gammal eremit, som plågade sin kropp med att vaka i sex dygn och sova endast det sjunde. Han hade stiftat sig en lag, att om han inte fick ro att sova under det sjunde dygnet, då måste han vaka sex andra dygn. Ty han menade, att Gud ville det så. Nu var hans sjunde dygn nästan gånget, utan att han hade fått sova, för många sjuka och sorgsna hade sökt honom. Men då han hade visat dem alla från sig och ville lägga sig att sova, fick han se bruden komma gående genom den täta skogen. Och han tänkte för sig själv: "Hur ska denna vandrerskan komma över den strida älven, som har svällt i natt och rivit bort sin bro?" Varpå han övergav sin lägerstad och följde henne till älven och bar henne över den på sina axlar. Men när han kom åter till sin håla, var hans tid utlupen, och han måste vaka ännu sex dygn för denna främmande kvinnas skull. Men han ångrade sig inte, ty över henne var sådan ljuvhet,

att alla, som fick se henne, var glada att försaka något för hennes skull.

Så kom bruden fram till den älskades gård. Men då hade hennes trolovade gått in i sin sal och stängt dörren med tunga lås. Och när hon klappade på dörren, ville han inte öppna. För han hade dragit svärdet och ämnade döda sig.

Jungfrun kunde varken ropa eller bedja, ty ångesten förtog henne rösten. Men hennes tårar föll strida på stengolvet, och han hörde genom ekdörren hur hon snyftade. Och han kunde inte döda sig, medan han lyssnade till detta, utan han öppnade för henne.

Då stod hon inför honom med knäppta händer och sade honom hur hon hade blivit tvingad. Och när han såg, att han ännu ägde hennes kärlek, lovade han henne att inte döda sig. Då smög hon sig intill honom, och han kysste henne, och de kände på samma gång all glädje och all bedrövelse, som hjärtan kan rymma.

Han sade till henne: "Du ska gå nu, för du tillhör en annan." Och hon svarade: "Hur kan jag?"

Men riddersmannen, som älskade henne, slet sig ur hennes armar och sade: "Jag vill inte förörätta honom, som lät dig gå till mig." Varpå han lät sadla tvenne hästar och red hem med henne till hennes faders gård." — —

Detta allt förtalde munken för den lede frestaren och visste ännu inte med vem han talade. Och därpå frågade han honom vilken av dessa, som han hade omtalat, syntes honom ha gjort det största offret. Ty munken var en vis man och kände noggsamt, att ingen människa är så utan synd, som denne främmande sade sig vara. Och genom denna berättelse menade han sig få veta vilken av de sju dödsynderna som var hans skötesynd. Ty alltsom han svarade, att fadern eller brudgummen eller bordsgästerna eller köksmästaren eller rövaren eller eremiten eller älskaren hade offrat mest, skulle munken veta om högmodet eller avunden eller frosseriet eller vreden eller girigheten eller lättjan eller vällusten var den synd, som behärskade hans själ. Ty den fromme mannen visste, att den dygd han mest beundrade hos andra skulle han själv ha svårast att efterlikna.

Men den lede var så upptagen av sin egen lek, att han inte märkte munkens list.

— I sanning, sade han, det blir inte lätt för mig att svara på din fråga. Det synes mig, som om brudgummen inte har offrat mindre än älskaren och att bordsgästerna inte har gjort större offer än rövaren. De förtjänar alla det största ros. Och han menade sig svara så, som munken önskade.

— För Guds barmhärtighets skull, utropade då den fromme munken, som blev mycket förfärad, säg dock, att du föredrar en gärning framför de andra, eller säg, att du håller ingen av stort värde!

— Ingalunda, vördige fader, svarade frestaren, intet, som dessa män har gjort, håller jag för lätt. Inte heller kan jag sätta den ene framför den andre.

Men munken lade sina läppar ner mot hans öra och sade med flämtande röst:

— Jag besvär dig, att du säger, att någon är den bäste!

Men frestaren nekade och bad om avlösning.

— Då är du saker till alla de sju dödssynderna, utbrast munken, och du må vara djävulen själv och ingen människa!

Som han hade sagt detta, störtade han ut ur biktstolen och flydde till altaret. Och där började han läsa besvärjelsen:

— Vade retro, Satanas — —

Men då den lede frestaren såg, att han hade förrått sig, lät han sin kappa breda ut sig som ett par vingar och for upp mellan kyrkans skumma valv som en stor, svart flädermus.

Det var inte heller nog därmed, att han hade förfelat sin onda avsikt, utan av Guds nåd hade det skett, att den hade vänts i välsignelse. Ty munkens berättelse blev sedan i långliga tider använd för att utforska det, som bor i människan. Om man väl nyttjar den, är den som ett nät i en fiskares hand. Liksom detta kastas i havet och uppfångar dess fiskar, så är den gjord att kastas ut i människohjärtat och dra synderna upp i ljuset, att de må bekämpas och kuvas.

KEJSARINNANS KASSAKISTA.

Biskopen hade låtit kalla inför sig pater Verneau. Det var fråga om en högst ledsam affär.

Pater Verneau hade varit utsänd att predika i fabriksdistriktet i trakten av Charleroi, men hade råkat mitt upp i en stor arbetsinställelse, då arbetarna hade varit skäligen vilda och tygellösa. Han berättade för biskopen, att han genast vid sin ankomst till den "svarta jorden" hade fått brev från en arbetarledare, med innehåll att det stod honom fritt att tala, men om han tillät sig att nämna Gud i sin predikan, rätt fram eller på krokvägar, så skulle det ställas till spektakel i kyrkan.

— Och när jag kom upp på predikstolen och såg församlingen, sade pater, tvivlade jag inte, att de skulle utföra sin hotelse.

Pater Verneau var en liten, hoptorkad munk. Biskopen såg ner på honom som på en varelse av lägre art. En sådan där orakad, litet snuskig munk med det obetydligaste ansikte måste tydligen vara feg. Han var till och med rädd för honom, biskopen.

— Det har också blivit anmält för mig, sade biskopen, att ni uppfyllde arbetarnas önskan. Men jag behöver väl inte påpeka . . .

— Monseigneur, avbröt pater Verneau i all ödmjukhet. Jag trodde, att kyrkan, om möjligt, ville undvika störande uppträden.

— Men en kyrka, som inte förs nämna Guds namn . . .

— Har monseigneur hört min predikan?

Biskopen gick fram och tillbaka i rummet för att lugna sig.

— Ni kan den naturligtvis utantill? sade han.

— Naturligtvis, monseigneur.

— Låt mig då höra den, som den framfördes, pater Verneau, ord för ord, alldeles som den framfördes!

Biskopen satte sig i sin länstol. Pater Verneau förblev stående.

— Medborgare och medborgarinnor, började han; ögonblickligen fallande in i sin föredragstol.

Biskopen spratt till.

— De tycker om att benämnas så, monseigneur.

— Gör ingenting, pater Verneau, sade biskopen, fortsatt! Biskopen genomförs av en lätt rysning; dessa två ord hade på ett underbart sätt satt honom in i situationen. Han såg för sig denna församling av den "svarta jordens" barn, som pater Verneau hade talat till. Han såg många råa ansikten, mycket lumpor, mycken vild lustighet. Han såg det folket, för vilket ingenting hade blivit gjort.

— Medborgare och medborgarinnor, började pater Verneau på nytt, det finns här i landet en kejsarinna vid namn Maria Teresia. Hon är en utmärkt regent. Hon är den visaste och förträffligaste regent, som har funnits i Belgien.

Andra regenter, medborgare, andra regenter får efterträdare vid sin död och förlorar allt välde över sina folk. Inte så den stora kejsarinnan Maria Teresia. Kanske har hon förlorat tronen i Österrike och Ungarn, kanske har Brabant och Limburg övergått till andra herrar, men inte hennes goda grevskap Västflandern. I Västflandern, där jag har bott dessa sista år, känner man ännu i dag inte till någon annan regent än Maria Teresia.

Vi vet, att kung Leopold bor i Bryssel, men han kommer oss inte vid. Det är Maria Teresia, som fortfar att regera där borta vid havet. Framför allt i fiskarbyarna. Ju längre ut mot havet man kommer, dess allsmäktigare regerar hon.

Inte den stora revolutionen och inte kejsardömet och inte holländarna har haft makt nog att störta henne. Hur skulle de? De har inte gjort något för havets barn, som kan förliknas vid hennes verksamhet.

Men vad har hon inte skänkt folket på dynerna? Det är ovärderligt, medborgare.

För omkring hundrafemtio år sedan, under hennes första regeringstid, gjorde hon en resa genom Belgien. Då kom hon

till Bryssel och Brügge, hon kom till Lüttich och Löwen, och när hon äntligen hade sett nog av stora städer och bildprydda rådhus, kom hon även ut till kusten för att se havet och dynerna.

Det var ingen glad syn för henne. Hon såg havet större och mäktigare, än att en människa kan strida med det. Hon såg kusten hjälplös och oskyddad. Där var dynerna, men havet hade gått över dem förr och kunde göra så än. Där var också några dammar, men de var förfallna och hop-sjunkna.

Där såg hon igensandade hamnar, där såg hon marskländer, så vattensjuka, att endast vass och starr ville växa där, där såg hon stormrivna fiskarhyddor, byggda nedom dynerna, liksom utkastade åt havet, och där såg hon fattiga gamla kyrkor, som hade flyttats undan havet långt bort bland flygsand och strandhavre i oåtkomliga ödemarker.

Den stora kejsarinnan satt en hel dag ute vid havet. Hon lät berättas för sig om översvämningar och om bortsköljda byar. Hon lät visa sig platsen, varest en hel landsträcka hade sjunkit i havet. Hon lät ro sig dit ut, där det stod en gammal kyrka på sjöbotten. Och hon lät räkna opp för sig de människor, som hade drunknat, och den boskap, som hade gått förlorad, när havet sist var innanför dynerna.

Under hela dagen tänkte kejsarinnan för sig själv: "Hur ska jag hjälpa detta arma folket på dynerna? Jag kan ju inte förbjuda havet att höja och sänka sig. Jag kan inte förbjuda det att undergräva stranden. Inte heller kan jag binda vinden eller förneka den att stjälpå omkull fiskarnas båtar. Och alls inte kan jag föra fisken i deras garn eller förbyta strandhavren till närande vete. Det är ingen monark i världen, som är så stark, att han kan hjälpa detta fattiga folk från dess olycka."

Nästa dag var en söndag, och kejsarinnan hörde mässan i Blankenberghe. Då var allt kustfolket ända från Dünkirchen till Sluis kommet dit för att se henne. Men före mässan gick kejsarinnan omkring och talade med folket.

Den första hon råkade var hamnfogden i Nieuport. "Vad nytt hörs det från din stad?" sade kejsarinnan. — "Ingenting

nytt", sade hamnfogden, "annat än att Cornelis Aertsen fick sin båt kullvräkt i går natt av en kastvind och blev funnen i morse utanför vår kust, ridande på båtölen." — "Det var ju gott han frälsade livet", sade kejsarinnan. — "Det kan ingen veta", sade hamnfogden, "för han var vansinnig, då man förde honom i land." — "Var det av rädsla?" sade kejsarinnan. — "Ja", sade hamnfogden, "det var därför, att vi i Nieuport inte har något att lita till i nödens stund. Cornelis visste, att hans hustru och de små barnen skulle få svälta ihjäl, om han förgicks, och den tanken skrämde väl vettet från honom." — "Det är således det, som ni behöver här ute på dynerna", sade kejsarinnan, "något att lita på?" — "Det är det", sade hamnfogden, "havet är osäkert, marken är osäker, fiske och förtjänst är osäkra. Något att lita på, det är vad vi behöver."

Kejsarinnan gick vidare, till dess hon kom till prästen i Heyst. "Vad nytt från Heyst?" sade hon till honom. — "Ingenting nytt", svarade han, "annat än att Jacob van Ravesteyn har upphört med att dika ut marsklandet och gräva ut hamnen och resa fyren och med allt annat nyttigt arbete, som han hade för händer." — "Hur kan det komma sig?" sade kejsarinnan. — "Han har fått ett arv", sade prästen, "och nu synes det honom mindre, än han hade väntat." — "Men då har han dock något säkert", sade kejsarinnan. — "Ja visst", sade prästen, "men då han har pengarna i sin hand, törs han inte våga några storverk, av fruktan att de inte ska förslå." — "Alltså vore det något gränslöst stort, som behövdes för att hjälpa er i Heyst", sade kejsarinnan. — "Så är det", sade prästen, "där är oändligt mycket att göra, och ingenting kan bli gjort, förrän man vet, att man har oändligt mycket att ta av."

Kejsarinnan gick vidare, tills hon kom till lotsåldermannen i Middelkerke och kunde fråga honom om nyheter från hans stad. — "Ingenting nytt vet jag att omtala", sade lotsåldermannen, "annat än att Jan van der Meer har kommit i strid med Luca Neerwinden." — "Verkligen?" — "Ja, de har funnit det där torskgundet, som de båda har sökt efter i hela sitt liv. De hade hört berättas om det från gammalt och jagat

omkring på havet för att finna det och har varit de bästa vänner hela tiden, men nu sedan de har funnit det, har de blivit ovänner." — "Således hade det varit bättre, om de aldrig hade funnit det?" sade kejsarinnan. — "Ja", sade lots-åldermannen, "förvisso hade det varit bättre." — "Det, som skulle hjälpa er i Middelkerke", sade kejsarinnan, "det borde således vara så väl dolt, att ingen kunde finna det." — "Just så", sade åldermannen, "väl dolt måste det vara, ty om någon funne det, bleve det bara fiendskap och strid om det, eller ock bleve det genast förbrukat, och då gjorde det ingen nytta mer."

Kejsarinnan suckade och kände, att hon ingenting för-
målde. Hon gick sedan i mässan, och under hela tiden låg hon på knä och bad, att hon ändock skulle kunna hjälpa folket. Och, med er tillåtelse, medborgare, mot slutet av mässan fick hon klart för sig, att det var bättre att göra litet än intet. När folket kom ut ur mässan, ställde hon sig på kyrktrappan för att tala till det.

Det ska ingen västflandrare någonsin glömma hur hon då såg ut. Skön var hon som en kejsarinna, och klädd var hon som en kejsarinna. Hon hade låtit giva sig krona och mantel och tagit spiran i hand. Hon hade högt uppsatt, vitpudrat hår, och en snodd med stora, äkta pärlor ringlade fram mellan hårbubblorna. Hon var klädd i rött, lysande siden, men hela klänningen var överdragen med flamländska spetsar. Hon hade röda, högklackade skor med stora juvelspännen över vristen. Det är sådan hon ser ut, då hon regerar Västflandern än i dag.

Nu talade hon till kustborna och sade dem sin vilja.

Hon sade dem hur hon hade grubblat på hjälpmedel. Hon sade, att de nog visste, att hon inte kunde tvinga havet till stillhet eller binda fast vinden, att hon inte kunde föra fiskstimmen in under kusten eller förvandla strandhavren till vete. Men vad hon, arma människa, kunde göra för dem, det skulle dock ske.

De låg alla på knä, medan hon talade. Aldrig förr hade de känt ett så milt och moderligt hjärta slå för dem.

Kejsarinnan talade så med dem om deras hårda liv, att de började gråta över hennes medlidsamhet.

Men nu, sade kejsarinnan, hade hon beslutat att lämna kvar hos dem sin kassakista med alla de skatter, som den innehöll. Det skulle vara hennes gåva till dem alla, som bodde ute på dynerna. Det var den enda hjälp hon kunde lämna, och hon bad dem förlåta, att den var så liten. Och hon hade tårar i ögonen, hon ock, då hon sade detta.

Hon frågade dem nu om de ville lova och svära att inte begagna skatten, förrän nöden ibland dem var så stor, att den inte kunde bli större. Och vidare om de ville svära, att de skulle låta den gå i arv till sina efterkommande, om de inte själva behöfde den. Och till sist bad hon varje enskild man svära, att han inte skulle söka att bemäktiga sig skatten för egen del, utan först höra hela fiskarbefolkningen.

Om de ville svära! Det ville de alla. Och de välsignade kejsarinnan och grät av tacksamhet. Och hon grät och sade dem, att hon visste, att de behöfde ett aldrig sviktande stöd att lita till och oändliga skatter och onåbar lycka, men det kunde hon inte ge dem. Hon hade aldrig varit så maktlös som här ute på dynerna.

Medborgare, utan att hon visste det, i kraft av den regentvishet, som var nedlagd hos denna stora kvinna, har hon dock lyckats nå mer, än hon hade åsyftat, och det är därför man kan säga, att hon än i dag regerar Västflandern.

Det måste göra er en glädje att höra all den välsignelse, som genom kejsarinnans gåva har blivit spridd över Västflandern. Folket där ute har något att lita på, som det så väl behöver, som vi alla så väl behöver. Hur stor nöden kan vara, så uppstår där ingen förtvivlan.

De har sagt mig där ute hur kejsarinnans kassakista ser ut. Som Sankta Ursulas skrin i Brügge, säger de, och ändå skönare. Den är en efterhärming av domkyrkan i Wien, och den är av rent guld, men på sidofälten ser man kejsarinnans öden avbildade i klaraste alabaster. På de fyra små sidotornen lyser de fyra diamanter, som kejsarinnan hade ryckt ur den turkiske sultanens krona, och på gavlarna finnes hennes namnchiffer, inlagt med rubiner. Men när jag

frågar dem om de har sett skrinet, säger de, att skeppsbrutna sjömän, som är i livsfara, alltid ser skrinet simma framför dem på vågen, till ett tecken att de inte ska vara i förtvivlan för hustru och barn, om de skulle komma att lämna dem.

Men dessa är de enda, som har sett skatten, annars har ingen kommit den så nära, att han har kunnat räkna den. Och ni vet, medborgare, att kejsarinnan inte sade till någon hur mycket den innehöll. Men om ni tvivlar på hur nyttig den har varit och är, så ber jag er fara ut till havet och se. Där har varit ett grävande och byggande alltsedan, och havet ligger nu kuvat under vågbrytare och damm och gör ingen skada, och det finns gröna ängar på insidan om dynerna och badställen och växande städer åt havssidan. Men för var fyr, som har blivit rest, och var hamn, som har blivit rensad, för vart skepp, som har börjat byggas, och varje damm, som har blivit uppkastad, har man alltid tänkt: "Om inte de egna pengarna räcker, då får vi hjälp av vår nådiga kejsarinna Maria Teresia." Men det har bara varit som en sporre, de egna pengarna har alltid räckt.

Ni vet också, att kejsarinnan inte sade var skatten befann sig. Var det inte välbetänkt, medborgare? Någon har den i förvar, men inte förr, än alla har beslutat sig för att dela den, ska den, som förvarar skatten, framträda och omtala var den finns. Därför vet man, att varken nu eller i framtiden ska den bli orättvist fördelad. Den är lika för alla. Var och en vet, att kejsarinnan tänker på honom lika mycket som på hans granne. Det kan inte bli tvister och avund bland folket där ute som på andra ställen, då det bästa är gemensamt.

Biskopen avbröt pater Verneau.

— Det är nog, sade han. Hur gjorde ni avslutningen?

— Jag sade dem, sade munken, att det var en stor olycka, att den goda kejsarinnan inte också hade kommit till Charleroi. Jag beklagade dem, därför att de inte ägde hennes kassakista. Med de stora ting, som de hade föresatt sig att utföra, med det hav, som de hade att binda, och den flyg-

sand, som de hade att styra, sade jag till dem, kunde säkert ingenting vara dem nödigare.

— Nå? frågade biskopen.

— Ett par kålrötter, ers högvördighet, och ett par visslingar, men då var jag redan nere från predikstolen. Eljest ingenting.

— De hade förstått, sade biskopen, att ni talade med dem om Guds försyn.

Munken bugade sig.

— De hade förstått, att ni ville visa dem, att denna makt, som de hånar, därför att de inte ser den, måste hålla sig undan. Att den skulle missbrukas i samma ögonblick, som den uppenbarade sig i förnimbar form. Jag lyckönskar er.

Munken drog sig bugande mot dörren.

Biskopen kom efter honom, strålande av välvilja.

— Men kassakistan, de tror ännu på den där borta? ...

— Om de tror! Helt visst, monseigneur.

— Och skatten, var det någonsin en skatt?

— Med er tillåtelse, monseigneur, jag har svurit.

— Nå, för mig ... sade biskopen.

— Det är prästen i Blankenberghe, som har den i förvar. Han har låtit mig se den. Det är en liten träkista med järnbeslag.

— Nå?

— Och på dess botten ligger tjugu blanka Maria-Teresia-thalrar.

Biskopen smålog, men blev hastigt allvarsam.

— Kan man jämföra en sådan träkista och försynen?

— Alla jämförelser är orättfärdiga, monseigneur. Alla människotankar är fåfängliga.

Pater Verneau bugade sig ännu en gång och gled ut ur mottagningsrummet.

INNEHÅLL.

DROTTNINGAR I KUNGAHÄLLA.

På det stora Kungahällas grund	5
Skogsdrottningen	8
Sigrid Storråda	20
Astrid	31
Margareta Fredkulla	66
Drottningen på Ragnhildsholmen	79

HERR ARNES PENNINGAR.

I Solberga prästgård	3
På bryggorna	14
Den utsända	19
I månskenet	25
Förföljelse	31
I rådhuskällaren	40
Den fredlösa	52
Sir Archies flykt	57
Över isen	65
Vågornas brus	67

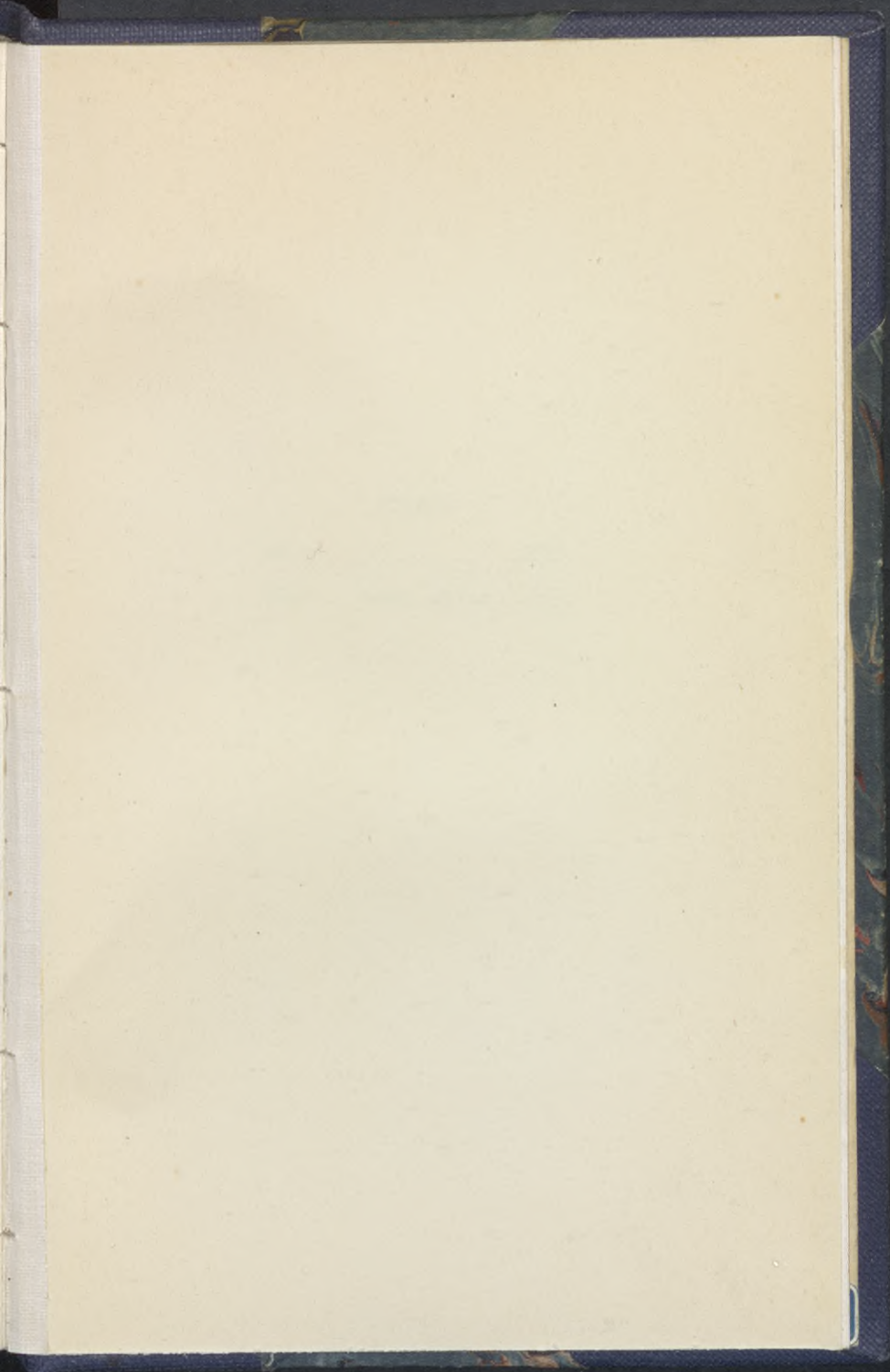
EN HERRGÅRDSSÄGEN.

LEGENDER.

Legenden om fågelboet	3
Gamla Agneta	11
Fiskarringen	18
Santa Caterina av Siena	36
De sju dödssynderna	49
Kejsarinnans kassakista	55

Handwritten notes in the bottom left corner of the page:

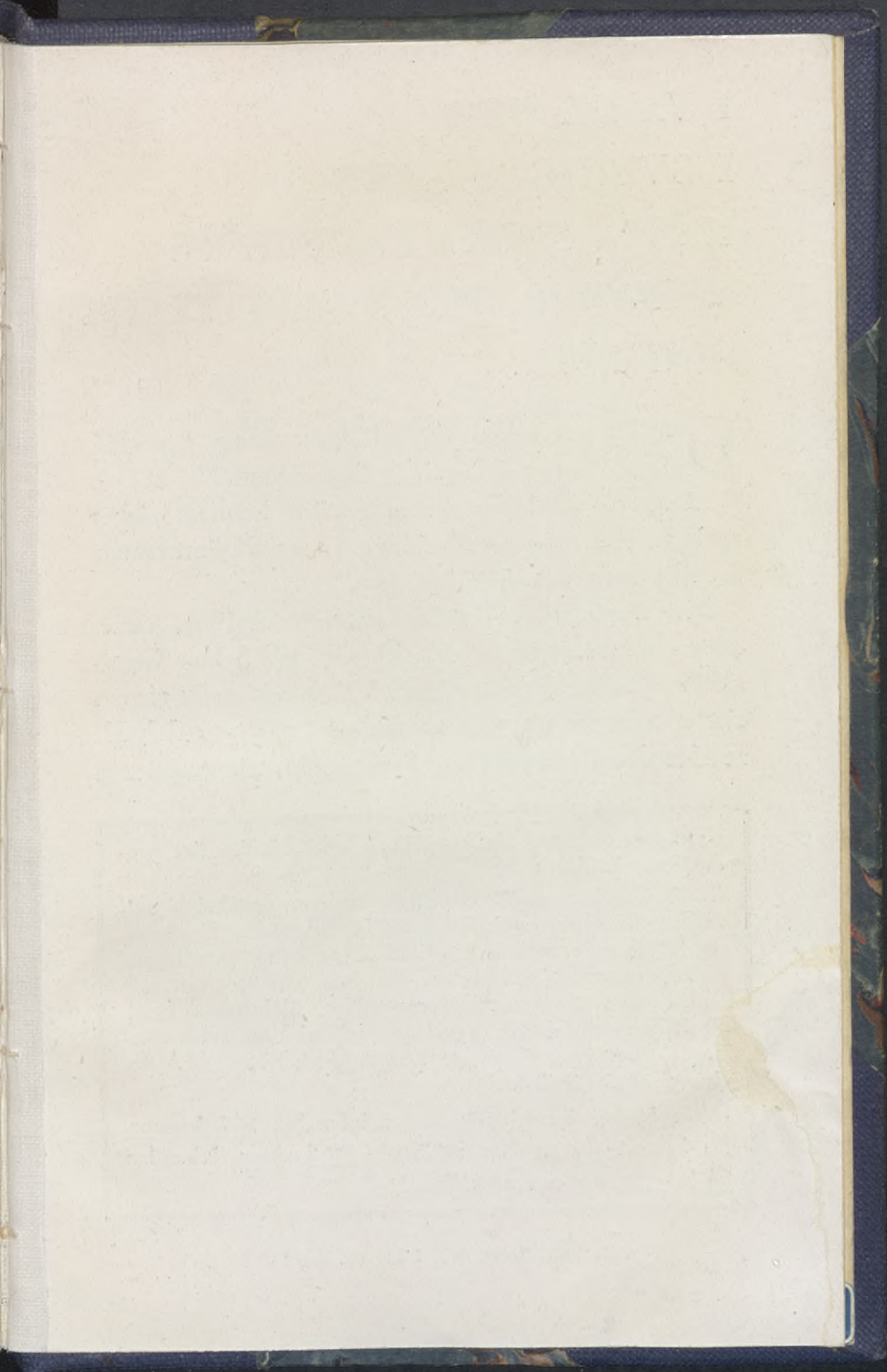
Handwritten notes:
1/12
1/12 R

PRIS:

Häft. 2: 50

Inb. i halvfr. band . . 4: 50

I VARJE HEM
I SVERIGES LAND
MÅSTE SELMA LAGERLÖFS
ROMANER OCH BERÄTTELSER
FINNAS!

Den 20 november 1858 föddes Selma Lagerlöf. Den 20 november i år fyller hon 75 år! — I nära två millioner exemplar äro hennes böcker spridda. Men icke desto mindre finnas alltjämt många svenska hem, som icke äga dem.

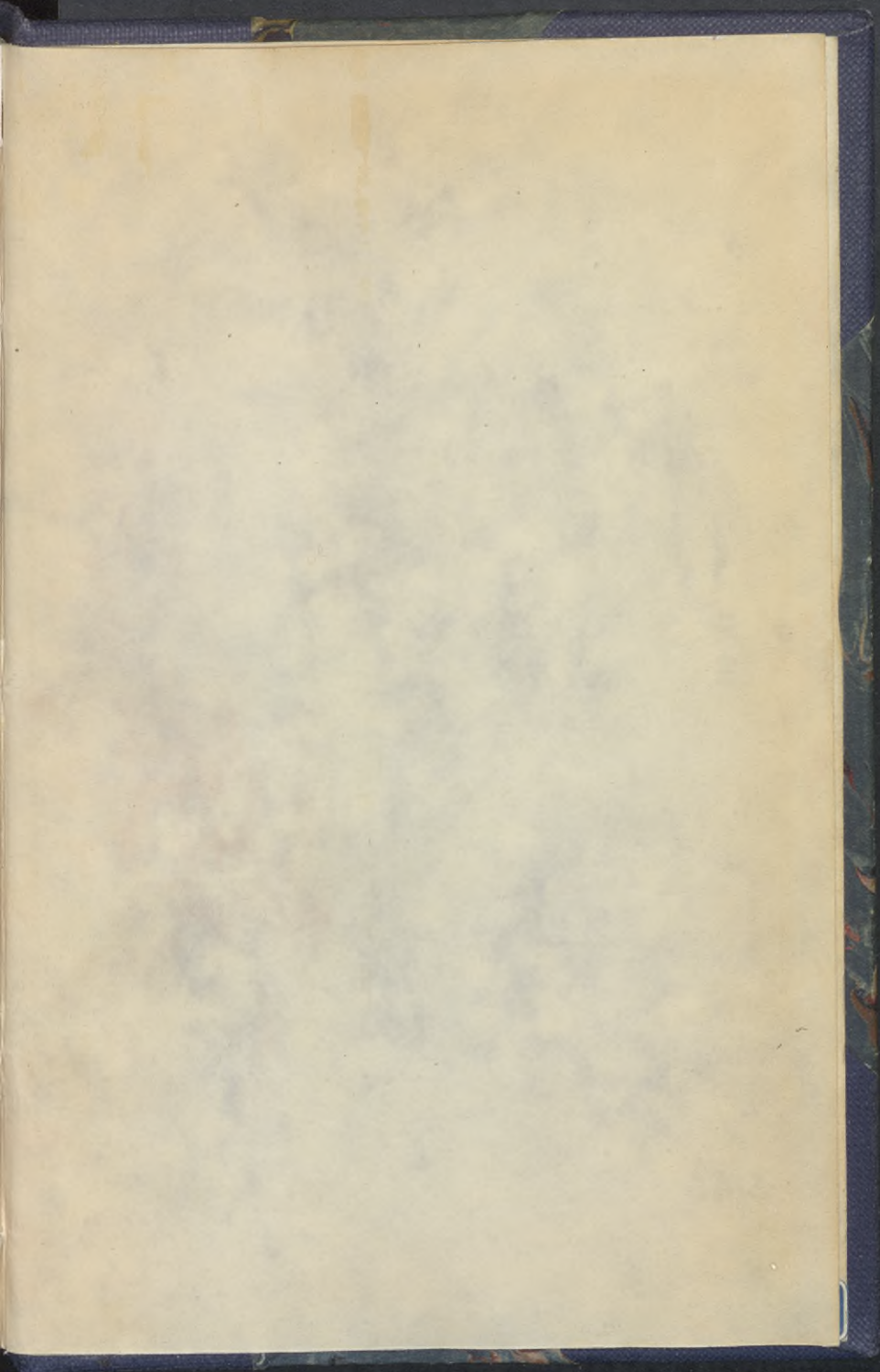
Den upplaga av Selma Lagerlöfs skrifter, varav denna volym utgör en del och som till Selma Lagerlöfs 75-årsdag blir fullständig i 12 band, skall, genom sitt enormt billiga pris av endast 2: 50 per del, bli **hela det svenska folkets egendom!**

Upplagan omfattar författarinnans hela skönlitterära produktion, nämligen:

Gösta Berlings saga, Osynliga länkar, Antikrists mirakler, Drottningar i Kungahälla, Legender, En herrgårdssägen, Jerusalem I och II, Herr Arnes penningar, Kristuslegender, Körkarlen, En saga om en saga och andra sagor, Kejsarn av Portugallien, Liljecronas hem, Troll och människor, Troll och människor, andra samlingen, Bannlyst, Charlotte Löwensköld, Löwensköldska ringen, Anna Svärd.

Dessa böcker ha hittills kostat inbundna 239 kronor. De komma nu att kosta: häftade 30 kronor, inbundna 54 kronor. *En enorm skillnad!*

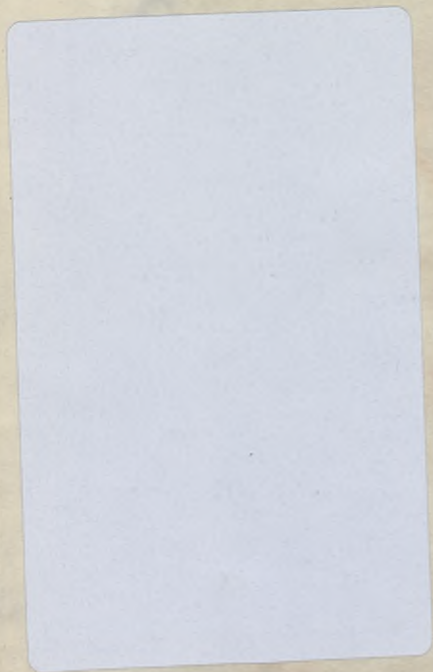
Pris häft. 2: 50, inb. i halvfr. band 4: 50

THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY
LONDON

PLATE I
FIG. 1
A. B. C. D. E. F. G. H. I. J. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z. AA. AB. AC. AD. AE. AF. AG. AH. AI. AJ. AK. AL. AM. AN. AO. AP. AQ. AR. AS. AT. AU. AV. AW. AX. AY. AZ. BA. BB. BC. BD. BE. BF. BG. BH. BI. BJ. BK. BL. BM. BN. BO. BP. BQ. BR. BS. BT. BU. BV. BW. BX. BY. BZ. CA. CB. CC. CD. CE. CF. CG. CH. CI. CJ. CK. CL. CM. CN. CO. CP. CQ. CR. CS. CT. CU. CV. CW. CX. CY. CZ. DA. DB. DC. DD. DE. DF. DG. DH. DI. DJ. DK. DL. DM. DN. DO. DP. DQ. DR. DS. DT. DU. DV. DW. DX. DY. DZ. EA. EB. EC. ED. EE. EF. EG. EH. EI. EJ. EK. EL. EM. EN. EO. EP. EQ. ER. ES. ET. EU. EV. EW. EX. EY. EZ. FA. FB. FC. FD. FE. FF. FG. FH. FI. FJ. FK. FL. FM. FN. FO. FP. FQ. FR. FS. FT. FU. FV. FW. FX. FY. FZ. GA. GB. GC. GD. GE. GF. GG. GH. GI. GJ. GK. GL. GM. GN. GO. GP. GQ. GR. GS. GT. GU. GV. GW. GX. GY. GZ. HA. HB. HC. HD. HE. HF. HG. HH. HI. HJ. HK. HL. HM. HN. HO. HP. HQ. HR. HS. HT. HU. HV. HW. HX. HY. HZ. IA. IB. IC. ID. IE. IF. IG. IH. II. IJ. IK. IL. IM. IN. IO. IP. IQ. IR. IS. IT. IU. IV. IW. IX. IY. IZ. JA. JB. JC. JD. JE. JF. JG. JH. JI. JJ. JK. JL. JM. JN. JO. JP. JQ. JR. JS. JT. JU. JV. JW. JX. JY. JZ. KA. KB. KC. KD. KE. KF. KG. KH. KI. KJ. KK. KL. KM. KN. KO. KP. KQ. KR. KS. KT. KU. KV. KW. KX. KY. KZ. LA. LB. LC. LD. LE. LF. LG. LH. LI. LJ. LK. LL. LM. LN. LO. LP. LQ. LR. LS. LT. LU. LV. LW. LX. LY. LZ. MA. MB. MC. MD. ME. MF. MG. MH. MI. MJ. MK. ML. MM. MN. MO. MP. MQ. MR. MS. MT. MU. MV. MW. MX. MY. MZ. NA. NB. NC. ND. NE. NF. NG. NH. NI. NJ. NK. NL. NM. NN. NO. NP. NQ. NR. NS. NT. NU. NV. NW. NX. NY. NZ. OA. OB. OC. OD. OE. OF. OG. OH. OI. OJ. OK. OL. OM. ON. OO. OP. OQ. OR. OS. OT. OU. OV. OW. OX. OY. OZ. PA. PB. PC. PD. PE. PF. PG. PH. PI. PJ. PK. PL. PM. PN. PO. PP. PQ. PR. PS. PT. PU. PV. PW. PX. PY. PZ. QA. QB. QC. QD. QE. QF. QG. QH. QI. QJ. QK. QL. QM. QN. QO. QP. QQ. QR. QS. QT. QU. QV. QW. QX. QY. QZ. RA. RB. RC. RD. RE. RF. RG. RH. RI. RJ. RK. RL. RM. RN. RO. RP. RQ. RR. RS. RT. RU. RV. RW. RX. RY. RZ. SA. SB. SC. SD. SE. SF. SG. SH. SI. SJ. SK. SL. SM. SN. SO. SP. SQ. SR. SS. ST. SU. SV. SW. SX. SY. SZ. TA. TB. TC. TD. TE. TF. TG. TH. TI. TJ. TK. TL. TM. TN. TO. TP. TQ. TR. TS. TU. TV. TW. TX. TY. TZ. UA. UB. UC. UD. UE. UF. UG. UH. UI. UJ. UK. UL. UM. UN. UO. UP. UQ. UR. US. UT. UV. UW. UX. UY. UZ. VA. VB. VC. VD. VE. VF. VG. VH. VI. VJ. VK. VL. VM. VN. VO. VP. VQ. VR. VS. VT. VU. VV. VW. VX. VY. VZ. WA. WB. WC. WD. WE. WF. WG. WH. WI. WJ. WK. WL. WM. WN. WO. WP. WQ. WR. WS. WT. WU. WV. WW. WX. WY. WZ. XA. XB. XC. XD. XE. XF. XG. XH. XI. XJ. XK. XL. XM. XN. XO. XP. XQ. XR. XS. XT. XU. XV. XW. XX. XY. XZ. YA. YB. YC. YD. YE. YF. YG. YH. YI. YJ. YK. YL. YM. YN. YO. YP. YQ. YR. YS. YT. YU. YV. YW. YX. YY. YZ. ZA. ZB. ZC. ZD. ZE. ZF. ZG. ZH. ZI. ZJ. ZK. ZL. ZM. ZN. ZO. ZP. ZQ. ZR. ZS. ZT. ZU. ZV. ZW. ZX. ZY. ZZ.

THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY
LONDON

2.35

JOHN JOHNSON
BOKBINDARE
GÖTEBORG

